

2019 M. GEGUŽĖS 17 D.

Europos Sąjungos investicijų ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimas

GALUTINĖ VERTINIMO ATASKAITA

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Paslaugų sutartis finansuojama Europos socialinio fondo lėšomis pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 12 prioritetą „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir jai vertinti“ ir vykdoma LR SADM užsakymu

TURINYS

Turinys.....	2
Lentelių ir paveikslų sąrašas.....	4
Įvadas.....	6
Naudojamos santrumpos.....	7
1. Vertinimo pagrindas	8
1.1 Vertinimo tikslas bei apimtis	8
1.2 Vertinimo teorinis pagrindas ir naudojami metodai.....	10
1.2.1 Vertinimo teorinis modelis	10
1.2.2 Pagrindiniai vertinimo metodai	12
2. Atliktos analizės rezultatai.....	17
2.1 Analizuojamos priemonės apžvalga	17
2.2 Socialinės–ekonominės aplinkos, kurioje buvo įgyvendinama JUI, apžvalga.....	25
2.3 Priemonės intervencijos logikos vertinimas.....	30
2.3.1 Priemonės tinkamumo vertinimas.....	30
2.3.1.1. Priemonės tinkamumas socialinės–ekonominės situacijos kontekste.....	30
2.3.1.2 Priemonės intervencijų logikos tinkamumas atsižvelgiant į išskeltus tikslus ir uždavinius	36
2.3.2 Priemonės įgyvendinimo veiksmingumo vertinimas	46
2.3.2.1 JRD partnerių organizacijų atranka ir veiklos rezultatai	46
2.3.2.2 Dalyvių pritraukimo į projektų veiklas būdai.....	53
2.3.2.3 Įgyvendinant priemonę teiktų paslaugų kokybė ir jos užtikrinimas	65
2.3.2.4 Priežastys, lėmusios ankstyvą dalyvių pasitraukimą iš projekto veiklų	73
2.3.3 Priemonės rezultatyvumo vertinimas	81
2.3.3.1 Priemonės lygmens rezultatyvumo analizė.....	82
2.3.3.2 Projektų lygmens rezultatyvumo analizė	86
2.3.3.3 Projektų veiklų dalyvių charakteristikos.....	89
2.3.4 Priemonės poveikio vertinimas	92
2.3.5 Priemonės finansinio efektyvumo vertinimas	103
2.3.6 Priemonės tvarumo vertinimas	107
3. Išvados	116
4. Rekomendacijos.....	125
Priedai	139
Priedas Nr. 1. Interviu respondentų sąrašas	139
Priedas Nr. 2. Analizuotų mokslinės literatūros šaltinių ir teisės aktų sąrašas	140
Priedas Nr. 3. Atskirų savivaldybių atvejo studijos	142
Atvejo studija Nr. 1. Savivaldybė A	142

Atvejo studija Nr. 2. Savivaldybė B	147
Atvejo studija Nr. 3. Savivaldybė C	152
Atvejo studija Nr. 4. Savivaldybė D.....	157
Atvejo studija Nr. 5. Savivaldybė E	161
Priedas Nr. 4. planuojamų įgyvendinti NEET jaunimui skirtų projektų įgyvendinimo scenarijai.....	166
Scenarijus Nr. 1 – Jaunimo reikalų departamento prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos planuojamo įgyvendinti projekto „Judam“ įvertinimas.....	166
Scenarijus Nr. 2 – galimas alternatyvus ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams skirto projekto įgyvendinimas.....	174
Scenarijus Nr. 3 – Užimtumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos planuojamo įgyvendinti projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ įvertinimas.....	176
Scenarijus Nr. 4 – galimas jauniems bedarbiams skirto pirminės intervencijos projekto įgyvendinimas	180
Scenarijus Nr. 5 – Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos planuojamo įgyvendinti projekto „Jaunimo užimtumo skatinimas“ įvertinimas	183
Scenarijus Nr. 6 – galimas antrinės intervencijos projekto įgyvendinimas	189

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

Lentelė 1. Tikslinių grupių, dalyvavusių projekte „Atrask save“, valandinės charakteristikos, įkainiai ir rezultatyvumas.....	104
Lentelė 2. Investicijos į „Naujas startas“ dalyvius ir dalis grįžusių į darbo rinką.....	106
Lentelė 3. Rekomendacijos	125
Lentelė 4. Interviu respondentų sąrašas	139
Paveikslas 1. Vertinimo teorinis modelis	11
Paveikslas 2. Jaunimo nedarbo statistika ir ES jaunimo užimtumo iniciatyvų seka	18
Paveikslas 3. NEET jaunimo dalis, jaunimo nedarbas, ilgalaikis jaunimo nedarbas Lietuvoje 15–29 m. amžiaus grupėje, bendras Lietuvos nedarbo lygis ir ES nedarbo lygis 15–29 m. amžiaus grupėje, 2013–2018 m., proc.....	26
Paveikslas 4. Bedarbių ir neaktyvių NEET jaunuolių grupių dalis nuo visų 15–29 m. amžiaus jaunuolių (2013–2017 m.)	26
Paveikslas 5. BVP vienam gyventojui, to meto kainomis.....	27
Paveikslas 6. Mėnesinis darbo užmokestis (BRUTO).....	27
Paveikslas 7. Laisvos darbo vietos Lietuvoje 2013–2017 m. vnt.....	28
Paveikslas 8. Imigrantų ir emigrantų skaičius Lietuvoje 2013–2017 m. vnt.	29
Paveikslas 9. JRD partnerių organizacijų pasiskirstymas pagal tipus ir veiklos kryptis (N = 44)	48
Paveikslas 10. JRD JGI koordinatorių įvardinti efektyviausi būdai pritraukti dalyvį į projekto veiklas (N = 35).....	57
Paveikslas 11. Dalyvių, dalyvavusių LDB organizuojamose „Atrask save“ veiklose, įvardinti būdai, kaip jie sužinojo apie projekto veiklas (N = 2696)	58
Paveikslas 12. Dalyvių, dalyvavusių JRD organizuojamose „Atrask save“ veiklose, įvardinti būdai, kaip jie sužinojo apie projekto veiklas (N = 507).....	60
Paveikslas 13. JRD JGI koordinatorių kompetencijų įsivertinimas (N = 28).....	66
Paveikslas 14. LDB JGI koordinatorių kompetencijų įsivertinimas (N = 41).....	71
Paveikslas 15. Ankstyvo dalyvių pasitraukimo iš projekto veiklų priežastys, remiantis LDB, JRD JGI ir savanoriškos tarnybos mentorių apklausų duomenimis (N = 73).....	74
Paveikslas 16. Ankstyvo dalyvių pasitraukimo iš projekto veiklų priežastys, remiantis anksčiau suplanuotos pabaigos iš projekto „Atrask save“ veiklų iškritusių dalyvių apklausos duomenimis (N = 127)	76
Paveikslas 17. Ankstyvo dalyvių pasitraukimo iš projekto veiklų priežastys, remiantis anksčiau suplanuotos pabaigos iš projekto „Naujas startas“ veiklų iškritusių dalyvių apklausos duomenimis (N = 141)	77
Paveikslas 18. Priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) produkto rodiklių pasiekimo pažanga	82

Paveikslas 19. Priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) rezultato rodiklių pasiekimo pažanga	83
Paveikslas 20. Projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ sutartyse suplanuotų produkto rodiklių pažanga	87
Paveikslas 21. Projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ sutartyse suplanuotų rezultato rodiklių pažanga	88
Paveikslas 22. Projekto „Atrask save“ dalyvių pasiskirstymas pagal formalų išsilavinimą.....	90
Paveikslas 23. Projekte „Atrask save“ dalyvavusių bedarbių pasiskirstymas pagal bedarbystės laikotarpio trukmę.....	90
Paveikslas 24. Po dalyvavimo projekte „atrask save“ įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumas	111
Paveikslas 25. Po dalyvavimo projekte „atrask save“ įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumas (išskyrus tuos, kurie įsidarbino su subsidija)	112
Paveikslas 26. Po dalyvavimo projekte „Naujas startas“ įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumas	113

ĮVADAS

Remiantis 2018 m. rugsėjo mėn. 3 d. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir UAB „BGI Consulting“ sudaryta sutartimi Nr. DK-116 dėl Europos Sąjungos investicijų ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimo paslaugų suteikimo, teikiama galutinė vertinimo ataskaita.

Teikiamą galutinę vertinimo ataskaitą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmojoje aprašomas vertinimo pagrindas (vertinimo tikslas, apimtis, vertinimo teorinis modelis, pagrindiniai naudoti vertinimo metodai). Antrojoje dalyje pateikiami atliktos analizės rezultatai. Šioje dalyje pateikiami atlikto vertinimo rezultatai pagal visus vertinimo techninėje specifikacijoje nurodytus klausimus (pateikiama priemonės tinkamumo, įgyvendinimo veiksmingumo, rezultatyvumo, finansinio efektyvumo, poveikio ir pasiektų rezultatų tvarumo analizė). Analizės rezultatų dalyje taip pat integruoti ir atliktos užsienio šalių patirties analizės rezultatai. Trečiojoje ataskaitos projekto dalyje pateikiamos vertinimo išvados, rekomendacijos bei aprašomos dvi siūlomos galimo priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas II“ (Nr.07.4.1-ESFA-V-414) įgyvendinimo alternatyvos.

Rengiant galutinę vertinimo ataskaitą buvo atlikta mokslinės literatūros ir aktualių teisės aktų analizė, SFMIS, tinklapyje esinvesticijos.lt pateikiamų, LDB vertintojams pateiktų duomenų analizė, šešių tikslinių grupių anketinės apklausos, kuriose dalyvavo 5086 už priemonės projektų įgyvendinimą atsakingi arba projektų veiklose dalyvavę asmenys, atlikti 6 pusiau struktūruoti interviu su 7 nacionalinio lygmens suinteresuotų pusių atstovais, 5 savivaldybių atvejo studijos, kurių metu atliktas 21 interviu, matematinė priemonės veiklų kaštų – efektyvumo analizė, 3 užsienio šalių patirties atvejo studijos, nuasmenintų priemonės veiklų dalyvių SODRA duomenų analizė.

NAUDOJAMOS SANTRUMPOS

AJC – atviri jaunimo centrai.

AJE – atviros jaunimo erdvės.

BVP – bendrasis vidaus produktas.

EK – Europos Komisija.

ES – Europos Sąjunga.

ESF – Europos socialinis fondas.

ESFA – Europos socialinio fondo agentūra.

JGI – jaunimo garantijų iniciatyva.

JRD – Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

JUI – jaunimo užimtumo iniciatyva.

LDB – Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (nuo 2018 m. spalio 1 d. – Užimtumo tarnyba). Kadangi beveik visu analizuojamos priemonės laikotarpiu ši institucija buvo Lietuvos darbo birža, šis pavadinimas ir santrumpa yra naudojama vertinime.

LR FM – Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

LR SADM – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

MMA – minimali mėnesinė alga.

NEET – nedirbantis, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis (jaunimas).

NEMIS – Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinė sistema.

NJPP – Nacionalinė jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programa.

NVO – nevyriausybinių (-s) organizacija (-os).

SFMIS – Struktūrinių fondų valdymo informacinė sistema.

SODRA – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

TDB – teritorinė darbo birža.

UT – Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (iki 2018 m. spalio 1 d. – Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos).

VP – 2014–2020 metų Europos Sąjungos investicijų veiksmų programa.

1. VERTINIMO PAGRINDAS

1.1 VERTINIMO TIKSLAS BEI APIMTIS

Jaunimas – vienas iš svarbiausių ekonomikos ir visuomenės išteklių, turintis didelį potencialą kurti darbo vietas bei pridėtinę vertę. Tačiau daugeliui Europos Sąjungos (ES) šalių narių kyla nemažai iššūkių jaunas žmones integruojant į darbo rinką. Problema dar labiau paaštrėjo ekonomikos ir finansų krizės metu. Atsižvelgdama į tai, 2013 m. Europos Vadovų taryba, siekdama mažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio (*toliau naudojama angl. santrumpa NEET – not in employment, education or training*) jaunimo socialinę problemą ES, pradėjo įgyvendinti Jaunimo užimtumo iniciatyvą (JUI). Šios iniciatyvos rėmuose ES skyrė 6,4 mlrd. eurų papildomoms jaunimo užimtumo didinimo priemonėms iki 2018 m. įgyvendinti, o tarp 20 šalių, gavusių paramą, pateko ir Lietuva, gavusi daugiau nei 69 mln. eurų JUI lėšų.

Įgyvendinant JUI Lietuvoje visos lėšos skirtos dviejų projektų – pirminės intervencijos projekto „**Atrask save**“ ir antrinės intervencijos projekto „**Naujas startas**“ įgyvendinimui. Lietuvoje JUI yra įtraukta į 2014–2020 metų Europos Sąjungos investicijų veiksmų programą (VP) – jai įgyvendinti yra skirtas 7 prioriteto 7.4.1. uždavinys „Sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 m. amžiaus jaunimo skaičių“¹. Šiam uždaviniui pasiekti yra numatyta priemonė „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404).

JUI yra susijusi ir su Jaunimo garantijų iniciatyva (JGI), kuri taip pat siekia didinti jaunimo užimtumą. JUI finansuoja 5 iš 25 JGI įgyvendinimo plane² numatytų priemonių, kurias apima minėti pirminės ir antrinės intervencijos projektai, tad iš dalies JUI įgyvendinimo vertinimas apima ir JGI įgyvendinimo vertinimą. Atsižvelgiant į tai, jog visos šalys narės, kurioms yra skiriamos ES struktūrinių fondų investicijos bei specialiojo JUI asignavimo lėšos JGI įgyvendinimui, bent du kartus per šiomis lėšomis finansuojamų priemonių įgyvendinimo laikotarpį (iki 2015 m. ir 2018 m. pabaigos) turi atlikti priemonių įgyvendinimo pažangos, rezultatyvumo, efektyvumo ir poveikio vertinimus, buvo atliktas šis tyrimas, analizuojantis ES investicijų ir JUI, įskaitant JGI įgyvendinimą, veiksmingumą, efektyvumą ir poveikį.

Pagrindinis šio **vertinimo tikslas** – įvertinti ES investicijų ir specialaus asignavimo JUI finansuojamų priemonių **veiksmingumą, efektyvumą ir poveikį**, siekiant tinkamai atsiskaityti Europos komisijai (EK) ir patobulinti intervencijų įgyvendinimą jaunimo užimtumo didinimo srityje.

Pagrindinis šio **vertinimo objektas** yra dvi ES struktūrinių fondų ir specialiojo asignavimo JUI finansuojamos priemonės bei jų veiklos – 2014–2020 metų VP 7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ 7.4.1 uždavinio „Sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 m. amžiaus jaunimo skaičių“ įgyvendinimui skirtos priemonės

¹ Lietuvos Respublika (2014), *2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa*. <<http://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-metu-europos-sajungos-fondu-investicijuveiksmu-programa>>.

² Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymo Nr. A1-692 „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ pakeitimo“, 2014 m. lapkričio 27 d. Nr. A1-584, Vilnius

„Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) projektai „Atrask save“ bei „Naujas startas“ ir priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas (II)“ (07.4.1-ESFA-V-414) (planuojamos) veiklos.

Siekiant pagrindinio vertinimo tikslo, būtina įgyvendinti šiuos **vertinimo uždavinius**:

1. **Išanalizuoti** VP 7 prioriteto 7.4.1 uždavinio „Sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 m. amžiaus jaunimo skaičių“ **priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ projektų pasiekimus ir pateikti išvadas bei rekomendacijas dėl intervencijų logikos, veiksmingumo, efektyvumo, rezultatyvumo, poveikio, tvarumo.**
2. Remiantis atlikto vertinimo išvadomis, **pateikti** ne mažiau kaip **2 (dvi) priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas II“ įgyvendinimo alternatyvas** (projektų įgyvendinimo modelius), atsižvelgiant į šiai priemonei skirtas finansavimo lėšas bei nustatytus rodiklių įsipareigojimus.

Taip pat, svarbu pastebėti, jog atsižvelgiant į tai, kad vertinimo atlikimo metu priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas (II)“ (07.4.1-ESFA-V-414) projektų aprašai jau buvo parengti, įgyvendinant antrąjį vertinimo uždavinį jau suplanuota priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas (II)“ (07.4.1-ESFA-V-414) intervencijų logika laikoma pirmąja šios priemonės alternatyva, kurią vertintojai turėjo įvertinti ir pateikti jai savo pastabas, o antroji galima minėtos priemonės įgyvendinimo alternatyva buvo suformuluota pačių vertintojų.

Atliekant vertinimą **ypatingas dėmesys buvo skirtas dviem aspektams** – vertinimo tęstinumo ir sąsajų su 2015–2016 m. atliktu tarpiniu vertinimu užtikrinimui bei kuo aktyvesniam visų suinteresuotų pusių įtraukimui į vertinimo veiklas (dalyvavimu grįsto vertinimo požiūrio pritaikymui).

Sąsajų su 2015–2016 m. atliktu tarpiniu vertinimu užtikrinimas. Europos socialinio fondo paramos ir Jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimas jau buvo atliktas 2015–2016 m. Minėtą vertinimą LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (LR SADM) užsakymu atliko UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“. Minėtas tarpinis vertinimas reikšmingai skyrėsi nuo šio galutinio vertinimo pirmiausia dėl to, jog atliekant dabartinį vertinimą priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) įgyvendinimas jau beveik baigtas, taigi tai leido įvertinti ne tik teorinį, tikėtiną (požiūris, taikytas atliekant tarpinį vertinimą), bet ir praktinį priemonės veiksmingumą, efektyvumą ir poveikį. Tačiau, nepaisant to, tarpinio vertinimo išvalgos, suformuluotos išvados ir rekomendacijos buvo aktualios ir dabartinio vertinimo kontekste, nes nurodė jau priemonės įgyvendinimo pradžioje identifiкуotus priemonės intervencijų logikos trūkumus ir galimus įgyvendinimo iššūkius, taip pat leido įvertinti, ar ir koku mastu į tarpiniame vertinime suformuluotas išvadas ir rekomendacijas buvo atsižvelgta projektus įgyvendinant.

Aktyvus visų suinteresuotų pusių įtraukimas į vertinimo veiklas (dalyvavimu grįsto vertinimo požiūrio taikymas). Kaip jau minėta, atliktas galutinis vertinimas nuo tarpinio vertinimo labiausiai skiriasi tuo, jog galutiniame vertinime daugiausia orientuojamasi į realaus analizuojamos priemonės įgyvendinimo aspektus, konkrečias projektų veiklų dalyvių charakteristikas, jų pačių išsakomus lūkesčius ir paslaugų atitikimą šiems lūkesčiams, konkretų poveikį projektų veiklų dalyviams. Todėl, siekiant atlikti kokybišką vertinimą, buvo vykdomos plačios apimties empirinių duomenų rinkimo veiklos. Atsižvelgiant į tai, jog priemonės ir jos projektų įgyvendinimo schema apima daug įvairaus lygmens suinteresuotų pusių (pvz. nacionalinės politikos lygmens suinteresuotas puses, tokias kaip LR SADM, LDB, JRD, TDB dirbusius LDB JGI koordinatorius, JRD partnerių organizacijose dirbusius JRD JGI koordinatorius, JRD partnerių organizacijų atstovus, projektų veiklų dalyvius, socialinius–ekonominius partnerius) buvo numatyta, jog vertinimo sėkmei didelę įtaką turės šių suinteresuotų pusių įsitraukimas į vertinimo veiklas. Todėl viso vertinimo metu buvo siekiama kuo aktyviau įtraukti vertinimo suinteresuotų pusių atstovus, vykdyta daug ir įvairių pirminei vertinimo informacijai iš dalyvių surinkti skirtų veiklų (pusiau struktūruoti interviu,

internetinės anketinės apklausos, fokusuotos grupinės diskusijos, veiklų įgyvendinimo vietoje atliekamos atvejo studijos).

1.2 VERTINIMO TEORINIS PAGRINDAS IR NAUDOJAMI METODAI

1.2.1 VERTINIMO TEORINIS MODELIS

Atliekant ES investicijų ir JUI veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant JGI įgyvendinimą, vertinimą buvo taikomas kaitos teorija grįstas vertinimo požiūris. Atliekant teorija grįstą vertinimą yra siekiama nustatyti, kaip ir kodėl pasireiškė (arba nepasireiškė) planuotas intervencijų poveikis.

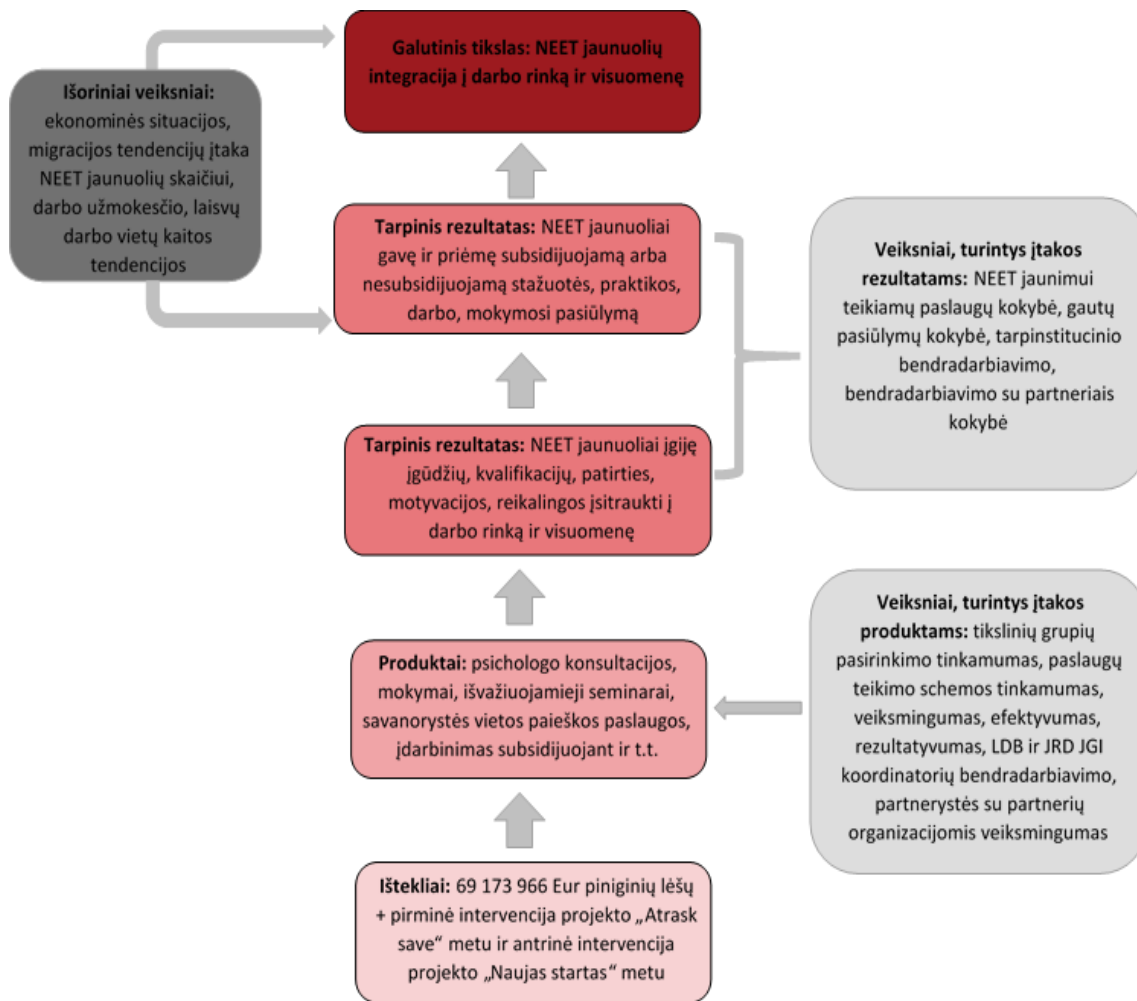
Teorija grįstas vertinimas grindžiamas generatyvine priežastingumo samprata. Remiantis tokia samprata, priežastinio ryšio tarp intervencijos ir stebimų padarinių egzistavimas teigiamas tada, kai galima pademonstruoti visus mechanizmus, kuriais intervencija lemia poveikį.

Konstruojant kaitos teorija grįstą modelį konkrečiam atvejui svarbu įvardyti tokius elementus:

- **Galutinį tikslą** – pagrindinį pokytį, kurio yra siekiama intervencijomis ir į kurį yra orientuoti tarpiniai pokyčiai;
- **Pokyčių strategiją** – tarpinių pokyčių, reikalingų įvykti, kad būtų pasiektas galutinis tikslas, seką;
- **Prielaidas** – teorija ar įrodymais paremtą interpretaciją, identifikuojančią esminius priežastinius ryšius ir apibūdinančią būtinas sąlygas, kad pokyčiai įvyktų³.

Paveikslas 1 pateikia JUI intervencijų vertinimo teorinį modelį, parengtą remiantis kaitos teorija. Pagrindiniu JUI intervencijų tikslu modelyje įvardijamas siekis, jog NEET jaunuoliai sėkmingai integruotųsi į darbo rinką ir visuomenę. Modelis taip pat rodo, jog tam, kad šis tikslas būtų pasiektas, būtina, jog turimi išteklių (JUI įgyvendinimui skirti finansai ir suplanuotos intervencijos) virstų realiais produktais, o pastarieji sukurtų tarpinius rezultatus, be kurių galutinis tikslas negalėtų būti pasiektas. Tam, kad pasitelkiant turimus išteklius būtų sukurti planuojami produktai ir, atitinkamai, pasiekti tarpiniai rezultatai, būtina užtikrinti, jog būtų išpildytos produktams sukurti ir rezultatams pasiekti būtinos prielaidos (modelyje pavaizduotos šviesiai pilka spalva pažymėtuose laukeliuose dešinėje).

³ Isabel Vogel, *Review of the use of 'Theory of Change' in International Development. Review Report* (užsakovas – Jungtinės Karalystės Tarptautinės plėtros departamentas), 2012, 4.

PAVEIKSLAS 1. VERTINIMO TEORINIS MODELIS

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Nors teoriniame modelyje reikalingos išpildyti prielaidos įvardytos gana konkrečiai ir detalai, tačiau vertinimo požiūriu jos taip pat galėtų būti apibendrintos iki pagrindinių vertinimo kriterijų. Kitaip tariant, tam, kad turimi ištekliai virstų suplanuotais produktais, o šie užtikrintų tarpinių rezultatų atsiradimą ir galutinio tikslo pasiekimą, reikia, jog įgyvendintos JUI intervencijos būtų tinkamos, veiksmingos, efektyvios, rezultatyvios ir turėtų poveikį. Taip pat svarbu užtikrinti, jog įgyvendintos veiklos būtų aukštos kokybės. Papildomai vertinimo techninėje specifikacijoje prašoma įvertinti ne tik tai, ar galutinis intervencijų tikslas buvo pasiektas, bet ir kiek šis pasiekimas yra tvarus, t. y. ar NEET jaunuolių integracija į darbo rinką ir visuomenę yra ilgalaikė.

Paveikslas 1 pateikiamas vertinimo teorinis modelis taip pat nurodo, jog galutinio tikslo pasiekimui, be turimų išteklių panaudojimo charakteristikų, svarbūs ir išoriniai veiksniai. NEET jaunimo atveju, integracijos į darbo rinką ir visuomenę galimybės priklauso ne tik nuo intervencijos charakteristikų, tačiau ir nuo bendros ekonominės situacijos, laisvų darbo vietų (ypatingai nekvalifikuotai darbo jėgai) darbo rinkoje skaičiaus, darbo užmokesčio ir jo kaitos tendencijų, migracijos įtakos.

Suformuoto kaitos teorinio modelio prielaidos buvo tikrinamos surenkant empirinius duomenis, leidžiančius įvertinti ar buvo sukurtos būtinos sąlygos (t. y. ištekliai buvo panaudoti tinkamai, veiksmingai, efektyviai, rezultatyviai ir sukūrė poveikį), tam, kad būtų sukurti tarpiniai rezultatai ir pasiektas galutinis intervencijų tikslas.

1.2.2 PAGRINDINIAI VERTINIMO METODAI

Pristatytas vertinimo modelis buvo įgyvendintas taikant įvairius duomenų rinkimo ir analizės metodus. Žemiau aprašoma, kaip kiekvienas iš metodų buvo pritaikytas ir kokia informacija jo pritaikymo dėka buvo surinkta.

LITERATŪROS IR TEISĖS AKTŲ ANALIZĖ

Mokslinės / teminės literatūros ir teisės aktų analizė šiame tyrime buvo pasitelkta siekiant įvertinti socialinę–ekonominę situaciją, kurioje įgyvendinama JUI, tipinius socialinėje atskirtyje esančių jaunuolių, marginalių bendruomenių bei nekvalifikuotų asmenų poreikius ir lūkesčius, identifikuoti JUI intervencijų logiką, JUI tikslus ir uždavinius, tipinius JUI tikslinės grupės poreikius. Metodas padėjo nustatyti JUI tikslines grupes ir jų apimtis, išskirti iš tikslinės grupės pogrupius, kuriems labiausiai reikia pagalbos integruojantis į darbo rinką ir (ar) švietimo sistemą. Dokumentų analizė padėjo apibrėžti paslaugas ir jų teikimo schemą bei įvertinti jų kompleksiskumą, identifikuoti partnerių tinklą, jų atrankos mechanizmą bei suskirstyti partnerių organizacijas pagal tam tikrus tipus. **Analizuotų mokslinės literatūros šaltinių ir teisės aktų sąrašas pateikiamas šios ataskaitos prieduose.**

DUOMENŲ ANALIZĖ

SFMIS, tinklapyje esinčios investicijos. It pateikiamų, LDB rinktų ir vertintojams pateiktų bei kitų, pačių vertintojų surinktų, statistinių duomenų analizė buvo naudojama detaliau aprašant vertinamą priemonę ir jos projektus, socialinę–ekonominę situaciją, kurioje įgyvendinama JUI ir jos kaitą JUI įgyvendinimo laikotarpiu, vertinant priemonės ir projektų lygmens rezultatyvumą, analizuojant projektų dalyvių charakteristikas ir jas siejant su dalyvių pasiektais rezultatais, nustatant tipinio dalyvio paveikslą, analizuojant projektų dalyvių ankstyvo pasitraukimo iš projekto veiklų priežastis, JRD partnerių organizacijos veiklos pobūdžio įtaką dalyvių pasiektiems rezultatams, dalyvių dalyvavimo projektų veiklose trukmės įtaką jų pasiektiems rezultatams, skaičiuojant tikslinės grupės asmens dalyvavimo įkainį, atskirų veiklų / paslaugų efektyvumą.

SODRA duomenų bazė, kita vertus, leido vertintojams sustiprinti pirminės analizės išvadas, padarytas remiantis jau minėtais duomenimis. Užklausoje dėl SODRA duomenų bazės buvo paprašyta informacijos apie 43 605 asmenis, kurie dalyvavo projektuose „Atrask save“, „Naujas startas“ arba abiejuose. Užklausoje buvo prašoma nurodyti šių projektų dalyvių dalyvavimo darbo rinkoje istoriją nuo 2012 m. sausio mėnesio iki 2018 m. rugsėjo mėnesio imtinai.

SODRA pateikti duomenys turinio prasme atitiko vertintojų užklausą. Kita vertus, duomenų techninis pateikimas sukėlė keblumų. Pateikti duomenys buvo išskaidyti į tris atskirus pjūvius pagal skirtingą darbuotojų darbo rinkos statusą, o kiekvienas iš šių pjūvių papildomai buvo išskaidytas į 81 duomenų vienetą pagal atskirą mėnesį. Pastebėtina, kad pagal mėnesius pateiktuose failuose buvo registruoti tik tie asmenys, kurie būtent konkretų mėnesį užsiiminėjo tam tikra veikla bei kai kuriuose iš šių failų vertintojams reikėjo patiems nustatyti, ar asmuo įmonėje dirbo visą mėnesį. Dėl pastarųjų priežasčių, vertintojai turėjo atlikti įvairiapusę ir išsamią atskirų duomenų bazių techninę korekciją ir jų sujungimą į vieną duomenų vienetą tam, kad duomenys būtų paruošti analizei.

Atlikus duomenų bazių korekciją ir jas sujungus į vieną konsoliduotą duomenų vienetą, buvo siekiama nustatyti:

1. Kiek sėkmingų pirminės intervencijos dalyvių grįžo į tą pačią ar pakeitė įmonę gaudami antrinės intervencijos subsidiją;
2. Tvarumą darbo rinkoje unikalų antrinės bei pirminės intervencijų dalyvių, kurie sėkmingai įsidarbino per 28d. nuo intervencijų pabaigos;
3. Įsidarbinimo rodiklį po intervencijų pabaigos per stebimą šešių mėnesių laikotarpį;
4. Įsidarbinimo bei tvarumo rodiklius išskirtinai į verslą orientuotiems dalyviams po abiejų intervencijų.
5. Dalyvių uždirbto *bruto* atlyginimo santykį su šalies minimaliu bei vidutiniu *bruto* atlyginimais po abiejų intervencijų ir antrinės intervencijos metu bei laikotarpiu po jų per 12 mėnesių.

Pirmos užduoties atveju iš SODROS duomenų gauta dalyvių darbinė istorija leido nustatyti, kad 207 pirminės intervencijos dalyviai gavo antrinės intervencijos subsidiją pakeičiant darbovietę, kai 19 dalyvių su subsidija grįžo į tą pačią darbo vietą, kur dirbo po pirminės intervencijos. Antros užduoties atveju buvo imami tik unikalūs dalyviai, kurių tvarumą galima identifikuoti 9 mėnesių laikotarpiui po pirminės arba antrinės intervencijos pabaigos (t. y. po kurių dalyvavimo pirminės arba antrinės intervencijos veiklose jau praėjęs minėtas laikotarpis). Tarp pirminės intervencijos dalyvių tokių buvo 11 311, tarp antrinės – 6 127. Trečios užduoties atveju buvo imami unikalūs abiejų intervencijų dalyviai, kurių įsidarbinimo faktą buvo galima nustatyti per 6 mėnesius nuo intervencijų pabaigos. Pirmesniųjų populiacija buvo 24 175, pastarųjų – 13 747. Iš esmės tokie patys veiksmai buvo atliekami ketvirtos užduoties atveju, tik ši kartą į unikalų pirminės intervencijos dalyvių, orientuotų į verslą, poabį buvo įtraukiami ir tie dalyviai, kurie dalyvavo antrinėje intervencijoje, bet atsisakyta įtraukti tuos, kurie mėnesį prieš intervencijos pabaigą pilną mėnesį turėjo verslą (t. y. turėjo verslą dar prieš pradėdami dalyvauti intervencijoje). Tokių dalyvių, nustatant įsidarbinimo rodiklį per stebimą 6 mėnesių laikotarpį, buvo 2 492 pirminės intervencijos atveju bei 211 antrinės intervencijos atveju. Nustatant tvarumą 9 mėnesių laikotarpiui, pirminės intervencijos dalyvių buvo 1 235, bei 204. Penktos užduoties atveju buvo imami tik unikalūs abiejų intervencijų dalyviai ir jų tik pilniais mėnesiais uždirbti atlyginimai (siekiant, jog ne visą mėnesį dirbusių asmenų atlyginimas neiškreiptų gautų rezultatų). Pastebėtina, kad visų užduočių atlikimo metu, kai konkretaus dalyvio negalima buvo rasti SODROS duomenų bazėje, nors jis ir būdavo užskaitytas pirminės bei antrinės intervencijų duomenų bazėse, šis būdavo ištrinamas iš analizės. Tokių dalyvių iš viso buvo 1 292.

ANKETINĖ APKLAUSA

Vertinimo metu **buvo vykdomos ir šešių tikslinių grupių anketinės apklausos**: LDB JGI koordinatorių (atskirai projekto „Atrask save“ ir projekto „Naujas startas“), JRD JGI koordinatorių, Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių, projektų veiklų dalyvių bei JRD partnerių organizacijų vadovų. Projektų veiklų dalyvių klausimynų vidinė logika taip pat leido atskirti dalyvių grupę, kuri dalyvavo tik LDB dalies „Atrask save“ projekto veiklose, grupę, kuri dalyvavo tik JRD dalies „Atrask save“ projekto veiklose, grupę, kuri dalyvavo LDB arba JRD „Atrask save“ projekto veiklose ir projekto „Naujas startas“ veiklose bei grupę, kuri pradėjo dalyvauti projektų veiklose, tačiau iš jų išskrito anksčiau suplanuotos jų pabaigos.

LDB ir JRD JGI koordinatorių, Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių apklausų respondentų buvo prašoma nurodyti informaciją apie TDB skyrių, JRD partnerių organizaciją arba savanorių mentorystę užsiimančią organizaciją, kurioje jie dirbo projektų įgyvendinimo metu, taip pat tai, ar pasibaigus projektams liko dirbti TDB skyriuje arba JRD partnerių organizacijoje kitais, su analizuojamais projektais nesusijusiais, pagrindais. Respondentų buvo prašoma informacijos apie taikytus projektų dalyvių įtraukimo metodus, dalyvių su kuriais teko dirbti skaičių, dalyvių charakteristikas, teiktų paslaugų atitiktį dalyvių poreikiams, kitas projektų įgyvendinimo charakteristikas (tekusį darbo krūvį, bendradarbiavimą su kitais JGI koordinatoriais, nacionalinio lygmens projekto koordinatoriais, socialiniais-ekonomineis

partneriais, organizacijos ar TDB skyriaus, kuriame dirbo, kolegomis, viešųjų pirkimų būdu nupirktų paslaugų teikėjais ir pan.), projektų veiklų sukurtą poveikį ir tęstinumą.

Projektų veiklų dalyvių apklausų respondentų taip pat buvo prašoma įvardyti veiklas, kuriose jie dalyvavo projektų metu, įvertinti minėtų veiklų naudą ir atitiktį jų poreikiams, būdus, kuriais sužinojo apie projekto veiklas ir į jas įsitraukė, įvertinti įvairius projektų įgyvendinimo aspektus (bendravimą su JGI koordinatoriumi, lektorais, siauros srities specialistais, jų kompetenciją, veiklų trukmės pakankumą, veiklų kokybę), ankstyvo dalyvavimo veiklose nutraukimo priežastis (jeigu dalyvis iš projekto pasitraukė anksčiau, nei buvo suplanuota jam skirtų veiklų pabaiga), taip pat įvairias po dalyvavimo projekte susirastos darbo, mokymosi, praktikos ar stažuotės vietos charakteristikas.

JRD partnerių organizacijų vadovų apklausos respondentų buvo prašoma nurodyti, koku būdu jų atstovaujama organizacija sužinojo apie galimybę įsitraukti į projekto „Atrask save“ veiklas, priežastis, lėmusias sprendimą tapti projekto partneriais, įvertinti vykdytos partnerių atrankos skaidrumą ir atrankos trūkumus, būdą, kuriuo buvo surastas ir jų organizacijoje įdarbintas JGI koordinatoriumi, įvertinti vykdytos JGI koordinatoriaus atrankos skaidrumą ir nurodyti kilusius iššūkius, įvertinti bendradarbiavimą tarp kitų organizacijos darbuotojų ir JGI koordinatoriaus, įvardyti organizacijai kaip JRD partnerei dalyvaujant projekte kilusius iššūkius.

Apklausos buvo atliktos naudojant internetinę apklausų platformą ©SurveyMonkey. Apklausų vykdymo laikotarpis – **2018 m. spalio – lapkričio mėn.**

Apklausų respondentų imtys buvo sudarytos remiantis LDB ir JRD projektų koordinatorių pateiktomis projekto „Atrask save“ JGI koordinatorių bei Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių duomenimis, LDB pateiktomis projektų dalyvių duomenimis ir iš viešai prieinamų šaltinių surinktais JRD partnerių organizacijų vadovų bei projekto „Naujas startas“ koordinatorių duomenimis. Tačiau svarbu pastebėti, jog vertintojams buvo pateikti darbiniai projekto „Atrask save“ LDB, JRD JGI koordinatorių bei Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių kontaktai. Taigi, atsižvelgiant į tai, jog projekte „Atrask save“ dirbusių vietos koordinatorių bei Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių darbas projekte baigėsi 2018 m. rugsėjo 30 d., apklausų atlikimui suplanuotu laiku jų pasiekti darbiniais kontaktais nebebūtų buvę galimybės. Reaguodami į tai, vertintojai ėmėsi veiksmų respondentų kontaktams, kuriais jie galėtų būti pasiekti po 2018 m. rugsėjo 30 d., surinkti. Pirmiausia per LDB ir JRD buvo išplatinti vertintojų parengti laišukai, kviečiantys visus potencialius respondentes bendradarbiauti atliekant tyrimą ir internetinėje platformoje pasidalinti savo kontaktais, kuriais respondentai galėtų būti pasiekiami 2018 m. spalio – gruodžio mėnesiais. Iš 136 potencialių respondentų į šį kvietimą bendradarbiauti ir pateikti savo kontaktus atsiliepė 20. Atsižvelgiant į tai, vertintojai su visais likusiais 116 potencialių respondentų pabandė susisiekti telefonu. Dalį jų pavyko pasiekti pirminio arba pakartotinio skambučio metu, dalis telefono numerių pasirodė jau nebenaudojami, dalis nesutiko bendradarbiauti su vertintojais. Po susisiekimo su potencialiais respondents iš viso (įskaičiuojant ir gautus anketinės apklausos būdu) vertintojai gavo 129 iš 136 potencialių respondentų kontaktus, kuriais turėjo galimybę pasiekti respondentes ir pasibaigus jų darbo sutartims. **Todėl vykdant LDB ir JRD JGI koordinatorių bei Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių apklausas, klausimynai buvo siunčiami 129 respondentams, kurių kontaktus vertintojams pavyko surinkti iki apklausų vykdymo pradžios.**

Prašymas dalyvauti projekte „Atrask save“ dirbusių LDB JGI koordinatorių apklausoje kartu su nuoroda į elektroninį klausimyną buvo išsiųstas elektroniniu paštu 57 respondentams, iš kurių 41 atsakė į daugumą apklausos klausimų (atsakomumo dažnis – 72 proc.).

Prašymas dalyvauti projekte „Atrask save“ dirbusių JRD JGI koordinatorių apklausoje kartu su nuoroda į elektroninį klausimyną buvo išsiųstas elektroniniu paštu 58 respondentams, iš kurių 29 atsakė į daugumą apklausos klausimų (atsakomumo dažnis – 50 proc.).

Prašymas dalyvauti **Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių apklausoje** kartu su nuoroda į elektroninį klausimyną buvo išsiųstas elektroniniu paštu 14 respondentų, iš kurių 13 atsakė į daugumą apklausos klausimų (atsakumo dažnis – 93 proc.).

Prašymas dalyvauti **projekte „Naujas startas“ dirbusių LDB JGI koordinatorių apklausoje** kartu su nuoroda į elektroninį klausimyną buvo išsiųstas elektroniniu paštu 11 respondentų, iš kurių 6 atsakė į daugumą apklausos klausimų (atsakomumo dažnis – 55 proc.).

Prašymas dalyvauti **JRD partnerių organizacijų vadovų apklausoje** kartu su nuoroda į elektroninį klausimyną buvo išsiųstas elektroniniu paštu 46 respondentams, iš kurių 29 atsakė į visus apklausos klausimus (atsakomumo dažnis – 63 proc.).

Prašymas dalyvauti **projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ veiklose dalyvavusių dalyvių apklausoje** kartu su nuoroda į elektroninį klausimyną buvo išsiųstas elektroniniu paštu 37 278 respondentams, iš kurių 4 968 atsakė į daugumą apklausos klausimų (atsakomumo dažnis – 13 proc.).

INTERVIU

Atliekant vertinimą buvo atlikti 8 pusiau struktūruoti interviu su 7 nacionalinio lygmens suinteresuotų pusių (Užimtumo tarnybos prie LR SADM, JRD) atstovais ir Latvijos atstove, atsakinga už jaunimo įtraukimo į darbo rinką ir švietimo sistemą projekto įgyvendinimą. Interviu atlikti ne tik su vertinimo atlikimo metu analizuojamuose projektuose ar projektus įgyvendinusiose institucijose dar dirbusiais atstovais, tačiau ir tais, kurie projektuose arba projektus įgyvendinusiose institucijose nebedirba, tačiau kažkuriuo projektų planavimo ar įgyvendinimo etapu prisidėjo prie jų planavimo ir (ar) įgyvendinimo. Interviu metu siekta surinkti informaciją, reikalingą analizuojant JUI planavimo ir įgyvendinimo Lietuvoje procesus, nustatant stebimų tendencijų priežastis, surinkti respondentų išvalgas dėl įgyvendintų veiklų reikalingumo, įgyvendinimo sklandumo, projektų įgyvendinimo sėkmės vertinimo. Interviu metu surinkti duomenys taip pat buvo naudojami kaip pagrindas apklausų anketų ir klausimynų, skirtų atvejo studijų atlikimui, formavimui. Interviu su Latvijos atstove atlikti rengiant užsienio šalių patirties atvejo studiją. **Interviu respondentų sąrašas ir interviu atlikimo datos pateikiami šios ataskaitos prieduose.**

FOKUSUOTA GRUPINĖ DISKUSIJA

Laikotarpiu tarp galutinės ataskaitos projekto ir galutinės ataskaitos pateikimo planuojama surengti pagrindinių vertinimo išvadų pristatymo renginį, kurio metu taip pat bus suorganizuotos 3 diskusijos. Viena diskusija apims UT ir JRD bendradarbiavimo, įgyvendinant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas II“ (07.4.1-ESFA-V-414) veiklas, klausimus ir joje dalyvaus nacionalinio lygmens suinteresuotų pusių (LR SADM, UT, JRD) atstovai. Kitos dvi diskusijos bus vykdomos paraleliai ir jose bus aptariami atskirai UT ir JRD pagal priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas II“ (07.4.1-ESFA-V-414) planuojami įgyvendinti projektai bei iššūkiai, galintys kilti šiuos projektus įgyvendinant. Minėtose paralelinėse diskusijose dalyvaus tiek nacionalinio lygmens suinteresuotų pusių atstovai (LR SADM, UT, JRD, ESFA), tiek įgyvendinant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) projektus regionuose dirbę JGI koordinatoriai, kiti suinteresuoti asmenys.

ATVEJO STUDIJA

Rengiant tarpinę vertinimo ataskaitą buvo atliktos 5 savivaldybių atvejo studijos. Savivaldybės atvejo studijų atlikimui pasirinktos pagal pasiektus rodiklius (t. y., į projektų veiklas pritrauktų asmenų dalį

nuo savivaldybėje planuoto pritraukti asmenų skaičiaus ir dalį asmenų, po dalyvavimo veiklose sėkmingai įsidarbinusių arba grįžusių į švietimo sistemą). Atrenkant savivaldybes pagal pasiektus rodiklius, **pasirinktos 2 savivaldybės, pasiekusios santykinai aukštus rodiklius ir 3 savivaldybės, pasiekusios santykinai neaukštus rodiklius.** Taip pat buvo atsižvelgiama į savivaldybės tipą. **Analizuotos 2 miestiškos (didmiesčių) ir 3 kaimiškosios savivaldybės.** Viena iš analizuotų miestiškų savivaldybių buvo pasirinkta kaip santykinai sėkmingas, kita kaip santykinai nesėkmingas atvejis, taip pat ir tarp kaimiškųjų savivaldybių: viena buvo pasirinkta kaip santykinai sėkmingas, o kitos dvi – kaip santykinai nesėkmingi atvejai. Pasirenkant savivaldybes atvejo studijų atlikimui buvo atsižvelgiama ir į tai, ar vertintojams buvo pavykę gauti konkrečios savivaldybės JRD ir JGI koordinatorių kontaktus, kuriais juos galima pasiekti po projekto „Atrask save“ įgyvendinimo pabaigos.

Atliekant atvejo studijas buvo atliekami interviu su savivaldybėje dirbusiais projekto „Atrask save“ LDB ir JRD JGI koordinatoriais, JRD partnerių organizacijų vadovais, LDB projekto „Naujas startas“ koordinatoriais, savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriais. Iš viso atliekant atvejo studijas **buvo atlikti interviu su 21 respondentu.**

Atvejo studijos **buvo atliekamos 2018 m. lapkričio 2 – 23 dienomis.**

Atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija naudota rengiant pagrindinį ataskaitos tekstą ir atsakant į atskirus vertinimo techninės specifikacijos klausimus, taip pat kiekvienos atvejo studijos atskiras aprašymas pateikiamas šios ataskaitos prieduose.

UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIES ANALIZĖ

Nagrinėjant, tiriant užsienio šalių patirtį buvo atliekama ne trijų konkrečių šalių, tačiau trijų konkrečių aspektų ir jų įgyvendinimo skirtingose užsienio šalyse analizė. Atsižvelgiant į tarpinius atlikto vertinimo rezultatus (aspektus, kurie atliekant vertinimą įvardyti kaip kėlę daugiausiai iššūkių) buvo pasirinkta užsienio šalių atvejo studijas atlikti tokiomis temomis:

- 1) Užsienio šalyse taikomi NEET jaunuolių identifikavimo ir įtraukimo į veiklas būdai;
- 2) Užsienio šalyse NEET jaunuoliams teikiamų paslaugų kompleksškumas;
- 3) Užsienio šalyse taikomas NEET jaunuoliams skirtų iniciatyvų įgyvendinimo dizainas.

Užsienio šalių patirties analizės aprašymai pateikti aktualiose ataskaitos vietose ir iš bendro ataskaitos teksto išskirti kitu šriftu ir spalva.

MATEMATINĖ VIENO DALYVIO ĮKAINIO IR ATSKIRŲ VEIKLŲ (PASLAUGŲ) EFEKTYVUMO ANALIZĖ

Remiantis LDB pateiktais suvestiniais priemonės stebėsenos duomenimis, vertintojų atlikta rezultatyvumo analize ir tinklapyje esinvesticijos.lt pateikiama bei iš SFMIS duomenų identifikuojama priemonės ir projektų lygmens finansine informacija, buvo įvertintas tikslinės grupės asmens dalyvavimo įkainis pagal kiekvieną projektą ir pagal atskiras veiklas bei tikslines grupes, taip pat įvertintas veiklų (paslaugų) efektyvumas (kaštų ir sukurtos naudos požiūriu).

INTERVENCIJŲ LOGIKOS, LYGINAMOJI ANALIZĖ, EKSPERTINIS VERTINIMAS

Aukščiau minėtais duomenų rinkimo metodais surinkus reikalingą informaciją ji buvo analizuojama, preliminarūs apibendrinimai ir išvados daromi pasitelkiant intervencijų logikos, lyginamosios analizės ir ekspertinio vertinimo metodus.

2. ATLIKTOS ANALIZĖS REZULTATAI

2.1 ANALIZUOJAMOS PRIEMONĖS APŽVALGA

NEET: SAMPRATA, ASMENŲ PAVEIKSLAS, TAPIMO PRIEŽASTYS IR STATUSO PADARINIAI

Jaunimo padėtis darbo rinkoje dažniausiai įvardijama remiantis jaunimo užimtumo ir nedarbo rodikliais. Tačiau šie rodikliai leidžia nusakyti tik tos jaunimo dalies, kuri darbo rinkos požiūriu yra aktyvi, situaciją. Darbo rinkos rodikliai, tokie, kaip užimtumo ar nedarbo lygis, neatspindi asmenų, esančių už darbo rinkos, situacijos. Tiksliau jaunimo padėtį nusako nedirbančių, nesimokančių ir mokymuose nedalyvaujančių jaunų asmenų dalis, kuri yra lyginama su visu jaunų asmenų skaičiumi. NEET grupei priskiriami jauni asmenys, kurie (1) nedirba ir (2) per paskutines 4 savaites nesimokė ir nedalyvavo mokymuose⁴. Rodiklis naudingas tuo, kad apima visus nedirbančius asmenis, t. y. ne tik tuos, kurie įvertinami skaičiuojant nedarbo rodiklius, bet ir neaktyvius dėl kitų priežasčių nei studijos bei leidžia įvertinti būtent tą jaunimo dalį, kuri nedirba, nesimoko ir potencialiai galėtų būti įtraukta į darbo rinką⁵.

NEET asmenų grupė yra itin heterogeniška, todėl NEET grupėje gali būti išskirti keli pogrupiai⁶:

- **Bedarbiai** – nedirbantys ir darbo ieškantys asmenys. Tai – didžiausia NEET grupė, apimanti trumpalaikius ir ilgalaikius bedarbius;
- **Nepasiekiami** – sveikatos problemų ar negalią turintys, šeimos išsipareigojimų turintys asmenys, pavyzdžiui, slaugantys artimuosius ar prižiūrintys vaikus;
- **Atskirtieji** – ekonomiškai neaktyvūs, nesimokantys, tačiau neapriboti sveikatos problemų ar išsipareigojimų. Ši grupė apima ir socialinės rizikos jaunimą;
- **Galimybių ieškotojai** – asmenys, aktyviai ieškantys darbo ar siekiantys dalyvauti mokymuose, tačiau laukiantys patrauklių galimybių, atitinkančių jų poreikius ir įgūdžius;
- **Savanoriškai tapę NEET** – keliaujantys, taip pat – dalyvaujantys neformaliose veiklose, tokiose, kaip savanorystė, menas, saviugda.

Visus šiuos pogrupius vienija pirmiausia tai, jog visi NEET asmenys nekaupia ir nestiprina žmogiškojo kapitalo, t. y. neįgyja, netobulina turimų įgūdžių ir žinių. Antra, NEET asmenys pasižymi požymiais, kurie didina jų socialinį pažeidžiamumą ir apsunkena integraciją, tad jie dažniau vėl tampa bedarbiais arba jų dalyvavimas darbo rinkoje nėra pastovus⁷.

NEET statuso įgijimui įtakos turi kompleksiniai sąryšiai tarp įvairių veiksnių – bendros ekonominės situacijos (darbo jėgos paklausa, ekonomikos nuosmukis), socialinių veiksnių (šeimos situacija ir patirtis), asmeninių individo savybių (išsilavinimas, ankstyva motinystė (tėvystė), mokymosi sunkumai, sveikatos

⁴ Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:NEET>)

⁵ OECD, *Off to a good start? Jobs for youth*, 2010.

⁶ European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, *NEETs. Young people not in employment, education or training: characteristics, costs and policy responses in Europe*, 2012.

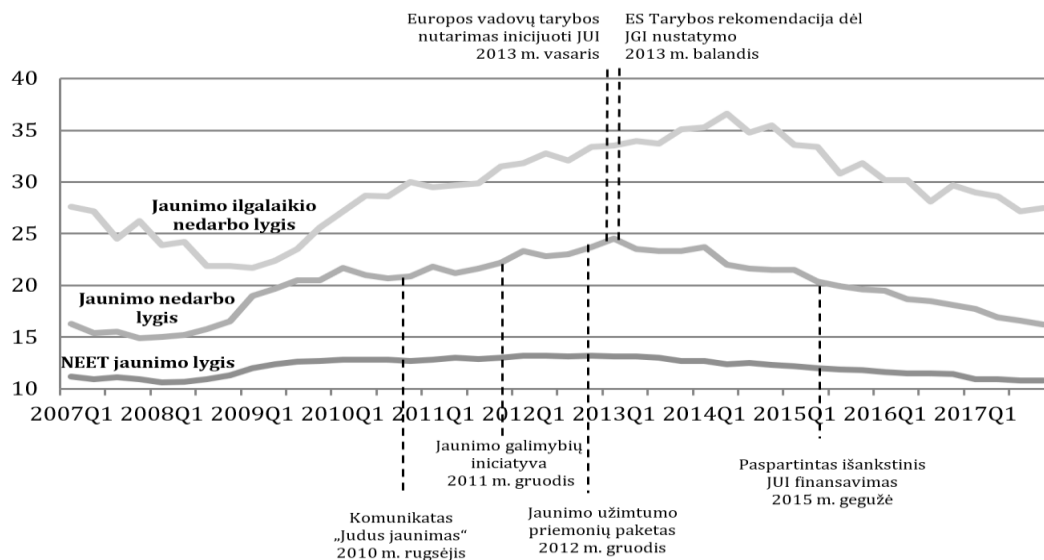
⁷ European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, *NEETs. Young people not in employment, education or training: characteristics, costs and policy responses in Europe*, 2012.

sutrikimai ir negalia, kriminalinė patirtis)⁸. Rizikos, didinančios tikimybę tapti NEET asmeniu, yra: žemas išsilavinimas, negalia, kilimas iš imigrantų šeimos, sudėtinga šeimos aplinka, gyvenimas atokiose vietovėse ir žemos šeimos pajamos⁹.

Vieningai sutariama, kad priklausymas NEET grupei sukuria neigiamą poveikį tolimesnėms individo ekonominėms perspektyvoms ir didina socialinės atskirties grėsmę. NEET statusas turi neigiamų padarinių ne tik trumpuoju, bet ir ilguoju laikotarpiu. Žmogiškojo kapitalo, įgūdžių ir potencialo švaistymas sukuria milžiniškus ekonominius kaštus.

ES VIEŠOSIOS POLITIKOS INICIATYVOS NEET ĮTRAUKIMO SRITYJE

NEET jaunimo įtraukimas į visuomenę ir darbo rinką jau ilgą laiką yra vienas iš ES prioritetų. Dėmesys NEET jaunuoliams ypač sustiprėjo ekonominės ir finansų krizės metais. Tuo laikotarpiu padaugėjo įvairių ES lygmens iniciatyvų, skatinančių NEET integraciją. Viena iš jų 2010 m. paskelbta ES dešimties metų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategija „Europa 2020“¹⁰. Šios strategijos rėmuose jaunimui skirta viena iš septynių pavyzdinių iniciatyvų – **Judus jaunimas**. Ja siekta pagerinti jaunimo išsilavinimo ir įsidarbinimo galimybes. 2011 m. EK paskelbė **Jaunimo galimybių iniciatyvą**¹¹, kuri skirta padėti per anksti iš švietimo sistemos iškritusiems asmenims grįžti į mokymosi įstaigas. 2012 m. EK komunikate buvo pasiūlytas **Jaunimo užimtumo didinimo paketas**¹², kuriame pristatomos kitos iniciatyvos, susijusios su stažuočiu kokybe ir gamybinės praktikos visoje ES skatinimu.

PAVEIKSLAS 2. JAUNIMO NEDARBO STATISTIKA IR ES JAUNIMO UŽIMTUMO INICIATYVŲ SEKA

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“, remiantis Eurostat duomenimis (ES28; 15–24 m. jaunimas).

⁸ Coles B., Godfrey C., Keung A., Parrot S. and Bradshaw J. Estimating the life-time cost of NEET: 16-18 year olds not in Education, Employment or Training, research conducted for the Audit Commission by University of York, York, 2010.

⁹ European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, NEETs. Young people not in employment, education or training: characteristics, costs and policy responses in Europe, 2012.

¹⁰ Komisijos komunikatas, 2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija, COM(2010) 2020 final.

¹¹ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions, Youth Opportunities Initiative, COM(2011) 933 final.

¹² Komisijos komunikatas Tarybai, Europos parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui, Jaunimo užimtumo didinimas, COM(2012) 727 final.

Jau nuo 2011 m. (pirmiausia Jaunimo galimybių iniciatyvos rėmuose) kalbama ir apie jaunimo garantijų iniciatyvą (JGI) bei būtinybę ją įgyvendinti, tačiau ES tarybos rekomendacija dėl **Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo**¹³, kuri užtikrina kokybiško darbo, tolesnio mokymosi, praktikos ar stažuotės pasiūlymą 15–24 m. jaunuoliams per keturis mėnesius nuo darbo netekimo ar išėjus iš formaliojo švietimo sistemos, priimta tik 2013 m. balandžio mėnesį. Po šio dokumento paskelbimo siekti įgyvendinti JGI įsipareigojo visos 28 ES šalys narės. Keletu mėnesių anksčiau, 2013 m. vasario mėn. Europos vadovų taryba skyrė finansavimą **JUI**, kuria galėtų pasinaudoti visi regionai, kuriuose jaunimo (15–24 m.) nedarbo lygis 2012 m. viršijo 25 proc.¹⁴. Tokių šalių tarp ES šalių narių JUI paskelbimo laikotarpiu buvo 20. Šiose šalyse JUI tapo vienu iš pagrindinių šaltinių JGI įgyvendinimo planams finansuoti. 2015 m. gegužės mėnesį ES Taryba padidino išankstinio JUI finansavimo dydį nuo 1 proc. iki 30 proc., siekdama padėti paramą gavusioms valstybėms kuo greičiau pradėti įgyvendinti priemones.

JAUNIMO GARANTIJŲ INICIATYVA

JGI apima visas valstybes nares – tai visų ES šalių įsipareigojimas užtikrinti, kad kiekvienas jaunas asmuo iki 25 m. per keturis mėnesius nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi baigimo gautų konkretų ir kokybišką pasiūlymą dirbti, mokytis, dalyvauti pameistrystės programoje arba stažuotis. Pabrėžtina, jog JGI nėra įdarbinimo užtikrinimas, tačiau ja per trumpą laikotarpį siekiama skatinti jaunimo aktyvumą, neleidžiant atitrūkti nuo darbo rinkos arba užtikrinant tolimesnį švietimą. Kiekviena parama – paslauga ar priemonė – turi būti taikoma individualizuotai. Taip pat turi būti taikomas abipusio įsipareigojimo principas, siekiant aktyvaus jauno žmogaus įsitraukimo.

JAUNIMO UŽIMTUMO INICIATYVA

JUI yra viena iš pagrindinių ES finansinių priemonių, skirtų padėti įgyvendinti JGI iniciatyvos programas. Iniciatyva paskelbta siekiant padėti jaunimui regionuose, kuriuose jaunimo nedarbas 2012 m. viršijo 25 proc.

Kaip jau minėta, Lietuvoje visos JUI įgyvendinimui skirtos lėšos yra nukreiptos dviejų projektų – pirminės intervencijos projekto „**Atrask save**“ ir antrinės intervencijos projekto „**Naujas startas**“ įgyvendinimui. Šie projektai įgyvendinami pagal 2014–2020 metų VP 7 prioriteto 7.4.1. uždavinio „Sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 m. amžiaus jaunimo skaičių“¹⁵ įgyvendinimui skirtą priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404).

PROJEKTAS „ATRASK SAVE“ (PIRMINĖ INTERVENCIJA)

Projekto „**Atrask save**“ tikslas buvo sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 m. amžiaus jaunimo skaičių. Projekto, įgyvendinto 2015 m. rugsėjo – 2018 m. gruodžio mėnesiais, įgyvendinimui buvo skirti 25,6 mln. Eur, iš kurių 23,5 mln. Eur – ESF ir JUI lėšos, o likusieji 2,1 mln. Eur – LR biudžeto lėšos¹⁶. Projektu tikėtasi į darbo rinką arba švietimo sistemą grąžinti 35 635 jaunos asmenis. Šį pirminės intervencijos projektą įgyvendino LDB (nuo 2018 m. spalio 1 d. vadinama LR užimtumo tarnyba) prie SADM, kartu su partneriais – teritorinėmis darbo biržomis ir JRD, koordinavusiu atrinktas 58

¹³ Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo, 2013/C 120/01.

¹⁴ Europos Komisija (2013), Jaunimo užimtumo iniciatyva, COM(2013) 144 final, Strasbūras. <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0144:FIN:LT:PDF>>.

¹⁵ Lietuvos Respublika (2014), 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa. <<http://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-metu-europos-sajungos-fondu-investicijuveiksmu-programa>>.

¹⁶ Remiantis oficialiai pateikiama informacija [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.esinvesticijos.lt/finansavimas/paraiskos_ir_projektai/atrask-save (žiūrėta 2019 m. kovo 20 d.)

JGI partnerių organizacijas¹⁷. Institucijos, įgyvendindamos šios intervencijos programas, dirbo su skirtingomis tikslinėmis grupėmis. LDB tikslinė grupė buvo TDB registruoti jauni bedarbiai, kurie savo ruožtu skirstyti į darbo rinkai pasirengusius ir darbo rinkai nepasirengusius jaunuolius. JRD tikslinė grupė buvo ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai, skirstomi į nepasiekiamų, atsiskyrusių, galimybių ieškotojų ir savanoriškai nedirbančių ir nesimokančių pograpius.

JAUNIMO REIKALŲ DEPARTAMENTO TIKSLINĖ GRUPĖ

JRD pasirinkta tikslinė grupė – neaktyvūs jaunuoliai – gali būti labai įvairi: jai priskiriami tiek išsilavinimą turintys, tačiau tinkamo darbo nerandantys jaunuoliai, tiek dirbti galintys, tačiau to savo noru nedarantys jaunuoliai, tiek dėl sveikatos problemų, turimų įsipareigojimų ar kitų priežasčių dirbti ar mokytis negalintys jaunuoliai. Tačiau pagrindinė JRD užduotis buvo dirbti su darbo rinkoje neaktyviais, dažnai socialinių problemų turinčiais, pavojingą gyvenimo būdą pasirinkusiais jaunuoliais¹⁸.

Vienas iš pagrindinių JRD, jos partnerėms organizacijoms ir jose dirbusiems JRD JGI koordinatoriams jau projekto įgyvendinimo pradžioje kilusių iššūkių buvo atrasti (dažnai netgi fiziškai) projekto tikslinei grupei priskirtinus jaunuolius ir juos supažindinti su dalyvavimo projekte galimybėmis. Kadangi, skirtingai nei LDB tikslinės grupės atveju, ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai nėra registruoti teritorinėse darbo biržose, vieninga duomenų bazė ar sąrašai, padedantys identifikuoti potencialius JRD organizuojamų veiklų dalies projekto dalyvius, neegzistuoja. Remiantis 2014 m. patvirtintu JGI įgyvendinimo tvarkos aprašu¹⁹, ekonomiškai neaktyvių jaunuolių įtraukimas į žmogiško kapitalo stiprinimo, kompetencijų stiprinimo veiklas yra JRD, jo partnerių organizacijų ir savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių atsakomybė. Todėl įgyvendinant projektą buvo taikoma tokia darbo tvarka, kai pirmiausia savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriai renka informaciją apie konkrečioje savivaldybėje gyvenančius jaunos 15–29 m. asmenis, kurie nedirba, nesimoko ir nėra registruoti teritorinėje darbo biržoje. Tokią informaciją rinkdamas koordinatorius turėjo remtis savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriaus, jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų, atvirųjų jaunimo centrų, atvirųjų jaunimo erdvių, teritorinių policijos komisariatų, seniūnijų, teritorinės darbo biržos, švietimo įstaigų, socialinės paramos, globos ir paramos organizacijų turimais duomenimis²⁰. Iš minėtų organizacijų surinkę informaciją savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriai ją turėjo perduoti JRD. Departamentas, susistemines informaciją ir identifikavęs potencialius projekto „Atrask save“ dalyvius, šiuos duomenis turėjo toliau perduoti savivaldos lygmenyje veikiančiose partnerėse organizacijose įdarbintiems JRD JGI koordinatoriams. Šie koordinatoriai, remdamiesi gautais duomenimis, turėjo susisiekti su potencialiais „Atrask save“ dalyviais²¹. Pritraukti jaunuolius buvo planuojama ir kitais būdais: lankantis mokyklose, projektą viešinant per radiją ir internetą, taikant aktyvaus jaunimo identifikavimo ir pritraukimo gatvėje metodus²².

Gavus jaunuolio sutikimą dalyvauti projekte, kartu su juo turėjo būti parengiamas individualus veiklos planas. Šiame plane turėjo būti numatomos jaunuoliui teiktinos paslaugos, terminai, apibrėžiami abipusiai įsipareigojimai. Paslaugų, teiktų jaunuoliui, pobūdis priklausė nuo konkrečių kiekvieno jaunuolio poreikių, t. y. jam aktualių kliūčių, trukdančių įsitraukti į darbo rinkos ar švietimo sistemą²³. Ekonomiškai

¹⁷ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

¹⁸ Remiantis interviu duomenimis.

¹⁹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2014 m. rugpjūčio 19 d., Nr. A1-416, Vilnius

²⁰ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo tvarkos aprašo“ 2014 m. rugpjūčio 19 d. Nr. A1-416, Vilnius.

²¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo tvarkos aprašo“ 2014 m. rugpjūčio 19 d. Nr. A1-416, Vilnius.

²² Remiantis interviu duomenimis.

²³ LDB ir JRD paraiška finansuoti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą, p. 47.

neaktyviam jaunuoliui teikiamos paslaugos galėjo apimti socialinių ir gyvenimo įgūdžių ugdymą, pagalbą pažįstant save, motyvavimą, informavimą apie jauno žmogaus galimybes, tarpininkavimą su švietimo įstaigomis, įtraukimą į visuomenei naudingas veiklas, taip pat, kai kuriais atvejais, jeigu problemos konkretesnės, jaunuoliui padėdavo įvairūs siauros srities specialistai (finansinio raštingumo specialistai, teisininkai, psichologai, vaiko priežiūros specialistai ir kiti)²⁴. Taip pat kiekvienas jaunuolis galėjo rinktis atlikti savanorišką veiklą ne pelno siekiančioje organizacijoje (trukmė iki 3 mėn.). Tokiu atveju, be jau išvardintų paslaugų, jaunuolis galėdavo gauti ir savanorystės vietos paieškos, savanoriškos veiklos atlikimo organizavimo, mokymų savanoriškos veiklos metu ir mentorystės savanoriškos veiklos metu (teikiamas Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių) paslaugas. Taip pat bet kuriuo dalyvavimo projekte metu dalyviui buvo sudaroma galimybė registruotis TDB, jeigu tokia galimybė konkrečiam dalyviui buvo aktuali.

Projektui ir jį įgyvendinantiems su tiksline grupe dirbantiems JRD JGI koordinatoriams buvo keliamas tikslas, kad intervencijoje dalyvaujantys jaunuoliai gautų nesubsidijuojamą pasiūlymą dirbti, mokytis ar atlikti praktiką per 4 mėnesius, nuo pirminės intervencijos jų atžvilgiu pradžios. Neaktyvūs jaunuoliai galėjo orientotis į 3 kryptis: darbo rinką, švietimo sistemą arba praktikos atlikimą. Visas šias kryptis jungia tai, kad jaunuoliai sugrįžta į darbo rinką ar švietimo sistemą, pradeda tobulinti savo socialinius įgūdžius, kaupia žmogišką kapitalą. Buvo siekiama, kad darbas su NEET jaunuoliais projekto rėmuose užtruktų 40–50 valandų (paskirstytų 1–3 mėnesių laikotarpiu), per kurias buvo stengiamasi jaunuoliui suteikti motyvacijos, padėti jam išsigrąžinti profesinio kelio kryptį ir pan.²⁵. Projekto pradžioje buvo numatyta, jog JRD koordinuojamoje intervencijoje iki projekto pabaigos turi sudalyvauti 12 000 ekonomiškai neaktyvių ir švietimo sistemoje nedalyvaujančių jaunuolių. Taip pat buvo planuojama, kad maždaug 35 proc. jų sėkmingai baigs dalyvauti intervencijoje visa apimtimi, o apie trečdalį (30 proc.) gaus pasiūlymą dėl darbo, tolesnio mokymosi, pameistrystės ar stažuotės.

LIETUVOS DARBO BIRŽOS TIKSLINĖ GRUPĖ

Kita pirminės intervencijos tikslinė grupė buvo jauni (16–29 m.) bedarbiai, skirstyti į darbo rinkai pasirengusius ir nepasirengusius jaunuolius. Pagrindinis skirtumas tarp neaktyvių jaunuolių ir bedarbių tas, kad bedarbiai yra užsiregistravę TDB skyriuose, kas bent jau formaliai rodo jų pastangas įsilieti į darbo rinką. TDB specialistas, po jauno žmogaus kreipimosi į TDB skyrių, turėjo įvertinti jo pasirengimą darbo rinkai ir motyvaciją bei pasiūlyti galimybę dalyvauti projekte „Atrask save“. Jaunuoliui sutikus, minėto vertinimo pagrindu jaunuolis turėjo būti priskiriamas pasirengusių arba nepasirengusių darbo rinkai jaunuolių grupei ir nukreipiamas į LDB JGI koordinatoriaus vykdomas veiklas. Pagrindinis skirtumas tarp darbo rinkai pasirengusių ir nepasirengusių jaunuolių grupių buvo tas, kad nepasirengę darbo rinkai jauni bedarbiai neturėjo paklausios darbo rinkoje profesijos ir (arba) motyvacijos. Tuo tarpu pasirengusiems darbo rinkai jaunuoliams dažniausiai trūko tik specifinių arba horizontaliųjų kompetencijų²⁶. Todėl pirminė intervencija darbo rinkai pasirengusiems jaunuoliams apėmė darbo paieškos, laiko planavimo, streso valdymo, t. y. „minkštųjų“ kompetencijų ugdymą. Jaunuoliams taip pat organizuoti susitikimai su potencialiais darbdaviais. Toks paslaugų paketas turėjo būti taikytas maždaug 2 500 arba pusei darbo rinkai pasirengusių jaunuolių. Likusiems 2 500 turėjo būti suteiktos papildomos neformalaus profesinio mokymo paslaugos. Darbo rinkai pasirengusiems jaunuoliams skirtos veiklos dažniausiai buvo vykdomos 2–3 savaitių laikotarpiu.

²⁴ LDB ir JRD paraiška finansuoti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą, p. 47.

²⁵ Remiantis interviu duomenimis.

²⁶ Viešosios politikos ir vadybos institutas, Europos socialinio fondo paramos ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimo galutinė ataskaita, 2015 m., 25.

Visgi, didesnę tikslinę grupę, net 18 000, sudarė jaunuoliai, turėję didesnių iššūkių įsitraukimo į darbo rinką atžvilgiu ir todėl traktuoti kaip nepasirengę darbo rinkai. Pirmiausia įsilieti į darbo rinką nepasirengusiems jaunuoliams turėjo būti suteiktos psichologo paslaugos, atliktas individualus darbinių gebėjimų, profesinių interesų ir asmenybės bruožų testavimas, kurių tikslas – kartu su jaunuoliu atrasti jo profesinę kryptį, stipriausias asmenines savybes, suteikti rekomendacijos dėl tolesnio užimtumo. Šiais užsiėmimais buvo siekiama identifikuoti jaunuolio interesus, t. y. išsiaiškinti ar jaunuolis turėtų būti orientuojamas į samdomą darbą, švietimo sistemą ar savarankišką veiklą. Atlikus šį parengiamąjį darbą jaunuoliai turėjo būti suskirstyti į grupes po 15 žmonių ar mažiau. Tokios grupės turėjo dalyvauti bendrose motyvacijos kėlimo, savęs pažinimo, pasitikėjimo ugdymo ir kitose veiklose.

Į samdomą darbą orientuojami jaunuoliai turėjo būti informuojami apie vietos darbo rinką, jiems turėjo būti rengiami vizitai į regione veikiančias įmones, teikiamos pagalbos rengiantis darbo paieškai ir bendravimui su darbdaviais paslaugos. Jaunuoliams taip pat turėjo būti suteikta galimybė atlikti 20 dienų praktiką pasirinktoje įmonėje. Projekto pradžioje planuota, kad šis veiklos tipas bus aktualus 12 600 arba apie 70 proc. darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių.

Jaunuoliams, orientuotiems į švietimo sistemą, turėjo būti teikiamos savivaldybėje veikiančių švietimo įstaigų pristatymo, supažindinimo su stojimo į jas reikalavimais paslaugos, organizuoti vizitai į švietimo įstaigas. Be to, jaunuoliams turėjo būti teikiamos šešėliavimo darbe paslaugos, kurios suteikia galimybę vykti į pasirinktą įmonę (veikiančią srityje, kurios planuojama mokytis mokymo įstaigoje) ir susipažinti su jos atliekamomis veiklomis, planuojamos išmokti specialybės specifika. Projekto pradžioje planuota, kad orientavimo į švietimo sistemą paslaugos bus aktualios 2 700 arba 15 proc. visų darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių.

Į savarankišką veiklą orientuojamiems jaunuoliams buvo siūlomos veiklos teisinio reglamentavimo, verslumo mokymų srityse, susitikimai su vietos smulkiojo verslo atstovais, kuriuose buvo dalijamasi praktiniais patarimais, kaip pradėti savo individualią veiklą. Projekto pradžioje galvota, kad ši kryptis bus aktuali maždaug 2 700 arba 15 proc. visų darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių.

Pasibaigus profesinio orientavimo veikloms, nepasirengusių darbo rinkai grupei priskirti jauni bedarbiai turėjo dalyvauti išvažiuojamajame seminare savęs įsivertinimui. Seminaro metu turėjo būti apžvelgta įgyta patirtis, žinios, dalyvavimo projekte lūkesčių pasiteisinimas bei ateities planai. Taip pat turėjo vykti patyriminiai mokymai, kurių metu turėjo būti atliktos įvairios užduotys, padedančios lavinti bendravimo ir darbo komandoje įgūdžius²⁷.

Nepasirengusiems darbo rinkai jaunuoliams teiktos paslaugos dažniausiai būdavo suteikiamos per 2–3 mėnesių laikotarpį.

Visi TDB organizuojamose pirminės intervencijos veiklose dalyvavę jaunuoliai taip pat turėjo galimybę pasirinkti atlikti savanorišką veiklą ne pelno siekiančioje organizacijoje (iki 3 mėn.). Pradedant įgyvendinti projektą buvo planuojama, kad tokį norą galėtų išreikšti iki 635 TDB organizuojamose veiklose dalyvaujančių jaunuolių.

Intervencijos rezultatas (kaip ir JRD grupės atveju) turėjo būti nesubsidijuojamas pasiūlymas dirbti, mokytis, atlikti praktiką, pradėti savarankišką veiklą intervencijoje dalyvaujančiam jaunuoliui pateiktas ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo jo dalyvavimo intervencijoje pradžios.

²⁷ LDB ir JRD paraiška finansuoti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą, 47.

PROJEKTAS „NAUJAS STARTAS“ (ANTRINĖ INTERVENCIJA)

Jau planuojant projektą „Atrask save“ buvo numatyta, jog ne visi jo dalyviai gaus kokybišką nesubsidijuojamą pasiūlymą dirbti, mokytis, atlikti praktiką ir (arba) stažuotę ir jį priims. Siekiant suteikti kompleksinę pagalbą integruojantis į darbo rinką ar švietimo sistemą tiems jaunuoliams, kuriems to padaryti nepavyko dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose metu, buvo nuspręsta vykdyti ir antrinės intervencijos projektą „Naujas startas“. Projekto tikslas – padidinti jaunimo galimybes integruotis į darbo rinką, tuo atveju, jeigu jiems to padaryti nepavyko sudalyvavus projekte „Atrask save“.

Antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ veiklos prasidėjo 2015 m. gruodį, beveik 3 mėnesiais vėliau negu pirminės intervencijos projektas, o jo pabaiga suplanuota 2019 m. birželio mėnesį²⁸. Šiam projektui įgyvendinti buvo skirti 43,5 mln. Eur, kurių didžiąją dalį – 40 mln. Eur sudarė ESF ir JUI lėšos. Likusios lėšos, apie 3,5 mln. Eur, buvo skirtos iš LR biudžeto²⁹. Projektą „Naujas startas“, skirtingai nei projektą „Atrask save“ vykdė LDB, kartu su 10 TDB, įtrauktų partnerių statusu. JRD ir jos partnerių organizacijos įgyvendinant šį projektą nedalyvavo³⁰. Projekte „Naujas startas“ dalyvauti galėjo tik jaunuoliai, kurie prieš tai dalyvavo pirminės intervencijos projekte „Atrask save“. Pradedant įgyvendinti projektą buvo planuojama, kad projekte „Naujas startas“ dalyvaus 16 500 jaunuolių, kurie prieš tai dalyvavo projekto „Atrask save“ veiklose. Iš jų 3000 turėjo sudaryti ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai, kurie dalyvavo JRD kartu su partneriais organizuotose projekto „Atrask save“ veiklose, o po dalyvavimo jose užsiregistravo TDB (registracija TDB buvo būtina sąlyga norint dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose). Likę dalyviai į projektą „Naujas startas“ turėjo ateiti po dalyvavimo LDB kartu su teritoriniais skyriais įgyvendintose projekto „Atrask save“ veiklose.

Projekte „Naujas startas“ dalyviams buvo siūloma dalyvauti skirtingo tipo aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse – formaliame ir neformaliame profesiniame mokyme, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje, įdarbinimo subsidijuojant ar įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį priemonėse, atlikti stažuotę arba pasinaudoti finansavimu verslo pradžiai³¹.

Pasirinkęs dalyvauti profesinio mokymo priemonėje dalyvis buvo nukreipiamas į profesinio švietimo paslaugas teikiančią įstaigą su tikslu įgyti darbo rinkoje paklausią profesiją persikvalifikuojant arba keliant kvalifikaciją, jeigu dalyvio turima profesija yra atitinkanti darbo rinkos poreikius. Persikvalifikavimas arba kvalifikacijos kėlimas galėjo vykti mokantis tiek formaliojo, tiek neformaliojo profesinio mokymo programoje. Mokymasis formaliojo profesinio mokymo programoje truko 6–8 mėnesius³², tuo tarpu neformaliojo profesinio mokymo trukmė galėjo svyruoti nuo 8 dienų iki 4,5 mėnesių. Profesinio mokymo veikla buvo aktuali jaunuoliams pirminės intervencijos metu dalyvavusiems orientavimui į švietimo sistemą skirtose veiklose. Mokymosi metu projekto dalyviui buvo mokama 0,6 minimalaus mėnesinio atlyginimo dydžio stipendija taip pat kompensuojami kelionės į mokymo įstaigą bei apgyvendinimo kaštai³³. Pradedant įgyvendinti projektą buvo planuojama, jog formaliame arba neformaliame profesiniame mokyme dalyvaus 9 148 jaunuoliai.

Antra planuojamų dalyvių skaičiumi didžiausia projekto „Naujas startas“ veikla buvo įdarbinimas subsidijuojant. Pagal šią veiklą darbdavys gaudavo iki 50 proc. darbo užmokesčio ir valstybinio privalomojo

²⁸Remiantis LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktais duomenimis.

²⁹ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³⁰ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³¹ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³² Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³³ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

socialinio draudimo įmokų kompensaciją, kuri galėjo būti mokama iki 6 mėnesių³⁴. Šiomis sąlygomis darbdavys įsipareigojo įdarbinti projekto „Naujas startas“ dalyvį numatytam darbo užmokesčio kompensacijos mokėjimo laikotarpiui. Visgi, darbdaviams, įdarbinusiems asmenis su negalia arba turinčius kitokią ypatingą statusą, kompensacijos suma galėjo siekti ir 60 arba 75 proc. darbo užmokesčio ir valstybinio socialinio draudimo įmokų mėnesinės sumos bei būti mokama 24 mėnesius arba netgi visą įdarbinimo laikotarpį. Pavyzdžiui, jeigu įdarbintas bedarbis buvo neįgalusis, kuriam nustatytas 30–40 proc. darbingumo lygis arba vidutinis neįgalumo lygis, kompensacija darbdaviui siekė 60 proc. ir ji buvo mokama iki 24 mėnesių³⁵. Pasibaigus 6 arba 24 mėnesių terminui, darbo vietos išsaugojimo galimybės priklausė nuo darbuotojo gebėjimo įsitvirtinti darbo vietoje ir kuriamos pridėtinės vertės, nes ilgiau darbo vieta nebebuvo subsidijuojama. Ši veikla buvo aktuali jau savarankiškai galinčiai dirbti tikslinei grupei, nes darbo vietoje nebuvo numatyta mentorystės pagalba, be to, darbo vietos išlaikymas darbdaviui kainavo, nors ir ne pilną darbo vietos kainą. Planuojant projektą buvo numatyta, jog įdarbinimo subsidijuojant veikla bus aktuali 4 678 jaunuoliams.

Trečioji priemonė – darbo įgūdžių įgijimo rėmimas – padėjo įgyti įgūdžių tiesiogiai darbe ir pirmą kartą įsidarbinti pagal įgytą kvalifikaciją. Kaip ir įdarbinimo subsidijuojant veiklos atveju, darbdaviui, sutikusiam įdarbinti darbuotoją pagal šią veiklą, buvo mokama 50 proc. dydžio subsidija darbo užmokesčiui padengti ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotoms draudėjo privalomo valstybinio socialinio draudimo įmokoms iš dalies kompensuoti³⁶. Subsidijos buvo mokamos iki 12 mėn., t. y. įprastai dvigubai ilgiau negu įdarbinimo subsidijuojant priemonėje. Be to, pagal šią veiklą įsidarbinusiam projekto „Naujas startas“ dalyviui buvo galimybė priskirti atsakingą darbuotoją, kuris mokė naujai įsidarbinusį asmenį ir skyrė jam daugiau negu 20 proc. savo darbo laiko³⁷. Už darbdavio paskirto mentoriaus (mokytojo) darbą darbdaviui papildomai buvo kompensuojama, tačiau ne daugiau negu 20 proc. nuo apskaičiuotos subsidijos darbo užmokesčiui ir valstybinio socialinio draudimo įmokų padengimui skirtos sumos. Planuojant projektą „Naujas startas“ buvo tikimasi, jog šia priemone pasinaudos 2 098 projekto dalyviai.

Dar viena priemonė, kurią galėjo rinktis projekte „Naujas startas“ dalyvaujantis jaunas žmogus buvo įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį. Projekto dalyvį įdarbinant pagal pameistrystės sutartį buvo sudaroma galimybė mokytis pasirinktos profesijos derinant praktinį mokymąsi darbo vietoje ir teorinį profesinį mokymą, kuris galėjo vykti tiek pas darbdavį, tiek pas profesinio mokymo tiekėją³⁸. Pradedant įgyvendinti projektą buvo tikimasi, jog pagal šią priemonę bus įdarbinti 138 jaunuoliai.

Stażuotę atlikti pasirinkę projekto dalyviai tam tikrą laikotarpį praleido įmonėje ar įstaigoje, taip keldami savo darbo įgūdžius arba profesinę kvalifikaciją. Ši veikla buvo galima jaunuoliams, kurie turi profesinę kvalifikaciją arba yra įgiję tam tikras kompetencijas suaugusiųjų neformaliojo švietimo būdu, tačiau ne mažiau kaip 6 mėnesius pagal ją nedirbo. Stažavimosi trukmė buvo 6 mėnesiai, kurių metu jaunuoliams LDB mokėjo pusės minimalaus mėnesinio darbo užmokesčio dydžio stipendiją³⁹.

Jaunuoliai, orientuoti į savarankiškos veiklos vystymą, galėjo dalyvauti savarankiško užimtumo rėmimo priemonėje, kurią pasirinkę jaunuoliai galėjo gauti subsidiją darbo vietai sau įsteigti, siekiančią iki 40 tuo metu galiojusių MMA⁴⁰. Šias lėšas jaunuoliai galėjo naudoti ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti. Svarbu pastebėti, kad pagal savarankiško užimtumo rėmimo priemonę sukurta darbo vieta turėjo būti išlaikyta

³⁴ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³⁵ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³⁶ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³⁷ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³⁸ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

³⁹ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

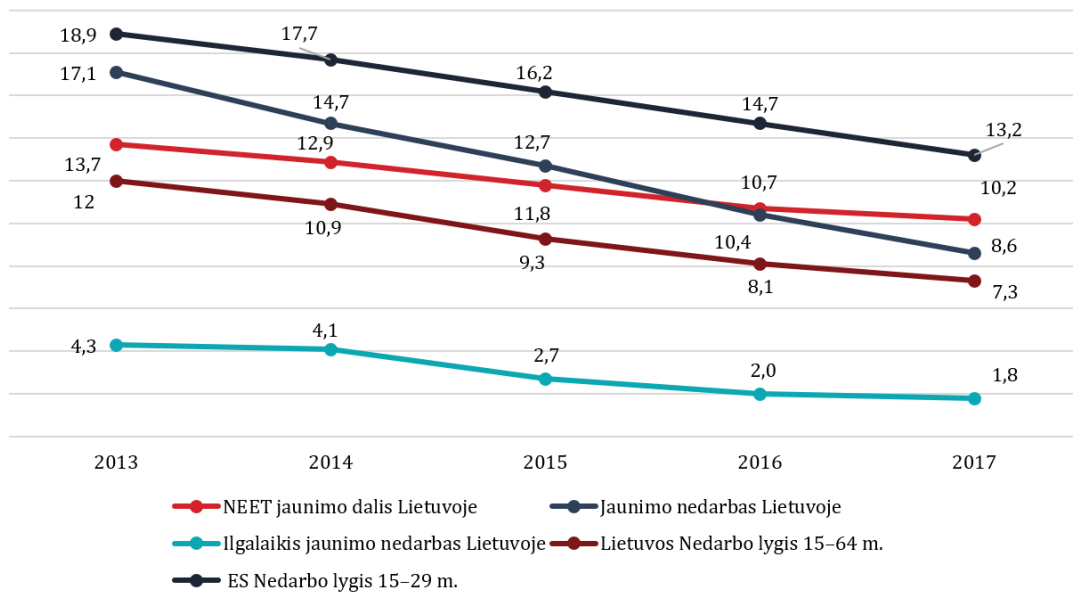
⁴⁰ Pavyzdžiui, jeigu MMA siekė 400, tai paramos dydis siekiantiems susikurti darbo vietą siekė maždaug 160 000 Eur.

mažiausiai 36 mėnesius (3 metus), priešingu atveju subsidija arba jos dalis (priklausomai nuo to, kada panaikinta darbo vieta), turėjo būti gražinta TDB⁴¹. Siekiant įgyvendinti veiklos kontrolę LDB atliko neplanines patikras. Jeigu patikrą įgyvendinantys asmenys nustatė, kad asmuo nevykdo veiklos, buvo fiksuojamas darbo vietos panaikinimo faktas ir sutarties pažeidėjas turėjo gražinti dalį subsidijos. Kokią dalį, priklausė nuo to, kiek laiko praėjus nuo sutarties įsigaliojimo panaikinta darbo vieta. Pagal šią priemonę buvo planuojama finansuoti 272 asmenų savarankiškos veiklos pradžią.

2.2 SOCIALINĖS-EKONOMINĖS APLINKOS, KURIOJE BUVO ĮGYVENDINAMA JUI, APŽVALGA

Jaunimo užimtumo situacija 2013–2017 m. (JUI planavimo ir įgyvendinimo laikotarpiu) nuosekliai gerėjo tiek Lietuvoje, tiek visoje ES. Remiantis Eurostat duomenimis, jaunimo nedarbas Lietuvoje 2013 m. siekė 17,1 proc., tuo tarpu 2017 m. nedirbančių jaunuolių dalis sumažėjo beveik per pusę – iki 8,6 proc. Visu analizuojamu laikotarpiu jaunimo nedarbo situacija Lietuvoje buvo geresnė nei vidutiniškai ES, o 2017 m. jaunimo nedarbo lygis Lietuvoje buvo net 4,6 proc. punktais mažesnis už ES vidurkį. Jaunimo nedarbo vidurkis ES 2013 ir 2017 metais buvo atitinkamai 18,9 proc. ir 13,2 proc. Analizuojamu laikotarpiu Lietuvoje, kartu su bendru jaunimo nedarbo lygiu nuosekliai mažėjo ir ilgalaikis jaunimo nedarbas bei NEET jaunimo dalis. 2013–2017 m. laikotarpiu ilgalaikio jaunimo nedarbo lygis sumažėjo nuo 4,3 proc. iki 1,8 proc., o NEET jaunimo dalis – nuo 13,7 proc. iki 10,2 proc. Tačiau, būtina pabrėžti tai, kad, nepaisant pozityvių mažėjimo tendencijų, jaunimo nedarbo lygis išlieka didesnis nei bendras nedarbo lygis Lietuvoje. Minėtų rodiklių dinamika analizuojamu laikotarpiu pateikiama paveiksle žemiau.

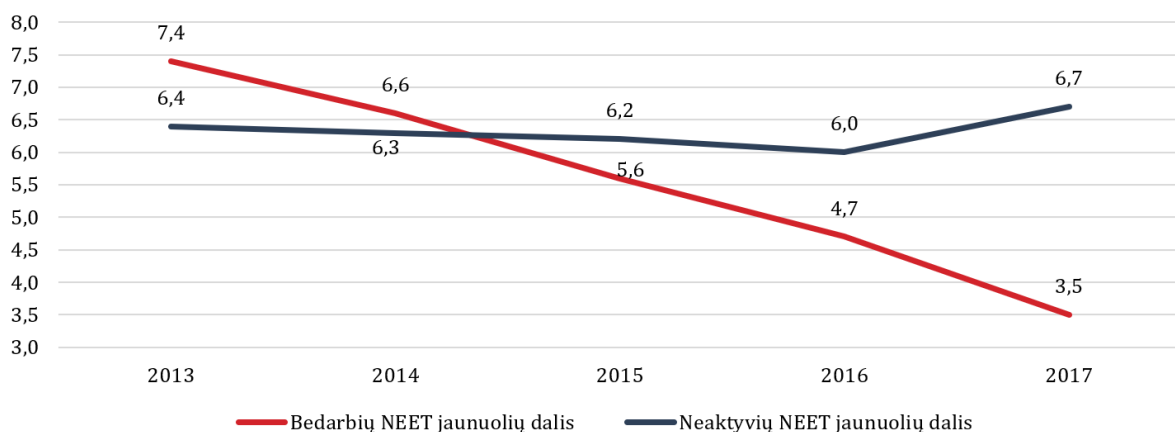
⁴¹ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateikiama informacija.

PAVEIKSLAS 3. NEET JAUNIMO DALIS, JAUNIMO NEDARBAS, ILGALAIKIS JAUNIMO NEDARBAS LIETUVOJE 15–29 M. AMŽIAUS GRUPĖJE, BENDRAS LIETUVOS NEDARBO LYGIS IR ES NEDARBO LYGIS 15–29 M. AMŽIAUS GRUPĖJE, 2013–2018 M., PROC.

Šaltinis: „BGI Consulting“ skaičiavimai pagal Eurostat duomenis, 2018.

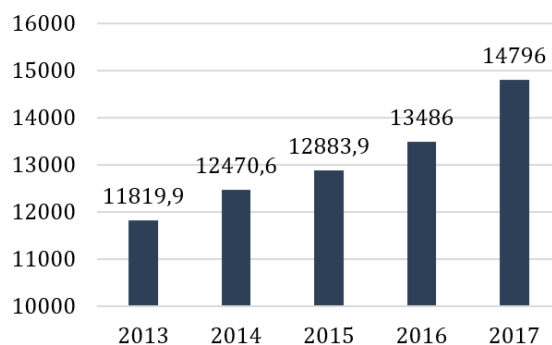
Taip pat verta atkreipti dėmesį į dinamiką tarp dviejų NEET jaunuolių grupių – bedarbių NEET jaunuolių ir neaktyvių NEET jaunuolių. Bedarbių NEET jaunuolių grupė yra ganėtinai sparčiai nykstanti, analizuojamu laikotarpiu ji sumažėjo daugiau nei per pusę. Tuo tarpu neaktyvių NEET jaunuolių grupė svyravo itin nežymiai, o analizuojamo periodo pabaigoje 2016–2017 m. netgi išaugo nuo 6 proc. iki 6,7 proc. (žr. Paveikslas 4). Ši informacija verčia sunerimti, nes nors bedarbių NEET jaunuolių skaičius ir sumažėjo, visgi neaktyvios NEET jaunimo grupės situacija praktiškai nepasikeitė. Šios grupės dalies beveik neegzistuojanti dinamika kelia klausimus, ar JUI ir kitoms į ekonomiškai neaktyvius NEET jaunuolius nukreiptoms intervencijoms tikrai pavyko savo tikslinę grupę pasiekti.

PAVEIKSLAS 4. BEDARBIŲ IR NEAKTYVIŲ NEET JAUNUOLIŲ GRUPIŲ DALIS NUO VISŲ 15–29 M. AMŽIAUS JAUNUOLIŲ (2013–2017 M.)

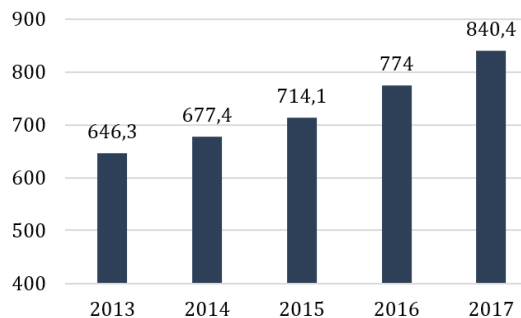
Šaltinis: „BGI Consulting“ skaičiavimai pagal Eurostat duomenis, 2018.

Vienas iš pagrindinių aukščiau aptartų jaunimo nedarbo rodiklių mažėjimo paaiškinimų yra gerėjanti Lietuvos ekonominė situacija. Nuoseklus BVP didėjimas, darbo užmokesčio augimas bei augantis eksportas gali būti įvardyti kaip pagrindiniai veiksniai, rodantys ekonomikos augimą. Analizuojamu laikotarpiu BVP vienam gyventojui kasmet vidutiniškai augo 5,78 proc., o darbo užmokesčio vidutinis metinis augimas siekė 6,75 proc. Detalesnė šių kintamųjų dinamika pavaizduota paveikluose žemiau (žr. Paveikslas 5, Paveikslas 6). Tuo tarpu žvelgiant į eksporto rodiklius, verta paminėti, kad per metus (lyginant 2017 m. lapkričio mėn. su 2016 m. lapkričio mėn.) Lietuvos eksportas padidėjo 20 proc., o Lietuviškos kilmės eksportas – 15,4 proc.⁴² Akivaizdu, kad šių, ekonominę situaciją atspindinčių, kintamųjų augimas, turėjo prisidėti ir prie jaunimo užimtumo pokyčių bei paveikti jį teigiamai, visų pirma, didinant jaunimo motyvaciją įsitraukti į darbo rinką, kadangi didesnis darbo užmokestis sukuria papildomas paskatas dirbti, o antra, sukuriant daugiau darbo vietų ir taip didinant jaunimo galimybes susirasti darbą.

PAVEIKSLAS 5. BVP VIENAM GYVENTOJUI, TO METO KAINOMIS

Šaltinis: Statistikos departamentas, 2018.

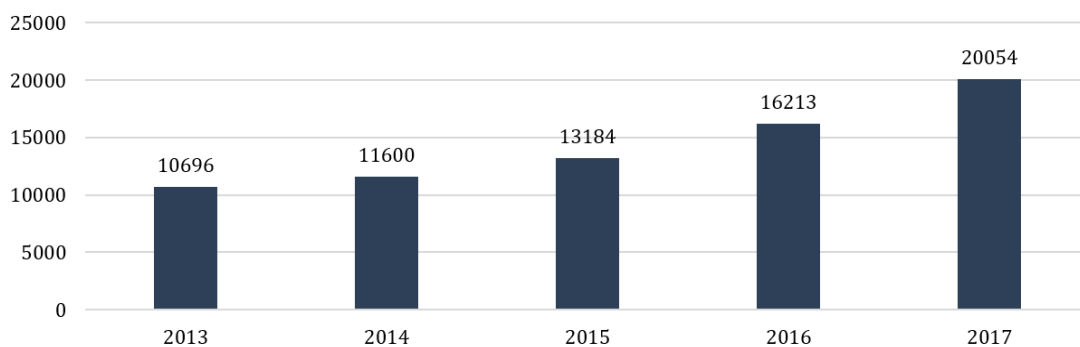
PAVEIKSLAS 6. MĖNESINIS DARBO UŽMOKESTIS (BRUTO)

Šaltinis: Statistikos departamentas, 2018.

Analizuojant socialinę–ekonominę situaciją yra būtina akcentuoti ir laisvų darbo vietų skaičiaus išaugimą 2013–2017 m. laikotarpiu. 2013 m. tokių vietų buvo 10 696, tuo tarpu 2017 m. jų skaičius padidėjo iki 20 054, t. y. beveik padvigubėjo (žr. Paveikslas 7). Analizuojant tik 2017 m. laikotarpį, svarbu pastebėti, kad 2017 m. šalyje buvo 20,1 tūkst. laisvų darbo vietų samdomiesiems darbuotojams, arba 3,8 tūkst. (23,7 proc.) daugiau nei 2016 m. Per metus laisvų darbo vietų padaugėjo beveik visų ekonominės veiklos rūšių

⁴² Lietuvos statistikos departamentas.

įmonėse, o labiausiai prekyboje ir pramonėje – po 1 tūkst., statyboje – 0,8 tūkst.⁴³ Svarbu paminėti ir tai, kad analizuojamu laikotarpiu augo ir nekvalifikuotų darbuotojų poreikis. Pavyzdžiui, 2017 m. daugiau nei 23 proc. laisvų darbo vietų buvo skirtos nekvalifikuotiems darbininkams. Lyginant su 2016 m. duomenimis matoma, kad nekvalifikuotų darbininkų poreikis augo⁴⁴. Tai taip pat galėjo mažinti bedarbių ir ekonomiškai neaktyvių jaunuolių skaičių, o tuo pačiu ir jų susidomėjimą jaunimo užimtumo didinimui skirtomis priemonėmis – esant palankiai situacijai įsidarbinti nekvalifikuotiems darbininkams, mažėja poreikis ir motyvacija dalyvauti į kvalifikacijos kėlimą nukreiptose veiklose. Tačiau svarbu pastebėti, kad laisvų darbo vietų, kurios leidžia jaunimui įsitraukti į darbo rinką, gali daugėti ne tik dėl BVP ar kitų ekonominių rodiklių augimo, bet ir emigracijos.

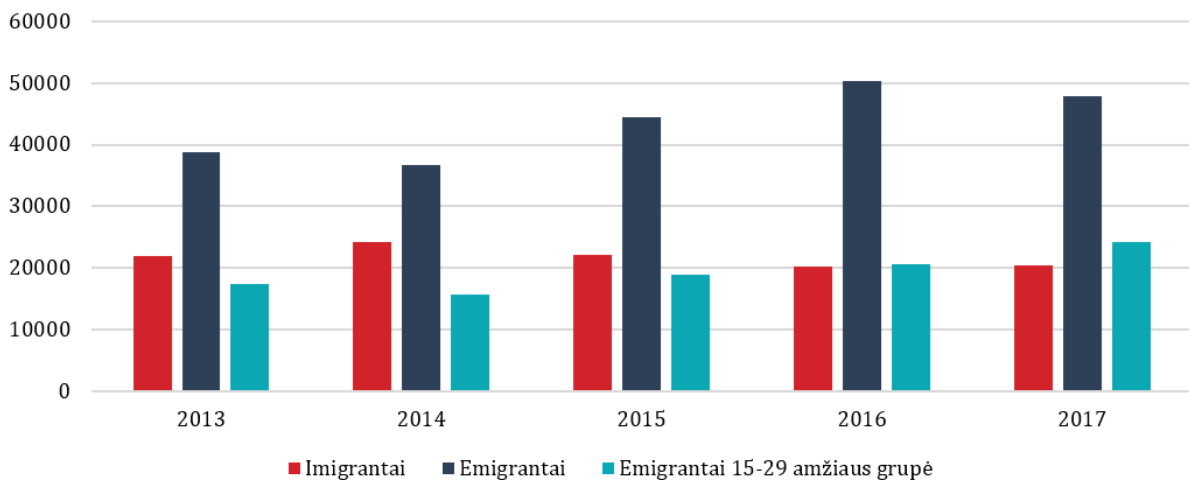
PAVEIKSLAS 7. LAISVOS DARBO VIETOS LIETUVOJE 2013–2017 M. VNT.

Šaltinis: Statistikos departamentas, 2018.

Tiek NEET jaunimo dalies, tiek jaunimo nedarbo sumažėjimas, tiek laisvų darbo vietų atsiradimas gali būti susijęs ne tik su gerėjančia ekonomine situacija ar sėkmingu analizuojamos priemonės įgyvendinimu, bet ir su migracijos tendencijomis. Analizuojamu laikotarpiu išvykstančių iš Lietuvos asmenų skaičius išaugo nuo 39 tūkst. (2013 m.) iki 48 tūkst. (2017 m.), tuo tarpu atvykusių į Lietuvą imigrantų skaičius kasmet vidutiniškai siekė 21 tūkst. asmenų. Taigi, kalbant apie bendrą migracijos situaciją Lietuvoje analizuojamu laikotarpiu, galima teigti, kad Lietuva kasmet vidutiniškai netekdavo apie 22 tūkst. gyventojų. Nors 2017 m. emigracija Lietuvoje, lyginant su 2016 m., sumažėjo apie 5 proc., o imigracijos rodiklis liko beveik nepakitęs, visgi žymus emigraciją pasirinkusių žmonių skaičius galėjo kelti sunkumų randant reikiamą skaičių NEET jaunuolių, kurie dalyvautų pagal vertinamą priemonę įgyvendintuose projektuose, taip sunkinant pačių projektų įgyvendinimą. Tai patvirtina ir faktas, kad 15–29 m. amžiaus jaunuoliai sudarė beveik pusę visų emigrantų skaičiaus analizuojamu laikotarpiu (žr. Paveikslas 8). Kita vertus, pagal analizuojamą priemonę vykdomų projektų įgyvendinimui emigracija galėjo turėti įtakos ir tuo, kad išvykusiųjų darbo vietas užima jaunimas, kuris anksčiau priklausė projektų tikslinei grupei, tad pastaroji dėl emigracijos dar labiau sumažėja.

⁴³ Lietuvos Statistikos departamento duomenys.

⁴⁴ Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, „Lietuvos užimtumo 2017 m. tendencijos ir ateities prognozės“, 2017.

PAVEIKSLAS 8. IMIGRANTŲ IR EMIGRANTŲ SKAIČIUS LIETUVOJE 2013–2017 M. VNT.

Šaltinis: Statistikos departamentas, 2018.

Aptartas nedirbančių jaunimo grupių mažėjimas galėjo turėti įtakos ir pagal JUI finansuojamų projektų įgyvendinimui. Viena vertus, tokie veiksniai kaip ekonomikos atsigavimas po krizės, kylantis darbo užmokestis, didėjantis laisvų darbo vietų skaičius galėjo prisidėti siekiant galutinio JUI finansuojamų projektų tikslo – daugiau jaunų nedirbančių žmonių įtraukti į darbo rinką arba švietimo sistemą. Kita vertus, dėl minėtų veiksnių, taip pat emigracijos poveikio, galėjo būti sunkiau pasiekti administracinius JUI finansuojamų projektų tikslus (pavyzdžiui, nustatytus produkto rodiklius). Taip pat minėtų išorinių veiksnių ir kitų, detalai neaanalizuotų veiksnių, egzistavimas neleidžia vienareikšmiškai išskirti būtent JUI finansuotais projektais pasiektų rezultatų, nes nedirbančio jaunimo mažėjimo tendencija buvo matoma jau nuo pat 2013 m., dar iki pradėdant įgyvendinti JUI finansuotus projektus, ir tuo laikotarpiu buvo nulemta išorinių veiksnių, kurių poveikis išliko ir pradėjus įgyvendinti JUI finansuojamus projektus.

Apibendrinant galima teigti, kad socialinė–ekonominė JUI įgyvendinimo aplinka 2013–2018 m. gerėjo. Šiuo laikotarpiu neįvyko jokių didesnių socialinių–ekonominių pokyčių, kurie galėjo turėti neigiamos įtakos JUI tikslų siekimui, veikiau kaip tik, tiek nedirbančiam, tiek ekonomiškai neaktyviam jaunimui padaugėjo galimybių įsidarbinti dėl gerėjančios ekonominės situacijos bei naujų laisvų darbo vietų atsiradimo. Tačiau sėkmingas tikslų siekimas kartu galėjo kelti iššūkių siekiant administracinių JUI įgyvendinimo tikslų, kadangi nedirbančio ir ekonomiškai neaktyvaus jaunimo mažėjimas kartu sumažino ir JUI tikslinę grupę, tad užsibrėžtų projekto rodiklių reikšmių pasiekimas vėlesniais projekto įgyvendinimo metais galėjo būti sunkesnis.

2.3 PRIEMONĖS INTERVENCIJOS LOGIKOS VERTINIMAS

2.3.1 PRIEMONĖS TINKAMUMO VERTINIMAS

Priemonės „Jaunimo užsimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) tinkamumas šiame vertinime analizuojamas dviem aspektais. Pirmiausia vertinamas priemonės tinkamumas, atsižvelgiant į priemonės įgyvendinimo socialinę-ekonominę aplinką, tikslinės grupės, kuriai skirta priemonė, specifiką, jos apimtį. Vertinama, ar tokia priemonė apskritai yra ir (ar) buvo reikalinga, ar jos intervencijų logika (bendras priemonės dizainas) atitinka tikslinės grupės poreikius, ar tinkamai buvo pasirinktos tikslinės grupės apimtys (bendras pagal priemonę įgyvendintuose projektuose turėjusių dalyvauti dalyvių skaičius). Antrasis vertinime analizuojamas tinkamumo aspektas apima priemonės intervencijos logikos konkrečių aspektų (priemonės įgyvendinimui pasirinktų projektų skaičiaus ir pagal juos įgyvendintų veiklų, pasirinktų tikslinės grupės pograpių, jų apimčių, pasirinktų veiklų įgyvendinimo mechanizmų, rezultatų fiksavimo būdų) tinkamumą suplanuotiems priemonės tikslams ir uždaviniams pasiekti. Priemonės tinkamumą vertinant antruoju būdu, atsižvelgiama ir į pačių dalyvių bei veiklas įgyvendinusių vietos LDB ir JRD JGI koordinatorių įgyvendintų veiklų atitikties dalyvių poreikiams vertinimą, analizuojamas visų įgyvendintų veiklų tarpusavio suderinamumas (kompleksiškumas).

2.3.1.1. PRIEMONĖS TINKAMUMAS SOCIALINĖS-EKONOMINĖS SITUACIJOS KONTEKSTE

Tiek ES, tiek nacionaliniu lygiu sutariama, jog jaunimą galima priskirti vienai iš socialinių grupių, patiriančių sunkumų integruojantis į darbo rinką. Dalis jaunimo nėra įgiję reikiamo išsilavinimo ar profesinės kvalifikacijos, dalies įgytas išsilavinimas ar profesinė kvalifikacija nėra paklausy darbo rinkoje, didelė dalis jaunimo iškart po mokslų ar studijų pabaigos dar neturi darbinės patirties, kai kuriems trūksta ir socialinių įgūdžių, o tai mažina jų galimybes sėkmingai įsiliesti į darbo rinką. Todėl tokios priemonės kaip „Jaunimo užsimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404), skirtos palengvinti jaunų žmonių integraciją į darbo rinką, yra reikalingos ir turėtų būti įgyvendinamos, ypač atsižvelgiant į tai, jog JUI finansavimas Lietuvai buvo skirtas atsigavimo po pasaulinės ekonomikos ir finansų krizės laikotarpiu, kai jaunimo nedarbo mastai buvo reikšmingai išaugę ir dar negrįžę į prieškrizinį lygį.

Vis dėlto, vertinant priemonės „Jaunimo užsimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) intervencijų logiką (bendrą priemonės dizainą) ir pasirinktas jos įgyvendinimo apimtis, atsižvelgiant į priemonės įgyvendinimo laikotarpiu egzistavusį socialinį-ekonominį kontekstą, matoma tam tikrų trūkumų.

Kaip jau minėta šios ataskaitos skyriuje (žr. 2.1 Analizuojamos priemonės apžvalga), pristatančiame analizuojamą priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404), 2013 m. vasario mėn. Europos vadovų tarybai skyrus finansavimą JUI, kuria galėtų pasinaudoti visi regionai, kuriuose jaunimo

(15–24 m.) nedarbo lygis 2012 m. viršijo 25 proc.⁴⁵, tarp 20 šalių, gavusių paramą, pateko ir Lietuva, kurios 15–24 m. jaunimo nedarbo lygis 2012 m. siekė 26,7 proc.⁴⁶. Tačiau jau 2013 m., kai ES lygiu buvo susitarta dėl JUI įgyvendinimo, o Lietuvoje buvo parengtas Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planas⁴⁷, tapęs pagrindu šiame vertinime analizuojamos priemonės sukūrimui, 15–24 m. amžiaus jaunimo nedarbo lygis Lietuvoje sumažėjo iki 21,9 proc.⁴⁸. (taigi, vertinant 2013 m. situaciją, kai buvo susitarta dėl JUI finansavimo skyrimo, Lietuva tarp 20 jį gavusių šalių jau nebūtų patekusi). Tuo tarpu 15–29 m. jaunimo grupės (Lietuvoje pasirinktos JUI finansuojamos priemonės tikslinė grupė) nedarbo lygis 2013 m. buvo dar mažesnis ir siekė 17,1 proc.⁴⁹, o tai 2013 m. sudarė apie 49 000 jaunuolių⁵⁰. Tikslus ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių skaičius 2013 m. nebuvo žinomas, nes duomenys apie tokius jaunuolius sistemingai nebuvo kaupiami. Vis dėlto, nors ir neturint tikslų duomenų apie bendrą NEET jaunuolių skaičių, 2013 m. parengtame Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plane⁵¹ buvo nustatytas tikslas – pasiekti, kad iki 2023 m. (iki pagal 2014–2020 m. VP įgyvendinamų projektų pabaigos) ESF veiklose būtų sudalyvavę 65 000 jaunų (15–29 m. amžiaus) NEET asmenų. Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimui didelį dėmesį skirti skatino ne tik ES institucijų skatinimas, tačiau ir vos prieš metus išrinktos XVI Vyriausybės ryžtas jaunimo užimtumo srityje pasiekti esminių pokyčių ir Lietuvos pirmininkavimas ES Tarybai, kadangi Lietuvos pirmininkavimo programoje jaunimo užimtumas taip pat buvo iškeltas kaip viena iš svarbiausių pirmininkavimo metu spręstinių problemų, o tai įpareigojo Lietuvą ir jos institucijas prisiimti didesnę atsakomybę ir tapti pavyzdžiu įgyvendinant veiklas šioje srityje⁵².

Tačiau, kaip jau minėta socialinės–ekonominės aplinkos, kurioje buvo įgyvendinama JUI lėšomis finansuota vertinama priemonė, apžvalgoje, 2013–2015 m. (iki priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) įgyvendinimo pradžios), o ir apskritai visu priemonės įgyvendinimo laikotarpiu jaunimo nedarbas ir NEET jaunuolių dalis (apskaičiuota pagal Eurostat metodiką) daugiausia dėl natūralių priežasčių (ekonomikos atsigavimo, didėjančios darbo vietų pasiūlos, taip pat ir nekvalifikuotiems darbuotojams didėjančio darbo užmokesčio, NEET jaunuolių emigracijos į užsienio šalis) nuosekliai mažėjo, todėl pasiekti Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plane iškeltus tikslus kasmet tapo vis sudėtingiau.

Pradėjus rengti 2014–2020 m. VP ir tiksliau apskaičiavus per programos įgyvendinimo laikotarpį galimus pasiekti rezultatus, nustatytas siekis, jog iki 2014–2020 m. VP įgyvendinimo pabaigos 45 000 nedirbančių, nesimokančių ir mokymuose nedalyvaujančių 15–29 m. jaunuolių dalyvautų ESF finansuojamose veiklose⁵³. Atitinkamai buvo pakoreguotas ir Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plane numatytas ESF veiklose iki jo įgyvendinimo pabaigos sudalyvavusių NEET jaunuolių skaičius. Priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) veiklose turėjo dalyvauti 35 000 jaunuolių. Iš jų 23 000 turėjo būti bedarbiai jaunuoliai, o 12 000 ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai⁵⁴. Tačiau, atsižvelgiant į priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) įgyvendinimo metu egzistavusias socialinės–ekonominės aplinkos tendencijas, numatytas dalyvių skaičius buvo per

⁴⁵ Europos Komisija (2013), Jaunimo užimtumo iniciatyva, COM(2013) 144 final, Strasbūras. <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0144:FIN:LT:PDF>>.

⁴⁶ Remiantis Eurostat duomenimis.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. A1–692 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, Vilnius.

⁴⁸ Remiantis Eurostat duomenimis.

⁴⁹ Remiantis Eurostat duomenimis.

⁵⁰ Remiantis Eurostat duomenimis.

⁵¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. A1–692 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, Vilnius.

⁵² Remiantis interviu informacija.

⁵³ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. A1–692 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, Vilnius.

⁵⁴ Remiantis tinklapio esinvesticijos.lt duomenimis.

didelis (nepaisant to, jog jis buvo pasiektas ir net viršytas). Kaip rodo atlikta analizė, plačiau pristatoma tolesniuose šios ataskaitos skyriuose, suplanuotus rodiklius tiek LDB, tiek JRD vykdomų veiklų įgyvendintojams pasiekti visu priemonės įgyvendinimo metu buvo sudėtinga, darbo krūvis kai kuriais priemonės įgyvendinimo etapais viršydavo koordinatorių galimybes, koordinatoriai negalėdavo dalyviams skirti pakankamai individualaus dėmesio, kai kuriais atvejais dėl dalyvių kiekio nukentėdavo teikiamų paslaugų kokybė, o siekiant surinkti reikiamą dalyvių skaičių dalyvių pritraukimo būdai kartais balansuodavo ant priverstinio dalyvavimo ribos (pvz. kai kuriais atvejais dalyviams nurodant, jog nesutikę dalyvauti priemonės veiklose jie bus išbraukti iš TDB sąrašų) arba į projekto veiklas būdavo įtraukiami dalyviai, turintys ne tik reikiamas kompetencijas, tačiau ir susiradę darbo vietą, o į projektus užsiregistruoti paskatinti būsimo darbdavio, siekiant gauti darbo užmokesčio kompensaciją. Taip pat dalyviai į projektą buvo įtraukiami iki pat jo pabaigos, neatsižvelgiant į tai, jog kai kuriose savivaldybėse didžioji dalis projekto lėšų jau buvo išnaudota, o paskutiniaisiais projektų įgyvendinimo mėnesiais veiklose dalyvavę dalyviai gaudavo tik dalį pirmiesiems dalyviams teiktų paslaugų bei galėdavo gauti tik tas paslaugas, kuriose numatytas dalyvių skaičius dar buvo nesurinktas, o ne tas, kurios pačiam dalyviui būtų aktualiausias⁵⁵.

Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, jog jau tarpiniame JUI intervencijos įgyvendinimo Lietuvoje vertinime, atliktame priemonės įgyvendinimui dar tik prasidedant, buvo atkreiptas dėmesys, jog 35 000 NEET jaunuolių įtraukimas yra labai ambicingas tikslas. Jau tarpinio vertinimo metu atliktoje apklausoje didelė dalis JGI koordinatorių nurodė, kad abejoja galimybėmis surinkti numatytą projektų dalyvių skaičių. Tarpiniame vertinime buvo atkreiptas dėmesys ir į JGI koordinatoriams teksiantį darbo krūvį, kuris jau tuomet įvardytas kaip, tikėtina, būsiantis labai didelis, o kai kuriais atvejais ir neįveikiamas⁵⁶. Tačiau į šias tarpinio vertinimo išvadas nebuvo atsižvelgta ir numatyti priemonės įgyvendinimo rodikliai nekoreguoti. Tam tikros korekcijos buvo atliktos tik priemonės įgyvendinimui įsibėgėjus, kai tapo aišku, jog JRD JGI koordinatoriams numatyto ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių skaičiaus į projekto veiklas įtraukti nepavyks. Tačiau ir tuo metu korekcijos buvo atliekamos ne mažinant bendrą į priemonės veiklas planuojamų įtraukti jaunuolių skaičių, bet perskirstant numatytus pasiekti rodiklius tarp priemonės projekto vykdytojo ir partnerio (t. y. dalį JRD įsipareigoto pasiekti rodiklio perkeliant LDB atsakomybei)⁵⁷.

Aptarus analizuojamos priemonės tikslinės grupės apimčių pasirinkimo tinkamumą, tikslinga pereiti prie analizuojamos priemonės intervencijos logikos (bendro priemonės dizaino) atitikimo NEET jaunuolių poreikiams vertinimo. Analizuojamą priemonę vertinant šiuo aspektu svarbu pastebėti, jog pagal priemonę įgyvendinamos veiklos bendrąja prasme buvo nukreiptos trimis pagrindinėmis kryptimis: jaunuolių motyvavimo ir informavimo (projekto „Atrask save“ veiklų metu), pagalbos įgyjant ar patobulinant kvalifikaciją (pasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams projekto „Atrask save“ metu, kitiems dalyviams projekto „Naujas startas“ metu), pagalbos įgyjant darbinės patirties (projekto „Naujas startas“ metu ir kai kurių projekto „Atrask save“ veiklų (pvz. praktikos įmonėje ir (ar) įstaigoje, savanorystės) veiklų metu). Taigi, projekto veiklomis galėjo būti sprendžiami tik nemotyvuotiems, neinformuotiems, darbo rinkoje paklausios kvalifikacijos arba darbinės patirties neturintiems jaunuoliams kylantys iššūkiai. Tokios paslaugos gali atliepti galimybių ieškotojų bei savanoriškai nedirbančių ir nesimokančių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių poreikius, didelės dalies jaunų bedarbių poreikius, tačiau dalies jaunų bedarbių poreikius ir atsiskyrusių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių poreikius tokios veiklos gali atitikti tik iš dalies, o nepasiekiamų ekonomiškai neaktyvių jaunuolių poreikių vien tik tokios veiklos negali atitikti visai.

⁵⁵ Remiantis apklausų duomenimis, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁵⁶ Europos socialinio fondo paramos ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimas (*LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliko UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“*), 2015, p. 31,32, 49, 50.

⁵⁷ Remiantis interviu informacija.

Vertinant LDB projekte „Atrask save“ siūlytų paslaugų atitiktį projekto dalyvių poreikiams teigiamai vertintina tai, jog jauni bedarbiai buvo išskirti į atskiras grupes (pasiruošusius ir nepasiruošusius darbo rinkai) ir jiems taikytos skirtingos bei skirtingos trukmės paslaugos. Pasiruošusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams skirtos paslaugos buvo orientuotos į trūkstamų kompetencijų ir konsultacijų darbo paieškos klausimais, tarpininkavimo įdarbinant paslaugų suteikimą per kuo trumpesnę laikotarpį, siekiant šiuos dalyvius kuo greičiau grąžinti į darbo rinką. Tuo tarpu nepasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams buvo teikiamos ilgesnės trukmės paslaugos, kurios apėmė psichologinę ir socialinę reabilitaciją, informavimo ir motyvavimo paslaugas, pasiruošimą kvalifikacijos ar darbo patirties įgijimui po intervencijos savo jėgomis pradėjus dirbti ar mokytis arba dalyvaujant projekto „Naujas startas“ veiklose. Taip pat abiemis bedarbių dalyvių grupėms buvo suteikta galimybė nustatytą laiką savanoriauti pasirinktoje organizacijoje.

Pasiruošusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams skirtos paslaugos iš esmės atitiko šios tikslinės grupės poreikius. Pasiruošę darbo rinkai jauni bedarbiai yra nusiteikę ir pasiruošę dirbti (neturi jų įsidarbinimo galimybes ribojančių išorinių veiksnių, yra motyvuoti) ir pagalba gaunant konkrečias konsultacijas įsidarbinimo klausimais ar įgyjant papildomas trūkstamas kompetencijas yra pakankama paskatinant juos žengti paskutinį trūkstamą žingsnį ir įsilieti į darbo rinką.

Tačiau, kalbant apie darbo rinkai nepasiruošusius jaunus bedarbius, siūlytos paslaugos negalėjo atitikti visų tikslinės grupės narių poreikių. Kaip jau minėta, siūlytos paslaugos galėjo dalyvius motyvuoti, informuoti, padėti įgyti kvalifikaciją arba darbinės patirties, tačiau, kaip parodė projekto įgyvendinimas, nepasiruošę darbo rinkai bedarbiai dažnai susiduria ir su kitais iššūkiais, nei motyvacijos stoka, kvalifikacijos ar darbo patirties trūkumas, ir tai jiems neleidžia sėkmingai integruotis į darbo rinką. Dalis darbo rinkai nepasiruošusių jaunų bedarbių į darbo rinką negali įsilieti dėl turimos negalios, sveikatos sutrikimų, įvairių priklausomybių, turimų įsipareigojimų (pvz., mažamečių vaikų, dėl įvairių priežasčių negaunant vaikų priežiūros paslaugų, slaugomų artimųjų ir pan.), turimo žemo išsilavinimo lygio, kuris net neleidžia visavertiškai dalyvauti projekto veiklose (pvz., tais atvejais, kai dalyvis yra įgijęs tik pradinį išsilavinimą ir yra mažai raštingas)⁵⁸. Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis, tokių dalyvių tarp tų, su kuriais dirbo koordinatoriai, buvo iki 25 proc⁵⁹. Tačiau planuojant projekto veiklas į šiuos, kitų nei tik motyvacijos stoka, kvalifikacijos ar darbo patirties trūkumas, veiksnių ribojamų jaunų žmonių poreikius nebuvo atsižvelgta ir projekto metu projekto dalyviams padėti išspręsti minėtus iššūkius nebuvo galimybės. Šią situaciją iš dalies buvo galima spręsti jaunuolius, kuriems LDB paslaugos buvo nepakankamos, nukreipiant į JRD vykdomas veiklas, kuriose į minėtus jauniems žmonėms kylančius objektyvius iššūkius ir pagalbą jų sprendimui buvo kreipiamas didesnis dėmesys. Tačiau tokie nukreipimai buvo tik pavieniai dėl keleto priežasčių. Dalyviai, norintys dalyvauti JRD veiklose, turėdavo būti išregistruojami iš TDB, o dalyviai dažnai su šia sąlyga nenorėdavo sutikti (nepaisant to, jog ir JRD vykdytoje projekto dalyje buvo numatyta galimybė dalyviams padengti PSD įmokas, tam tikros kitos kompensacijos (pvz. kompensacija už šildymo išlaidas ir kitos) teikiamos tik TDB registruotiems nedirbantiems asmenims). Taip pat jau projekto pradžioje nustačius didelius TDB turimų pritraukti dalyvių skaičius, o projekto eigoje juos dar padidinus JRD sąskaita, dažnai pirmiausia buvo orientuojamasi į numatyto pritrauktų dalyvių skaičiaus pasiekimą, o tik vėliau į paties dalyvio poreikius. Galiausiai, JRD teiktos paslaugos taip pat ne visais atvejais buvo pakankamos su įvairiais iššūkiais susiduriančių jaunų žmonių problemoms spręsti⁶⁰.

⁵⁸ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija

⁵⁹ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis

⁶⁰ Remiantis apklausų duomenimis, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

Kalbant apie jauniems bedarbiams projekto „Atrask save“ metu teiktas paslaugas, taip pat svarbu pastebėti, jog ne tik sudėtingiausioje padėtyje esančių jaunuolių, tačiau ir santykinai geriausioje padėtyje esančių jaunuolių poreikiai projekto veiklomis nebuvo pakankamai gerai atliepiami. Daliai projekto „Atrask save“ dalyvių pirminės intervencijos paslaugos nebuvo reikalingos arba nebuvo reikalingos visa apimtimi. Ši dalis projekto dalyvių buvo motyvuoti, žinantys, ko nori ir siekė greičiau dalyvauti antrinės intervencijos, projekto „Naujas startas“, veiklose. Tokie jaunuoliai buvo įtraukiami į projektą, tačiau LDB vykdytose veiklose nebuvo sukurta mechanizmo, kuris leistų tokiems jaunuoliams projekto „Atrask save“ veiklas baigti greičiau, nelankant visų užsiėmimų. Todėl tokiais atvejais arba jaunuolis vis tiek dalyvaudavo visose TDB siūlomose projekto „Atrask save“ veiklose, kurios daugeliu atvejų jam buvo nereikalingos arba būdavo perduodamas JRD JGI koordinatoriui, naudojantis tuo, jog JRD JGI koordinatoriai paslaugas galėjo teikti lanksčiau ir per žymiai trumpesnę laiką (minimaliai – 8 val.)⁶¹.

JRD partnerių organizacijose įdarbintų JGI koordinatorių teiktos paslaugos buvo labiau individualizuotos ir jas planuojant buvo bandoma dar labiau atsižvelgti į atskirų dalyvių poreikius ir teikti ne tik motyvavimo, tačiau ir papildomas paslaugas (buvo galimybė samdyti įvairesnių sričių siauros srities specialistus, kurie bent teoriškai galėjo teikti tiek vaiko priežiūros, tiek kitas panašias paslaugas, šalinančias situacines kliūtis grįžti į darbo rinką arba švietimo sistemą). Su kiekvienu dalyviu koordinatorius visą projekto laiką dirbdavo individualiai ir bandydavo spręsti konkrečius dalyviui kylančius iššūkius. Tačiau, vis dėlto, ir JRD teiktos paslaugos labiau buvo orientuotos į galimybių ieškotojų ar savanoriškai nedirbančių jaunų žmonių įtraukimą, nes individualių konsultacijų metu koordinatoriai daugiausia laiko skirdavo motyvavimui ir pagalbai pasiruošiant inegruotis į darbo rinką (pagalbai susirandant darbo vietą, aplikuojuant, einant į darbo pokalbį)⁶², o viena iš pagrindinių JRD siūlytų veiklų buvo savanoriavimas pasirinktoje organizacijoje, savanorystės metu gaunant ir Jaunimo savanoriškos tarnybos mentoriaus paslaugas. Tačiau tiems jaunuoliams, kurie nedirba ir nesimoko ne tik dėl motyvacijos ar patirties stokos, bet ir dėl kitų, su motyvacijos ar patirties stoka nesusijusių situacinių barjerų (aptartų kalbant apie darbo rinkai nepasiruošusiems jauniems bedarbiams skirtas paslaugas), t. y. nepasiekiamiems arba atsiskyrusiems NEET jaunuoliams, JRD JGI koordinatoriai daugeliu atvejų pakankamos pagalbos pasiūlyti negalėjo. Viena vertus tokiems dalyviams projekto veiklų trukmė buvo per trumpa, kita vertus, nors formaliai ir egzistavo galimybė pasitelkti vienus ar kitus siauros srities specialistus, tačiau dalyviams turint labai nevienodus poreikius, dažniausiai vis tiek buvo pasitelkiami didžiosios dalies poreikius atitinkantys specialistai (pavyzdžiui, psichologai), kurie negalėjo padėti spręsti kitų kai kuriems dalyviams kylančių iššūkių (pvz., teikti vaikų priežiūros paslaugų). Kai kuriais atvejais buvo bandoma įtraukti ir kitus siauros srities specialistus, pavyzdžiui, galinčius teikti vaikų priežiūros paslaugas, tačiau surasti siauros srities specialistus, galinčius dirbti ne pilną darbo dieną ir tik reikiamu laiku buvo sudėtinga, kai kuriose mažesnėse savivaldybėse tokių specialistų apskritai trūksta, be to kildavo sunkumų randant vaikų priežiūrai tinkamas patalpas (kadangi jos turi atitikti tam tikrus standartus)⁶³.

Planuojant projektą „Atrask save“ taip pat buvo tikimasi, jog JRD JGI koordinatoriai dalį nepasiekiamiems ar atsiskyrusiems dalyviams kylančių iššūkių galės padėti įveikti pasitelkdami socialinius–ekonominius partnerius (pvz., dalyvių, turinčių įvairių priklausomybių, atveju), ieškodami paraleliai vykdomų kitų ES struktūrinių fondų ar valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų projektų, kuriuose būtų teikiamos trūkstamos, projekte „Atrask save“ nenumatytos teikti, paslaugos. Tačiau vieninga sistema, kaip turėtų būti bendradarbiaujama su socialiniais–ekonominiais partneriais, ieškoma kitų, paraleliai vykdomų projektų, sukurta nebuvo, todėl, viena vertus, tai, kiek papildomų paslaugų, padedančių šalinti iššūkius, su kuriais

⁶¹ Remiantis apklausų duomenimis, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁶² Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁶³ Remiantis apklausų duomenimis, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

susiduria nepasiekiami arba atsiskyre projekto dalyviai, buvo teikiama, priklausė nuo konkretaus JRD JGI koordinatoriaus motyvacijos, patirties, gebėjimo identifikuoti dalyvio poreikius ir užmegzti reikalingus ryšius su socialiniais–ekonominiais partneriais (čia svarbu pastebėti, jog šie koordinatorių gebėjimai priklausomai nuo savivaldybės labai skyrėsi). Kita vertus, net ir turintiems motyvacijos bei gebėjimų identifikuoti dalyvio poreikius ir susitarti dėl jam reikalingos paslaugos suteikimo per socialinius–ekonominis partnerius ar kituose paraleliai įgyvendinamuose projektuose, kildavo praktinių iššūkių tokias paslaugas teikiant (pavyzdžiui, JRD JGI koordinatoriams nebuvo kompensuojamos kelionės išlaidos, vežant dalyvį į reabilitacijos centrą)⁶⁴. Taigi, JRD JGI koordinatorių teiktos paslaugos taip pat negalėjo visiškai atitikti nepasiekiamų bei atsiskyrusių ekonomiškai neaktyvių projekto „Atrask save“ dalyvių poreikių. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, jog siūlytos paslaugos visų ekonomiškai neaktyvių dalyvių poreikių negalėjo atliepti ir dėl to, jog dalis ekonomiškai neaktyvių žmonių turi motyvaciją dirbti, neturi dirbti neleidžiančių įsipareigojimų, tačiau renkasi dirbti nelegaliai. Dažnai tai jauni žmonės, turintys didelių skolų, todėl pasirenkantys dirbti nelegaliai, siekiant atlyginimo dalies neatiduoti antstoliams⁶⁵. Tokiems jaunuoliams projekte „Atrask save“ siūlytos motyvavimo paslaugos taip pat negalėjo padėti.

JRD JGI koordinatorių vertinimu, ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių (su įvairiais minėtais iššūkiais susiduriančių) jaunuolių tarp dalyvių, su kuriais koordinatoriai dirbo, buvo iki 50 proc.⁶⁶

Svarbu paminėti ir tai, jog šis galimas projekte „Atrask save“ dalyviams planuojamų teikti paslaugų (ypatingai JRD JGI koordinatorių teikiamų paslaugų) ir dalyvių poreikių neatitikimas buvo išryškintas ir tarpinio JUI intervencijos Lietuvoje vertinimo metu, dar tik pradėdant įgyvendinti projekto veiklas, bet į šio vertinimo išvadas nebuvo pakankamai atsižvelgta⁶⁷.

Tačiau ne tik projekto „Atrask save“, bet ir projekto „Naujas startas“ veiklos neatitiko visų dalyvių poreikių. Nors projekte buvo siūlomos įvairios galimybės įgyti kvalifikaciją ar darbinės patirties ir tai atitiko didžiosios dalies dalyvių poreikius, tačiau, kalbant apie sudėtingesnėje padėtyje esančius jaunos žmones (tiek jaunos bedarbius, tiek ekonomiškai neaktyvius jaunos žmones), tais atvejais, kai pirminės intervencijos JGI koordinatoriams pavykdavo suteikti jiems reikiamas paslaugas ir parengti dalyvavimui projekto „Naujas startas“ veiklose (mokymuisi, stažuotei arba darbui gaunant darbo užmokesčio subsidiją), projekte „Atrask save“ jiems kilę iššūkiai (dėl negalios, turimų šeimyninių ir kitų įsipareigojimų, priklausomybių ir pan.) išlikdavo ir dalyvaujant projekte „Naujas startas“. Projekte „Naujas startas“ šie iššūkiai nebuvo niekaip sprendžiami (nebuvo teikiama jokių papildomų paslaugų, kurios užtikrintų, jog sudėtingesnėje padėtyje esantis jaunas žmogus turėtų galimybę sėkmingai baigti mokymąsi ar išdirbti projekto veiklose apibrėžtą laikotarpį). Taip pat daliai atsiskyrusių jaunuolių, neturinčių objektyvių kliūčių dalyvavimui projekto „Naujas startas“ veiklose ir įsitraukimui į darbo rinką, vis tiek trūko palydinčio asmens, kuris paskatintų nepamiršti projekto „Atrask save“ metu įgytų socialinių įgūdžių ir (ar) motyvacijos dirbti. Kitaip tariant, nors po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose toks dalyvis jau įgydavo pakankamai socialinių įgūdžių ir motyvacijos pradėti dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose, tačiau tai negarantavo, jog šių įgūdžių ir motyvacijos, be papildomos pagalbos ir palydėjimo, jam pakaks ir viso dalyvavimo projekto „Naujas startas“ veiklose metu. Sprendžiant šį trūkumą, dalis JRD JGI koordinatorių dalyvius neoficialiai konsultuodavo ir motyvuodavo neiškristi iš projekto veiklų ir jiems dalyvaujant projekte „Naujas startas“. Tačiau projekto lygiu oficialiai tokios paslaugos nebuvo teikiamos.

⁶⁴ Remiantis apklausų duomenimis, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁶⁵ Remiantis interviu duomenimis.

⁶⁶ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

⁶⁷ Europos socialinio fondo paramos ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimas (*LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliko UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“*), 2015, p. 27–35.

Nors jos būtų buvusios reikalingos ne tik daliai ekonomiškai neaktyvių jaunuolių, tačiau ir sudėtingesnėje padėtyje esantiems projekte „Naujas startas“ dalyvavusiems jauniems bedarbiams⁶⁸.

Taigi, apibendrinant galima teigti, jog projektuose „Atrask save“ ir „Naujas startas“ siūlytos veiklos dalies dalyvių poreikių neatitiko, o kai kurių dalyvių poreikius atitiko ne visa apimtimi. Projektai neatitiko situacinių (ne motyvacijos, kvalifikacijos ar darbo patirties stokos nulemtų) iššūkių turinčių jaunų bedarbių, iš dalies neatitiko motyvuotų ir norinčių dalyvauti tik projekto „Naujas startas“ veiklose dalyvių, nepasiekiamų ir dalies atsiskyrusių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių poreikių. Šis neatitikimas tapo ypatingai svarbus užsibrėžtų labai ambicingų dalyvių įtraukimo rodiklių kontekste, kadangi išsikelti rodikliai reiškė, jog į projektų veiklas turėjo būti traukiami praktiškai visi koordinatoriams prieinami NEET jaunuoliai, nepriklausomai nuo to, ar projektuose siūlomos paslaugos atitiko arba visa apimtimi atitiko jų poreikius, kas lėmė tai, jog projektuose kai kurie dalyviai gavo jiems nereikalingas paslaugas arba gavo tik dalį reikalingų paslaugų, kurios negalėjo esmingai pakeisti jų situacijos. Atsižvelgiant į priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) įgyvendinimo laikotarpiu egzistavusią socialinę-ekonominę situaciją (nuoseklų jaunų bedarbių mažėjimą), tikslingiau būtų buvę išsikelti mažiau ambicingus NEET jaunuolių įtraukimo skaičius, tačiau užtikrinti, jog jiems būtų teikiamas platesnis spektras geriau jų poreikius atitinkančių paslaugų. Taip pat svarbu pastebėti, jog JRD įgyvendinamose veiklose numatytas būdas kompensuoti priemonės rėmuose neteikiamų paslaugų trūkumą pasitelkiant socialinius-ekonominius partnerius, ieškant kitų, paraleliai įgyvendinamų projektų, kuriuose būtų teikiamos reikalingos paslaugos ir į kurias galėtų būti nukreipti projekto „Atrask save“ dalyviai, buvo įgyvendintas iš dalies. Kadangi nebuvo sukurta vieningų gairių ir sistemos, kuriais atvejais ir kokiais būdais vietos JRD JGI koordinatoriai turėtų kreiptis į socialinius-ekonominius partnerius, ieškoti kitų prieinamų paslaugų, nebuvo numatyta vieninga apmokėjimo už papildomas vietos JRD JGI koordinatorių pastangas ne tiesiogiai dalyviams teikiant paslaugas, bet juos nukreipiant į socialinius-ekonominius partnerius sistema, esant poreikiui papildomų paslaugų už projekto „Atrask save“ ribų ieškojo tik labiausiai motyvuoti, daugiausiai patirties ir gebėjimų turintys vietos JRD JGI koordinatoriai.

2.3.1.2 PRIEMONĖS INTERVENCIJŲ LOGIKOS TINKAMUMAS ATSIŽVELGIANT Į IŠKELTUS TIKSLUS IR UŽDAVINIUS

Įgyvendinant priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) keltas pagrindinis tikslas – sumažinti nedarbingumą, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 metų amžiaus jaunimo skaičių⁶⁹. Priemonė įgyvendinta 2 projektais – pirminės intervencijos projektu „Atrask save“ ir antrinės intervencijos projektu „Naujas startas“.

Už projekto „Atrask save“ įgyvendinimą buvo atsakingos dvi institucijos – JRD su kiekvienoje savivaldybėje atrinktomis partnerių organizacijomis ir LDB su TDB skyriais⁷⁰. Tai, kad buvo pasirinkta vykdyti vieną projektą, jo įgyvendinimą organizuojant per dvi institucijas, vykdančias paralelias veiklas (dirbančias su skirtingomis tikslinėmis grupėmis, taikančias skirtingus projekto įgyvendinimo modelius, teikiančias

⁶⁸ Remiantis apklausų duomenimis, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. gegužės 20 d. įsakymas Nr. A1-283 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ įgyvendinimo priemonės Nr. 07.4.1-ESFA-V-404 „Jaunimo užimtumo didinimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašo Nr. 1 patvirtinimo“, Vilnius.

⁷⁰ LDB ir JRD paraiška finansuoti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą.

skirtingas paslaugas), viena vertus, sudarė geresnes galimybes kooperuotis, derinti įgyvendinamas veiklas ir atliepti daugiau tikslinės grupės jaunuolių poreikių (pvz., LDB veiklose dalyvaujantys jaunuoliai galėjo rinktis JRD kuruojamas savanorystės veiklas, JRD JGI koordinatoriai padėjo LDB spęsti jaunuolių, norinčių kuo greičiau dalyvauti antrinės intervencijos veiklose, keliamus iššūkius), taip pat spęsti jaunuolių pritraukimo į projekto veiklas ir užsibrėžtų rodiklių pasiekimo iššūkius (pvz., dalį JRD išpareigoto pritraukti jaunuolių skaičiaus perkeliant LDB). Kita vertus, tai sukėlė papildomų projektų veiklų derinimo ir tarpusavio kooperacijos iššūkių, kiekviena institucija negalėjo koncentruotis tik į savo tikslinę grupę ir vykdomas veiklas, tačiau jas nuolat turėjo derinti su institucija partnere, spęsti ne tik sau, tačiau ir kitai institucijai kylančius iššūkius. Taip pat, įgyvendinant projektą JRD atliko mažesniojo partnerio vaidmenį ir jiems buvo sudėtingiau projekto eigoje spęsti kilusius iššūkius, keisti numatytas veiklas, finansavimą⁷¹.

Kaip rodo atlikta analizė, tai, jog dvi institucijos įgyvendino bendrą projektą, negarantavo projekte dirbančių vietos JGI koordinatorių bendradarbiavimo. Kai kuriose savivaldybėse jis užsimezgė natūraliai ir būtų vykęs net ir koordinatoriams įgyvendinant skirtingus projektus, tačiau kitose bendradarbiavimas neužsimezgė apskritai, nepaisant to, jog tiek LDB, tiek JRD JGI koordinatoriai įgyvendino to paties projekto veiklas⁷². Remiantis LDB ir JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis, 18 proc. į apklausą atsakusių JRD JGI koordinatorių ir 12 proc. į apklausą atsakusių LDB JGI koordinatorių su kitos projektą įgyvendinusios institucijos atrinktais koordinatoriais nebendravo ar nebendradarbiavo apskritai. Tuo tarpu tarp tų, kurie turėjo progų bendrauti ir bendradarbiauti, maždaug trečdalis bendradarbiavo mažai intensyviai (vos kelis kartus per visą projekto „Atrask save“ įgyvendinimo laikotarpį), apie pusė vidutiniškai intensyviai (nustatytais laikotarpiais kas pusę metų, ketvirtį ar kelis mėnesius) ir tik maždaug penktadalis – labai intensyviai (kas mėnesį ar dažniau)⁷³. Taigi, galima matyti, jog bendras dviejų institucijų projekto įgyvendinimas vietiniu lygiu jį įgyvendinančių koordinatorių tolygaus bendradarbiavimo intensyvumo tarp skirtingų savivaldybių neužtikrino, o nacionaliniu lygiu sukėlė papildomų tarpusavio koordinacijos iššūkių. Taip pat, vietos JRD ir LDB JGI koordinatorių nuomone, vieno projekto, skirto skirtingoms tikslinėms grupėms, įgyvendinimas dažnai klaidino potencialius projekto dalyvius, kuriems būdavo sunku suprasti, kuo LDB ir JRD JGI koordinatorių siūlomos veiklos skiriasi, kurias konkrečiam jaunuoliui reikėtų rinktis. Tai būdavo ypatingai aktualu tais atvejais, kai toje pačioje su potencialiais projekto dalyviais dirbančioje organizacijoje panašiu laikotarpiu apsilankydavo tiek JRD JGI koordinatorių, tiek LDB JGI koordinatorių ir pristatydavo galimybes dalyvauti kiekvienos iš organizacijų vykdomose projekto veiklose. Potencialiems dalyviams tuomet kildavo klausimų, kuo skirtingų organizacijų veiklos skiriasi, kurios jiems būtų aktualios, kur kreiptis norint dalyvauti⁷⁴. Lygiai taip pat, iš viešai prieinamų šaltinių susiradę informaciją dalyviai dažnai ateidavo į vienos organizacijos vykdomas veiklas, nors paaikškdavo, jog jie buvo susidomėję ir norėjo dalyvauti kitos organizacijos veiklose. Savivaldybėse, kur tarp JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių buvo užmegzti ryšiai tai nesukeldavo didesnių iššūkių – dalyvis būdavo nukreipiamas į jam reikalingesnes veiklas, tačiau tose savivaldybėse, kur glaudūs ryšiai tarp JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių nebuvo užmegzti, tai kai kuriais atvejais lemdavo dalyviui mažiau aktualių paslaugų suteikimą. Dviejų skirtingų projektų įgyvendinimas skirtingoms tikslinėms grupėms skirtų veiklų atskyrimą būtų padaręs aiškesnį.

Kalbant apie LDB ir JRD pasirinkimą projektą įgyvendinti pasitelkiant TDB skyrius ir partnerių organizacijas, teigiamu aspektu laikytina tai, jog projektą buvo siekiama įgyvendinti visose Lietuvos savivaldybėse ir sudaryti galimybes jame dalyvauti visoje Lietuvos teritorijoje gyvenantiems NEET jaunuoliams. LDB, turinčiai savo teritorinius padalinius ir įprastus bendravimo su jais mechanizmus, tokią projekto įgyvendinimo struktūrą sukurti ir palaikyti buvo paprasčiau. Tuo tarpu JRD jau nuo projekto

⁷¹ Remiantis interviu duomenimis.

⁷² Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁷³ Remiantis LDB ir JRD JGI koordinatorių apklausų duomenimis.

⁷⁴ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

įgyvendinimo pradžios susidūrė su iššūkiu visose savivaldybėse randant patikimus partnerius, kai kur turėjo dirbti su organizacijomis, kurioms darbas su jaunimu nėra pagrindinė veikla. Taip pat, nors JRD atrinktos organizacijos buvo vadinamos partnerėmis, realus ryšys su pačiomis organizacijomis beveik nebuvo mezgamas. Organizacijos į projektą buvo įtrauktos tik kaip patalpų JRD JGI koordinatoriui suteikėjos, projekto metu mokymų, susitikimų, tarpusavio ryšių stiprinimo ar kitų veiklų organizacijų atstovams nebuvo numatyta. Kai kurios, suinteresuotos ir aktyvios organizacijos, kurioms darbas su jaunimu yra nuolatinė veikla, projekto įgyvendinimą vertina kaip organizacijai naudingą patirtį, tačiau didelė dalis organizacijų projekto įgyvendinimą matė tik kaip papildomą, jų išteklių reikalaujantį, iššūkį (JRD JGI koordinatoriaus darbo užmokestis ir darbo vietos įrengimo kaštai buvo dengiami projekto lėšomis, tačiau kitų organizacijoje dirbančių ir prie projekto įgyvendinimo prisidedančių darbuotojų (pvz., JRD JGI koordinatoriaus atlyginimą skaičiuojančio buhalterio, koordinatoriaus veiklas koordinuojančio ir jam padedančio organizacijos vadovo) indėlis į projektą turėjo būti padengtas pačios organizacijos lėšomis). Todėl didelė dalis organizacijų vadovų jautė dėmesio ir palaikymo iš JRD trūkumą, jautėsi palikti vieni spręsti kylančius iššūkius ir nemato didelės savo atstovaujamos organizacijos ištraukimo į projekto įgyvendinimą pridėtinės vertės⁷⁵. Taigi, JRD partnerių organizacijų tinklo sukūrimo iki galo sėkmingai įgyvendinti nepavyko, todėl JRD pasirinkimas projekto veiklas įgyvendinti per partnerių organizacijų tinklą laikytinas tinkamu tik iš dalies.

Aptarus pasirinktos projekto įgyvendinimo struktūros tinkamumą, svarbu apžvelgti nustatytų siektinų rodiklių tinkamumą. Jau aptariant bendrą priemonės dizaino tinkamumą, atsižvelgiant į priemonės įgyvendinimo metu egzistavusią socialinę–ekonominę aplinką bei dalyvių poreikius, buvo atkreiptas dėmesys, jog priemonėje iškelti dalyvių pritraukimo tikslai buvo labai ambicingi. Ypatingai tai buvo aktualu JRD įgyvendintų veiklų atveju, kadangi pritrauktų dalyvių rodiklis šių veiklų atveju buvo nustatytas nežinant tikslaus ekonomiškai neaktyvių jaunuolių skaičiaus. JRD JGI koordinatoriams pradėjus dirbti taip pat paaiškėjo, jog dalis potencialių projekto dalyvių dirba neoficialiai, yra emigravę ir nedeklaravę savo išvykimo, taip pat ne visi ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai sutikdavo dalyvauti projekte. Taigi pasiekti užsibrėžtą rodiklį buvo praktiškai neįmanoma⁷⁶. Tačiau ne tik JRD JGI, bet ir LDB JGI koordinatoriai užsibrėžtus dalyvių pritraukimo tikslus, kuriuos reikėjo pasiekti, įvardija kaip vieną iš didžiausių įgyvendinant projektą kilusių iššūkių⁷⁷. Vis dėlto, svarbu paminėti, jog reikalingų pritraukti dalyvių skaičius iššūkius kėlė ne tik dėl numatytų ambicingų tikslų, tačiau ir dėl vėliau nei planuota prasidėjusių projekto veiklų įgyvendinimo. Projekto „Atrask save“ įgyvendinimo sutartis buvo pasirašyta 2015 m. rugsėjo 21 d. Tačiau pirmosios JRD įgyvendintos veiklos (dėl poreikio viešųjų pirkimų būdu nupirkti JRD JGI koordinatorių darbo vietų įrengimui reikalingą inventorių ir įrengti darbo vietas) startavo tik 2016 m. pavasarį, o pirmosios LDB įgyvendintos veiklos (dėl užtrukusių viešųjų pirkimų išorinių teikėjų paslaugoms nupirkti) buvo pradėtos įgyvendinti tik 2016 m. vasarą⁷⁸. Pradėjus įgyvendinti veiklas keletą mėnesių koordinatoriai dar negalėjo dirbti visu pajėgumu, nes turėjo susikurti savo darbo metodikas (pvz. LDB JGI koordinatoriai turėjo atrasti individualias darbo su dalyvių grupėmis prieigas, JRD JGI koordinatoriai turėjo atrasti efektyviausius potencialių dalyvių paieškos metodus), taip pat projekto veiklų įgyvendinimo pradžioje dar neveikė informacinė sistema, kurioje JRD JGI koordinatoriai turėjo patikrinti ar konkretus potencialus dalyvis tikrai nėra įrašytas į jokių dirbančiųjų, bedarbių ar švietimo įstaigų registrus, taigi, neveikiant šiai sistemai, JRD JGI koordinatoriai negalėjo visa apimtimi pradėti darbo su potencialiais dalyviais⁷⁹. Dėl šių projekto įgyvendinimo pradžioje kilusių iššūkių, LDB ir JRD JGI

⁷⁵ Remiantis JRD partnerių organizacijų apklausos, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija. Detalesnė JRD partnerių organizacijų įtraukimo analizė pateikiama tolesniuose šios ataskaitos skyriuose.

⁷⁶ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁷⁷ Remiantis JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių apklausų, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁷⁸ Remiantis interviu duomenimis.

⁷⁹ Remiantis JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių apklausų, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

koordinatoriams su dalyvių skaičiumi, su kuriuo buvo numatyta dirbti 3 metų laikotarpiu, teko dirbti per žymiai trumpesnę laiką (1,5–2 metus). Dėl šių priežasčių net 41 proc. JRD JGI koordinatorių nurodė, jog projekto įgyvendinimo metu jiems tekęs darbo krūvis buvo daug didesnis, nei tikėtasi, o dar 33 proc. nurodė, jog tekęs darbo krūvis buvo šiek tiek didesnis, nei tikėtasi. Tarp LDB JGI koordinatorių teigusiu, jog projekto įgyvendinimo metu jiems tekęs darbo krūvis buvo daug didesnis, nei tikėtasi, buvo dar daugiau – 54 proc., o dar 32 proc. LDB JGI koordinatorių nurodė, jog projekto metu jiems tekęs darbo krūvis buvo šiek tiek didesnis, nei tikėtasi⁸⁰. Tai, jog Lietuvoje projektus įgyvendinusiems vietos JGI koordinatoriams tekęs darbo krūvis buvo išskirtinai didelis, rodo ir kitų ES šalių patirtis įgyvendinant panašius projektus. Pavyzdžiui, Latvijoje įgyvendinamame projekte, savo pobūdžiu labai panašiam į Lietuvoje JRD vykdytas projekto „Atrask save“ veiklas, jį įgyvendinantiems darbuotojams tenkantis darbo krūvis yra kelis kartus mažesnis nei Lietuvos JRD JGI koordinatoriams tekęs darbo krūvis.

UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS. PROJEKTĄ ĮGYVENDINANTIEMS KOORDINATORIAMS TENKANČIO DARBO KRŪVIO RIBOJIMAS. Latvijos Tarptautinių programų jaunimui agentūra įgyvendina ESF ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamą darbui su ekonomiškai neaktyviais jaunuoliais skirtą projektą „PROTI UN DARI“. Į projekto, įgyvendinamo 2014–2020 m., veiklas iš viso planuojama pritraukti 3500 NEET jaunuolių (beveik 3,5 kartus mažiau, nei Lietuvoje įgyvendinant ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams skirtas JRD organizuotas veiklas). Lietuvos JRD JGI koordinatorių funkcijos Latvijoje yra padalintos tarp projekto vadybininkų ir mentorių. Projekto vadybininkai atsakingi už NEET jaunuolių identifikavimo ir pritraukimo veiklas, individualaus veiklos plano sudarymą, o mentoriai jau į projekto veiklas įtrauktiems jaunuoliams teikia kitas paslaugas – bendrauja su NEET jaunuoliu, stengiasi pelnyti jo pasitikėjimą, išklauso, palydi jį iki potencialių darbdavių, įvairių institucijų, karjeros konsultantų, veda individualius užsiėmimus. Kaip ir Lietuvoje, Latvijoje projekto vadybininkai ir mentoriai veikia savivaldos lygiu. Projekto įgyvendinimo laikotarpiui iš viso yra įdarbinti 200 projekto vadybininkų ir 400 mentorių, taigi už projekto įgyvendinimą yra atsakingi 600 vietos lygmenyje dirbančių darbuotojų (beveik 8 kartus daugiau nei Lietuvoje). Taip pat Latvijoje nustatyti apribojimai, nurodantys, jog projekto vadybininkas negali dirbti su daugiau nei 12, o mentorius su daugiau nei 6 NEET jaunuoliais vienu metu⁸¹.

Kalbant apie nustatytų siektinų rodiklių tinkamumą taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog LDB tikslinei grupei priskiriami bedarbiai buvo papildomai skirstomi į darbo rinkai pasirengusius ir nepasirengusius, o pastarieji į orientuotus į darbo rinką, švietimo sistemą arba samdomą veiklą. Nors išankstinis numatymas, kiek darbo rinkai pasirengusių ir kiek nepasirengusių jaunų bedarbių turėtų būti įtraukta į projekto veiklas, buvo tikslingas (kadangi šių rodiklių pasiekimą galima kontroliuoti dar pritraukimo į projekto veiklas fazėje, pavyzdžiui, surinkus reikiamą dalyvių skaičių tam tikrų charakteristikų dalyviams projekto veiklose dalyvauti nebesiūlant), tačiau papildomas nepasirengusių darbo rinkai bedarbių skirstymas į orientuotus į darbo rinką, švietimo sistemą ar savarankišką veiklą, numatant kiekvienoje savivaldybėje konkrečius skaičius dalyvių, kurie turi būti pritraukti į kiekvieną paslaugų kryptį, kėlė tam tikrų iššūkių. Nors dauguma atvejų nukreipiant dalyvį į tam tikro pobūdžio veiklas buvo atsižvelgiama į jo norus ir poreikius, tačiau tam tikrais atvejais (ypatingai projekto įgyvendinimo pabaigoje, kai vieno tipo veiklose numatytas dalyvių

⁸⁰ Remiantis JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių apklausų duomenimis.

⁸¹ Remiantis interviu metu surinkta informacija.

skaičius jau buvo surinktas, o kito tipo veiklose dalyvių dar trūko) dalyviai buvo įkalbami dalyvauti ne jiems reikalingiausiose, tačiau tose veiklose, kuriose tuo metu labiausiai trūko dalyvių⁸².

Dar vienas projekto intervencijos logikos tinkamumo aspektas, kurį svarbu įvertinti – projekte taikytų veiklų atitiktis projekto dalyvių poreikiams. Analizuojant priemonės dizaino atitiktį tikslinės grupės poreikiams, jau buvo aptarta, kad dalis veiklų negalėjo atitikti dalies tikslinės grupės dalyvių poreikių, atsižvelgiant į ribotą siūlytų veiklų orientaciją tik į tam tikrų ištraukti į darbo rinką trukdančių kliūčių šalinimą. Tačiau, įgyvendintų veiklų atitiktis tikslinių grupių poreikiams priklauso ne tik nuo jų suplanuoto dizaino, tačiau ir konkrečių įgyvendinimo elementų (pvz., net ir tinkamai suplanuotos, tačiau netinkamai įgyvendintos veiklos gali neatitikti dalyvių poreikių, tuo tarpu suplanavus ne visai tikslinės grupės poreikius atitinkančias veiklas, tačiau jas kokybiškai įgyvendinus, taikant įvairius papildomus būdus siūlomų veiklų spektrui išplėsti, jos tikslinės grupės poreikius gali atitikti geriau, nei tikėtasi). Konkrečių, praktiškai įgyvendintų, veiklų atitiktį dalyvių poreikiams geriausiai įvertinti gali patys paslaugas teikę JRD ir LDB JGI koordinatoriai bei veiklų dalyviai.

Vertinant JRD siūlytų paslaugų ir jas gavusių dalyvių poreikių atitikimą, JRD JGI koordinatorių buvo prašoma įvertinti paslaugų atitiktį dalyvių, su kuriais dirbo jie asmeniškai, poreikiams skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 – „visiškai neatitiko“, o 7 – „visiškai atitiko“. Pirmiausia JRD JGI koordinatorių buvo paprašyta įvertinti, kiek jų teiktos paslaugos atitiko ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių (pvz. turinčių negalią, priklausomybių, priklausančių socialinės rizikos grupėms, neturinčių reikiamų socialinių įgūdžių ir pan.) dalyvių poreikius (daugumos pačių koordinatorių vertinimu, tarp dalyvių, su kuriais dirbo jie asmeniškai, tokių buvo iki 50 proc.). JRD JGI koordinatorių vertinimu, projekte „Atrask save“ siūlytos paslaugos ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių jaunuolių poreikius atitiko iš dalies (įvertinimų vidurkis – 4,8 balai)⁸³.

JRD JGI koordinatoriai taip pat nurodė, jog siekiant atliepti ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių jaunuolių poreikius, įprastų projekte siūlomų paslaugų nepakako. Siekdami padėti tokiems jaunuoliams jie kreipdavosi į įvairias socialinių partnerių institucijas, bandydavo priklausomiems jaunuoliams surasti reabilitacijos paslaugas, padėti ieškant laikino prieglobsčio, maitinimo, nukreipti į galinčias padėti, su projektu nesusijusias, įstaigas, padėdavo bendrauti su vaiko teisių apsaugos tarnybomis, jaunus tėvus, kuriems apribotos tėvystės teisės, veždavo lankyti vaikų, atstovaudavo mokesčių inspekcijoje ir kitose institucijose. Ryšius su socialiniais–ekonominiais partneriais, siekiant projekto dalyviams suteikti jiems reikalingas, tačiau projekto rėmuose nefinansuojamas, paslaugas užmezgė dauguma (71 proc.) vietos JRD JGI koordinatorių. Siekiant suteikti papildomas dalyviams reikalingas paslaugas, vietos JRD JGI koordinatoriai bendradarbiaudavo ir su savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriais. Su savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriais kontaktą užmezgė 93 proc. vietos JRD JGI koordinatorių. Ir dauguma jų su savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriais bendradarbiavo labai intensyviai (kas mėnesį arba dažniau) arba vidutiniškai intensyviai (nustatytais periodais, kartą per metus, pusmetį, ketvirtį). Labai intensyviai su savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriumi bendradarbiavę nurodė 42 proc., vidutiniškai intensyviai – 35 proc. vietos JRD JGI koordinatorių⁸⁴.

Tačiau JRD JGI koordinatoriai taip pat pabrėžė, jog bendradarbiavimas su socialiniais–ekonominiais partneriais mezgamas, o papildomos paslaugos teikiamos dažnai turėjo būti jų asmenine iniciatyva ir asmeniniu, ne darbo metu, kadangi laikas, skirtas darbui su dalyviais, tokiems jaunuoliams buvo per trumpas, jiems reikėdavo žymiai daugiau laiko, be to, daugumai koordinatorių didelę darbo laiko dalį

⁸² Remiantis dalyvių apklausų, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁸³ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

⁸⁴ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

atimdavo administracinių atsiskaitymo už projekto veiklų įgyvendinimą dokumentų pildymas, naujų dalyvių (siekiant surinkti reikiamą skaičių) paieška. Taip pat už teikiamas papildomas paslaugas (pvz., vizitus į jaunuolio namus savaitgaliais ar vežant jį į rehabilitacijos įstaigas, lankyti vaikų ir panašiais atvejais) JRD JGI koordinatoriams darbo užmokestis mokamas arba kompensacijos už kuro ir kitų asmeninių resursų naudojimą teikiamos nebuvo. Tik projekto rėmuose teikiamų JRD JGI koordinatoriaus paslaugų tokiais atvejais nepakakdavo, taip pat dažnai JRD JGI koordinatoriai jausdavosi, jog tokiais atvejais negali dalyviui pasiūlyti jam tinkamų paslaugų (pvz. negalią turintiems jaunuoliams buvo sudėtinga surasti net savanorystės, ne tik tinkamą darbo arba mokymosi vietą)⁸⁵.

Dėl šių priežasčių JRD JGI koordinatoriai teigia daugiausiai dirbę su atsiskyrusiais (t. y. nedirbantiems dėl motyvacijos stokos, tačiau neribojamiems objektyvių kliūčių dirbti) bei galimybių ieškotojams (t. y. nedirbantiems ar nesimokantiems, nes neranda tinkamų pasiūlymų, nors motyvaciją ir galimybes mokytis arba dirbti turi) priskiriamais NEET jaunuoliais⁸⁶.

Projekte „Atrask save“ teiktų paslaugų atitiktį kitų, nepriskiriamų ypatingai sudėtingoje padėtyje esantiems, dalyvių poreikiams JRD JGI koordinatoriai įvertino geriau. Jų nuomone, projekto veiklos atitiko kitų dalyvių poreikius (įvertinimų vidurkis – 5,5 balai). Tačiau ir kitų, ne tik ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių dalyvių atveju, JRD JGI koordinatoriai pripažįsta, jog dažnai jautė, kad jų ar siauros srities specialistų teikiamų paslaugų nepakanka, darbo su dalyviu laikotarpis buvo per trumpas, poreikiai buvo tokie įvairūs, kad jų atliepti dažnai negalėjo ne tik pats koordinatorius ar siauros srities specialistas, tačiau ir socialiniai partneriai, su kuriais JRD JGI koordinatorius užmezgė ryšius⁸⁷.

Patys į apklausą atsakę JRD JGI koordinatorių įgyvendintų projekto „Atrask save“ veiklų dalyviai projekto veiklų atitiktį jų poreikiams vertina panašiai kaip JRD JGI koordinatoriai vertina atitiktį kitų, ne ypatingai sudėtingoje situacijoje esančių, dalyvių poreikiams. JRD veiklų dalyviai teiktų paslaugų atitikimą jų poreikiams įvertino kaip gerą (įvertinimų vidurkis – 5,67 balai). Naudingiausios JRD veiklų dalyviams atrodė motyvacinės veiklos, padėjusios įgyti motyvacijos dirbti ar mokytis, susidomėti tam tikra profesija ar specialybe, taip pat informavimo veiklos, kuriose dalyviai sužinojo apie jauniems žmonėms prieinamas veiklas mieste – egzistuojančias darbo vietas, švietimo įstaigas, paslaugas, kuriomis galima naudotis, savanorystė pasirinktoje organizacijoje. Mažiausiai naudingi JRD JGI koordinatorių organizuotose veiklose dalyvavusiems dalyviams atrodė švietimo įstaigų (mokyklų, profesinių mokyklų, kolegijų, universitetų) pristatymai, konsultacijos su teisininkais, IT specialistais, psichologais⁸⁸.

Tarp kitų (pavieniams dalyviams suteiktų), tačiau dalyvių gerai įvertintų veiklų galima paminėti individualius susitikimus ir (arba) konsultacijas su buhalteriu, gilinant finansines žinias, susitikimus su verslo psichologu, individualius susitikimus su marketingo atstovu, dalyvavimą mokymuose apie reklamos kūrimą⁸⁹.

Tačiau, analizuojant dalyvių apklausos rezultatus, svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog tikėtina, kad ypatingai sudėtingoje situacijoje esantys, mažiausiai motyvuoti ir labiausiai nuo darbo rinkos ir visuomenės nutolę dalyviai galėjo būti mažiau linkę atsakinėti į apklausos klausimus, todėl apklausos rezultatuose tokie dalyviai gali būti nepakankamai reprezentuojami.

⁸⁵ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁸⁶ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

⁸⁷ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

⁸⁸ Remiantis dalyvių apklausos duomenimis.

⁸⁹ Remiantis dalyvių apklausos duomenimis.

Analizuojant JRD teiktų paslaugų atitiktį tikslinės grupės poreikiams taip pat buvo apklausti Jaunimo savanoriškos tarnybos mentoriai, prašant įvertinti siūlytas galimybes savanoriauti. Savanorystės veiklų atitiktis dalyvių poreikiams Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių buvo įvertinta kaip labai gera (įvertinimų vidurkis – 6,08 balai)⁹⁰. Šis įvertinimas rodo, jog savanoriškos veiklos paslaugos, nors ir teiktos santykinai nedidelei daliai projekto „Atrask save“ dalyvių, jas gavusių dalyvių poreikius atitiko geriau nei kitos paslaugos (tai patvirtina ir dalyvių apklausos rezultatai, nes, kaip jau minėta, savanorystė pasirinktoje organizacijoje projekto dalyvių buvo įvardinta kaip viena iš naudingiausių veiklų). Tai gali būti nulemta ir ilgesnės tokių paslaugų teikimo patirties (JRD jau įgyvendinant ankstesnius projektus, pavyzdžiui, 2013–2015 m. įgyvendintą pilotinį projektą „Jaunimo savanoriška tarnyba“, buvo teikiamos panašios paslaugos), geriau išvystytos tokio pobūdžio paslaugų teikimo, kokybės kontrolės sistemos.

Vertinant LDB siūlytų paslaugų atitiktį dalyvių poreikiams, LDB JGI koordinatorių buvo prašoma įvertinti tai skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 – „visiškai neatitiko“, o 7 – „visiškai atitiko“. Kaip ir JRD JGI koordinatorių atveju, LDB JGI koordinatorių pirmiausia buvo prašoma įvertinti jų teiktų paslaugų atitiktį ypatingai sudėtingoje situacijoje esančių dalyvių poreikiams (daugumos pačių koordinatorių vertinimu, tarp dalyvių, su kuriais dirbo jie asmeniškai, tokių buvo iki 25 proc., dažniausiai tokių dalyvių skaičius tarp tų, su kuriais koordinatorius dirbo asmeniškai, svyravo tarp 0–10 proc.). LDB JGI koordinatorių vertinimu, jų siūlytos paslaugos ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių dalyvių poreikius atitiko mažesniu mastu, nei JRD JGI koordinatorių siūlytos paslaugos (LDB JGI koordinatorių įvertinimų vidurkis – 4,25 balai)⁹¹.

Nurodymai priežastis, kodėl jų siūlytos veiklos ne visiškai atitiko ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių dalyvių poreikius, LDB JGI koordinatoriai nurodė, jog LDB teiktos paslaugos buvo standartizuotos, nepritaikytos individualiems poreikiams, individualiam darbui su dalyviais buvo skirta nedaug laiko, nebuvo veiklų, kurias būtų galima pasiūlyti priklausomybių turintiems dalyviams, taip pat projekto veiklų trukmė tokiems dalyviams buvo per trumpa. Kai kurie LDB JGI koordinatoriai taip pat įvardija, jog jų teiktos paslaugos iš esmės buvo skirtos dalyviams, kurie yra motyvuoti dalyvauti projekte, kažko siekti, orientuotos į nesudėtingus atvejus.

LDB JGI koordinatoriai pripažįsta, jog įprastų projekte „Atrask save“ numatytų veiklų ypatingai sudėtingoje situacijoje esantiems dalyviams nepakakdavo. Koordinatoriai tokiems dalyviams stengdavosi suteikti papildomų paslaugų – organizuoti papildomas konsultacijas su siauros srities specialistu psichologu, ieškoti ilgalaikės nemokamos psichologinės pagalbos, tokiems dalyviams skirti daugiau individualaus dėmesio, nukreipti į kitas, galinčias padėti, įstaigas ar organizacijas, kai kuriais atvejais koordinatoriai dalyvius į šias įstaigas ar organizacijas palydėdavo patys⁹². Su socialiniais–ekonominiais partneriais, daugiausiai siekdami suteikti papildomų paslaugų ypatingai sudėtingoje padėtyje esantiems jaunuoliams arba siekdami suteikti jaunuoliams reikiamas paslaugas, kol dar ne visi paslaugų teikėjai buvo atrinkti viešųjų pirkimų būdu, užmezgė apie pusė vietos LDB JGI koordinatorių (51 proc.). Kaip ir JRD JGI koordinatorių atveju, dauguma (78 proc.) vietos LDB JGI koordinatorių teikiant papildomas paslaugas bendradarbiavo ir su savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriumi. Tačiau LDB JGI koordinatoriai su savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriais bendradarbiavo šiek tiek mažiau intensyviai nei JRD JGI koordinatoriai. Dauguma (66 proc.) LDB JGI koordinatorių nurodė, jog jų bendradarbiavimas su savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriumi buvo vidutiniškai (vyko tik nustatytais periodais, kartą per metus, pusmetį, ketvirtį) arba mažai (vyko tik keletą kartų per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį)

⁹⁰ Remiantis JST mentorių apklausos rezultatais.

⁹¹ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

⁹² Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

intensyvus (minėtą bendradarbiavimo intensyvumą nurodė atitinkamai 22 proc. ir 66 proc. LDB JGI koordinatorių)⁹³.

Pasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams siūlytų paslaugų ir jų poreikių atitikimą LDB JGI koordinatoriai vertino žymiai geriau (įvertinimų vidurkis – 5,52 balai). Tačiau koordinatoriai taip pat atkreipė dėmesį, jog pasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams daugelis užduočių ar paskaitų atrodė per paprastos, pateikiama mokymų medžiaga per silpna, nes daugelis tokių dalyvių jau turėjo pakankamai daug darbinės patirties, buvo motyvuoti ir žinantys, ko nori, taip pat kai kuriose savivaldybėse, LDB JGI koordinatorių nuomone, vizitai į įmones nepasiteisino ir nebuvo populiarūs veikla⁹⁴.

Nepasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams siūlytų paslaugų atitiktis dalyvių poreikiams LDB JGI koordinatorių buvo įvertintas šiek tiek prasčiau nei pasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams siūlytų veiklų atveju, tačiau taip pat teigiamai (įvertinimų vidurkis – 5,41 balas)⁹⁵. Tarp darbo rinkai nepasirengusių jaunų bedarbių poreikių neatitikusių veiklų LDB JGI koordinatoriai dažniausiai minėjo praktikas įmonėse ir vizitus į įmones. Ypatingai mažesnėse savivaldybėse buvo sunku pasiūlyti dalyviams praktikas ar vizitus į tokias įmones, kurios jiems tikrai būtų įdomios, dalis jau turėjo darbinės patirties, todėl praktikos jiems buvo mažai naudingos. Taip pat, kai kuriais atvejais nepasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams siūlytos veiklos truko per ilgai, nebuvo galimybių paslaugų pritaikyti prie individualių poreikių, jos buvo labai standartizuotos⁹⁶.

Pačių LDB projekte „Atrask save“ įgyvendintų veiklų dalyviai LDB teiktų paslaugų atitiktį jų poreikiams vertina kritiškiau nei JRD veiklų dalyviai ir LDB JGI koordinatoriai. LDB teiktų paslaugų atitiktį jų poreikiams ir lūkesčiams LDB veiklų dalyviai įvertino kaip vidutinį (įvertinimų vidurkis – 3,78 balai). Tarp skirtingų LDB tikslinių grupių (pasirengusių ir nepasirengusių darbo rinkai jaunų bedarbių) LDB teiktų paslaugų vertinimas nesiskyrė. Tiek pasirengę, tiek nepasirengę darbo rinkai bedarbiai dalyviai teiktų paslaugų atitiktį jų poreikiams ir lūkesčiams įvertino kaip vidutinį (įvertinimų vidurkis – 3,99 balai).

Iš darbo rinkai nepasirengusiems jauniems bedarbiams teiktų paslaugų palankiausiai buvo įvertintos orientavimo ir švietimo sistema paslaugos. Šias paslaugas gavę dalyviai paslaugų atitiktį jų poreikiams ir lūkesčiams įvertino kaip geresnę nei vidutinę (įvertinimų vidurkis – 4,34 balai), tuo tarpu orientavimui ir darbo rinką ir savarankišką veiklą skirtų paslaugų dalyviai šių paslaugų atitiktį jų poreikiams ir lūkesčiams įvertino kaip vidutinę (įvertinimų vidurkis – 3,92 balai).

Santykinai prastesnis LDB organizuotų veiklų dalyvių, lyginant su LDB JGI koordinatorių, teiktų paslaugų ir dalyvių poreikių atitikimo vertinimas susijęs su jau anksčiau minėtais aspektais, jog kai kurie LDB JGI dalyviai gavo ne tas paslaugas, kurios jiems buvo reikalingos, o tas, kuriose dar buvo galimybių įtraukti dalyvių, taip pat dalis dalyvių (ypatingai projekto pabaigoje) gavo ne visas paslaugas, kurių tikėjosi (pavyzdžiui, žinodami apie teiktų paslaugų spektrą iš anksčiau veiklose dalyvavusių dalyvių), dalis dalyvių projekte „Atrask save“ dalyvavo tik dėl galimybės vėliau dalyvauti projekte „Naujas startas“, nors projekto „Atrask save“ veiklos jiems nebuvo reikalingos. Taip pat LDB organizuotose veiklose buvo mažiau lankstumo, jos buvo teikiamos tam tikrais paketais, taigi nors dalis gautų paslaugų ir galėjo atitikti dalyvių poreikius, dalyviai gaudavo ir dalį jų poreikių neatitinkančių arba prastesnės kokybės (apie tai plačiau kalbama skyriuje 2.3.2.3 „Įgyvendinant priemones teiktų paslaugų kokybė ir jos užtikrinimas“) paslaugų, kas taip pat lėmė jų bendrą paslaugų atitikties poreikiams vertinimą. Taip pat, kaip jau minėta anksčiau,

⁹³ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

⁹⁴ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

⁹⁵ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

⁹⁶ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

LDB organizuotos veiklos mažesniu mastu nei JRD organizuotos veiklos atitiko ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių dalyvių poreikius.

Vertinant atskiras dalyviams teiktas paslaugas, LDB organizuotų projekto „Atrask save“ veiklų dalyviams naudingiausias atrodė pasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams taikytas mokymasis pagal neformalaus profesinio mokymo programą, susitikimai arba individualios konsultacijos su teisininku, užsiėmimai, skirti suteikti informaciją apie regione veikiančias įmones, laisvas darbo vietas, veiklos, skirtos susipažinti su profesija, kurios dalyvis norėtų mokytis („šešėliavimas“). Mažiausiai aktualūs dalyviams atrodė susitikimai su darbdaviais, įmonėmis, testai ir (arba) įsivertinimai, padedantys nustatyti gebėjimus, asmenybės bruožus, pasirinkti norimą profesiją, individualūs susitikimai, konsultacijos su psichologu, vizitai į mokymo įstaigas, grupiniai užsiėmimai⁹⁷.

Tačiau, kaip ir JRD veiklų dalyvių atveju, reikia atkreipti dėmesį į tai, jog tikėtina, kad sudėtingiausioje padėtyje esantys arba mažiausiai motyvuoti dalyviai ir apklausoje dalyvavo rečiau, todėl jų nuomonė apklausos duomenyse gali būti nepakankamai atspindėta.

Sėkmingai baigę dalyvavimą pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ veiklose, dalyviai galėjo dalyvauti antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ veiklose, kuriose galėjo įgyti realios darbinės patirties per įdarbinimą subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimą, praktiką ar stažuotę, įgyti kvalifikaciją ar papildomų kompetencijų dalyvaujant neformaliojo ir formaliojo profesinio mokymo programose. Toks siūlomų priemonės veiklų kompleksiškas, kai dalyviai ne tik informuojami ir motyvuojami, tačiau jiems suteikiama ir reali galimybė įgyti patirties, kvalifikaciją ar papildomų, trūkstamų kompetencijų vertintina teigiamai. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog darbo įgūdžių rėmimo ir ypatingai įdarbinimo subsidijuojant priemonės sukūrė paskatas jas kai kuriais atvejais naudoti netinkamais tikslais. Tiek projekto veiklų dalyviai, tiek projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ LDB JGI koordinatoriai nurodo, jog pasitaikydavo atvejų, kai dalyvis į projektą ateina jau turėdamas darbdavį, su kuriuo sutarta dėl įdarbinimo, tik siekdamas papildomai gauti subsidiją. Taip pat būdavo atvejų, kai į LDB JGI koordinatorių kreipdavosi pats darbdavys, pranešdamas apie įdarbinamą jauną žmogų ir prašantis patikrinti, ar pagal nustatytus kriterijus naujas darbuotojas negalėtų dar gauti ir darbo užmokesčio subsidijos. Minėtais atvejais darbdavys jau būdavo pasiryžęs įdarbinti konkretų asmenį, todėl subsidijos darbo užmokesčiui gavimas padėdavo tik sutaupyti dalį kaštų, tačiau neturėdavo lemiamos įtakos darbdavio apsisprendimui⁹⁸.

Taip pat, kaip jau buvo minėta aptariant bendrą priemonės dizaino tinkamumą, atsižvelgiant į egzistuojančią socialinę–ekonominę situaciją, projekto „Naujas startas“ veiklose be konkrečių mokymuisi ar darbo patirties įgijimui skirtų priemonių, papildomos konsultacijos, palaikymas ar palydėjimas nebuvo teikiamas. Tačiau tokios paslaugos būtų buvusios aktualios daliai sudėtingesnėje padėtyje esančių LDB organizuotų projekto „Atrask save“ veiklų dalyvių, ir ypatingai sudėtingesnėje padėtyje esantiems JRD organizuotų projekto „Atrask save“ veiklų dalyviams, kuriems norint dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose reikėjo pirmiausiai užsiregistruoti į TDB, kas daliai prie šios institucijos, jos struktūros ir formalių reikalavimų nepratusių JRD organizuotų veiklų dalyvių jau savaime kėlė tam tikrų iššūkių. Taip pat ne visi projekto „Naujas startas“ veiklose pradėję dalyvauti dalyviai projekto „Atrask save“ metu buvo įgiję pakankamai motyvacijos ir socialinių įgūdžių, kurie, be papildomos pagalbos ir palaikymo, būtų leidę dalyviams sėkmingai dalyvauti visose suplanuotose mokymosi veiklose ar dirbti visą projekto laikotarpį.

⁹⁷ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

⁹⁸ Remiantis dalyvių apklausų, LDB JGI koordinatorių apklausų, atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

Galiausiai, situacinių kliūčių įsidarbinimui turintiems jaunuoliams šias kliūtis padedančios šalinti paslaugos projekto „Naujas startas“ metu taip pat nebuvo teiktos⁹⁹.

Vertinant priemonės tinkamumą, atsižvelgiant į iškeltus tikslus ir uždavinius, svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, jog iškeltų rezultato rodiklių pasiekimą sunkino (neleido visa apimtimi atspindėti realių pasiektų rezultatų) nuostata, jog po projektų „Atrask save“ arba „Naujas startas“ baigimo dalyvio pasiektas rezultatas (grįžimas į darbo rinką arba švietimo sistemą) fiksuojamas per 28 d. po dalyvavimo veiklose pabaigos. Nors toks rodiklio fiksavimo laikotarpis Lietuvoje buvo pasirinktas atsižvelgiant į EK parengtų gairių reikalavimus JUI rodiklių matavimui (minėtose gairėse nurodoma, jog JUI rezultatas turi būti fiksuojamas per laikotarpį iki 4 savaičių po dalyvavimo intervencijoje pabaigos)¹⁰⁰, kai kuriais atvejais dalyvio pasiektas rezultatas per šį laikotarpį nėra užfiksuojamas dėl objektyvių priežasčių. Pavyzdžiui, tai aktualu tais atvejais, kai dalyvis įkuria verslą (vien dokumentų tvarkymas tokiu atveju dažnai užtrunka ilgiau nei 28 d.), taip pat tais atvejais, kai dalyvis yra motyvuotas mokytis, pasirenka norimą mokymosi programą, tačiau priėmimas į ją vyksta tik nustatytu periodu, kuris gali būti ir po kelių mėnesių ar pusės metų nuo dalyvavimo projekto veiklose datos, taip pat ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių jaunuolių atveju, kuriems, net jeigu jie nusprendžia grįžti į darbo rinką arba švietimo sistemą, dažnai reikia papildomo laiko savo esamai situacijai pakeisti, tinkamai darbo vietai susirasti. Todėl pasirinktas rezultatų fiksavimo laikotarpis iškreipia realių projektų dalyvių pasiektų rezultatų mastą. Detalesnė analizė, kaip keistųsi skirtingų priemonės veiklų dalyvių grupių pasiekti rezultatai, jeigu jie būtų matuoti ne per 28 d., bet per 2, 3 arba 6 mėnesių laikotarpį, pateikiami šios ataskaitos skyriaus „2.3.4 Priemonės poveikio vertinimas“ poskyryje „Bendrasis priemonės poveikis tikslinėms grupėms“.

Apibendrinant priemonės intervencijos logikos tinkamumo vertinimą, atsižvelgiant į iškeltus priemonės tikslus ir uždavinius, matoma, jog pasirinkimas priemonės projektus įgyvendinti bendradarbiaujant dviem institucijoms, nepaisant to, jog padėjo išspręsti tam tikrus projektų įgyvendinimo eigoje kilusius iššūkius, nepasiteisino, nes sukūrė papildomų koordinacijos iššūkių nacionaliniu lygiu, taip pat sunkumų komunikuojant apie projektų veiklas potencialiems projektų dalyviams, vietos lygiu LDB ir JRD JGI koordinatorių bendradarbiavimo neužtikrino, o projektų įgyvendinimo eigoje kilę iššūkiai galėjo būti išspręsti ir kitais būdais (pvz., numatant mažesnius siektinus rodiklius, geriau suplanuojant dalyvių srautus, institucijoms užmezgant bendradarbiavimą, sudarant dalyviams galimybę pasirinkti, kurios institucijos organizuojamose veiklose dalyvauti). Kita vertus, LDB ir JRD pasirinktas modelis įgyvendinti priemonės projektus sukuriant partnerių tinklą, apimančią visą Lietuvos teritoriją, nors vertintinas kaip tinkamas dėl siekio suteikti projektuose siūlomas paslaugas visoje Lietuvos teritorijoje, visiškai pasiteisino tik LDB, dirbusios su savo teritoriniais skyriais, atveju, tuo tarpu JRD gerai funkcionuojančio partnerių organizacijų tinklo sukurti nepavyko. Taigi, pasirinkta priemonės įgyvendinimo organizacinė struktūra buvo tinkama tik iš dalies.

Vertinant projekto tikslinių grupių apimtis taip pat matomas LDB ir JRD koordinatorių pajėgumų neatitikimas. Projekto tikslinių grupių apimčių kontekste neigiamai vertintina ir tai, jog LDB įgyvendintų veiklų atveju nemažius konkrečius skaičius dalyvių, kurie turi sudalyvauti vieno ar kito tipo veiklose kai kuriais atvejais lėmė tai, jog dalyviams buvo siūlomos ne jiems reikalingiausios, tačiau dar reikiamo skaičiaus dalyvių nepritraukusios paslaugos. Vertinant teiktų paslaugų atitiktį dalyvių poreikiams, pastebėtina, jog geriausiai dalyvių poreikius atitiko pasirengusiems darbo rinkai dalyviams teiktos LDB JGI koordinatorių ir JRD JGI koordinatorių kitiems, ne ypatingai sudėtingoje padėtyje esantiems, dalyviams teiktos paslaugos. Nepasirengusiems darbo rinkai dalyviams LDB JGI koordinatorių teiktos paslaugos jų

⁹⁹ Remiantis JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių apklausų, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁰⁰ European Commission, „Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. European Social Fund. Guidance document“, Programming period 2014–2020, 2018

poreikius atitiko mažesnius mastu, o prasčiausiai tiek LDB JGI, tiek JRD JGI koordinatorių teiktos paslaugos atitiko ypatingai sudėtingoje situacijoje esančių dalyvių poreikius.

Galiausiai pastebėta, jog priemonės rezultatų pasiekimo lygį galėjo sumažinti ir tai, jog dalyvių pasiekti rezultatai buvo fiksuojami tik per nustatytą, trumpą laikotarpį – 28 dienas po dalyvavimo projekto veiklose pabaigos, todėl toks rezultatų fiksavimo laikotarpis taip pat laikytinas netinkamu.

2.3.2 PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO VEIKSMINGUMO VERTINIMAS

Vertinant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) įgyvendinimo veiksmingumą, vertinama kaip buvo užtikrintas priemonės projektų įgyvendinimo sklandumas. Siekiant tai išaiškinti, analizuojama, kaip buvo organizuojama JRD partnerių organizacijų ir JRD JGI koordinatorių atranka, užtikrinamas jų veiklos rezultatyvumas ir kokybė, taikyti projektų dalyvių pritraukimo į projektų veiklas būdai ir jų rezultatyvumas, teiktų paslaugų kokybė ir jos užtikrinimo mechanizmai, analizuojamos dalyvių ankstyvo pasitraukimo iš priemonės veiklų priežastys ir galimybės to išvengti.

2.3.2.1 JRD PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ ATRANKA IR VEIKLOS REZULTATAI

Kaip jau minėta, priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) pirminės ir antrinės intervencijos projektuose „Atrask save“ ir „Naujas startas“ paslaugų teikimas buvo užtikrintas mišriu būdu. Už projekto „Atrask save“ įgyvendinimą buvo atsakingos dvi institucijos – JRD su kiekvienoje savivaldybėje atrinktomis partnerių organizacijomis ir LDB su teritoriniais darbo biržos skyriais, tuo tarpu projekto „Naujas startas“ veiklų įgyvendinimą koordinavo tik LDB su teritoriniais padaliniais. Konkrečias paslaugas projektų dalyviams teikė teritoriniuose darbo biržos skyriuose įdarbinti LDB JGI koordinatoriai, o taip pat viešųjų pirkimų būdu atrinktų paslaugų teikėjų lektoriai bei JRD JGI koordinatoriai, įdarbinti atrinktose partnerių organizacijose, kurie taip pat turėjo galimybę tam tikromis sąlygomis pasitelkti konkrečios profesijos siauros srities specialistus. LDB, turinčiai savo teritorinius padalinius ir įprastus bendravimo su jais mechanizmus, tokią projektų įgyvendinimo struktūrą sukurti ir palaikyti buvo paprasčiau bei esminių iššūkių bendraujant su projekto partneriais nekilo. Tuo tarpu JRD turėjo įdėti papildomų pastangų sukuriant partnerių organizacijų tinklą, kuris apimtų visą Lietuvos teritoriją. Todėl JRD vykdyta partnerių ir JGI koordinatorių atranka šiame skyriuje analizuojama detaliau.

JRD koordinuojamų veiklų įgyvendinimui užtikrinti buvo organizuotos partnerių atrankos. Planuojant JRD paslaugų teikimą, buvo svarstomi keli variantai – organizuoti viešuosius pirkimus ir pirkti paslaugas, vykdyti partnerių atranką ir formuoti partnerių tinklą arba taikyti abi šias priemones. Galiausiai buvo nuspręsta likti prie partnerių organizacijų tinklo formavimo. 2014 m. pabaigoje buvo paskelbta partnerių atranka, tačiau ji nebuvo atlikta kokybiškai, kadangi organizacijos nebuvo tinkamai informuotos apie vykstančią atranką, atrankos viešinimas buvo pradėtas likus mažai laiko pasirengti organizacijoms, o tai lėmė, jog atrankoje dalyvavo nedidelis organizacijų skaičius. atrankoje dalyvavo nedidelis organizacijų skaičius. LR SADM priėmus sprendimą atšaukti šią atranką ir ją vykdyti pakartotinai, 2015 m. pradžioje buvo pakartotinai paskelbta vieša partnerių atranka. Atrankoje galėjo dalyvauti visi viešieji juridiniai asmenys, turintys patirties darbo su jaunimu srityje. Su vykdoma atranka buvo supažindintos savivaldybės, viešinant vykdomą organizacijų atranką buvo surengti 4 susitikimai Lietuvos apskrityse su jaunimo ir su

jaunimu dirbančiomis organizacijomis, į veiklų viešumą buvo įtraukiami savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriai, švietimo įstaigos. Atvira partnerių atranka buvo sustabdyta surinkus daugiau pareiškėjų, nei buvo numatyta įtraukti partnerių organizacijų. Nors prioritetas buvo teikiamas tokioms partnerėms organizacijoms, kurių pagrindinė veikla būtų tiesioginis darbas su jaunimu, pvz.: atvirieji jaunimo centrai, atvirosios jaunimo erdvės, su jaunimu dirbančios organizacijos ir pan., tačiau tose savivaldybėse, kur neatsirado tokio tipo organizacijų (kadangi buvo siekiama projekto paslaugų teikimą užtikrinti visoje Lietuvos teritorijoje), atrankoje dalyvavo ir savivaldybių administracijos, kitos nuolat su jaunimu nedirbančios organizacijos¹⁰¹.

Pateiktų paraiškų vertinimui buvo sudaryta komisija¹⁰², kurią sudarė Jaunimo reikalų departamento, Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūros, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos, Lietuvos jaunimo darbuotojų asociacijos, Lietuvos darbo biržos, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai, taip pat kai kurių savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriai (Lazdijų r., Kauno m., Palangos m., Kalvarijos, Panevėžio r., Šiaulių r., Rietavo, Mažeikių r., Vilniaus m., Ukmergės r.). Pažymėtina, kad vertinimo komisija laikėsi nešališkumo principo, pvz.: nors atrinkti savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriai atstovavo savo apskritį, jie vertino kitas, ne savo savivaldybės ir apskrities organizacijas. Vertinimo komisija atrinko 55 jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas, savivaldybės biudžetines įstaigas ir kitas institucijas. Vertinant paraiškas svarbiausi kriterijai buvo turima darbo su jaunimu patirtis, įgyvendinti projektai ir įprastos organizacijos teikiamos paslaugos, darbuotojų kompetencijos (teikdamos paraišką partnerės organizacijos joje jau turėjo būti nurodžiusios vietos JRD JGI koordinatoriumi planuojamą įdarbinti asmenį, o atrankos komisija vertino šio asmens patirtį ir kompetencijas) ir turimi resursai veiklai vykdyti¹⁰³.

Partnerių organizacijų vadovų apklausos rezultatai rodo, jog didelė dalis – apie pusę visų tarp partnerių atrinktų organizacijų dar atrankos metu jau buvo užmezgę vienokį ar kitokį ryšį su JRD ir kitomis atranką organizavusiomis institucijomis (t. y. buvo bendradarbiavę anksčiau, kitais, su projektu nesusijusiais, pagrindais arba susitiko per JRD organizuotus susitikimus apskrityse, pristatant galimybę dalyvauti partnerių atrankoje) – 45 proc. apklausos respondentų, atsakydami į klausimą, kaip organizacija pateko į projektą partnerės statusu, nurodė, kad dalyvauti partnerių atrankoje organizaciją pakvietė JRD ir (arba) kitos atranką organizuojančios institucijos, organizacija sudalyvavo ir buvo atrinkta. Taip pat didelė dalis – 31 proc. respondentų nurodė, jog apie vykdomą atranką sužinojo pamatę viešą skelbimą, kviečiantį dalyvauti partnerių atrankoje, organizacija sudalyvavo ir buvo atrinkta. Dar 4 proc. nurodė, kad pirminėje partnerių atrankoje (vykusioje 2015 m.) nedalyvavo, tačiau tarp partnerių pateko papildomos atrankos metu (prireikus pakeisti kažkuriuos iš pirminėje atrankoje atrinktų partnerių), į kurią pakvietė JRD ar kitos atranką organizuojančios institucijos. Likę respondentai nurodė nežinantys, kaip jų atstovaujama organizacija pateko į atrinktų partnerių sąrašą.

Partnerių organizacijų taip pat buvo paprašyta nurodyti, kokios priežastys lėmė tai, jog organizacija apsisprendė tapti projekto „Atrask save“ JRD partneriu. Didžioji dalis – 83 proc. respondentų nurodė, kad tapti partneriu apsisprendė dėl galimybės dirbti su jaunimo užimtumu, norėdami stiprinti darbą su jaunimu savivaldybėje, norėdami pritaikyti jau turimą patirtį arba dėl projekto, kuris pasirodė įdomus ir vertingas, pobūdžio, dalyvavimo įgyvendinant tokį projektą teikiamų galimybių. Dalyvauti projekte dėl

¹⁰¹ Remiantis interviu metu pateikta informacija.

¹⁰² Komisija buvo sudaryta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu „Dėl komisijos sudarymo“ Nr. A1-155, priimtu 2014 m. kovo 24 d.

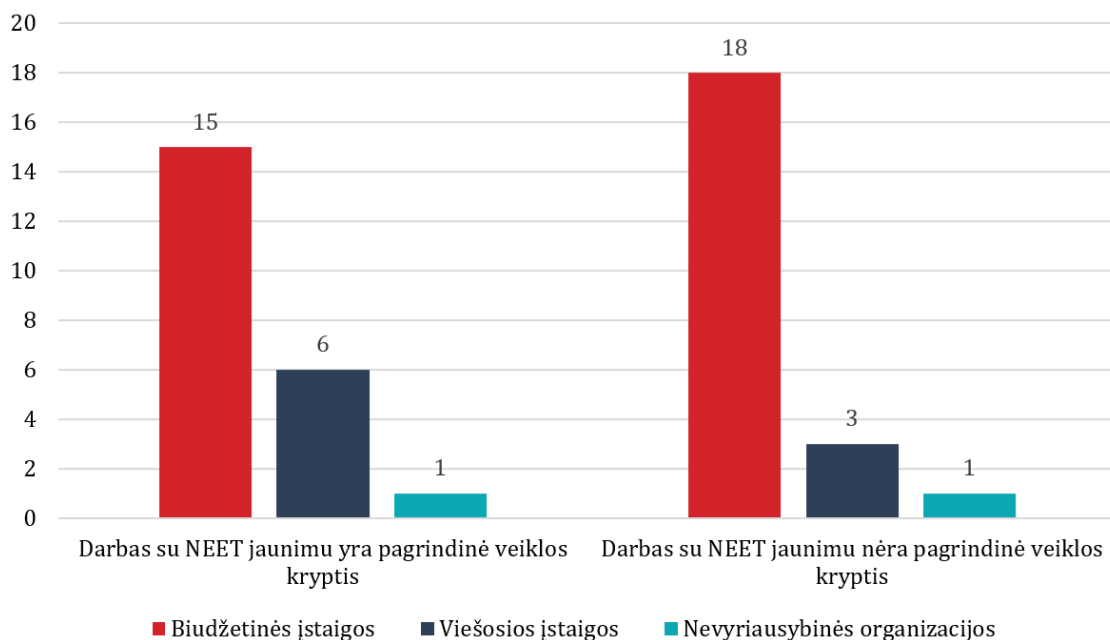
¹⁰³ Remiantis interviu metu pateikta informacija.

sukuriamos darbo vietos pasirinko 10 proc., o skatinami ar prašomi savivaldybės – 7 proc. į apklausą atsakiusių JRD partneres organizacijas atstovaujančių respondentų¹⁰⁴.

Vykdytas partnerių organizacijų atrankos procesas buvo atviras – pagrindinis atrankos kriterijus buvo organizacijos patirtis darbe su jaunimu. Atrinktų partnerių organizacijų sąrašas¹⁰⁵ atskleidžia, kad partnerėmis organizacijomis tapo tiek jaunimo ar su jaunimu dirbančios organizacijos, tiek atviri jaunimo centrai ar erdvės, tiek biudžetinės įstaigos. Taigi, vykdytą JRD partnerių organizacijų atranką galima vertinti kaip atvirą visoms suinteresuotoms organizacijoms, skaidrią ir nediskriminuojančią. Tarpžinybinės vertinimo komisijos sukūrimas taip pat prisidėjo prie efektyvios partnerių organizacijų atrankos. Šią išvadą patvirtina ir JRD partnerių organizacijų vadovų apklausos rezultatai. Net 93 proc. respondentų nurodė, kad projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu taikytas partnerių organizacijų atrankos mechanizmas buvo tinkamas, nediskriminuojantis kitų organizacijų¹⁰⁶.

JRD PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ ĮVAIROVĖ IR JOS ĮTAKA DARBUI PROJEKTE

JRD atrinktų partnerių organizacijų tinklas buvo įvairus – skyrėsi jį sudarančių organizacijų teisinė forma (tarp atrinktų partnerių buvo galima rasti tiek biudžetines įstaigas, tiek viešąsias įstaigas, tiek nevyriausybinės organizacijas), turima darbo su jaunimu patirtis. Institucijų pasiskirstymas pagal tai, ar darbas su NEET jaunimu yra pagrindinė organizacijos veikla, yra tolygiai vienodas (50 proc. organizacijų ši veikla yra pagrindinė, 50 proc. – ne). JRD partnerių organizacijų pasiskirstymas pagal tipus vaizduojamas paveiksle žemiau.

PAVEIKSLAS 9. JRD PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL TIPUS IR VEIKLOS KRYPTIS (N = 44)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

¹⁰⁴ Remiantis partnerių organizacijų apklausos duomenimis.

¹⁰⁵ Remiantis JRD pateikta informacija.

¹⁰⁶ Remiantis JRD partnerių organizacijų vadovų apklausos duomenimis.

Tarp skirtingo tipo organizacijų taip pat pastebimi ir skirtumai projekto „Atrask save“ įgyvendinimo atžvilgiu. Esminis skirtingų organizacijų dalyvavimą projekte skiriantis veiksnys yra darbo su jaunimu praktika, t. y. tai, ar darbas su jaunimu yra pagrindinė organizacijos veikla. Organizacijoms, kurioms darbas su jaunimu yra viena iš pagrindinių veiklos sričių, pritraukti NEET jaunuolį į pirminės intervencijos veiklas buvo lengviau – JGI koordinatoriai buvo susipažinę su darbo su jaunimu metodika, įprastai tokio pobūdžio darbe taikomomis priemonėmis. Organizacija, turinti nuolatinę darbo su jaunimu patirtį, neretai turėjo ir platų tarpžinybinį tinklą – pažinojo savivaldybės administraciją, seniūnus, kitas institucijas, kurios galėjo padėti identifikuoti NEET jaunuolius. Pastebima, kad į organizacijas, kuriose darbas su jaunimu yra kasdienė veikla, pvz.: atvirus jaunimo centrus, erdves, jauni asmenys dažnai ateina į užsiėmimus, veiklas ar tiesiog pabūti, išgerti arbatos, tad dalyvių pritraukimas į projekto veiklas tokio tipo organizacijose vyko sklandžiau¹⁰⁷.

Taip pat ir projekto administravimo atžvilgiu bendradarbiavimo sklandumas dažnai priklausė nuo partnerės organizacijos tipo (konkrečiai nuo organizacijos teisinės formos). Pavyzdžiui, jeigu partneris buvo biudžetinė įstaiga (savivaldybės administracija ar kita savivaldybei pavaldi organizacija), joje galiojanti įdarbinimo bei darbo tvarka skyrėsi nuo viešosiose įstaigose, kurios dalininkai nėra savivaldybė ar jai pavaldžios institucijos, ar nevyriausybinėse organizacijose taikomos darbo tvarkos – biudžetinėse įstaigose priimant tam tikrus sprendimus dažniausiai reikalingas savivaldybės administracijos ar savivaldybės tarybos pritarimas, o tai sunkindavo sprendimų priėmimo procesą ir neleido tokio tipo organizacijoms pakankamai lanksčiai įgyvendinti projekto eigoje reikalingus pokyčius¹⁰⁸.

Tačiau, vis dėlto, atlikta analizė rodo, jog pagrindiniai veiksniai, lėmę JRD partnerių organizacijų darbo kokybę ir pasiektų rezultatų mastą, buvo ne JRD partnerės organizacijos tipas (reikšmingų skirtumų, išanalizavus dalyvių rezultatus pagal tai, kokio tipo organizacijos veiklose jie dalyvavo, pastebėta nebuvo¹⁰⁹), tačiau organizacijoje įdarbinto JRD JGI koordinatoriaus patirtis ir kompetencija bei palaikymas iš kitų organizacijos darbuotojų (t. y. tose JRD partnerių organizacijose, kuriose projektas buvo suprantamas kaip visos organizacijos atsakomybė, projekto įgyvendinimas vyko sklandžiau ir buvo pasiekta geresnių rezultatų, nei tose, kur projekto įgyvendinimas buvo suprantamas tik kaip JRD JGI koordinatoriaus atsakomybė)¹¹⁰. Todėl labai svarbu įvertinti, kaip buvo organizuota JRD JGI koordinatorių atranka ir kaip JRD partnerėse organizacijose buvo organizuotas šių koordinatorių darbas.

JGI KOORDINATORIŲ, DIRBUSIŲ PARTNERĖSE ORGANIZACIJOSE, ATRANKA

Atrinkus JRD partnerių organizacijas, jose turėjo būti įdarbinti JRD JGI koordinatoriai – asmenys, teikiantys projekte „Atrask save“ numatytas paslaugas ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams. Teikdama paraišką atrankai partnerė organizacija turėjo nurodyti ir asmenį, kuris, planuojama, dirbs su neaktyviais NEET jaunuoliais projekto „Atrask save“ rėmuose (t. y. paraišką teikiančios organizacijos jau turėjo būti įvykdžiusios vieno ar kito tipo preliminarią koordinatorių atranką, nors oficialias darbo sutartis su jais pasirašė tik po to, kai buvo atrinktos kaip partnerės). Nurodytas asmuo ir jo darbo su jaunimu patirtis buvo vertinama komisijos, atrenkant partneres organizacijas. Tačiau į tiesioginį JGI koordinatorių parinkimą ir įdarbinimą JRD nebuvo įsitraukęs. Pažymėtina, kad dalis partnerių organizacijų numatė ir JGI koordinatoriais paskyrė institucijoje ar organizacijoje jau dirbančius asmenis, o koordinatoriaus funkcijas priskyrė kaip papildomas. Likusi dalis, dėl organizacijos žmogiškųjų išteklių trūkumo, turėjo įdarbinti JGI

¹⁰⁷ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁰⁸ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁰⁹ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateiktais dalyvių duomenimis.

¹¹⁰ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

koordinatorius, atrinktus atviro konkurso būdu arba pakviečiant į organizaciją dirbti jau anksčiau organizacijos nariams žinomą asmenį¹¹¹.

JRD partnerių organizacijų apklausos rezultatai rodo, jog didžioji dalis – 6 proc. organizacijų JGI koordinatoriaus vietai užimti organizavo atvirą konkursą, 11 proc. – JGI koordinatoriumi įdarbino organizacijoje jau dirbusį darbuotoją, kuris iki tol vykdė kitas funkcijas, likęs 21 proc. organizacijų nurodė, jog JGI koordinatoriai buvo pasirinkti numačius konkretų asmenį, atsižvelgiant į gautas rekomendacijas ir pan. 4 proc. respondentų nurodė, jog nežino/negali pateikti tokios informacijos. Nors didesnė dalis organizacijų JGI koordinatoriaus vietai užimti organizavo atskirą konkursą, tinkamą kandidatą rasti buvo sudėtinga: 63 proc. organizacijų nurodė, kad jų organizuota JGI koordinatoriaus atranka sulaukė nedidelio susidomėjimo, teko rinktis iš nedidelio skaičiaus kandidatų, o 11 proc. – jog sulaukė didelio susidomėjimo, tačiau dauguma kandidatų neturėjo reikiamos kvalifikacijos, įgūdžių. Tik 5 proc. atsakiusiųjų nurodė, kad atranka sulaukė didelio susidomėjimo ir dauguma kandidatų turėjo reikiamą kvalifikaciją bei įgūdžių¹¹².

Taigi, absoliučioje daugumoje JRD partnerių organizacijų darbui projekte „Atrask save“ buvo priimti nauji, iki tol atrinktoje organizacijoje nedirbę, asmenys, kuriuos daugumai organizacijų reikėjo rinktis iš nedidelio skaičiaus kandidatų, iš kurių didelė dalis neturėjo reikiamos kvalifikacijos ir įgūdžių. Su sunkumais darbui panašiuose projektuose randant reikiamą kvalifikaciją, įgūdžius ir panašaus darbo patirties turinčius darbuotojus susiduria ir kitos ES šalys. Kai kuriose šalyse šie iššūkiai sprendžiami rengiant mokymus ir teikiant metodinę pagalbą naujiems darbuotojams, kuri padeda užpildyti turimas kvalifikacijos ar patirties spragas.

UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS. PROJEKTĄ ĮGYVENDINANČIŲ KOORDINATORIŲ MOKYMAI IR METODINĖ PAGALBA JIEMS. Latvijoje, įgyvendinant ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grąžinimui į darbo rinką ar švietimo sistemą skirtą projektą „PROTI UN DARI“, kuris įgyvendinamas savivaldos lygmeniu, pasitelkiant projekto vadybininkus ir mentorius, naujai įdarbintiems projektą įgyvendinsiantiems darbuotojams buvo suorganizuoti mokymai. Projekto vadybininkų mokymai (vykę dar prieš jiems pradėdant dirbti su NEET jaunuoliais) truko keturias dienas. Mokymų metu buvo aptariami ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių pritraukimo į projekto veiklas būdai, individualių programų rengimo principai. Be to, projekto vadybininkams buvo pateiktos rašytinės gairės, kaip elgtis su tiksline grupe projekto metu iškilus įvairioms situacijoms. Projektą įgyvendinantiems mentoriams taip pat buvo suorganizuoti dvi dienas trukę mokymai¹¹³.

Atrinkus partneres organizacijas ir įdarbinus JRD JGI koordinatorius, turėjo prasidėti tiesioginis darbas su neaktyviais NEET jaunuoliais. Siekiant kokybiško darbo su NEET jaunimu, ypatingai tais atvejais, kai JRD partnerėje organizacijoje įdarbintas JRD JGI koordinatorius neturėjo pakankamai kompetencijų ir patirties, buvo ypatingai svarbu užtikrinti, jog jis sulauktų pakankamo palaikymo iš savo kolegų. JRD JGI koordinatorių apklausos duomenys rodo, jog dauguma atvejų šis palaikymas buvo užtikrinamas. Net 71 proc. JRD JGI koordinatorių apklausos respondentų nurodė, kad organizacijos, kurioje asmuo buvo įdarbintas, kolegos ir (ar) vadovas žinojo apie koordinatoriaus darbą, kasdienes veiklas ir, esant poreikiui, visada padėdavo. Likusių respondentų nuomonė pasidalino: 14,5 proc. nurodė, kad kolegos žinojo apie

¹¹¹ Remiantis interviu metu pateikta informacija.

¹¹² Remiantis partnerių organizacijų apklausos duomenimis.

¹¹³ Remiantis interviu metu surinkta informacija.

darbo pobūdį ir yra keletą kartų padėję, tačiau juos tam įkalbėti buvo sunku. Tokia pati dalis nurodė, kad projekto veiklų įgyvendinimas buvo tik paties koordinatoriaus atsakomybė¹¹⁴. Taigi, dauguma organizacijų projektą laikė ne tik koordinatoriaus, tačiau ir visos organizacijos atsakomybe bei stengėsi padėti JRD JGI koordinatoriui jo kasdienėje veikloje. Tačiau čia svarbu pastebėti, jog ši pagalba buvo efektyvesnė tais atvejais, kai darbas su jaunimu buvo pagrindinė partnerės organizacijos veikla. Tais atvejais, kai darbas su jaunimu nebuvo pagrindinė partnerės organizacijos veikla, net ir geranoriškai nusiteikę kolegos objektyviai galėdavo pasiūlyti mažiau pagalbos (pvz., neturėdavo reikalingų kontaktų ar patirties, kuri padėtų spręsti kilusias situacijas)¹¹⁵. Taip pat pasitaikė ir atvejų, kai partnerė organizacija, dažniausiai užsiimanti visiškai su projekto veiklomis nesusijusia veikla, visą atsakomybę už projekto įgyvendinimą palikdavo JRD JGI koordinatoriui, o kai kuriais atvejais net trukdydavo koordinatoriui atlikti savo tiesiogines funkcijas, prašydami prisidėti prie kasdinių, su projektu nesusijusių, organizacijos veiklų įgyvendinimo¹¹⁶.

PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ KAITA IR JOS PRIEŽASTYS

Kaip minėta aukščiau, 2015 m. birželio mėn. buvo patvirtinti JGI įgyvendinimo partneriai¹¹⁷. Vertinimo komisija atrinko 55 jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas, savivaldybės biudžetines įstaigas ir kitas institucijas Jaunimo garantijų aktyvumo ir motyvacijos skatinimo paslaugų teikimui. Remiantis Vertinimo komisijos siūlymu, buvo patvirtintos 55 partnerės organizacijos, numatant, kad šiose organizacijose dirbs 64 JGI koordinatoriai.

Pažymėtina, kad projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu vyko partnerių organizacijų kaita.

Pirminės intervencijos paslaugas Kaišiadorių r. teikusi Kaišiadorių r. savivaldybės viešoji biblioteka ir Skuodo r. tas pačias paslaugas teikusi asociacija „Skuodo jaunimo centras“ atsisakė toliau dalyvauti projekte. 2016 m. birželio mėn. pasikeitė šių paslaugų teikėjai nurodytose savivaldybėse: pirminės intervencijos paslaugų teikimą Kaišiadorių r. pradėjo teikti Kaišiadorių suaugusiųjų ir jaunimo mokykla, o Skuodo r. – Skuodo atviras jaunimo centras¹¹⁸. Kaišiadorių suaugusiųjų ir jaunimo mokykla 2015 m. atviroje atrankoje dėl paslaugų teikimo projekte „Atrask save“ nedalyvavo, tačiau savivaldybės viešajai bibliotekai atsisakius dalyvauti, JRD pasiūlė ugdymo įstaigai dalyvauti atrankos konkurse¹¹⁹. Skuodo atviras jaunimo centras taip pat nedalyvavo ankstesnėje atrankoje, kadangi ši įstaiga buvo įkurta 2015 m. rugsėjo mėn.¹²⁰ Kadangi šios institucijos viena iš prioritetinių veiklos sričių yra atviras darbas su jaunimu, Skuodo atviras jaunimo centras nusprendė dalyvauti atvira konkurse dėl tapimo JGI partnere organizacija.

Vienas iš Vilniaus r. savivaldybės partnerių – Karvio Šv. Juozapo parapija – nutraukė bendradarbiavimą projekte. 2016 m. rugsėjo mėn. šioje savivaldybėje įvykdžius partnerių atrankos konkursą buvo

¹¹⁴ Remiantis JRD partnerių organizacijų vadovų apklausos duomenimis.

¹¹⁵ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹¹⁶ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹¹⁷ Patvirtinta Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymu dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo partnerių atrankos konkurso rezultatų patvirtinimo, Nr. 2V-105-(1.4), 2015 m. birželio 8 d.

¹¹⁸ Patvirtinta Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymu dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo partnerių atrankos konkurso rezultatų patvirtinimo, Nr. 2V-91-(1.4), 2016 m. birželio 9 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://jrd.lt/jgi-igvyvendinimas/partneriu-atranka/skuodas-kaisiadorys.pdf> (žiūrėta 2018 11 26).

¹¹⁹ Remiantis interviu metu pateikta informacija.

¹²⁰ Remiantis interviu metu pateikta informacija.

patvirtintas naujas partneris – Vilniaus arkivyskupijos Caritas.¹²¹ Ši organizacija 2015 m. nedalyvavo projekto „Atrask save“ partnerių atrankoje, tačiau Karvio Šv. Juozapo parapijai nutraukus bendradarbiavimą, apie galimybę dalyvauti atvira konkurse juos informavo JRD.

Panevėžio mieste pirminės intervencijos paslaugas teikęs partneris VšĮ „Route-4“ nutraukė bendradarbiavimą projekte. 2016 m. lapkričio mėn. šioje savivaldybėje įgyvendinus partnerių atrankos konkursą buvo patvirtintas naujas partneris – Panevėžio atviras jaunimo centras¹²². Panevėžio atviras jaunimo centras nedalyvavo 2015 m. vykdytoje partnerių organizacijų atrankoje, kadangi ši įstaiga buvo įkurta 2016 m. rugsėjo mėn.¹²³ Kadangi šios institucijos viena iš prioritetinių veiklos sričių yra atviras darbas su jaunimu, Panevėžio atviras jaunimo centras nusprendė dalyvauti atvira konkurse dėl tapimo JRD partnere organizacija.

Klaipėdos rajone pirminės intervencijos paslaugas teikiantis partneris Gargždų vaikų ir jaunimo laisvalaikio centras nutraukė bendradarbiavimą projekte. 2017 m. sausio mėn. šioje savivaldybėje įgyvendinus partnerių atrankos konkursą buvo patvirtintas naujas partneris – Gargždų atviras jaunimo centras¹²⁴. Gargždų atviras jaunimo centras nedalyvavo 2015 m. vykdytoje partnerių organizacijų atrankoje, kadangi ši įstaiga buvo įkurta 2016 m. vasario mėn.¹²⁵ Kadangi šios institucijos viena iš prioritetinių veiklos sričių yra atviras darbas su jaunimu, Gargždų atviras jaunimo centras nusprendė dalyvauti atvira konkurse dėl tapimo JRD partnere organizacija.

Molėtų, Trakų, Šalčininkų ir Vilniaus r. savivaldybėse paslaugas teikiantis partneris VšĮ „Projektų valdymo ir mokymo centras“ nutraukė bendradarbiavimą projekte. 2017 m. kovo mėn. šiose savivaldybėse įgyvendinus partnerių atrankos konkursą buvo patvirtinti nauji partneriai: Molėtų r. – Molėtų švietimo centras, Trakų r. – Trakų rajono jaunimo ir turizmo laisvalaikio centro filialas Lentvario jaunimo centras, Vilniaus r. – Vilniaus arkivyskupijos Caritas¹²⁶. Po šio pakeitimo, pirminės intervencijos paslaugas Vilniaus r. teikė viena organizacija.

Analizuojant partnerių organizacijų kaitą projekto įgyvendinimo metu, galima teigti, jog organizacijų kaita nebuvo didelė – pasikeitė 11 iš 55 (29 proc.)¹²⁷ organizacijų. Dauguma institucijų, dalyvavusių pakartotiniame atrankos konkurse ir jį laimėjusios, ankstesnėje, 2015 m. vykdytoje partnerių organizacijų atrankoje nedalyvavo. Vertinant, kokio tipo organizacijos perėmė paslaugas, galima teigti, kad didesnę dalį pirminės intervencijos paslaugų teikimo pakartotiniuose atvira konkurse laimėjo savivaldybei priklausančios biudžetinės įstaigos.

Apibendrinant JRD partnerių organizacijų atrankos proceso ir jų veiklos rezultatų analizę, matoma, kad pirmoji JRD partnerių organizacijų atranka nebuvo įgyvendinta kokybiškai, tačiau pakartotinė partnerių atranka buvo sėkminga, atvira visoms suinteresuotoms organizacijoms, skaidri ir nediskriminuojanti. Vis

¹²¹ Patvirtinta Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymu dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo partnerių atrankos konkurso rezultatų patvirtinimo, Nr. 2V-155-(1.4), 2016 m. rugsėjo 5 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://jrd.lt/jgi-igyvendinimas/partneriu-atranka/vilniaus_raj.pdf (žiūrėta 2018 11 26).

¹²² Patvirtinta Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymu dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo partnerių atrankos konkurso rezultatų patvirtinimo, Nr. 2V-195-(1.4), 2016 m. lapkričio 4 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://jrd.lt/jgi-igyvendinimas/partneriu-atranka/panevezys.pdf> (žiūrėta 2018 11 26).

¹²³ Remiantis interviu metu pateikta informacija.

¹²⁴ Remiantis Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikiama informacija.

¹²⁵ Remiantis interviu metu pateikta informacija.

¹²⁶ Patvirtinta Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymu dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo partnerių atrankos konkurso rezultatų patvirtinimo, Nr. 2V-42-(1.4), 2017 m. kovo 14 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://jrd.lt/jgi-igyvendinimas/partneriu-atranka/2017-03-15_nr.2v-421.4.pdf (žiūrėta 2018 11 26).

¹²⁷ Remiantis JRD pateikta informacija.

dėlto, nors atrankos metu prioritetas buvo teikiamas organizacijoms, kurioms darbas su jaunimu yra pagrindinė veikla, tik apie pusę visų partnerėmis atrinktų organizacijų su jaunimu dirba nuolat. Nors skirtingo tipo partnerių organizacijų pasiekti rezultatai statistiškai reikšmingai nesiskiria, tačiau stebima tendencija, jog toms organizacijoms, kurioms darbas su jaunimu yra pagrindinė veikla, įgyvendinti projekto veiklas buvo lengviau.

Visgi, svarbiausi veiksniai, lėmę konkrečios JRD partnerių organizacijos projekto įgyvendinimo sėkmę, buvo organizacijoje įdarbinto JRD JGI koordinatoriaus patirtis, kompetencijos ir palaikymas, kurio JRD JGI koordinatorius sulaukė iš kitų JRD partnerės organizacijos kolegų. Tačiau užtikrinti pakankamą įdarbinto JRD JGI koordinatoriaus kvalifikaciją ir patirtį JRD partnerėms organizacijoms buvo sunku. Absoliučioje daugumoje JRD partnerių organizacijų darbui projekte „Atrask save“ buvo priimti nauji, iki tol atrinktoje organizacijoje nedirbę, asmenys, kuriuos daugumai organizacijų reikėjo rinktis iš nedidelio skaičiaus kandidatų, kurių didelė dalis neturėjo reikiamos kvalifikacijos ir įgūdžių. Nepaisant to, dauguma JRD JGI koordinatorių sulaukė pagalbos ir palaikymo iš kitų organizacijos kolegų, nors svarbu atkreipti dėmesį, jog ši pagalba pakankamai efektyvi buvo tik tuo atveju, jeigu JRD partnerių organizacijai darbas su jaunimu yra nuolatinė veikla.

Svarbu paminėti ir tai, jog projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu vyko JRD partnerių organizacijų kaita. Tačiau ši kaita nebuvo intensyvi. Per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį pasikeitė 29 proc. JRD partnerių organizacijų.

2.3.2.2 DALYVIŲ PRITRAUKIMO Į PROJEKTŲ VEIKLAS BŪDAI

Atrinkus partneres organizacijas ir jose bei TDB skyriuose įdarbinus JRD ir LDB JGI koordinatorius, turėjo prasidėti potencialių projektų dalyvių paieška ir įtraukimas. Dalyvauti priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) pirminės ir antrinės intervencijos projektuose „Atrask save“ ir „Naujas startas“ galėjo asmenys, atitinkantys šias sąlygas – dalyviai turėjo būti jauni (15–29 m.) nedirbantys, nesimokantys ir mokymuose nedalyvaujantys asmenys. Tačiau, atsižvelgiant į tai, jog projekto „Naujas startas“ veiklose galėjo dalyvauti tik dalyviai, jau dalyvavę pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ veiklose, į antrinės intervencijos veiklas jie būdavo nukreipiami pačių pirminės intervencijos LDB arba JRD JGI koordinatorių arba apie projekto veiklas sužinodavo projekto „Naujas startas“ koordinatoriams jas pristatant projekto „Atrask save“ veiklų metu¹²⁸. Todėl toliau analizuojami tik būdai, kuriais dalyviai buvo pritraukti į projekto „Atrask save“ veiklas.

Kaip jau minėta anksčiau, apžvelgiant vertinime analizuojamą priemonę, pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ veiklose bedarbiams NEET ir neaktyviems NEET jaunuoliams paslaugas teikė dvi skirtingos institucijos – atitinkamai LDB ir JRD. Šios organizacijos ir jų įdarbinti vietos JGI koordinatoriai buvo atsakingi už tikslingą dalyvių pritraukimą į projekto veiklas.

Analizuojant būdus, kuriais dalyviai pateko į projekto „Atrask save“ veiklas, svarbu pažymėti, kad LDB pirminės intervencijos programos įgyvendinimui palankias sąlygas sudarė tai, jog šios programos tikslinė grupė – NEET jaunuoliai, registruoti darbo biržoje – yra lengvai identifikuojama iš LDB registrų. TDB užsiregistravusių NEET jaunuolių TDB skyriaus specialistas individualios konsultacijos metu, nustatęs poreikį

¹²⁸ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

dalyvauti projekte, galėjo nukreipti į LDB JGI koordinatorių, o šis – įtraukti jaunuolį į projekto „Atrask save“ veiklas. Informaciją apie darbo rinkai pasirengusius ir nepasirengusius jaunos bedarbius TDB skyriaus specialistas perduodavo LDB JGI koordinatoriui, kuris galutinai atrinkdavo jaunuolius, kuriems bus pasiūlyta dalyvauti LDB pirminės intervencijos programoje¹²⁹.

Tačiau, dėl vertinant analizuojamos priemonės ir projektų tinkamumą jau aptarto didelio reikiamo pritraukti dalyvių skaičiaus, kai kuriais projekto įgyvendinimo etapais kai kuriose savivaldybėse TDB registruotų dalyvių nepakakdavo reikiamam projekto „Atrask save“ dalyvių skaičiui surinkti. Todėl kai kurie LDB JGI koordinatoriai taikė ir papildomus potencialių projekto „Atrask save“ dalyvių pritraukimo būdus¹³⁰. Papildomų potencialių projekto dalyvių paiešką LDB JGI koordinatoriai vykdė pasitelkdami socialinius tinklus, klausdami pažįstamų asmenų, galinčių pažinoti jaunuolių, kuriems projekto veiklos būtų reikalingos, kreipdamiesi į socialinius–ekonominius partnerius. Bandydami pasiekti didelius išskeltus dalyvių pritraukimo rodiklius kai kurių savivaldybių TDB skyriai dalyvius į pirminės intervencijos projekto veiklas pritraukdavo nurodydami, jog nedalyvaujantis projekte asmuo bus išbraukiamas iš bedarbių registro¹³¹. Bedarbio statuso netekimas NEET jaunuoliui sumažina informacijos prieinamumą apie grįžimą į darbo rinką ar švietimo sistemą, taip pat netenkama valstybės teikiamos socialinės paramos, PSD, todėl tokiais atvejais dalyviai sutikdavo projekte dalyvauti, norėdami neprarasti bedarbio statuso teikiamų privalumų. Tačiau taip pat svarbu paminėti, jog kai kuriais atvejais skatinimas dalyvauti projekte gali atrodyti skirtingai iš dalyvio ir iš LDB JGI koordinatoriaus perspektyvos. Kai kuriais atvejais, tai, kas dalyviui galėjo pasirodyti kaip imperatyvus reikalavimas dalyvauti projekte, LDB JGI koordinatoriui galėjo atrodyti kaip aktyvus motyvavimas dalyvauti (atsižvelgiant į tai, jog dalis projekto dalyvių buvo nemotyvuoti, juos įkalbėti bent jau pabandyti dalyvauti projekte dažnai tapdavo iššūkiu). Vis dėlto, imperatyvūs dalyvių pritraukimo metodai, norint pasiekti numatytus dalyvių pritraukimo rodiklius, buvo taikomi ne tik mažiausiai motyvuotų, tačiau ir potencialių dalyvių, kuriems projekto veiklos nebuvo būtinos, atžvilgiu¹³².

Tuo tarpu JRD pirminės intervencijos veiklos buvo orientuotos į ekonomiškai neaktyvius NEET jaunuolius, kuriuos pasiekti ir informuoti apie esamas ir galimas teikti paslaugas yra sudėtingiau. Atsiskyrusius, į socialinę atskirtį patekusius, savo noru ar dėl motyvacijos trūkumo nedirbančius, nesimokančius ir TDB neregistruotus asmenis pirmiausia reikia identifikuoti, ir tik tuomet galima pradėti rūpintis jų grįžimu į darbo rinką ar švietimo sistemą. Apie galimus potencialių dalyvių identifikavimo būdus buvo galvojama dar prieš pradėdant įgyvendinti projektą „Atrask save“. Tik pradėjus planuoti priemonės ir projektų veiklas, 2013 m., buvo numatyta, jog ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių identifikavimui bus sukurta informacinė ir stebėsenos sistema, kurią naudojant būtų galima nustatyti 14–29 m. jaunos asmenis, kurie nesimoko, nedirba ir nėra registruoti LDB. Ši informacinė ir stebėsenos sistema turėjo būti sukurta numatant sąsajas tarp egzistuojančių registru ir (arba) informacinių ir stebėsenos sistemų¹³³. Tokia informacinė sistema turėjo padėti tiksliai identifikuoti kiekvienoje savivaldybėje esančių ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių skaičių. Išsprendus teisinius leidimų disponuoti informacinės ir stebėsenos sistemos duomenimis klausimus, informacinė sistema turėjo padėti vietos JRD JGI koordinatoriams gauti ir konkrečią kontaktinę niekur nedirbančių, nesimokančių ir TDB neregistruotų asmenų informaciją, taip pat informacinė ir stebėsenos sistema turėjo būti naudojama ir tolesniam NEET jaunuolių keliui po projekto stebėti ir vertinti bei galėjo būti naudojama ir kitose, ne projekto „Atrask save“ rėmuose,

¹²⁹ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹³⁰ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹³¹ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹³² Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹³³ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. A1–692 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, Vilnius.

vykdomose jaunimui skirtose veiklose¹³⁴. Informacinės ir stebėsenos sistemos sukūrimas buvo planuojamas ir jau projektui prasidėjus, ją sukurti buvo planuojama 2015–2018 m., taigi, nors ir pradėję projekto įgyvendinimo veiklas be minėtos veikiančios sistemos, vietos JRD JGI koordinatoriai tikėjosi, jog sistema bus sukurta ir bent jau įpusėjus projekto įgyvendinimui galės būti naudojama identifikuojant nedirbančius, neismokančius ir LDB neregistruotus NEET jaunuolius. Šį lūkestį stiprino ir tai, jog keletą metų buvo vykdomi pasiruošimo informacinės ir stebėsenos sistemos sukūrimui darbai. Buvo keičiami reikalingi teisės aktai, analizuojami prieinami įvairių informacinių sistemų ir registrų duomenys ir jų sujungimo galimybės. Tačiau, nepaisant to, identifikavus tam tikrus galimus tokios sistemos panaudojimo trūkumus (pavyzdžiui, didelius administracinius kaštus tokią sistemą sukūriant, ją valdant ir ja naudojantis, nepilnus kai kurių registrų duomenis, kurie vis tiek neleistų identifikuoti absoliučiai visų ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių, galimus iššūkius naudojantis tokia sistema nepažeidžiant asmens duomenų apsaugos teisinio reguliavimo) bei pritrūkus politinio įsipareigojimo šiuos iššūkius išspręsti ir tokią sistemą sukurti bei įdiegti, šios minties buvo atsisakyta¹³⁵. Oficialiai sistemos sukūrimą numatę dokumentai buvo pakeisti 2018 m. gegužės 24 d.¹³⁶

Nors Lietuvoje vieningos NEET jaunuolių identifikavimo sistemos sukūrimo idėjos buvo atsisakyta, tokia sistema taikoma kai kuriose kitose ES šalyse, taip palengvinant NEET jaunuolių, kuriems reikalingos intervencijos, identifikavimą ir įtraukimą.

UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS. NEET JAUNUOLIŲ IDENTIFIKAVIMUI SKIRTOS DUOMENŲ BAZĖS.

Olandijoje kiekvienas mokyklinio amžiaus jaunuolis turi administracinį numerį nacionalinėje švietimo sistemoje – BRON (*angl. Basic Record Database for Education*)¹³⁷. Be to, mokyklos yra įpareigosotos regioniniam registrų ir koordinacijos centrui teikti informaciją apie mokyklos nelankančius jaunuolius. Disponuojant administraciniais numeriais ir mokyklų teikiama informacija sužinoma, kurie jaunuoliai turėtų lankyti mokyklą, tačiau to nedaro. Darbo rinkos institucijos registrų ir koordinacijos centrui taip pat teikia informaciją apie iš švietimo sistemos iškritusius jaunuolius, kurie įsitraukę į darbo rinką arba gauna socialines išmokas. Taigi, registrų ir koordinacijos centrai sukaupia informaciją apie jaunuolius, kurie yra iškritę iš švietimo sistemos, bet įsitraukę į darbo rinką arba gauna socialines išmokas. Tokiu būdu egzistuojanti duomenų bazė leidžia identifikuoti NEET jaunuolius, kurie yra iškritę iš švietimo sistemos bei nedirba ir negauna socialinių pašalpų.

Dar vienas efektyviai NEET jaunuolius identifikuojančios valstybės pavyzdys yra **Didžioji Britanija**. Hartlepoolo mieste buvo įgyvendintas projektas, kurio metu prevencinės intervencijos vykdytos dar iki jaunuoliui tampa NEET. Projekto metu buvo sukurta duomenų bazė, kuriai miesto mokyklos teikė išplėstinę informaciją apie jose besimokančius moksleivius. Tokia informacija apėmė prognozuojamus mokinio mokymosi rezultatus, egzistuojančius specialius poreikius, pamokų lankomumą ir pan. Informacija buvo apibendrinama skaičiuojant rodiklį, matuojantį tapimo NEET jaunuoliu riziką. Remiantis šiuo rodikliu galima nesunkiai identifikuoti NEET galinčius tapti jaunuolius ir įgyvendinti ankstyvą intervenciją.

¹³⁴ Remiantis interviu duomenimis.

¹³⁵ Remiantis interviu duomenimis.

¹³⁶ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. A1–239 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymo Nr. A1–629 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ pakeitimo“, Vilnius.

¹³⁷ International Labour Organization, Policy brief on outreach strategies for young NEETs, p. 7.

Visgi, panašios informacinės sistemos kuriamos ne tik turtingesnėse ir administraciniu požiūriu pajėgesnėse Vakarų Europos valstybėse. 2015 m. **Kroatijoje** buvo pasirašytas susitarimas tarp darbo rinkos institucijų, mokslo, švietimo ir sporto ministerijos ir darbo ministerijos sujungti šių institucijų valdomas duomenų bazes¹³⁸. Tokiu būdu darbo rinkos institucijos gali efektyviai identifikuoti NEET jaunuolius ir greitai pasiūlyti jiems pagalbą.

Jau rengiant projekto paraišką ir tik pradėjus įgyvendinti projektą, kai dar buvo tikimasi, jog aptarta informacinė ir stebėsenos sistema bus sukurta, buvo ieškoma ir alternatyvių būdų bent jau identifikuoti potencialių ekonomiškai neaktyvių projekto dalyvių skaičių kiekvienoje savivaldybėje, nustatant kiekvienoje savivaldybėje dirbsiančių JRD JGI koordinatorių siektinus dalyvių pritraukimo į projekto veiklas rodiklius. Tam buvo pasitelkti savivaldybėse dirbantys jaunimo reikalų koordinatoriai. Savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriai buvo įpareigoti surinkti nuasmenintus duomenis (skaičius jų savivaldybėje gyvenančių jaunų 15–29 m. asmenų, kurie nedirba, nesimoko ir nėra registruoti LDB). Rinkdamas šią informaciją, jaunimo reikalų koordinatorius turėjo remtis savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriaus, jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų, atvirųjų jaunimo centrų, atvirųjų jaunimo erdvių, teritorinių policijos komisariatų, seniūnijų, TDB, švietimo įstaigų, socialinės paramos, globos ir paramos organizacijų turimais duomenimis ir galutinius skaičius pateikti JRD¹³⁹. Tačiau, viena vertus, pačių jaunimo reikalų koordinatorių nuomone, jų surinkti ir teikti duomenys nebuvo tikslūs, nes iš skirtingų institucijų renkant duomenis kai kurie asmenys buvo dubliuojami, be to, ir seniūnijų teikiami duomenys buvo tikslesni tik mažesnėse savivaldybėse, sudarytose iš mažesnių seniūnijų, kurių seniūnai turi galimybes geriau pažinoti seniūnijos gyventojus ir žinoti nedirbančius bei nesimokančius jaunuolius¹⁴⁰. Kita vertus, teikiant tik nuasmenintus duomenis, vietos JRD JGI koordinatoriams vis tiek teko ieškoti būdų patiems identifikuoti potencialius projekto dalyvius ir juos pritraukti į projekto „Atrask save“ veiklas.

Analizuojant, kokius pritraukimo būdus ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams pritraukti naudojo JRD JGI koordinatoriai, matoma, jog jie stengėsi bendradarbiauti su plačiu partnerių tinklu – seniūnijomis (10 proc.), soc. darbuotojais (11 proc.), švietimo ir ugdymo įstaigomis ir jų vadovais (10 proc.), TDB atstovais (9 proc.), probacijos skyriumi (7 proc.), bibliotekomis, policija (5 proc.). Taip pat JGI koordinatoriai nevengė ir tiesioginio dalyvių identifikavimo: įstaigų, į kurias ateina jaunuoliai, lankymo (8 proc.), tiesioginių telefoninių skambučių, susisitikimų su potencialiais dalyviais ir jų artimaisiais (7 proc.), darbo su gatvės jaunimu (4 proc.), vykimo į kaimiško tipo gyvenvietes (3 proc.), nakvynės namus, krizių centrus ar patalais namus (1 proc.). Komunikacinius įrankius – socialinius tinklus, plakatus, skrajutes, pristatymus renginių, susitikimų metu – rinkosi kur kas mažiau JRD JGI koordinatorių¹⁴¹. Taip pat JRD JGI koordinatoriams į projektą pritraukti dalyvius padėjo dalinimasis žinia apie projektą savo pažįstamų rate (4 proc.), projektą savo draugams rekomenduojantys veiklas baigę dalyviai (4 proc.)¹⁴², lankymasis ir informacijos apie potencialius projekto dalyvius ieškojimas kaimo parduotuvėse¹⁴³. Dauguma (93 proc.) vietos JRD JGI koordinatorių taip pat buvo užmezgę ryšį su savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriumi ir net 77 proc. JRD JGI koordinatorių su savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriais bendravo intensyviai, pasitelkdami

¹³⁸ Europos Komisija, Youth Guarantee country by country: Croatia, 2018, p. 4.

¹³⁹ Remiantis interviu duomenimis.

¹⁴⁰ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

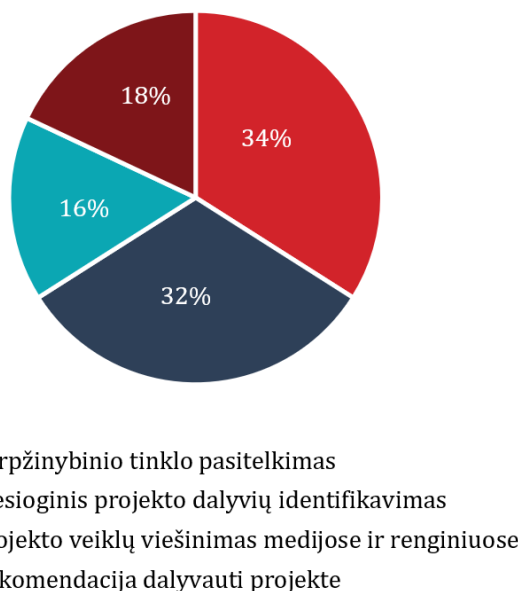
¹⁴¹ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

¹⁴² Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

¹⁴³ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių pagalbą įvairiems klausimams spręsti, taip pat ir dalyvių pritraukimo¹⁴⁴.

JRD JGI koordinatorių taip pat buvo paprašyta įvardyti, kurie iš būdų pritraukti dalyvius į projekto veiklas buvo veiksmingiausi. Kaip matyti paveiksle žemiau (žr. Paveikslas 10), didžiosios dalies JRD JGI koordinatorių nuomone, pritraukti dalyvius jiems geriausiai sekėsi pasitelkiant savivaldybės tarpžinybinį tinklą – bendraujant su seniūnijomis, seniūnais, soc. darbuotojais, ugdymo įstaigų vadovais, TDB specialistais, probacijos tarnybos, policijos, bibliotekų atstovais. Taip pat efektyvus dalyvių pritraukimo būdas, JRD JGI koordinatorių nuomone, buvo tiesioginis dalyvių identifikavimas – darbas gatvėje, įstaigų, į kurias ateina jaunuoliai, lankymas. Projekto viešinimas pasitelkiant komunikacines priemones (socialiniai tinklai, laikraščiai, plakatai, lankstinukai) JRD JGI koordinatorių nuomone, jiems padėjo pritraukti panašiai tiek pat dalyvių kaip ir dalyvavimą projekto veiklose jau baigusią dalyvių rekomendacijos savo draugų tarpe¹⁴⁵.

PAVEIKSLAS 10. JRD JGI KOORDINATORIŲ ĮVARDYTI EFEKTYVIAUSI BŪDAI PRITRAUKTI DALYVĮ Į PROJEKTO VEIKLAS (N = 35).

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Siekiant nustatyti ne tik tai, kuriuos dalyvių pritraukimo būdus dažniausiai naudojo LDB ir JRD JGI koordinatoriai, tačiau ir tai, kokią dalį dalyvių kiekvienas iš taikytų būdų padėjo pritraukti, į apklausas atsakiusių projektų dalyvių taip pat buvo klausama, koku būdu jie sužinojo apie projekto „Atrask save“ veiklas.

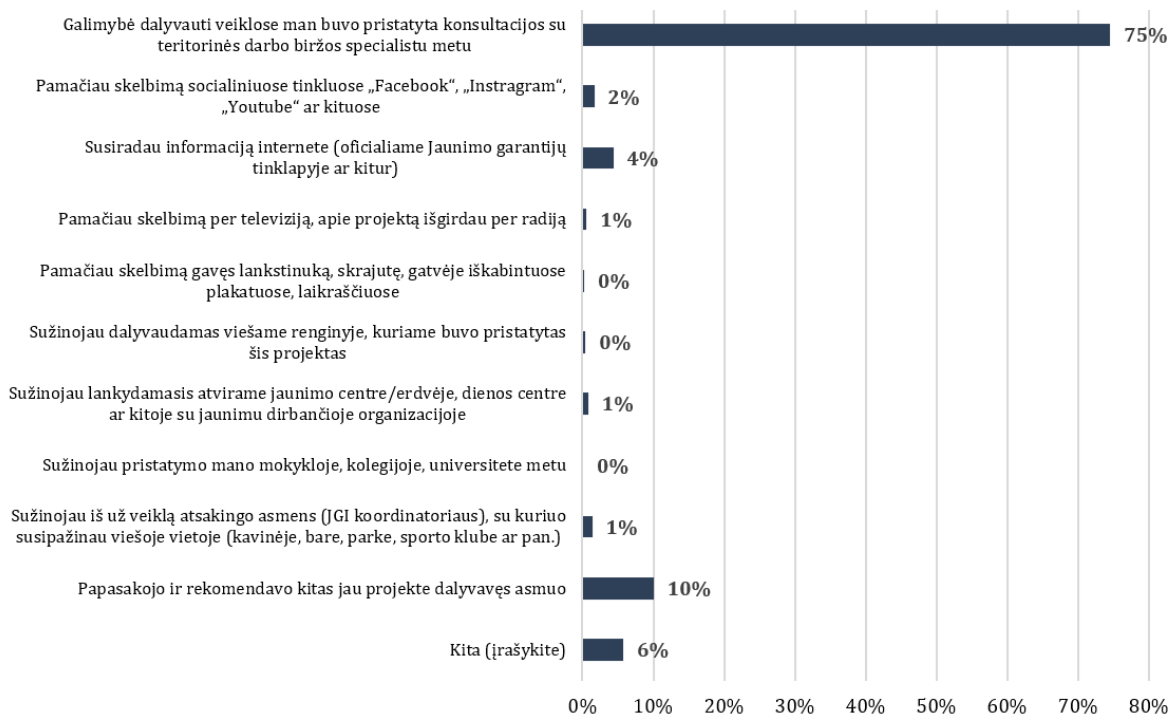
¹⁴⁴ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

¹⁴⁵ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

DALYVIAI, KURIE DALYVAVO LDB VEIKLOSE

Kaip ir buvo galima numatyti, absoliuti dauguma (75 proc.) dalyvių, kurie dalyvavo LDB organizuotose projekto „Atrask save“ veiklose, apie galimybę dalyvauti projekte sužinojo iš TDB specialisto. Tačiau dalis (6 proc.) į projekto veiklas įsitraukė gavę projekte jau dalyvavusio asmens rekomendaciją arba susiradę informaciją internete (socialiniuose tinkluose „Facebook“, „Instagram“, „Youtube“, oficialiame jaunimo garantijų tinklapyje ar kitur). Dalis respondentų (6 proc.) nurodė, jog į projekto veiklas pateko kitais, tarp atsakymų variantų nepateiktais, būdais. Tarp „kitų“ patekimo į projekto veiklas būdų buvo minimas paskatinimas dalyvauti projekte iš šeimos narių ar giminaičių, tačiau dauguma šį atsakymo variantą pasirinkusių respondentų nurodė, jog dalyvauti juos paskatino ar nurodė dalyvauti darbdaviai (siekiant gauti projekte „Naujas startas“ teikiamą subsidiją darbo užmokesčiui). Taip pat dažnai minima priežastis – TDB specialistų spaudimas dalyvauti projekte, teigiant, jog kitu atveju jaunuolis bus išbrauktas iš TDB duomenų bazės ir neteks visų bedarbiams priklausančių socialinių garantijų¹⁴⁶.

Skelbimai per televiziją, radiją, plakatai, lankstinukai, skrajutės, gatvėse iškabinti plakatai, skelbimai laikraščiuose, projekto pristatymai viešuose renginiuose, mokymosi įstaigose ir kiti būdai padėjo pritraukti tik pavienius LDB veiklose dalyvavusius projekto „Atrask save“ dalyvius.

PAVEIKSLAS 11. DALYVIŲ, DALYVAVUSIŲ LDB ORGANIZUOJAMOSE „ATRASK SAVE“ VEIKLOSE, ĮVARDYTI BŪDAI, KAIP JIE SUŽINOJO APIE PROJEKTO VEIKLAS (N = 2696)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

¹⁴⁶ Remiantis dalyvių, dalyvavusių LDB organizuotose projekto „Atrask save“ veiklose, apklausos duomenimis.

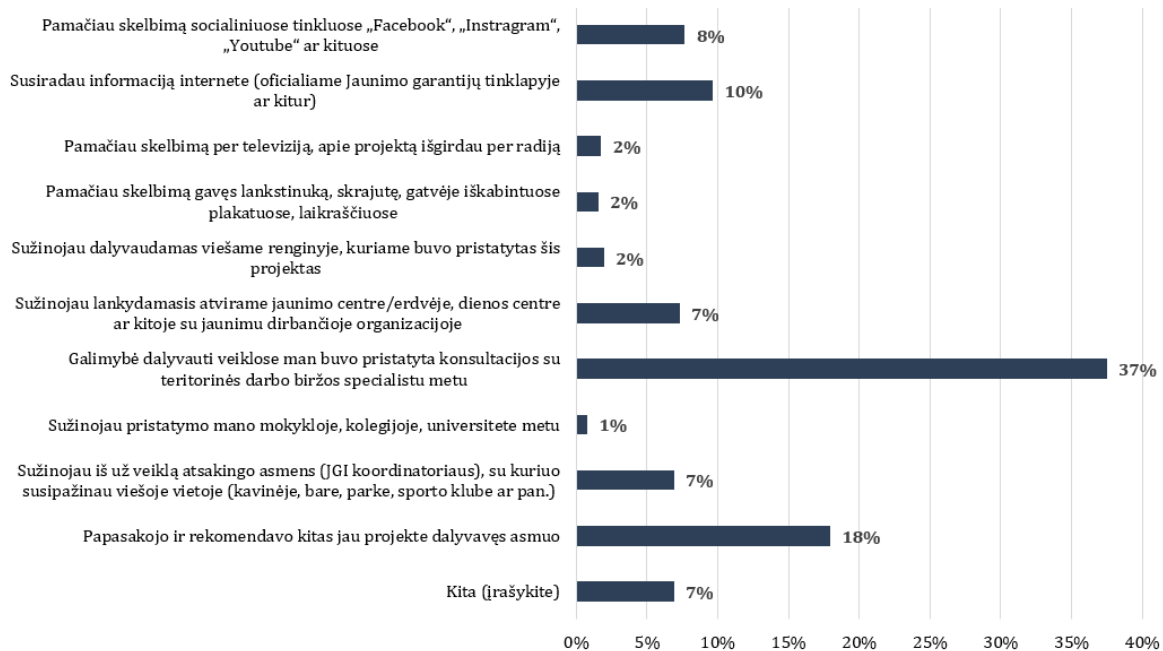
DALYVIAI, KURIE DALYVAVO JRD VEIKLOSE

Analizuojant dalyvių, kurie dalyvavo JRD JGI koordinatorių organizuotose projekto „Atrask save“ veiklose, matoma, jog telkiantis tarpžinybinį tinklą rezultatyviausias bendradarbiavimas JRD JGI koordinatoriams buvo su TDB. Taip pat pritraukti dalyvių labai padėjo jau projekte dalyvavusių dalyvių rekomendacijos savo pažįstamiems jaunuoliams. Daugiau nei pusė dalyvių nurodė, jog apie galimybę dalyvauti projekte jie sužinojo konsultacijos su TDB specialistu metu arba gavę kito, projekte jau dalyvavusio asmens, rekomendaciją. Tai, jog didelė dalis dalyvių į JRD projekto „Atrask save“ veiklas atėjo po TDB specialisto konsultacijos, atspindi toliau šioje ataskaitoje aptariamą tendenciją, jog didelė dalis (ne mažiau nei trečdalis) JRD veiklose dalyvavusių dalyvių į projektą „Atrask save“ atėjo tik norėdami dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose. Dažnai tokie dalyviai pirmiausia kreipdavosi į TDB skyrių, tačiau LDB organizuotos projekto „Atrask save“ veiklos buvo griežtesnės struktūros, fiksuotos trukmės, todėl dažnai TDB dirbantys specialistai arba LDB JGI koordinatoriai tokius jaunuolius, norinčius ir galinčius greičiau pradėti dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose, nukreipdavo į JRD JGI koordinatorius, kurie turėjo galimybę projekto „Atrask save“ veiklas praveisti per mažiausią galimą laiką – 8 valandas. Taip pat dalis dalyvių, nurodžiusių, jog JRD „Atrask save“ veiklose pradėjo dalyvauti po pokalbio su TDB specialistu, galėjo būti į šias veiklas nukreipti TDB specialistui arba LDB JGI koordinatoriui identifikavus, jog dalyviui būtų reikalingesnės individualios, lankstesnės JRD JGI koordinatoriaus teikiamos paslaugos, o ne LDB siūlomi grupiniai užsiėmimai¹⁴⁷.

Taip pat svarbu pastebėti, jog šie rezultatai gali atspindėti ir į apklausą atsakiusių JRD veiklų dalyvių charakteristikas. Tikėtina, jog daugiau į apklausą atsakė geresnius socialinius įgūdžius turintys ir geriau į visuomenę integravęsi respondentai, kurie dažniausiai į JRD vykdytas projekto „Atrask save“ veiklas ir pateko aukščiau aptartu būdu.

Maždaug vienoda dalis JRD vykdytų projekto „Atrask save“ dalyvių (7–10 proc.) į projekto veiklas pateko pamatę skelbimus arba susiradę informaciją internete (socialiniuose tinkluose „Facebook“, „Instagram“, „Youtube“, oficialiame jaunimo garantijų tiklapyje ar kitur), su JRD JGI koordinatoriumi susipažinę viešoje vietoje (gatvėje, parke, bare, etc.) arba kitais, tarp galimų atsakymų variantų nenurodytais, būdais – rekomendavo asmuo, nedalyvavęs, bet žinantis apie projektą, informavo asmenys, dirbantys projekte, seniūnijoje.

¹⁴⁷ Remiantis apklausų duomenimis, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

PAVEIKSLAS 12. DALYVIŲ, DALYVAVUSIŲ JRD ORGANIZUOJAMOSE „ATRASK SAVE“ VEIKLOSE, ĮVARDYTI BŪDAI, KAIP JIE SUŽINOJO APIE PROJEKTO VEIKLAS (N = 507)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

DALYVIŲ, PRITRAUKTŲ PROAKTYVIAIS METODAIS, DALIS

Kaip matoma iš atliktos dalyvių pritraukimo būdų analizės, LDB įgyvendintų pirminės intervencijos veiklų atveju proaktyvūs dalyvių pritraukimo metodai nebuvo labai svarbūs. Didžioji dalis dalyvių į veiklas atėjo po konsultacijos su TDB specialistu, tačiau JRD įgyvendintų pirminės intervencijos veiklų atveju proaktyvūs dalyvių pritraukimo metodai buvo žymiai svarbesni. Proaktyviais metodais¹⁴⁸ pritraukti į projekto veiklas atėjo apie 10 proc. į apklausą atsakusių JRD įgyvendintų projekto „Atrask save“ veiklų dalyvių¹⁴⁹.

Vis dėlto, ir į JRD veiklas proaktyviais metodais pritrauktų dalyvių dalis yra sąlyginai nedidelė. Tai gali būti nulemta, viena vertus, į apklausą atsakusių respondentų charakteristikų, kadangi tikėtina, jog proaktyviais metodais, o ne savo iniciatyva į projekto veiklas atėję dalyviai yra mažiau motyvuoti ir taip pat turėjo mažesnę motyvaciją atsakinėti į apklausos klausimus, todėl, tikėtina, jog apklausos duomenyse jie nėra pakankamai reprezentuojami. Kita vertus, nepaisant to, jog 34 proc. JRD JGI koordinatorių tiesioginį, proaktyvų bendravimą su potencialiu projektu dalyviu nurodė kaip vieną iš efektyviausių dalyvių pritraukimo į projektą būdų, tokius metodus dažnai ir intensyviai taikė tik nedaugelis. Iš proaktyvių dalyvių pritraukimo metodų koordinatoriai dažniausiai taikydavo viešus pristatymus partnerėse organizacijose ir (arba) institucijose, kuriose lankosi potencialūs projekto „Atrask save“ dalyviai. Tačiau, pavyzdžiui, darbo su jaunimu gatvėje metodus taikė tik nedaugelis koordinatorių. Tarp pagrindinių priežasčių, neleidusių taikyti darbo su jaunimu gatvėje potencialių projekto „Atrask save“ dalyvių identifikavimo ir pritraukimo į projekto veiklas metodų, koordinatoriai minėjo nemokėjimą šių metodų taikyti ir baimę dėl savo saugumo

¹⁴⁸ Proaktyviais dalyvių pritraukimo metodais laikomas darbas gatvėje su jaunimu, projekto viešinimas įvairiose partnerėse organizacijose, rengiant pristatymus, koordinatorių vizitai į mokymo įstaigas.

¹⁴⁹ Remiantis projektų veiklų dalyvių apklausų duomenimis.

(šių priežastį nurodė daugiausia jauno amžiaus moteriškos lyties koordinatorės, kurių tarp projektą įgyvendinančių koordinatorių buvo dauguma)¹⁵⁰.

Nors svarbu pastebėti, jog tose savivaldybėse, kur darbo su jaunimu gatvėje metodai buvo taikomi, ne tik pavyko pasiekti iškeltus pritrauktų dalyvių skaičiaus tikslus, tačiau ir pats darbas su jaunimu labiau atitiko pradinę projekto logiką. Tokius metodus taikantys koordinatoriai, mažiau arba visai nedirbo su jaunuoliais, į JRD veiklas atėjusiais tik dėl galimybės greičiau pabaigti projekto veiklas¹⁵¹. Tai, jog darbo gatvėje ir aktyvaus dalyvių pritraukimo metodai yra labai aktualūs ir veiksmingi dirbant su NEET jaunuoliais, atspindi ir užsienio šalių patirtis. Kitose ES šalyse dirbant su NEET jaunuoliais taikomos įvairios darbo gatvėje formos.

UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS. NAUDOJAMI DARBO GATVĖJE METODAI. Švedijoje darbo rinkos institucijos, penkiuose šalies miestuose įgyvendinusios projektą „Unga In“, taikė praktiką, kai NEET jaunuolių ieškojo ir juos į projekto veiklas ištraukti skatino iš pačios tikslinės grupės atrinkti jaunuoliai¹⁵². Tokie „užverbuoti“ NEET jaunuoliai lankydavosi sporto renginiuose, mokyklose, kituose renginiuose, kuriuose dažniausiai buriasi NEET jaunuoliai ir ten stengdavosi užmegzti ryšį su kitais NEET jaunuoliais, įtraukti į projekto veiklas.

Didžiojoje Britanijoje taikytas panašiu principu veikęs „gaujų patarėjų“ (*angl. gang advisers*) metodas¹⁵³. Skirtingai negu Švedijos atveju, tokie patarėjai patys nėra iš tikslinės grupės, tačiau yra specialistai, išmanantys gaujos bendravimo kalbą (plačiąją prasme), tinkamą prieigą ir motyvacijos priemones. Gaujų patarėjai taip pat lankosi sporto aikštelėse, parkuose ir kitose potencialiose NEET jaunuolių susibūrimo vietose, susipažįsta su NEET jaunuoliais ir siekia juos įtraukti į projekto veiklas. Švedijos ir Didžiosios Britanijos pavyzdžiai rodo, kad atliekantys „gatvės“ darbą darbuotojai turi būti profesionalai, gebantys dirbti su tiksline grupe arba patys būti „užverbuoti“ tikslinės grupės nariai¹⁵⁴.

Taip pat reikia atkreipti dėmesį, jog net tokios dalyvių pritraukimo į projekto veiklas priemonės kaip socialiniai tinklai, kartais tapdavo proaktyviais dalyvių įtraukimo metodais, pavyzdžiui, tais atvejais, kai koordinatoriai registruodavosi į tikslines socialinio tinklo „Facebook“ grupes (pvz. jaunų mamų grupę) ir tai grupei priklausantiems asmenims aktyviai siūlydavo galimybę dalyvauti projekto „Atrask save“ veiklose¹⁵⁵.

VIEŠINIMO PRIEMONIŲ ĮTAKA DALYVIŲ PRITRAUKIMUI Į PROJEKTO „ATRASK SAVE“ VEIKLAS

Remiantis pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ veiklose dalyvavusių respondentų duomenimis, projekto viešinimo komunikacinės priemonės nebuvo pagrindinės priemonės dalyviams sužinoti apie vykstantį projektą ir jo veiklas.

Apie penktadalis respondentų, dalyvavusių JRD JGI koordinatorių vykdomose veiklose, nurodė, kad apie projektą jie sužinojo projekto viešinimo pagalba. Analizuojant komunikacines priemones, dalyviai dažniausiai susirasdavo informaciją internete savarankiškai (oficialiame Jaunimo garantijų tinklapyje

¹⁵⁰ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁵¹ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁵² Europos Komisija, PES practices for the outreach and activation of NEETs, p. 4.

¹⁵³ Europos Komisija, PES practices for the outreach and activation of NEETs, p. 4.

¹⁵⁴ Europos Komisija, PES practices for the outreach and activation of NEETs, p. 5.

¹⁵⁵ Europos Komisija, PES practices for the outreach and activation of NEETs, p. 5.

www.jaunimogarantijos.lt ar kitur). Kiek mažiau respondentų apie „Atrask save“ veiklas sužinojo pamatę skelbimą socialiniuose tinkluose „Facebook“, „Instagram“, „Youtube“ ir pan. Mažiausiai populiarios buvo medijų priemonės – vos po 2 proc. respondentų nurodė, kad apie projektą sužinojo medijų pagalba – skelbimą išgirdo per radiją. Panaši dalis dalyvių apie projektą sužinojo iš spausdintų komunikacijos priemonių: lankstinukų, skrajučių, gatvėje iškabintų plakatų ar laikraščio skelbimų.

Pažymėtina, kad respondentams, dalyvavusiems LDB JGI koordinatorių organizuojamose projekto „Atrask save“ veiklose, komunikacinės priemonės buvo dar mažiau aktualios ir beveik neturėjo įtakos dalyvių pritraukimui. Tokios komunikacinės priemonės, kaip socialiniai tinklai, medijos (radijas), lankstinukai, plakatai, straipsniai laikraščiuose nebuvo dažnai pasitaikančios pritraukimo priemonės LDB veiklose dalyvavusiems asmenims – jas nurodė vos po 1–2 proc. ar net mažiau nei 1 proc. respondentų. Vis dėl to, 4 proc. atsakiusiųjų nurodė, jog informaciją susirado internete savarankiškai (oficialiame Jaunimo garantijų tinklapyje www.jaunimogarantijos.lt ar kitur).

Apibendrinant projekto viešinimo priemones, populiariausia viešinimo priemone galima įvardyti oficialų Jaunimo garantijų tinklą www.jaunimogarantijos.lt. Ši priemonė buvo populiariausia tarp visų projekto dalyvių. Mažiau populiarios buvo socialinių medijų priemonės: pranešimai socialiniuose tinkluose „Facebook“, „Instagram“, „Youtube“ ir pan., bei pranešimai pasitelkiant tokias medijas kaip, radijas. Mažiausiai veiksmingos buvo spausdintos komunikacinės priemonės: lankstinukai, skrajutės, gatvėje iškabinti plakatai ar laikraščio skelbimai¹⁵⁶.

PAPILDOMOS VIEŠINIMO PRIEMONĖS, KURIAS BŪTŲ GALIMA TAIKYTI PRITRAUKIANT PROJEKTO TIKSLINĘ GRUPĘ

Remiantis pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ veiklose dalyvavusių ir jas įgyvendinusių respondentų duomenimis, vienomis iš efektyviausių dalyvių identifikavimo ir pritraukimo į projekto veiklas priemonių yra laikomos tos, kurių metu buvo užmegztas tiesioginis kontaktas su dalyviais. Tokioms priemonėms galima priskirti bendravimą su TDB specialistu, lankymąsi atvirame jaunimo centre ir (arba) erdvėje, dienos centre ar kitoje, su jaunimu dirbančioje organizacijoje, bendravimą su neaktyviais jaunuoliais gatvėje ar jaunimo susibūrimo vietose, kitose viešose vietose. Šie dalyvių pritraukimo metodai buvo ypatingai aktualūs JRD vykdytų veiklų atveju. Tačiau, kaip parodė atlikta analizė, tiesioginio bendravimo su potencialiais dalyviais metodus (ypatingai darbo su jaunimu gatvėje metodus) įgyvendinant projektą „Atrask save“ taikė tik nedidelė dalis daugiau patirties turinčių, vyresnių koordinatorių arba vyriškos lyties koordinatoriai, kuriems buvo mažiau aktualus saugumo taikant šiuos metodus klausimas¹⁵⁷. Minėtomis charakteristikomis pasižyminčių koordinatorių tarp projekte dirbusių JRD JGI koordinatorių buvo mažuma, todėl reikėtų ieškoti būdų kaip keliant panašias intervencijas įgyvendinančių darbuotojų kompetencijas ir sprendžiant jiems kylančius saugumo klausimus, skatinti panašias intervencijas įgyvendinančius darbuotojus aktyviau naudoti minėtus metodus.

Taip pat, atsižvelgiant į tai, jog sėkmingiau pritraukti dalyvius pavyksta tose organizacijose, kuriose darbas su jaunimu yra nuolatinė veikla, vykdant panašias intervencijas, reikėtų siekti partneriais pasirinkti nuolat su jaunimu dirbančias organizacijas.

Atliktose JGI koordinatorių apklausose bei atvejo studijose kaip vienas iš dažniausių dalyvių pritraukimo būdų buvo minimas bendravimas su seniūnijomis, savivaldybės tarpžinybiniais tinklais (soc. darbuotojai,

¹⁵⁶ Remiantis apklausų duomenimis, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁵⁷ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

policija, probacijos tarnyba ir kt.), kuris padėdavo JGI koordinatoriams tikslingai identifikuoti neaktyvius NEET jaunuolius. Atvejo studijų metu atlikta analizė parodė, kad įvardytos institucijos atskleidėdavo JGI koordinatoriams, kur – kokioje šeimoje, kokioje gyvenamojoje vietoje – yra neaktyvus NEET jaunuolis. JGI koordinatorius, žinodamas tokią informaciją, galėdavo vykti į nurodytą vietą ir informuoti NEET jaunuolį apie galimybes dalyvauti projekte ar gauti reikiamą pagalbą, užmegzti kontaktą.

Pažymėtina, jog šis modelis, kai JGI koordinatorius iš savivaldybės tarpžinybinio tinklo gauna informaciją apie NEET jaunuolį, įsigaliojus Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui¹⁵⁸, nebebus legaliai veikiantis – institucijos nebegali teikti tokios informacijos.

Taip pat projekto įgyvendinimo metu Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinėje sistemoje (NEMIS) buvo renkama informacija apie mokinius, kurie nedalyvauja švietimo sistemoje ir kai kurie JRD JGI koordinatoriai naudodavosi šios sistemos duomenimis. Šios sistemos paskirtis – kaupti, saugoti ir teikti informaciją apie nesimokančius ir bendrojo lavinimo mokyklos nelankančius mokinius, nesimokymo ir mokyklos nelankymo priežastis. Anksčiau ši sistema buvo labai aiški – nurodoma jaunų asmenų gyvenamoji vieta, išvykimas į užsienį, išsilavinimo padėtis ir kt. Tačiau dabar ši sistema nurodo tik konkretų asmenų skaičių, bet nenurodomos nelankymo priežastys, gyvenamoji vieta ir kt. Savivaldybių institucijos, pvz.: soc. darbuotojai, probacijos tarnybos, savivaldybės departamentai taip pat renka duomenis, tačiau dėl taikomos duomenų apsaugos tvarkos gali rinkti ir (ar) skelbti tik nuasmenintus duomenis. Ši tvarka sunkina NEET jaunuolių identifikavimą ir tiesioginį projekto viešinimą tikslinei – NEET jaunuolių – grupei¹⁵⁹.

Taigi, planuojant įgyvendinti kitas panašias intervencijas, reikia užtikrinti teises galimybes intervencijas įgyvendinantiems darbuotojams gauti tokio pobūdžio duomenis. Su panašiais duomenų apsaugos iššūkiais, įgyvendinant NEET jaunuoliams skirtus projektus, susiduria ir kitos ES šalys. Šiems iššūkiams spręsti kitose ES šalyse naudojami įvairūs būdai.

UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS. NEET JAUNUOLIŲ DUOMENŲ APSAUGOS IŠŠŪKIŲ SPRENDIMAS. Viena sprendimų grupė apima teisės aktų pokyčius nacionaliniame lygmenyje. Pavyzdžiui, **Švedijoje** 2009 m. priimtas Jaunimo aktas suteikia teisę savivaldos institucijoms rinkti duomenis apie 16–20 m. jaunuolius, kurie nėra baigę mokyklos ir nedirba¹⁶⁰. **Suomija** 2011 m. pakeitė anksčiau priimtą Jaunimo aktą, kad įgalintų procedūras, leidžiančias efektyviau identifikuoti tapimo NETT jaunuoliu riziką¹⁶¹. Tačiau valstybės ieško ir įvairesnių būdų NEET jaunuolių duomenų apsaugos klausimams spręsti. Pavyzdžiui, **Austrijoje**, siekiant išvengti duomenų apsaugos pažeidimų, mokytojai identifikuoja didžiausią riziką iškristi iš mokyklos turinčius jaunuolius. Tuomet prašoma tėvų leidimo, kad informacija apie vaiko problemas būtų perduota pagalbą galinčioms suteikti institucijoms¹⁶².

¹⁵⁸ Europos Parlamento ir Tarybos (ES) 2016 m. balandžio 27 d. reglamentas Nr. 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), Briuselis.

Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. liepos 16 d. Nr. I-1374.

¹⁵⁹ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁶⁰ International Labour Organization, Policy brief on outreach strategies for young NEETs, p. 7.

¹⁶¹ International Labour Organization, Policy brief on outreach strategies for young NEETs, p. 8.

¹⁶² International Labour Organization, Policy brief on outreach strategies for young NEETs, p. 8.

Apklausoje dalyvavę pirminės ir antrinės intervencijos projektų dalyviai taip pat pažymėjo, kad viena iš priežasčių, paskatinusių dalyvauti projekto veiklose, buvo darbdaviai. Nors dažniausiai į projekto veiklas dalyvius darbdaviai nukreipdavo siekdami gauti darbo užmokesčio subsidiją įdarbinamam darbuotojui, informaciją apie jauno žmogaus galimybes dalyvauti panašiose intervencijose galėtų teikti ir darbdaviai, darbo santykiams pasibaigus jų iniciatyva arba po terminuotos darbo sutarties pabaigos, taip pat mokymosi įstaigos, šalinančios mokinį iš savo sąrašų. Todėl papildomas viešinimo priemonės galima būtų taikyti ne tik tikslinei grupei, bet ir darbdaviams ar švietimo įstaigoms, kurie pasidalintų informacija su tiksline grupe.

Kaip papildomą galimą panašių projektų veiklų viešinimo priemonę galima išskirti Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo (*angl. Fund for European Aid to the Most Deprived – FEAD Network*) veiklas. Lietuvoje šio fondo veiklas įgyvendina Europos socialinio fondo agentūra (ESFA), administruodama du projektus: „Parama maisto produktais IV“ 2017–2018 m. (projekto Nr. EPSF-2016-V-04-01) ir „Parama higienos prekėmis“ 2018 m. (projekto Nr. EPSF-2017-V-05-01). Šių projektų tikslas – sudaryti sąlygas labiausiai skurstantiems LR gyventojams gauti paramą maisto produktais ir higienos prekėmis bei prisidėti prie šių žmonių skurdo ir (ar) socialinės atskirties mažinimo. Paramos tikslinei grupei priskiriami asmenys, kurių vidutinės mėnesinės pajamos neviršija 1,5 LRV patvirtintų valstybės remiamų pajamų dydžio per mėnesį su galimomis išimtimis. Abu projektai įgyvendinami visose 60 Lietuvos savivaldybių. Pusei savivaldybių administracijų talkina nevyriausybinės organizacijos: labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugija ir Marijampolės krašto samariečių bendrija. Šių projektų metu yra sudaromi 8 paramos krepšeliai, ir pagal suderintą grafiką dalinami tikslinės grupės atstovams šešis kartus per metus (2018 m. dalinimai vyko vasario, balandžio, birželio, rugpjūčio, spalio ir gruodžio mėn.)¹⁶³. Pažymėtina, kad dalinant paramos krepšelius labiausiai skurstantiems, kartu galima vykdyti ir projektų, panašių į projektą „Atrask save“, viešinimo veiklas – supažindinti paramą gaunančius asmenis, kurie patys gali būti jauni žmonės arba pažinoti į tikslinę grupę patenkančių jaunų žmonių, su vykdomu projektu, informuoti apie teikiamas paslaugas, dalinti skrajutes ir kt. Projekto pristatymo veiklas galėtų atlikti patys JRD JGI koordinatoriai, karjeros konsultantai (ne tik dalinant skrajutes, suteikiant informaciją, tačiau ir užmezgant ryšį su potencialiais projekto dalyviais) arba prašant socialinių–ekonominių partnerių pagalbos ir informaciją skleidžiant per juos.

Dar viena papildoma projekto viešinimo priemonė gali būti Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo veiklos. Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas finansuoja užsieniečių integracijos centrus, kurių Lietuvoje yra 6¹⁶⁴. Šiuose centruose paslaugos teikiamos užsieniečiams, kurie turi leidimą gyventi šalyje, tačiau neturi LR pilietybės, trečiųjų valstybių piliiečiams, pabėgėliams, prieglobsčio prašytojams ir kt. Pažymėtina, kad kartu su Užsieniečių integracijos centrų vykdoma veikla galima vykdyti ir projektų, panašių į projektą „Atrask save“, viešinimo veiklas – supažindinti centro lankytojus su vykdomu projektu, informuoti apie teikiamas paslaugas, dalinti skrajutes ir kt. Interaktyvios, elektroninės viešinimo priemonės gali būti taikomos ir Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo projekto metu sukurtoje Migracijos informacijos ir bendradarbiavimo platformoje (MIPAS)¹⁶⁵, kurioje nuosekliai renkama, sisteminama ir viešinama informacija migracijos, prieglobsčio, integracijos ir trečiųjų šalių piliiečių grąžinimo srities bei kitais susijusiais klausimais.

¹⁶³ Remiantis oficialiai pateikiama Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo informacija apie projektus [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.priimk.lt/lt/apie-projektus/73> (žiūrėta 2018 12 12).

¹⁶⁴ Remiantis oficialiai pateikiama informacija. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://mipas.lt/2017/11/22/uzsienieciu-registracijos-centrai/> (žiūrėta 2018 12 12).

¹⁶⁵ Nuoroda į Migracijos informacijos ir bendradarbiavimo platformą čia: www.mipas.lt

Taip pat, esant galimybei, reikėtų atnaujinti informacinės ir stebėsenos sistemos, skirtos NEET jaunuolių identifikavimui, kūrimo darbus. Pažymėtina, kad tokio registro sukūrimas palengvintų panašių intervencijų įgyvendinimą – NEET jaunuoliai galėtų būti lengvai ir tiksliai identifikuojami ir jiems galėtų būti efektyviai pasiūlytos reikalingos paslaugos. Tačiau, prieš atnaujinant minėtos sistemos kūrimo darbus, būtų tikslinga dar kartą įvertinti tokios sistemos sukūrimo, įdiegimo ir administravimo kaštus, lyginant su potencialia nauda, numatyti galimybes spręsti ja naudojantis dėl asmes duomenų apsaugos teisinio reguliavimo kilsiančius teisinius iššūkius.

2.3.2.3 ĮGYVENDINANT PRIEMONĘ TEIKTŲ PASLAUGŲ KOKYBĖ IR JOS UŽTIKRINIMAS

JRD TEIKTŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VERTINIMAS

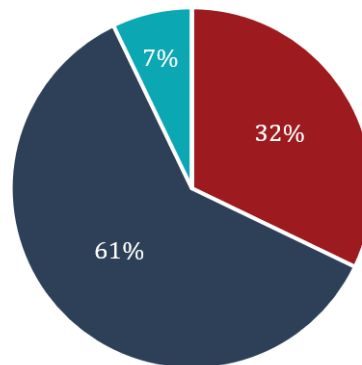
Pritraukus dalyvius į projekto veiklas, su jais prasidėdavo darbas. JRD organizuotų veiklų atveju tai daugiausia buvo individualus JRD JGI koordinatoriaus darbas su dalyviu, kai kuriais atvejais į pagalbą pasitelkiant siauros srities specialistą (tose organizacijose, kuriose siauros srities specialistai buvo įdarbinti). Minėtų paslaugų kokybę įvertino jas gavę dalyviai. Dalyvių buvo prašoma įvertinti JRD JGI koordinatoriaus teiktų paslaugų (individualaus bendravimo su juo) kokybę, tai, kaip dažnai JRD JGI koordinatorius, siūlydamas dalyviui veiklas, atsižvelgdavo į jo poreikius ir lūkesčius, siauros srities specialistų kompetencijos ir pasiruošimo pakankamumą, veiklų trukmės pakankamumą ir tai, ar rekomenduotų dalyvauti panašiose veiklose savo bendraamžiams, kuriems tokios veiklos būtų reikalingos.

Minėtus veiklų kokybės aspektus teigiamai įvertino 56 proc. visų apklausoje dalyvavusių JRD organizuotų veiklų dalyvių. Su teiginiu, jog bendravimas su JRD JGI koordinatoriumi buvo sklandus, o jo teiktos paslaugos buvo aukštos kokybės, sutiko arba visiškai sutiko 57 proc. apklausos respondentų, tokia pati į apklausą atsakiusių JRD organizuotų veiklų dalyvių dalis manė, jog projekto veiklos buvo pakankamos trukmės. Daugiausia dalyvių pritarė teiginiui, jog siūlydamas veiklas JRD JGI koordinatorius atsižvelgė į paties dalyvio poreikius ir lūkesčius (58 proc. nurodė, jog sutinka arba visiškai sutinka su šiuo teiginiu). Mažiausiai dalyvių sutiko arba visiškai sutiko su teiginiu, jog siauros srities specialistų, su kuriais jie bendravo, kompetencijos ir pasiruošimas buvo pakankami (55 proc.) ir teiginiu, jog siūlytų dalyvauti panašiose veiklose savo bendraamžiui, kuriam tokios paslaugos būtų reikalingos (53 proc.)¹⁶⁶. Taigi, apibendrinant, matoma, jog šiek tiek daugiau nei pusė JRD veiklų dalyvių jų kokybę įvertino kaip gerą.

Patys JRD JGI koordinatoriai, vertindami savo turėtas kompetencijas ir patirtį bei jų pakankamumą kokybiškam projekto „Atrask save“ veiklų įgyvendinimui, taip pat sutinka, kad bent jau kai kuriais atvejais jų turimų kompetencijų ir patirties nepakako kokybiškam projekto veiklų įgyvendinimui užtikrinti. Tai, kad įgyvendinant projekto veiklas kai kuriais arba dauguma atvejų jautė patirties ar kompetencijų trūkumą, įvardijo 68 proc. JRD JGI koordinatorių. Kompetencijų trūkumą ypatingai jausdavo tie koordinatoriai, kurie į projektą įsitraukė jau jo veikloms įpusėjus, pakeisdami kitą, iš darbo išėjusį koordinatorių. Detalus JRD JGI koordinatorių kompetencijų įsivertinimas pateikiamas paveiksle žemiau (žr. Paveikslas 13)¹⁶⁷.

¹⁶⁶ Remiantis JRD organizuotų veiklų dalyvių apklausos duomenimis.

¹⁶⁷ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

- Taip, turėjau pakankamai kompetencijų ir patirties
- Greičiau taip, nors kai kuriose situacijose jaučiau tam tikrų kompetencijų ar patirties trūkumą
- Greičiau ne, turėjau kai kurias reikalingas kompetencijas ir patirtį, tačiau dauguma atvejų jų trūko
- Ne, prasidėjus projekto veiklų įgyvendinimui pajutau, kad reikalingų kompetencijų ir patirties kokybiškam projekto veiklų įgyvendinimui man trūksta

PAVEIKSLAS 13. JRD JGI KOORDINATORIŲ KOMPETENCIJŲ ĮSIVERTINIMAS (N = 28)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Kai kurie JRD JGI koordinatoriai taip pat pripažino, jog dėl patirties trūkumo ir pačių koordinatorių savybių (lyties, amžiaus) kai kuriais atvejais jiems būdavo nedrašu susitikti su projekto dalyviais, taikyti jaunuolių pritraukimo į projektą per darbą gatvėje metodus, ypač projekto pradžioje nebuvo aišku, ką su jaunuoliais reikėtų veikti individualių susitikimų metu¹⁶⁸. Tai rodo, jog atrenkant vietas JRD JGI koordinatorius nepavyko užtikrinti, jog jie visi turėtų pakankamai reikalingos patirties, reikiamas kvalifikacijas ir gebėjimus, o šis patirties, kvalifikacijos ir gebėjimų trūkumas nebuvo kompensuotas nei mokymais, nei aktualiais metodiniais dokumentais. Ypač tai buvo aktualu tiems vietos JRD JGI koordinatoriams, kurie į projekto veiklas įsitraukė jau jam įsibėgėjęs, pakeisdami anksčiau projekte dirbusį koordinatorių, nes, kaip rodo toliau pateikiama analizė, naujai į projektą įsitraukiantiems darbuotojams dažnai nebuvo suteikiama pakankamai pagalbos.

JRD TEIKTŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Už JRD JGI koordinatorių ir juos įdarbinusių partnerių organizacijų veiklos kokybės užtikrinimą buvo atsakingas JRD. Siekdamas užtikrinti JRD JGI koordinatorių teikiamų paslaugų kokybę JRD pirmiausia dėmesį skyrė koordinatorių tarpusavio bendravimo skatinimui. Buvo inicijuota koordinatorių tarpusavio palaikymo sistema: koordinatoriai buvo suskirstyti poromis, numatant, jog būtų patogų atvykti vienas pas kitą, dalintis patirtimi. Taip pat buvo numatytos supervizijos koordinatoriams, kurių metu kiekviena

¹⁶⁸ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

mėnesį grupė JGI koordinatorių vykdavo į susitikimą su supervizoriumi. Susitikimų metu koordinatoriai dalindavosi gerąja praktika, patirtimi, metodais. Supervizijos buvo suplanuotos kaip palaikymo, išklauso metodas koordinatoriams. Dirbant su neaktyviais NEET jaunuoliais buvo poreikis dalintis emocijomis, paskatinti išgirsti kitus koordinatorius, pasidalinti patarimais. Tačiau pažymėtina, jog supervizija nebuvo skirta suvienodinti darbe taikomus metodus, kadangi kiekvienas koordinatorius taikė metodus, pritaikytus savivaldybės jaunimo poreikiams ir specifikai¹⁶⁹. Tiek vietos JRD JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimo skatinimas, tiek supervizijos padėjo vietos JRD JGI koordinatoriams spręsti iškilančias problemas, susitvarkyti su neigiamomis emocijomis, todėl šie veiklų kokybės užtikrinimo būdai vertintini kaip pasiteisinę ir turėtų būti taikomi įgyvendinant panašias veiklas ateityje.

Tai, kad minėtais metodais pavyko sukurti glaudų bendradarbiavimą tarp JRD JGI koordinatorių rodo atliktos JRD JGI koordinatorių apklausos rezultatai. Net 97 proc. apklausos respondentų nurodė, jog dirbant projekte jie turėjo galimybių bendrauti, keistis patirtimi, bendradarbiauti su kitais JRD JGI koordinatoriais. Apklausos dalyviai taip pat nurodė, kad šis bendravimas ir bendradarbiavimas buvo vidutiniškai arba labai intensyvus – su kitais JRD JGI koordinatoriais vidutiniškai intensyviai (nustatytais periodais, pvz.: kartą per metus, pusmetį, ketvirtį) bendravę nurodė 52 proc., o intensyviai (kas mėnesį arba dažniau) – 48 proc. respondentų¹⁷⁰.

Taip pat, JRD iniciatyva buvo organizuojami JGI koordinatorių susitikimai su JRD darbuotojais, atsakingais už pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ veiklas. Tokių susitikimų metu buvo dalinamasi praktika ir patarimais, kaip galima efektyvinti projekto veiklas. JRD darbuotojai, atsakingi už šio projekto veiklas, buvo pasiskirstę JGI koordinatoriais, kuriems padėdavo ir su kuriais dirbdavo tiek administraciniais projekto vykdymo, tiek turinio ir darbo su jaunimu metodų taikymo klausimais, sprendavo kilusius iššūkius. Projekto įgyvendinimo pradžioje JRD buvo įdarbinti 2 su vietos JRD JGI koordinatoriais dirbti turėję darbuotojai, tačiau projekto įgyvendinimo eigoje šioms veikloms vykdyti buvo priimtas dar vienas darbuotojas. Taigi vietos JRD JGI koordinatorių skaičius, su kuriuo dirbo vienas šiam darbui priimtas JRD darbuotojas, skirtingais projekto įgyvendinimo laikotarpiais svyravo nuo 20 iki 30 vietos JRD JGI koordinatorių¹⁷¹. Su priskirtais JGI koordinatoriais JRD darbuotojai bendraudavo nuolat. Kylant iššūkiams, JRD darbuotojai taip pat padėdavo juos spręsti. Kiekvienos savivaldybės atvejis buvo sprendžiamas individualiai – kalbant su JRD JGI koordinatoriumi, vykstant į savivaldybę, organizaciją, kurioje koordinatorius dirba, inicijuojant susitikimus su savivaldybės atstovais, pvz.: savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriumi, ir kt. Kadangi projekto stebėsenos rodikliai buvo svarbūs viso projekto metu, JGI koordinatoriui nepasiekus rodiklio, su juo buvo aptariamoms veiklos gerinimo galimybės, o nepavykus pasiekti sutarimo su pačiu koordinatoriumi, papildomai buvo bendraujama su jį įdarbinusios partnerių organizacijos vadovu¹⁷².

Tai, kad JRD JGI koordinatorių ir JRD darbuotojų, atsakingų už projektą „Atrask save“, bendradarbiavimas buvo gana intensyvus, rodo ir koordinatorių apklausos rezultatai. Dauguma – 71 proc. JRD JGI koordinatorių apklausos respondentų nurodė, kad iškilus poreikiui visada žinojo, kur kreiptis, kad gautų pagalbos ir visada jos sulaukdavo, o 29 proc. nurodė, kad dažniausiai pagalbos sulaukdavo, tačiau, kai kuriais atvejais iškilus poreikiui nežinodavo, kur kreiptis ir (arba) nesulaukdavo pagalbos. Toks apklausoje dalyvavusių JRD JGI koordinatorių atsakymų pasiskirstymas rodo, kad nors nuolatinis JRD bendravimas su vietos JRD JGI koordinatoriais buvo tinkamas būdas projekto veiklų kokybei užtikrinti ir projekto

¹⁶⁹ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁷⁰ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

¹⁷¹ Remiantis projekto „Atrask save“ paraiškų duomenimis ir interviu metu pateikta informacija.

¹⁷² Remiantis interviu metu pateikta informacija.

įgyvendinimo eigoje iškilusiems iššūkiams spręsti, JRD darbuotojų darbe su koordinatoriais naudotų priemonių ir metodų ne visada pakako efektyviam JRD JGI koordinatorių darbui užtikrinti¹⁷³. Taip pat pažymėtina, jog nors JRD darbuotojai stengėsi užtikrinti JRD JGI koordinatorių darbo kokybę per nuolatinį bendravimą, kilusių iššūkių sprendimą, susitikimus, kuriuose buvo dalinamasi sukaupta patirtimi, tačiau tiesioginės JRD JGI koordinatorių veiklos kontrolės nevykdė (t. y., JRD JGI koordinatorių individualus darbas su dalyviu stebimas ir vertinamas nebuvo, nors projekto pradžioje buvo bandoma šį trūkumą spręsti telefonu susisiekiant su paslaugą gaunančiais dalyviais ir jų teiraujantis apie veiklų kokybę, tačiau dėl socialinių ir analitinių įgūdžių trūkumo daliai dalyvių gautų paslaugų kokybę įvertinti buvo sudėtinga)¹⁷⁴. Todėl įvertinti vietos JRD JGI koordinatorių teikiamų paslaugų turinio kokybės JRD neturėjo galimybių. Atsižvelgiant į tai, ateityje įgyvendinant panašias veiklas, būtų tikslinga numatyti kokybės kontrolės priemones, kurios leistų atsakingiems asmenims susipažinti ir su vietos koordinatorių teikiamų paslaugų turiniu, kontroliuoti jo kokybę.

Tačiau, nors JRD JGI koordinatorių ir JRD bendradarbiavimas buvo pakankamai sklandus ir tęstinis, svarbu pastebėti, kad intensyvus bendradarbiavimas, JRD JGI koordinatorių nuomone, vyko tik projekto pradžioje. JRD JGI koordinatoriai pastebi, kad įpusėjus projektui, bendradarbiavimas su JRD darbuotojais tapo tik administraciniu tikrinimu, t. y. JRD darbuotojų bendravimas su JRD JGI koordinatoriais buvo apribotas iki rodiklių pasiekimo, teisingo dokumentų užpildymo klausimų, o pagalbos turinio klausimais buvo sulaukiama vis mažiau. Taip pat dalis JRD JGI koordinatorių nurodė, kad projekto įgyvendinimui įpusėjus JRD darbuotojų krūvis vis didėjo, atsirado nepakantumo JRD JGI koordinatorių klausimams, jiems kylantiems iššūkiams, todėl JRD JGI koordinatoriai pradėjo ieškoti kitų būdų kylantiems iššūkiams spręsti, nes iš JRD darbuotojų nebesulaukdavo reikiamos pagalbos. Vienos iš atvejo studijų metu taip pat pastebėta, kad, savivaldybėje pasikeitus partnerei organizacijai, į šią organizaciją iki pat projekto pabaigos nebuvo atvykęs nei vienas JRD darbuotojas, nebuvo patikrinta, ar jie turi tinkamas patalpas ir kitus resursus kokybiškoms paslaugoms teikti, taip pat daugeliu atvejų projekto eigoje keičiantis JRD JGI koordinatoriams arba partnerių organizacijoms, juos su veiklomis supažindindavo, padėdavo suprasti projekto esmę kiti JRD JGI koordinatoriai, o ne JRD darbuotojai, kurie dažnai apsiribodavo tik reikalingų administracinių dokumentų persiuntimu¹⁷⁵. Tai rodo, jog nebuvo tinkamai apskaičiuotas JRD darbuotojams teksiantis darbo krūvis, kas lėmė nenuoseklų JRD teikiamų paslaugų kokybės užtikrinimą ir pagalbos vietos JRD JGI koordinatoriams, partnerėms organizacijoms, ypatingai naujai atėjusiems į projektą, trūkumą projekto įgyvendinimui išibėgėjus. Taip pat svarbu pastebėti, jog projekto įgyvendinimo patirties perdavimo, sklاندus įsijungimo į projekto įgyvendinimą naujai į projektą įsitraukiantiems vietos JRD JGI koordinatoriams, partnerių organizacijoms, užtikrinimo būdai įgyvendinant JRD veiklas apskritai nebuvo numatyti.

Pačiam JRD bendraujant su JRD JGI koordinatoriais ir siekiant užtikrinti jų darbo kokybę, vienas didžiausių kilusių iššūkių buvo tai, kad JRD JGI koordinatoriai buvo įdarbinti kaip partnerių organizacijų, o ne JRD darbuotojai, todėl kylant tam tikriems nesusipratimams arba JRD JGI koordinatoriui dirbant netinkamai, pats JRD neturėjo pakankamai svertų situacijai keisti ir visus veiksmus pirmiausia turėjo derinti su partnerių organizacijos vadovu¹⁷⁶.

Minėtą pozicijų darbuotojų atžvilgiu su partnerių organizacijų vadovais derinimą sunkino tai, jog, kaip jau minėta šioje ataskaitoje, JRD glaudaus ryšio su partnerėmis organizacijomis sukurti nepavyko. Siekiant

¹⁷³ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

¹⁷⁴ Remiantis interviu duomenimis.

¹⁷⁵ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁷⁶ Remiantis interviu metu pateikta informacija.

užtikrinti sklandų projekto „Atrask save“ įgyvendinimą, JRD, atlikusi partnerių organizacijų atranką, pasirūpino, jog būtų įdarbintas JRD JGI koordinatorius, ir viso projekto metu bendravo ir bendradarbiavo bei dėmesį skyrė tik pačiam JRD JGI koordinatoriui. Į partnerę organizaciją JRD kreipdavosi tik kilus sunkumams su JRD JGI koordinatoriumi bei pervedant lėšas, tačiau pačiai organizacijai kita, pvz., metodinė pagalba gebėjimams stiprinti, teikiama nebuvo. Tai patvirtina ir JRD partnerių organizacijų apklausų rezultatai. Organizacijų atstovai įvardija, kad dažniausiai pasitaikantys projekto įgyvendinimo metu kilę iššūkiai buvo susiję su projekto administraciniais ir finansiniais aspektais – nebuvo skiriama lėšų projekto administravimui, nebuvo sklandaus bendravimo dėl darbo užmokesčio finansavimo, atsirado reikalavimų pakartotinai teikti dokumentus, buvo netinkamai informuojama apie projekto reikalavimų ir tvarkos pakeitimus, dažnai vykdomi minėti pakeitimai, nepakankamas aprūpinimas būtinosiomis priemonėmis, rodiklių kaita ir kt. Tarp JRD partnerėms organizacijoms kilusių projekto įgyvendinimo iššūkių minima ir dažna JRD darbuotojų kaita projekto įgyvendinimo laikotarpiu¹⁷⁷. Taigi, JRD bendradarbiavimas ir bendradarbiavimas su partnerėmis organizacijomis nebuvo pakankamas ir tinkamai organizuotas.

LDB TEIKTŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VERTINIMAS

LDB organizuotų veiklų dalyviams teiktos paslaugos buvo įvairesnės, o jas teikusi komanda – platesnė. LDB organizuotų veiklų dalyviai dalyvaudavo grupiniuose užsiėmimuose ir individualiuose susitikimuose, vedamuose LDB JGI koordinatoriaus, viešųjų pirkimų būdu atrinktų išorinių paslaugų teikėjų lektorių paskaitose, siauros srities specialistų vedamuose grupiniuose užsiėmimuose ir individualiose konsultacijose. Minėtų paslaugų kokybę įvertino jas gavę dalyviai. Dalyvių buvo prašoma įvertinti LDB JGI koordinatoriaus teiktų paslaugų (individualaus bendravimo su juo ir grupinių koordinatoriaus vestų paskaitų) kokybę, tai, kaip dažnai LDB JGI koordinatorius siūlydamas dalyviui veiklas atsižvelgdavo į jo poreikius ir lūkesčius, siauros srities specialistų ir lektorių kompetencijos ir pasiruošimo pakankumą, veiklų trukmės pakankumą ir tai, ar rekomenduotų dalyvauti panašiose veiklose savo bendraamžiams, kuriems tokios veiklos būtų reikalingos.

Minėtus veiklų kokybės aspektus LDB organizuotose veiklose dalyvavę dalyviai įvertino geriau nei JRD organizuotų veiklų dalyviai (minėtus veiklų kokybės aspektus teigiamai įvertino 66 proc. į apklausą atsakiusių LDB organizuotų veiklų dalyvių). Geriausiai buvo įvertinti individualūs ir grupiniai užsiėmimai, kuriuos vedė patys LDB JGI koordinatoriai (su teiginiu, jog bendravimas su LDB JGI koordinatoriumi buvo sklandus, o jo vestų veiklų kokybė aukšta, sutiko arba visiškai sutiko 77 proc. į apklausą atsakiusių dalyvių). Taip pat gerai buvo įvertintas ir LDB JGI koordinatorių atsižvelgimas į dalyvių poreikius ir lūkesčius. Su teiginiu, jog siūlydamas projekto veiklas LDB JGI koordinatorius atsižvelgė į dalyvių norus ir lūkesčius, sutiko 71 proc. į apklausą atsakiusių dalyvių. Šiek tiek prasčiau buvo įvertintas paslaugas teikusią siauros srities specialistų ir lektorių pasiruošimas ir kompetencija bei veiklų trukmės pakankumas. Su teiginiu, jog paslaugas teikusią siauros srities specialistų ir lektorių kompetencija buvo pakankama, sutiko arba visiškai sutiko 60 proc. LDB organizuotų veiklų dalyvių apklausos respondentų. Panaši dalis respondentų (64 proc.) manė, jog projektų veiklų trukmė buvo pakankama. Dalis nurodžiusių, jog panašias į projekto „Atrask save“ metu įgyvendintas veiklas rekomenduotų savo bendraamžiams, kuriems tokios veiklos būtų reikalingos, tarp LDB organizuotų veiklų dalyvių buvo šiek tiek didesnė (60 proc.) nei tarp JRD organizuotų veiklų dalyvių¹⁷⁸. Taigi, LDB veiklų dalyviai jų kokybę įvertino kaip gerą bei taip organizuotas veiklas įvertinusius tarp LDB veiklų dalyvių buvo daugiau nei tarp JRD veiklų dalyvių.

¹⁷⁷ Remiantis JRD partnerių organizacijų vadovų apklausos duomenimis.

¹⁷⁸ Remiantis LDB organizuotų veiklų dalyvių apklausos duomenimis.

LDB JGI koordinatorių taip pat buvo paprašyta įvertinti viešųjų pirkimų būdu atrinktų paslaugų teikėjų projekte „Atrask save“ teiktų paslaugų kokybę. Minėtų paslaugų kokybę LDB JGI koordinatoriai įvertino tik kaip šiek tiek geresnę nei vidutinę (įvertinimų vidurkis – 5 balai, skalėjo nuo 1 iki 7, kur 1 – „paslaugos buvo labai prastos kokybės“, 7 – „paslaugos buvo labai geros kokybės“). LDB JGI koordinatoriai taip pat nurodė, jog jų vertinimą lėmė tai, kad paslaugų teikėjai buvo labai skirtingi, kai kurie iš jų teikė geros kokybės paslaugas, o kai kurių teikėjų teiktų paslaugų kokybė buvo žemesnė nei vidutinė. Žemos kokybės paslaugas teikė tiekėjai dažniausiai net neturėdavo pakankamai gerai pasirengusių specialistų, kurie galėtų kokybiškai vesti paskaitas ir užsiėmimus, neįvykdėdavo visų įsipareigojimų, nepateikdavo reikiamų dokumentų, teikiamų paslaugų nepritaikėdavo prie tikslinės grupės poreikių¹⁷⁹.

Tačiau, nepaisant to, jog vykdytų veiklų kokybė skyrėsi priklausomai nuo konkretaus paslaugų teikėjo, kai kurie veiklų kokybės trūkumai minimi daugelio koordinatorių ir dalyvių. Vienas iš dažnai minimų paslaugų teikimo trūkumų – per daug teorinės ir per mažai praktinės lektorių vedamos paskaitos. Ypatingai veiklų dalyviai dažnai nurodo, jog praktinių užsiėmimų paskaitų metu jiems trūko, buvo sudėtinga ilgą laiką klausytis vien tik teorinės informacijos. Kita vertus, dažnai skirtingų lektorių paskaitose kartodavosi ta pati arba labai panaši informacija, temos. Dažnai pritrūkdavo koordinacijos tarp skirtingų lektorių, paskaitų temų ir medžiagos tarpusavio suderinimo. Dar vienas veiklų kokybės trūkumas – skirtinga skirtingų kryptių veiklų trukmė. Pavyzdžiui, orientavimo į samdomą darbą krypties veiklos trukdavo ilgiau, nei orientavimo į švietimo sistemą ar savarankišką užimtumą krypties veiklos. Todėl dažnai dalyviai būdavo labiau suinteresuoti rinktis trumpiau trunkančias veiklas. Taip pat daliai dalyvių projekto metu siūlytos veiklos apskritai buvo per ilgos¹⁸⁰. Atsižvelgiant į šiuos pastebėjimus, ateityje planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, reikėtų užtikrinti, jog lektorių vedamos paskaitos būtų interaktyvesnės, įtrauktų daugiau praktinių veiklų, siūlomų paslaugų trukmė atitiktų skirtingų dalyvių poreikius (nors formaliai ir įgyvendinant projektą „Atrask save“ buvo numatyta, jog dalyviai galės gauti tik konkrečiai jiems pagal individualų užimtumo planą numatytas reikalingas paslaugas, tačiau įgyvendinant projektą, vis dėlto, didžioji dalis dalyvių gaudavo visas iš anksto tam tikrų paslaugų pakete numatytas paslaugas).

Dar vienas projekto „Atrask save“ LDB įgyvendintų veiklų trūkumas, kuris buvo aktualesnis kaimiškojo tipo savivaldybėms – nepakankama įmonėse ir įstaigose atliekamos praktikos kokybė. Dalyje savivaldybių dėl nedidelio veikiančių įmonių ir įstaigų skaičiaus, buvo sudėtinga rasti partnerius, kurie priimtų projekto veiklų dalyvius atlikti praktiką. Todėl buvo atrinktas sąlyginai nedidelis skaičius dalyvius galinčių priimti įstaigų ar įmonių, o tai labai sumažino praktikos atlikimo pasirinkimo galimybes. Didelei daliai dalyvių nebuvo galimybės pasiūlyti atlikti praktiką juos dominančia veikla užsiimančiose įmonėse ar įstaigose. Ir pačioms atrinktoms įmonėms ar įstaigoms, dėl nedidelio jų kiekio, nuolatinis dalyvių priėmimas projekto eigoje tapo našta. Taip pat įmonės ir įstaigos, kurios tokiose savivaldybėse sutiko priimti projekto dalyvius praktikos laikotarpiui, dažniausiai personalo plėsti neplanuodavo, todėl dalyviai, nepriklausomai nuo to, kaip jie pasirodydavo praktikos metu, dažniausiai realios galimybės pasilikti įmonėje ar įstaigoje, kurioje atliko praktiką, neturėjo. Dėl šių priežasčių praktikos atlikimas projekto rėmuose tokiose savivaldybėse buvo daugiau formalus. Taip pat, daliai dalyvių kai kuriais atvejais apskritai buvo sudėtinga suprasti, kodėl jų prašoma įmonėje ar įstaigoje dirbti be atlygio¹⁸¹.

Tačiau, dauguma LDB JGI koordinatorių nurodė, jog pastebėjus, kad atrinktų paslaugų teikėjų teikiamos paslaugos yra nepakankamos kokybės, jie visada kalbėdavosi su teikėjais, nurodydavo paslaugų teikimo trūkumus ir reikalavėdavo įvykdyti visus prisiimtus įsipareigojimus, gerinti teikiamų paslaugų kokybę,

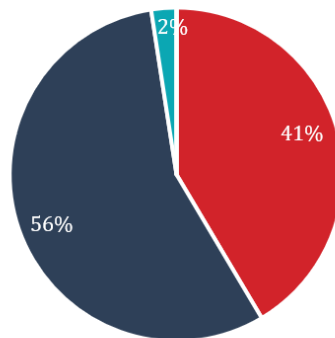
¹⁷⁹ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

¹⁸⁰ Remiantis projektų veiklų dalyvių apklausų duomenimis ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁸¹ Remiantis projektų veiklų dalyvių apklausų duomenimis ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

keisti dalyvių ir pačių koordinatorių lūkesčių neatitinkančius lektorius. Vis dėlto, ne visais atvejais LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas su viešojo pirkimo būdu atrinktais teikėjais būdavo sklandus, ne visada paslaugų teikėjai pakankamai lanksčiai reaguodavo į LDB JGI koordinatorių pastabas, ne visada gebėdavo prisitaikyti prie tikslinės grupės poreikių. Dauguma (63 proc.) LDB JGI koordinatorių nurodė, kad paslaugų teikėjai buvo tik vidutiniškai lankstūs, atsižvelgdavo į kai kurias, tačiau ne visas pastabas, teiktų paslaugų atitikimą tikslinės grupės poreikiams užtikrino iš dalies¹⁸². Taigi, ne visi viešųjų pirkimų būdų atrinkti paslaugų teikėjai turėjo pakankamai kompetencijų ir išteklių, reikalingų kokybiškai suteikti paslaugas, ne visi buvo pakankamai lankstūs, jog gebėtų prisitaikyti prie projekto dalyvių poreikių.

Savo pačių turėtų kompetencijų ir patirties pakankamumą kokybiškam projekto „Atrask save“ veiklų įgyvendinimui užtikrinti LDB JGI koordinatoriai įvertino šiek tiek geriau nei JRD JGI koordinatoriai. Didesnė dalis (41 proc.) LDB JGI koordinatorių, nei JRD JGI koordinatorių nurodė, jog jų turėtų kompetencijų ir patirties visiškai užteko kokybiškam projekto veiklų įgyvendinimui užtikrinti. Tačiau kiek daugiau nei pusė (58 proc.) LDB JGI koordinatorių taip pat nurodė, jog tam tikrose situacijose arba dažnai jie jautė tam tikrų kompetencijų ir patirties trūkumą. Kompetencijų trūkumą, kaip ir JRD JGI koordinatorių atveju, ypatingai jausdavo tie koordinatoriai, kurie į projektą įsitraukė jau jo veikloms įpusėjus, pakeisdami kitą, iš darbo išėjusį koordinatorių. Detalus LDB JGI koordinatorių kompetencijų įsivertinimas pateikiamas paveiksle žemiau (žr. Paveikslas 14)¹⁸³.

- Taip, turėjau pakankamai kompetencijų ir patirties
- Greičiau taip, nors kai kuriose situacijose jaučiau tam tikrų kompetencijų ar patirties trūkumą
- Greičiau ne, turėjau kai kurias reikalingas kompetencijas ir patirtį, tačiau dauguma atvejų jų trūko

PAVEIKSLAS 14. LDB JGI KOORDINATORIŲ KOMPETENCIJŲ ĮSIVERTINIMAS (N = 41)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Taigi, kaip ir JRD veiklų atveju, atrenkant vietas LDB JGI koordinatorius nepavyko užtikrinti, jog jie visi turėtų pakankamai reikalingų kvalifikacijų, gebėjimų ir patirties bei šis trūkumas nebuvo kompensuotas nei mokymais, nei aktualiais metodiniais dokumentais bei buvo ypatingai aktualus tais atvejais, kai vietos

¹⁸² Remiantis projektų veiklų dalyvių apklausų duomenimis ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁸³ Remiantis projektų veiklų dalyvių apklausų duomenimis ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

LDB JGI koordinatorius į projektą įsitraukdavo jau jam išibėgėjus, pakeisdamas iki tol projekte dirbusį vietos LDB JGI koordinatorių.

Projekto „Naujas startas“ veiklų kokybė, kadangi jos užtikrinimas priklausė ne nuo projekte dirbančių koordinatorių, tačiau nuo dalyvių priimančių darboviečių ir mokymosi įstaigų kompetencijų bei motyvacijos, vertinama nebuvo.

LDB TEIKTŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Kaip ir JRD atveju, LDB, siekdama užtikrinti LDB JGI koordinatorių veiklos kokybę ir suteikti jiems galimybę keistis patirtimi, organizuodavo periodinius LDB JGI koordinatorių susitikimus, skatindavo LDB JGI koordinatorius keistis informacija ir patirtimi tarpusavyje. Tai, kad šis skatinimas buvo sėkmingai įgyvendintas praktikoje, rodo LDB JGI koordinatorių apklausos rezultatai. Visi LDB JGI koordinatoriai nurodė, jog turėjo galimybę bendradarbiauti su kitais LDB JGI koordinatoriais. Didžioji dalis (63 proc.) LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimą su kitais LDB JGI koordinatoriais įvardijo kaip labai intensyvų (vykdavusį kas mėnesį arba dažniau). Likę 37 proc. apklausos dalyvių savo bendradarbiavimą su kitais LDB JGI koordinatoriais įvardijo kaip vidutiniškai intensyvų (vykusį nustatytais periodais – kartą per metus, pusmetį, ketvirtį)¹⁸⁴.

Siekiant užtikrinti LDB JGI koordinatorių veiklos kokybę bei padėti jiems geriau įgyvendinti savo funkcijas, koordinatoriams taip pat buvo suteikta galimybė nuolat konsultuotis su projekto „Atrask save“ LDB įgyvendinamų veiklų dalies koordinatorių koordinatorė, projekto vadove, kitais už projekto įgyvendinimą atsakingais asmenimis. Ši LDB JGI koordinatorių komunikacija taip pat vyko sklandžiai – dauguma (78 proc. – netgi didesnė dalis nei JRD JGI koordinatorių) LDB JGI koordinatorių nurodė, jog iškilus poreikiui jie visada žinojo kur kreiptis ir jiems visada buvo suteikiama pakankamai pagalbos, kuri leistų tinkamai įvykdyti savo funkcijas¹⁸⁵. Taigi, tiek vietos LDB JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimo skatinimą, tiek suteiktą galimybę nuolat konsultuotis su LDB įgyvendinamos projekto dalies administracine komanda buvo reikalingos ir pasiteisinusios projekto įgyvendinimo kokybės užtikrinimo priemonės, kurios turėtų būti taikomos ir ateityje, įgyvendinant panašius projektus.

Taip pat, kokybės kontrolės tikslais, LDB specialistai vykdavo į patikras vietoje, klausydavosi dalyviams vedamų paskaitų, vertindavo jų kokybę. Siekiant užtikrinti viešųjų pirkimų būdu nupirktų paslaugų kokybę, patys LDB JGI koordinatoriai stengdavosi sudalyvauti bent keliose paskaitose, užsiėmimuose, įsitikinti teikiamų paslaugų kokybe. Taip pat, į teikiamų paslaugų kokybės patikrą buvo bandoma įtraukti ir socialinius–ekonominius partnerius, juos kviečiant į teikiamų paslaugų patikras vykti kartu. Tačiau socialiniai–ekonominiai partneriai į minėtas kokybės kontrolės vykdymo veiklas įsitraukdavo tik retais atvejais¹⁸⁶. Todėl ateityje, įgyvendinant panašius projektus, būtų tikslinga socialinius–ekonominius partnerius į veiklų kokybės vertinimą įtraukti intensyviau.

LDB JGI koordinatoriams pagalbą teikė ir kiti TDB skyrių, kuriuose koordinatoriai buvo įdarbinti, kolegos. Jie taip pat padėdavo spręsti kylančius iššūkius, kompensuoti viešųjų pirkimų būdu atrinktų paslaugų teikėjų teikiamų paslaugų trūkumus (pvz., vienoje savivaldybėje paslaugų teikėjui nesugebėjus suderinti vizitų į įmones, TDB skyriaus vadovas, pasitelkdamas TDB skyriaus turimą bendradarbiavimo su savivaldybės įmonėmis tinklą, padėjo šiuos vizitus suorganizuoti). Kadangi, skirtingai nei JRD partnerių

¹⁸⁴ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

¹⁸⁵ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis.

¹⁸⁶ Remiantis interviu metu surinktais duomenimis.

organizacijų atveju, TDB skyriai yra pagrindinės projektą „Atrask save“ įgyvendinusios institucijos LDB integrali dalis, TDB skyriuose projektas „Atrask save“ dažniau buvo suprantamas kaip ne tik LDB JGI koordinatoriaus, tačiau viso skyriaus atsakomybė, todėl koordinatoriams pagalbos sulaukti, sklاندų projekto įgyvendinimą užtriktinti buvo lengviau. Aktyviau į projekto veiklų įgyvendinimą įsitraukusiuose TDB skyriuose ir vietos LDB JGI koordinatorių kaita vyko lengviau, buvo geriau užtikrinamas patirties perdavimas naujai į projektą įsitraukiančiam vietos LDB JGI koordinatoriui (pavyzdžiui, būsima koordinatorių TDB skyriuje pirmiausia įdarbinant kaip savanorį, kuris kelis mėnesius kasdienes veiklas atlieka kartu su darbu paliekančiu vietos LDB JGI koordinatoriumi ir taip susipažįsta su darbo pobūdžiu)¹⁸⁷. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog kaip ir JRD įgyvendintų veiklų atveju, viengas modelis, kaip efektyviai į projekto veiklas įtraukti naujai jame pradedančius dirbti vietos LDB JGI koordinatorius ir jiems perduoti sukauptą patirtį, nebuvo sukurtas.

Projekto „Naujas startas“ atveju papildomos (be įprastų ES struktūrinių fondų projektuose taikomų patikrų vietoje) priemonės projekto veiklų kokybei užtikrinti taikomos nebuvo¹⁸⁸.

2.3.2.4 PRIEŽASTYS, LĖMUSIOS ANKSTYVĄ DALYVIŲ PASITRAUKIMĄ IŠ PROJEKTO VEIKLŲ

Iš visų JUI finansuotų veiklų dalyvių, dalyvavimą veiklose anksčiau suplanuoto laiko nutraukė apie penktadalis. Daugiausia anksčiau suplanuotos veiklų pabaigos dalyvavimą projekte baigusiu buvo tarp darbo rinkai nepasirengusių bedarbių (apie 20 proc.), mažiausiai – tarp pasirengusių darbo rinkai bedarbių (apie 4 proc.). Tarp ekonomiškai neaktyvių projektų dalyvių anksčiau suplanuotos veiklų pabaigos jas nutraukusių buvo apie 9 proc¹⁸⁹.

Remiantis LDB kauptais ir vertintojams pateiktais projekte dalyvavusių dalyvių duomenimis, absoliuti dauguma, apie 70 proc. visų dalyvavimą anksčiau laiko nutraukusių dalyvių, tai padarė dėl to, jog dar nepasibaigus projekto veikloms įsidarbino, pradėjo savarankišką veiklą (įskaitant pradėjusius savarankišką su žemės ūkiu susijusią veiklą) arba pradėjo mokytis. Likusi anksčiau suplanuotos pabaigos veiklas nutraukusių dalyvių dalis tai padarė dėl ligos arba mirties, daugiau nei 30 dienų besitęsiančių tikslinių atostogų (pvz., nėštumo ir gimdymo atostogų), privalomosios karinės tarnybos atlikimo arba kitų priežasčių. Iš minėtų ankstyvo veiklų nutraukimo priežasčių (neįskaitant darbo susiradimo, savarankiškos veiklos ar mokymosi pradžios) dažniausiai dalyviai veiklose iki jų suplanuotos pabaigos nedalyvaudavo dėl kitų (detaliau neįvardytų) priežasčių, taip pat didelė dalis dėl ligos arba mirties¹⁹⁰.

Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog LDB pateiktoje duomenų bazėje kitos dalyvavimo projekte nutraukimo priežastys nėra detalizuojamos, todėl prarandama galimybė sužinoti detalesnes dalyvių pasitraukimo priežastis. Taip pat svarbu paminėti, jog LDB pateiktoje duomenų bazėje tik apie pusės anksčiau laiko iškritusių dalyvių iškritimo priežastys yra pateikiamos, likusios dalies anksčiau laiko iškritusių dalyvių iškritimo priežastys nėra nurodomos. Todėl ateityje įgyvendinant panašias veiklas būtų tikslinga nuosekliau kaupti duomenis apie anksčiau suplanuotos veiklų pabaigos dalyvavimą veiklose nutraukusių

¹⁸⁷ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁸⁸ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁸⁹ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateiktos duomenų bazės analizės išvadomis.

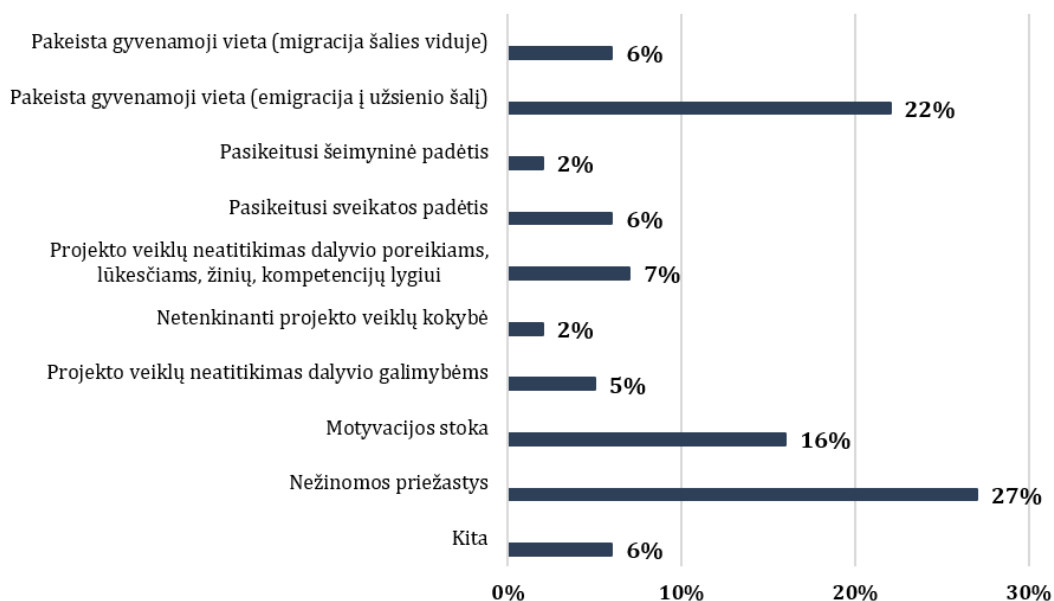
¹⁹⁰ Remiantis Lietuvos darbo biržos pateiktos duomenų bazės analizės išvadomis.

dalyvių pasitraukimo iš projekto veiklų priežastis, fiksuojant visų anksčiau suplanuotos veiklų pabaigos iš projekto veiklų pasitraukusių dalyvių pasitraukimo priežastis.

Šias duomenų spragas padeda užpildyti LDB ir JRD JGI koordinatorių, Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių bei pačių anksčiau suplanuoto laiko veiklas nutraukusių dalyvių apklausų metu, taip pat interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkti duomenys.

LDB, JRD JGI ir Jaunimo savanoriškos tarnybos mentoriai nurodo, kad pagrindinės ankstyvo dalyvavimo projekto veiklose nutraukimo priežastys (neįskaitant pateisinamų priežasčių, tokių kaip darbo susiradimas, savarankiškos veiklos ar mokymosi pradžia) yra emigracija į užsienio šalį ir dalyvių motyvacijos dalyvauti veiklose stoka. Kaip rečiau pasitaikančios, tačiau taip pat svarbios dalyvių ankstyvo pasitraukimo iš projekto veiklų priežastys minimos pasikeitusi dalyvio sveikatos padėtis, pakeista gyvenamoji vieta šalies viduje, projekto veiklų neatitikimas dalyvio galimybės (t. y. dalyvis neturėjo galimybių atvykti į veiklų vykdymo vietą, negalėjo tęsti dalyvavimo dėl turimų įsipareigojimų, veiklos vyko ne dalyvio gimtąja kalba ir pan.) bei projekto veiklų ir dalyvio poreikių, lūkesčių, žinių, kompetencijos lygio neatitikimas. Vis dėlto, dažniausiai LDB, JRD JGI ir Jaunimo savanoriškos tarnybos mentoriai nurodė, jog dalyvių ankstyvo pasitraukimo iš projekto priežastys jiems buvo nežinomos (t. y. dalyvis dalyvavimo projekte metu tapo nepasiekiamas ir nedetalizavo pasitraukimo priežasčių)¹⁹¹. Taip pat svarbu pastebėti, jog projektuose „Atrask save“ ir „Naujas startas“ dirbusių koordinatorių nurodytos pagrindinės projektų veiklų dalyvių ankstyvo pasitraukimo priežastys iš esmės nesiskiria, todėl analizuojamos kartu.

Žemiau pateikiamos visos dalyvių pasitraukimo priežastys pagal jų paminėjimo dažnumą, remiantis LDB, JRD JGI ir Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių apklausų duomenimis.

PAVEIKSLAS 15. ANKSTYVO DALYVIŲ PASITRAUKIMO IŠ PROJEKTO VEIKLŲ PRIEŽASTYS, REMIANTIS LDB, JRD JGI IR SAVANORIŠKOS TARNYBOS MENTORIŲ APKLAUSŲ DUOMENIMIS (N = 73)

Šaltinis: sudarytas remiantis „BGI Consulting“ atliktų apklausų rezultatais.

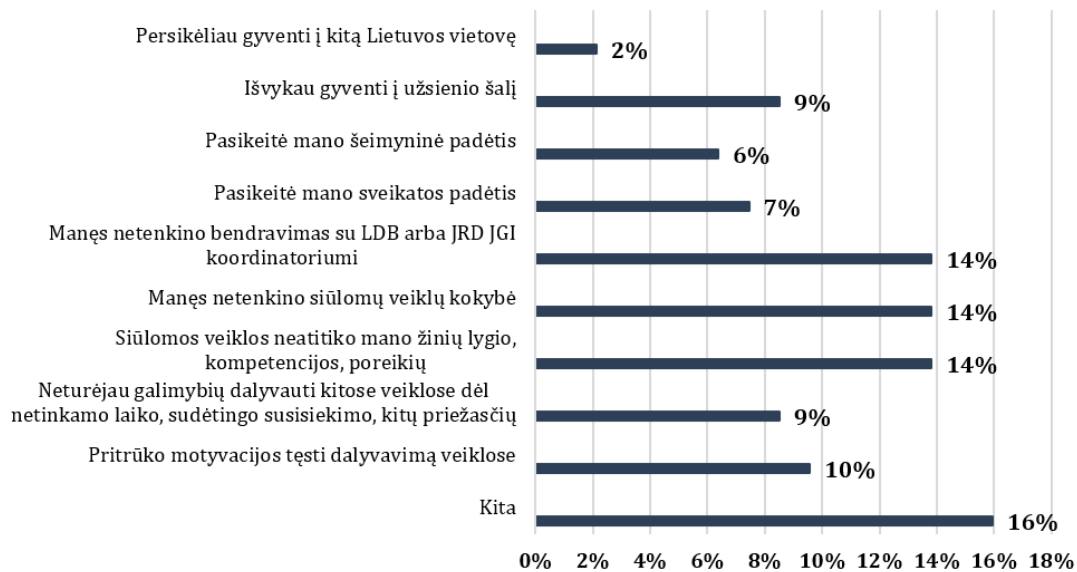
¹⁹¹ Remiantis LDB, JRD JGI koordinatorių ir savanoriškos tarnybos mentorių apklausų duomenimis.

Kaip vieną iš svarbiausių kitų, tarp atsakymo variantų nepateiktų, ankstyvo dalyvių pasitraukimo iš projekto veiklų priežasčių LDB, JRD JGI koordinatoriai ir Jaunimo savanoriškos tarnybos mentoriai minėjo dalyvių areštavimą arba įkalinimą. JRD JGI koordinatoriai kaip vieną iš ankstyvo dalyvių pasitraukimo iš projekto veiklų priežasčių taip pat minėjo dalyvių apsisprendimą užsiregistruoti į TDB skyrių, siekiant gauti įvairias pašalpas bei lengvatas¹⁹². Tai rodo, jog JRD siūlytos veiklos kai kuriems dalyviams buvo nepatrauklios ne dėl jų turinio ar kokybės, tačiau dėl papildomų paskatų trūkumo (pašalpų bei lengvatų), todėl LDB buvo santykinai geresnėje padėtyje pritraukiant potencialius dalyvius į projekto veiklas, o dalis potencialių dalyvių instituciją, kurios veiklose dalyvauti, rinkosi ne pagal veiklų atitiktį savo poreikiams, tačiau dėl poreikio gauti papildomas pašalpas ar lengvatas. Todėl ateityje, įgyvendinant panašias veiklas, būtų tikslinga svarstyti galimybę suvienodinti skirtingų institucijų veiklose dalyvaujančių dalyvių dalyvavimo sąlygas (pvz., suteikti bedarbio statuso privalumus ir JRD veiklų dalyviams).

Patys veiklas anksčiau jų suplanuotos pabaigos nutraukę dalyviai, kaip svarbiausias, nurodo papildomas, LDB ir JRD JGI koordinatorių bei Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių nenurodytas, savo ankstyvo pasitraukimo iš projekto veiklų priežastis. Todėl tikėtina, kad šios dalyvių nurodytos papildomos ankstyvo pasitraukimo priežastys yra tos, kurių dalyviai pasitraukdami iš projekto veiklų koordinatoriams nenurodė (t.y. dėl šių priežasčių iš projekto veiklų anksčiau laiko pasitraukę dalyviai vietos JGI koordinatorių požiūriu buvo pasitraukę be aiškios priežasties). Tai patvirtina ir faktas, jog minėtos papildomos, vietos JGI koordinatorių neminėtos, o tik pačių dalyvių įvardintos, pasitraukimo priežastys atspindi ne objektyvų dalyvio situacijos pasikeitimą, tačiau subjektyvų požiūrį į gautas paslaugas ir, dažniausiai, nepasitenkinimą tam tikrais jų teikimo aspektais. Taip pat svarbu pastebėti, jog analizuojant anksčiau suplanuotos veiklų pabaigos iš projektų pasitraukusių dalyvių atsakymus, matomas skirtumas tarp priežasčių, lėmusių ankstyvą dalyvių pasitraukimą iš projekto „Atrask save“ ir projekto „Naujas startas“, todėl šių projektų dalyvių nurodytos ankstyvo pasitraukimo iš projektų veiklų priežastys aptariamoms atskirai.

Tarp svarbiausių priežasčių (neįskaitant darbo susiradimo, savarankiškos veiklos ar mokymosi pradžios), lėmusių ankstyvą dalyvių pasitraukimą iš projekto „Atrask save“ veiklų, pačių dalyvių minima netenkinanti siūlomų veiklų kokybė (netenkinantis lektorių darbas, mokymų temų, kitų veiklų neaktualumas), siūlomų veiklų neatitikimas dalyvio žinių lygiui, turimoms kompetencijoms, poreikiams, netenkinantis bendravimas su LDB arba JRD JGI koordinatoriumi. Taip pat didelė dalis dalyvių nurodė, jog iš projekto „Atrask save“ veiklų pasitraukė dėl kitų, apklausoje nepateiktų, priežasčių.

¹⁹² Remiantis LDB, JRD JGI koordinatorių ir savanoriškos tarnybos mentorių apklausų duomenimis.

PAVEIKSLAS 16. ANKSTYVO DALYVIŲ PASITRAUKIMO IŠ PROJEKTO VEIKLŲ PRIEŽASTYS, REMIANTIS ANKSČIAU SUPLANUOTOS PABAIGOS IŠ PROJEKTO „ATRASK SAVE“ VEIKLŲ IŠKRITUSIŲ DALYVIŲ APKLAUSOS DUOMENIMIS (N = 127)

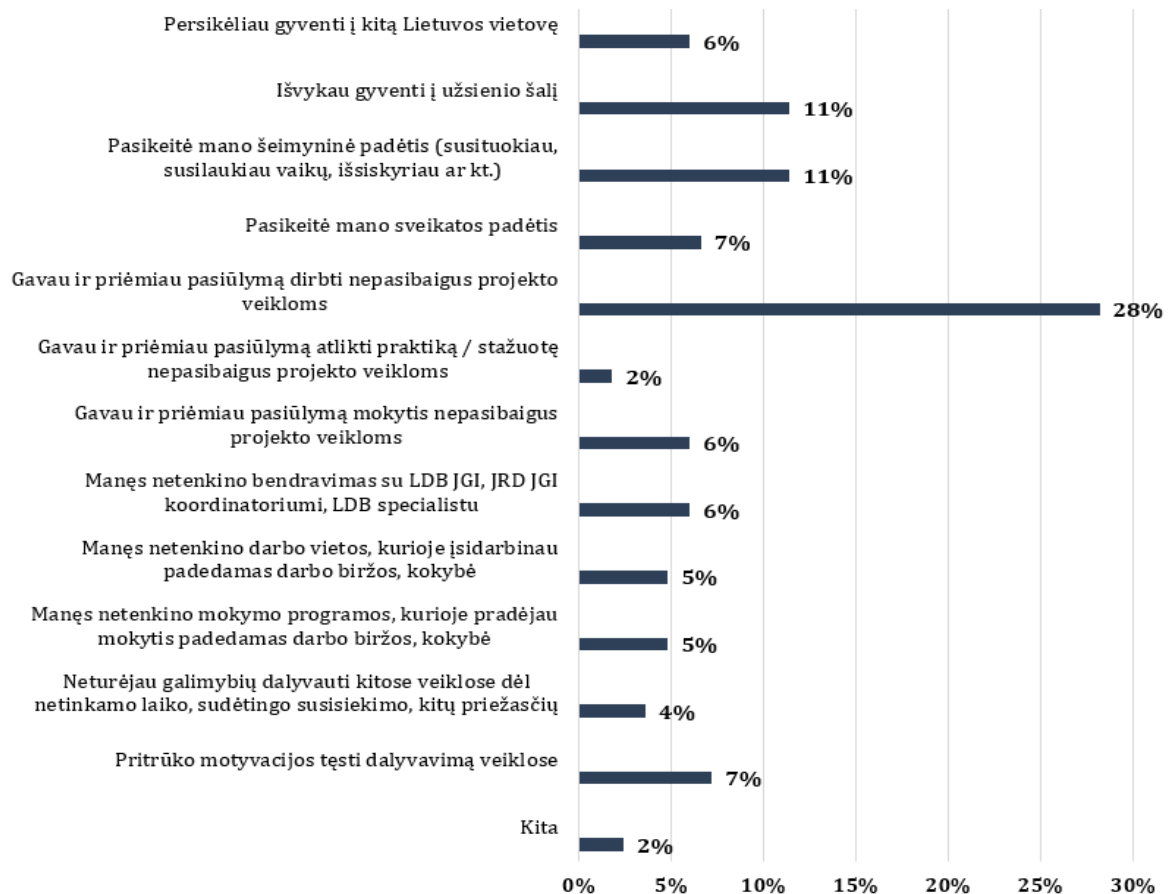
Šaltinis: sudarytas remiantis „BGI Consulting“ atliktų apklausų rezultatais.

Tarp dažniausiai minimų kitų ankstyvo dalyvių pasitraukimo priežasčių galima paminėti atvejus, kai dalyviai projekte „Atrask save“ pradėjo dalyvauti jau turėdami darbo pasiūlymą ir būsimo darbdavio arba savo iniciatyva nusprendė gauti darbo užmokesčio subsidiją, teikiamą dalyvaujant projekte „Naujas startas“. Atsižvelgiant į tai, kad projekte „Naujas startas“ galėjo dalyvauti tik dalyviai, prieš tai dalyvavę projekte „Atrask save“ veiklose, tokie dalyviai šio projekto veiklose pradėdavo dalyvauti tik dėl formalaus reikalavimo, todėl buvo mažiau patenkinti projekto veiklomis ir turėjo didesnę tikimybę iškristi iš projekto veiklų anksčiau laiko. Taip pat dalis dalyvių nurodė, jog projekto „Atrask save“ veiklose dalyvavo dėl to, jog nedalyvaudami projekto veiklose jie būtų išbraukti iš TDB sąrašų. Tokie dalyviai dažnai negalėjo veiklose dalyvauti pilna apimtimi dėl turimų šeimyninių ar kitų įsipareigojimų, motyvacijos stokos arba siūlomų veiklų ir turimų žinių, išsilavinimo ir kompetencijų neatitikimo. Taip pat kai kuriais atvejais dalyviams buvo siūlomos tos veiklos, kuriose trūko dalyvių grupei sudaryti (LDB vykdytų veiklų atveju), o ne tos, kurios labiausiai atitinka paties dalyvio poreikius. Dar dalis dalyvių iš projekto „Atrask save“ veiklų anksčiau suplanuoto laiko iškrito dėl to, jog dar dalyvaujant projekto „Atrask save“ veiklose paaiškėjo, jog mokymuisi skirtos lėšos projekte „Naujas startas“ konkrečioje savivaldybėje jau baigėsi arba, kad konkrečioje programoje mokytis nebus galimybės. Kadangi projekto „Atrask save“ veiklose ši dalyvių dalis dalyvavo turėdami tikslą vėliau projekte „Naujas startas“ dalyvauti mokymosi veiklose, suprato, kad tokia galimybė nebebus prieinama, jie nutraukė ir dalyvavimą projekto „Atrask save“ veiklose.

Dalis anksčiau suplanuotos pabaigos iš projekto „Atrask save“ veiklų iškritusių dalyvių taip pat nurodė konkrečius paskaitų kokybės ir lektorių kvalifikacijos trūkumus, išskirdami per ilgą veiklų trukmę, per didelę paskaitų orientaciją į teorinės informacijos pateikimą ir per mažą interaktyvumą, per mažą

praktikos vietų arba darbuočių, kurias galima aplankyti, pasirinkimą, nepakankamą individualioms veikloms skiriamą laiką¹⁹³.

Tuo tarpu projekto „Naujas startas“ dalyviai (t. y. tie, kurie sėkmingai baigė projekto „Atrask save“ veiklas ir vėliau dalyvavo projekte „Naujas startas“), kurie dalyvavimą projekto veiklose nutraukė anksčiau, negu buvo suplanuota, netenkinančią veiklų kokybę (įskaitant netenkinančią mokymosi pagal formaliojo arba neformaliojo švietimo programą, darbuočių, kurioje buvo įdarbintas skiriant darbo užmokesčio subsidiją ar praktikos ir (arba) stažuotės vietas kokybę) kaip vieną iš pagrindinių ankstyvo pasitraukimo iš projekto veiklų priežasčių minėjo žymiai rečiau negu tik projekte „Atrask save“ dalyvavę dalyviai. Iš projekto „Naujas startas“ anksčiau suplanuotos veiklų pabaigos pasitraukę dalyviai kaip dažniausias ankstyvo pasitraukimo priežastis (neįskaitant darbo susiradimo, savarankiškos veiklos ar mokymosi pradžios) nurodė emigraciją į užsienio šalį, šeimyninės padėties pasikeitimą (pvz., dalyvis susituokė, susilaukė vaikų, išsiskyrė ar kt.), motyvacijos tęsti dalyvavimą trūkumą bei pasikeitusią sveikatos būklę, kuri nebeleido tęsti dalyvavimo projekto veiklose.

PAVEIKSLAS 17. ANKSTYVO DALYVIŲ PASITRAUKIMO IŠ PROJEKTO VEIKLŲ PRIEŽASTYS, REMIANTIS ANKSČIAU SUPLANUOTOS PABAIGOS IŠ PROJEKTO „NAUJAS STARTAS“ VEIKLŲ IŠKRTUSIŲ DALYVIŲ APKLAUSOS DUOMENIMIS (N = 141)

Šaltinis: sudarytas remiantis „BGI Consulting“ atliktų apklausų rezultatais.

¹⁹³ Remiantis projektų veiklų dalyvių apklausų duomenimis.

Tarp kitų ankstyvo pasitraukimo iš projekto veiklų priežasčių dalyviai minėjo atvejus, kai buvo atleisti iš darbovietės, kurioje dirbo su darbo užmokesčio subsidija, išėjo iš darbo nepasibaigus projekto laikui savo iniciatyva, kadangi jiems nebuvo laiku mokamas atlyginimas. Taip pat kai kuriais atvejais pagal projekto veiklas pradėję mokytis dalyviai šias veiklas turėjo nutraukti susirasdami bet kokią prieinamą darbą, nes turimų lėšų mokymosi laikotarpiu neužteko šeimai išlaikyti¹⁹⁴.

Apibendrinant galima matyti, jog absoliuti dauguma (apie 70 proc.) anksčiau suplanuotos projektų veiklų pabaigos dalyvavimą projektų veiklose nutraukusių dalyvių tai padarė dėl to, jog dar nepasibaigus dalyvavimui projektuose susirado darbą, pradėjo mokytis, atlikti stažuotę arba praktiką. Taip pat didelė dalis dalyvavimą veiklose nutraukė anksčiau laiko dėl emigracijos į užsienio šalį, pasikeitusios šeimyninės arba sveikatos situacijos, taip pat motyvacijos pabaigti dalyvavimą projekto veiklose stokos. Beveik visas šias pagrindines dalyvių pasitraukimo priežastis galima laikyti objektyviomis ir tiesiogiai su projektų veiklų kokybe ar jų intervencijų logika nesusijusiomis. Kai kurios iš jų galėtų būti laikomos susijusiomis su tikslinės grupės pasirinkimu. Pavyzdžiui, didelė dalis dalyvių, kurie darbo arba mokymosi vietą susirado net nepabaigę dalyvauti suplanuotose projektų veiklose, kelia klausimą, ar šiems dalyviams tokios veiklos apskritai buvo būtinos. Kaip rodo kitose šios ataskaitos dalyse pateikiama analizė, bent jau daliai tokių žmonių projekto veiklos nebuvo būtinos (t. y., jie ir nedalyvaudami projektų veiklose būtų buvę pajėgūs susirasti darbo arba mokymosi vietą). Kita vertus, nemaža dalis iš mokymosi veiklų iškritusių dėl motyvacijos stokos taip pat rodo, jog tikrai ne visi veiklų dalyviai, ateidami į projektų veiklas buvo motyvuoti ir aiškiai žinantys, ko nori. Atsižvelgiant į tai, kad analizuojamų projektų tikslinė grupė turėjo būti pirmiausia labiausiai nemotyvuoti, nuo darbo rinkos nutolę jaunuoliai, kuriems reikia didžiausios pagalbos integruojantis į darbo rinką arba švietimo sistemą, tam tikra dalis dalyvių (ir net sąlyginai didelė dalis), dalyvavimą nutraukusių dėl motyvacijos stokos, yra tikėtina ir natūrali.

Todėl renkantis tam tikras projekto tikslines grupes jau galima numatyti, ar tam tikra grupė turės tikimybę pasitraukti iš projekto veiklų, jose nesudalyvavusi iki suplanuotos pabaigos. Kaip rodo analizės rezultatai, daugiau nei vidutiniškai motyvacijos ir pajėgumų susirasti darbo arba mokymosi vietą turinti bei mažiausiai motyvuota grupės turi didesnę tikimybę nei kitos pasitraukti iš projektų veiklų joms nepasibaigus. Taigi, projekto tikslines grupes galima rinktis pagal pagrindinį iškeltą tikslą. Siekiant mažesnio dalyvių ankstyvo pasitraukimo, reikėtų rinktis grupes, kurios nėra labiausiai motyvuotos, tačiau ir nėra labiausiai nutolusios nuo darbo rinkos ir sunkiausiai pasiekiamos bei paveikiamos. Ir atvirkščiai, siekiant, jog projektuose dalyvautų, pavyzdžiui, kuo daugiau labiausiai nuo darbo rinkos nutolusių jaunuolių, reikia iš anksto numatyti, jog nemaža dalis jų projektų veiklose nedalyvaus iki suplanuotos jų pabaigos.

Tačiau analizė taip pat atskleidė, jog tokios priežastys kaip per mažas projekto įgyvendinimo lankstumas (nesudarant pakankamai gerų galimybių dalyviams dalyvauti projektų veiklose), nepakankama siūlomų veiklų kokybė arba siūlomų veiklų ir projektų dalyvių turimo išsilavinimo, gebėjimų ir poreikių neatitikimas taip pat turi įtakos ankstyvam pasitraukimui iš projektų veiklų. Kadangi šios priežastys gali būti sąlyginai lengviausiai paveikiamos projektus planuojančių ir įgyvendinančių institucijų pastangomis, į jas ir turėtų būti sukoncentruotas didžiausias dėmesys.

Detalesni nepakankamo projektų įgyvendinimo lankstumo, nepakankamos veiklų kokybės ir siūlomų veiklų ir projektų dalyvių turimo išsilavinimo, gebėjimų ir poreikių neatitikimo aspektai matomi ne tik iš dalyvių apklausų rezultatų analizės, tačiau buvo nagrinėjami ir atliktų interviu bei atvejo studijų metu.

¹⁹⁴ Remiantis projektų veiklų dalyvių apklausų duomenimis.

Projektų įgyvendinimo lankstumo (galimybių projektų dalyviams dalyvauti projektų veiklose) sudarymo atžvilgiu dažniausiai minimas galimybių projektų veiklose dalyvauti jauniems tėvams (daugiausia jaunoms mamoms), auginantiems mažus vaikus, trūkumas. LDB vykdytose projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ veiklose galimybės teikti vaikų priežiūros paslaugas apskritai nebuvo numatytos, JRD vykdytose projekto „Atrask save“ veiklose tokia galimybė egzistavo. Buvo leidžiama samdyti siauros srities specialistą būtent vaikų priežiūrai, tačiau praktiškai šita galimybė pasinaudoti buvo sudėtinga, nes surasti tokį siauros srities specialistą, kuris sutiktų dirbti dalį dienos, daugelyje savivaldybių buvo sudėtinga, kita vertus, norint, jog siauros srities specialistas galėtų prižiūrėti projektų dalyvių vaikus, reikalingos tam tikrus nustatytus standartus atitinkančios patalpos, kas taip pat ne visose savivaldybėse galėjo būti užtikrinta. Šis galimybių jauniems tėvams (daugiausia jaunoms mamoms) dalyvauti projektų veiklose nesudarymas lėmė tiek sunkumus pritraukiant reikalingą skaičių projektų veiklų dalyvių, tiek didesnę anksčiau suplanuotos pabaigos iš projektų pasitraukusių dalyvių dalį¹⁹⁵.

Sprendžiant šį projekto įgyvendinimo lankstumo trūkumą, galima galvoti apie alternatyvas. Pavyzdžiui, jauniems tėvams galėtų būti skiriama kompensacija darželiui (taip pat ir privačiam) dalyvavimo projekto veiklose laikotarpiui. Sprendžiant vaikų priežiūrai tinkamų patalpų trūkumo problemą, vaiko priežiūros specialistas šias paslaugas galėtų teikti dalyvio namuose. Taip pat tokio tipo paslaugas reikėtų išplėsti, kad jos būtų prieinamos ne tik ekonomiškai neaktyviems, tačiau ir TDB užsiregistravusiems jauniems tėvams, o taip pat ir dalyvaujantiems projekte „Naujas startas“ (bent dalyvaujantiems profesiniame mokyme, arba ir pirmaisiais įsidarbinimo subsidijuojant dalį darbo užmokesčio mėnesiais). Užsienio šalyse, dirbant su NEET jaunuoliais taip pat susiduriama su iššūkiu sudarant galimybes veiklose dalyvauti jauniems tėvams. Kai kuriose šalyse, sprendžiant šį iššūkį buvo sukurti sėkmingai veikiantys mechanizmai, leidžiantys į NEET jaunuoliams skirtas veiklas įtraukti ir jaunas mamas.

UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS. JAUNŲ MAMŲ ĮTRAUKIMAS Į NEET JAUNUOLIAMS SKIRTAS VEIKLAS. „Young Mums Will Achieve“ – ESF lėšomis finansuojamas projektas nuo 2009 m. yra įgyvendinamas Kornvalyje, **Didžiojoje Britanijoje**. Projekto tikslas yra padėti jaunoms – 14–19 m. – motinoms ugdyti įgūdžius, kurie leistų joms toliau dalyvauti švietimo sistemoje arba sėkmingai integruotis į darbo rinką. Projektas įgyvendinamas trijų partnerių institucijų: Fit 'N' Fun Kids, teikiančios vaikų priežiūros paslaugas, Kornvalio administracijos ir Kornvalio koledžo. Projekto metu jaunos motinos dalyvauja grupiniuose užsiėmimuose, kurių metu gali tobulinti savo anglų kalbos žinias, matematikos įgūdžius ir kelti pasitikėjimą savimi, kad vėlesnis sugrįžimas į švietimo sistemą ar darbo rinką būtų sklandus. Grupėse dalyvauja tik jaunos motinos ir kitokio pobūdžio iššūkius patiriantys jauni žmonės nėra įtraukiami. Įprastai susitikimai vyksta du kartus per savaitę. Jų metu Fit 'N' Fun Kids darbuotojai teikia vaikų priežiūros paslaugas, motinoms taip pat parūpinamos transporto paslaugos, kad jos galėtų atvykti į mokymų vietą ir atgal¹⁹⁶.

Kitas projektų įgyvendinimo lankstumo trūkumas labiausiai būdingas kaimiškojo tipo (apimančioms daug kaimiškų seniūnijų) savivaldybėms ir LDB įgyvendintoms projekto „Atrask save“ veikloms. Šiose savivaldybėse TDB paprastai yra savivaldybės centre, į kurį norintys registruotis TDB, o taip pat ir dalyvaujantys projekte „Atrask save“ jaunuoliai atvyksta ir iš savivaldybei priklausančių kaimiškų

¹⁹⁵ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁹⁶ Projektas įgyvendinamas penkiose, 7–20 tūkst. gyventojų turinčiose gyvenvietėse šalia Kornvalio miesto.

seniūnijų. Nors projekte buvo suteikta galimybė dalyviams kompensuoti atvykimo į projekto veiklas išlaidas, tačiau atvykti viešuoju transportu iš atokesnių vietovių ne visada techniškai įmanoma net ir gaunant minėtą kompensaciją. Iš kai kurių atokesnių vietovių į savivaldybės centrą viešasis transportas važiuoja tik kartą ar kelis kartus per savaitę. Taip pat, kai kurių ypatingai sudėtingoje situacijoje esančių jaunuolių atveju, sistema, kai už kelionės išlaidas kompensuojama pagal fiksuotąjį įkainį vėliau, jau patyrus išlaidas, pasirodė netinkama, nes šie jaunuoliai kai kuriais atvejais neturėdavo lėšų susimokėti už transportą reikiamu metu ir neturėjo galimybės pirma išleisti savo lėšas, o vėliau laukti jų kompensacijos¹⁹⁷. Dėl šių priežasčių dalis jaunų bedarbių neįsitraukia į projektą arba iš jo iškrenta nepabaigę dalyvauti visose suplanuotose veiklose.

Siūlomų veiklų ir projektų dalyvių turimo išsilavinimo, gebėjimų ir poreikių neatitikimo požūriu svarbūs keli tiek projekto koordinatorių, tiek dalyvių minimi iššūkiai. Vienas iš jų, pasireiškęs LDB įgyvendintose projekto „Atrask save“ veiklose, nes būtent šiose veiklose didelę laiko dalį su dalyviais buvo dirbama ne individualiai, bet grupėmis, tai skirtinga grupių sudėtis. Dažnai vienoje LDB įgyvendinamose projekto „Atrask save“ veiklose dalyvaujančioje grupėje susirinkdavo skirtingo išsilavinimo, darbinės patirties, amžiaus ir motyvacijos dalyviai. Tai, viena vertus, padėdavo dalyviams vieniems iš kitų mokytis, tačiau, kita vertus, lektoriams buvo sudėtinga tinkamai atsižvelgti į skirtingus grupę sudarančių dalyvių poreikius ir gebėjimus, dalies dalyvių poreikiai į grupę susirinkus labai skirtingiems dalyviams, neišvengiamai likdavo neatliepti. Taip pat, vienoje grupėje susitinkant tiek motyvuotiems, tiek nemotyvuotiems jaunuoliams, būdavo sunku nuosekliai vesti užsiėmimus ir paskaitas, nebūdavo galimybės pakankamai dėmesio skirti tiems jaunuoliams, kuriems jo reikia daugiau. Šie trūkumai taip pat tapdavo priežastimi dalies dalyvių ankstyvo pasitraukimo iš projekto veiklų¹⁹⁸.

Todėl, siekiant mažinti ankstyvo pasitraukimo iš projekto veiklų mastą, reikėtų ieškoti būdų, kaip suformuoti labiau homogeniškas projekto dalyvių grupes, tam, kad būtų galima geriau atliepti visų grupėje esančių dalyvių poreikius.

Siūlomų paslaugų kokybės trūkumai, šioje ataskaitoje įvardyti aptariant siūlytų veiklų kokybę ir jos užtikrinimo būdus, taip pat buvo viena iš dalyvių ankstyvo pasitraukimo iš projekto veiklų priežasčių.

Siekiant šalinti šias ankstyvo projekto dalyvių pasitraukimo iš projekto veiklų priežastis, reikėtų aiškiai nusistatyti, kuriai tikslinei grupei paslaugos yra skirtos (t. y. ar veiklose gali dalyvauti ir aukštesnį išsilavinimą, kvalifikaciją, motyvaciją turintys asmenys ar tik sunkiausioje padėtyje esantys, mažiausiai motyvuoti asmenys). Jeigu paslaugos skiriamos įvairaus išsilavinimo ir motyvacijos tikslinėms grupėms, tada reikėtų svarstyti, ar aukštesnio išsilavinimo, kvalifikacijos ir motyvacijos jaunuoliams būtina dalyvauti pirminės intervencijos veiklose bei numatyti galimybę, jog tokie jaunuoliai galėtų iš karto dalyvauti antrinės intervencijos veiklose. Taip sumažėtų iš pirminės intervencijos veiklų anksčiau suplanuoto laiko pasitraukiančių, taip pat tik dėl formalių reikalavimų jose dalyvaujančių jaunuolių. Kita vertus, jeigu apsibrėžiama, jog finansuojamose veiklose gali dalyvauti tik mažiausiai motyvuoti, aukštesnio išsilavinimo ir kvalifikacijos neturintys jaunuoliai, reikėtų užtikrinti, jog motyvuoti, aukštesnio išsilavinimo ir kvalifikacijos neturintys jaunuoliai intervencijose nedalyvautų. Taip pat svarbu, jog intervencijoje dalyvautų tik tie jaunuoliai, kuriems šis dalyvavimas yra reikalingas, o ne tie, kurie buvo įkalbėti dalyvauti intervencijoje trūkstant dalyvių skaičiaus. Tai pasiekti galima pirmiausia numatant tinkamus siektinus dalyvių pritraukimo rodiklius, taip pat tais atvejais, kai dalyvis gali būti priskiriamas pasirengusių darbo rinkai kategorijai ir neišreiškia noro dalyvauti projekto veiklose, jo į tas veiklas netraukiant. Taip pat būtų

¹⁹⁷ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

¹⁹⁸ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos duomenimis ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

tikslinga išskirti daugiau potencialių dalyvių kategorijų. Kaip matoma iš atliktos analizės, pavyzdžiui, LDB veiklų atveju būtų buvę tikslinga potencialius dalyvius skirstyti ne į pasirengusius ir nepasirengusius darbo rinkai, bet bent į penkias grupes – nepasirengusius darbo rinkai ir neturinčius barjerų joje dalyvauti, nepasirengusius darbo rinkai, bet turinčius barjerų joje dalyvauti, pasirengusius darbo rinkai ir neturinčius barjerų joje dalyvauti, kuriems nereikalingos pirminės intervencijos paslaugos (pastaroji charakteristika gali būti nustatyta ne tik LDB specialisto, bet, pavyzdžiui, ir psichologo ar karjeros konsultanto po pirmojo privalomo susitikimo), pasirengusius darbo rinkai ir neturinčius barjerų joje dalyvauti, kuriems reikalingos pirminės intervencijos paslaugos (pastaroji charakteristika gali būti nustatyta ne tik LDB specialisto, bet, pavyzdžiui, ir psichologo ar karjeros konsultanto po pirmojo privalomo susitikimo), pasirengusius darbo rinkai, bet turinčius barjerų joje dalyvauti.

Galiausiai, antrinės intervencijos atveju, svarbu užtikrinti teikiamų paslaugų (siūlomų subsidijuojamų darbo vietų, profesinio mokymo programų) kokybę, pavyzdžiui, atliekant subsidijuojamose darbo vietose įsidarbinusių bei pagal skirtingas profesinio mokymo programas besimokančių dalyvių apklausas, apimančius įvairius darbo vietos ir profesinio mokymo programų kokybės aspektus ir, remiantis šiais duomenimis, sudarant kokybiškų ir nekokybiškų darbo bei profesinio mokymo vietų sąrašus arba įpareigojant į antrinės intervencijos priemonę dalyvį siunčiantį LDB specialistą su dalyviu reguliariai susisiekti visu dalyvavimo priemonėje laikotarpiu (pvz., kas mėnesį) ir pagal iš anksto paruoštą klausimyną su dalyviu aptarti jo darbo vietos ar profesinio mokymo kokybę bei ją įvertinti. Taip pat siūloma svarstyti galimybę sunkiausioje padėtyje esantiems ir labiausiai nemotyvuotiems dalyviams suteikti papildomą koordinatoriaus pagalbą ir dalyvavimo antrinėje intervencijoje metu.

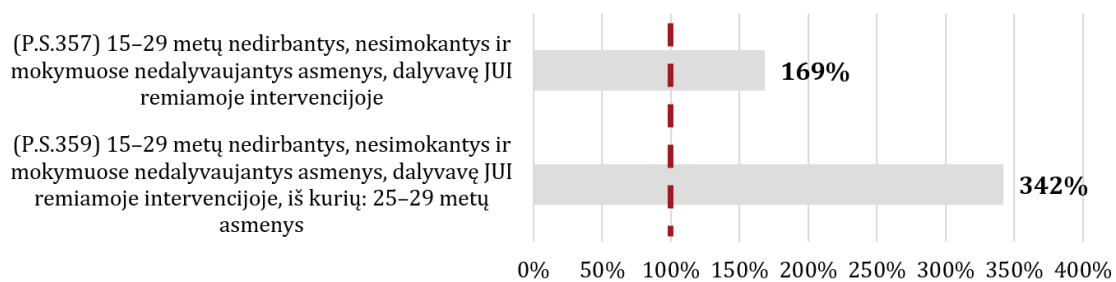
2.3.3 PRIEMONĖS REZULTATYVUMO VERTINIMAS

Priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) bei pagal ją įgyvendintų projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ rezultatyvumas šiame vertinime analizuojamas keliais skirtingais lygmenimis. Pirmasis lygmuo yra priemonės lygmuo, kuriame analizuojama, ar ir koku mastu buvo pasiektos (tikėtina, jog bus pasiektos) priemonės pasiekimams iki 2018 m. gruodžio 31 d. matuoti numatytos VP nurodytų produkto ir rezultato rodiklių reikšmės. Antrasis lygmuo yra projektų lygmuo, kuriame vertinama, ar ir koku mastu buvo pasiektos (tikėtina, jog bus pasiektos) projektų paraiškose iki projektų įgyvendinimo pabaigos numatytos pasiekti kiekvieno iš projektų pasiekimus matuojančių rodiklių reikšmės. Projekto „Atrask save“ atveju, šiame lygmenyje papildomai analizuojama, kokie tikslai buvo keliami pagrindiniam projekto vykdytojui (LDB) ir pagrindiniam projekto partneriui (JRD), ir ar bei koku mastu pastarieji buvo pasiekti. Trečiasis lygmuo yra projektų dalyvių lygmuo. Atliekant analizę šiame lygmenyje, atsižvelgiama jau ne į abstrakčius suplanuotus ir pasiektus projektų dalyvių skaičius ir jų rezultatus matuojančių rodiklių reikšmes, tačiau į konkrečias projektų dalyvių charakteristikas. Taip pat lyginama, ar, atsižvelgiant į projektuose dalyvavusių dalyvių charakteristikas, pagal jas atsiskleidžiantį tipinio dalyvio paveikslą, projektais buvo pasiektos tos tikslinės grupės ir tokių charakteristikų asmenys, kuriuos buvo numatyta pasiekti planuojant priemonės projektus.

2.3.3.1 PRIEMONĖS LYGMENS REZULTATYVUMO ANALIZĖ

Priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) lygiu sukurtiems produktams ir pasiektiems rezultatams matuoti VP buvo numatyti 2 produkto ir 12 rezultato rodiklių. Produkto rodikliais matuojamas 15–29 m. NEET jaunuolių, dalyvavusių JUI remiamoje intervencijoje, skaičius bei papildomai stebima, koks skaičius iš šių JUI remiamoje intervencijoje dalyvavusių jaunuolių patenka į 25–29 m. amžiaus kategoriją. Būtent 25–29 m. amžiaus kategorija iš visų NEET grupei priskiriamų jaunuolių papildomai išskirta ir šiai amžiaus grupei priskiriamų jaunuolių planuojamas įtrauktis į JUI veiklas tikslas atskirai numatytas atsižvelgiant į tai, kad rengiant VP prieinami 2012 m. duomenys rodė, jog tarp NEET jaunuolių didžiausią dalį (20,3 proc.) sudarė būtent 25–29 m. amžiaus grupei priskiriami asmenys¹⁹⁹.

Žemiau pateikiamame paveiksle (žr. Paveikslas 18) pavaizduota 2018 m. liepos 16 d. užfiksuota abiejų produkto rodiklių pažanga. Atliekant skaičiavimus, tarpinė kiekvieno rodiklio reikšmė, VP numatyta pasiekti iki 2018 m. gruodžio 31 d., prilyginta 100 proc. Skirtumas tarp minėtos tarpinės reikšmės ir 2018 m. liepos 16 d. jau pasiektos rodiklio reikšmės išreikštas procentais.

PAVEIKSLAS 18. PRIEMONĖS „JAUNIMO UŽIMTUMO DIDINIMAS“ (NR. 07.4.1–ESFA–V–404) PRODUKTO RODIKLIŲ PASIEKIMO PAŽANGA

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“, remiantis SFMIS duomenimis.

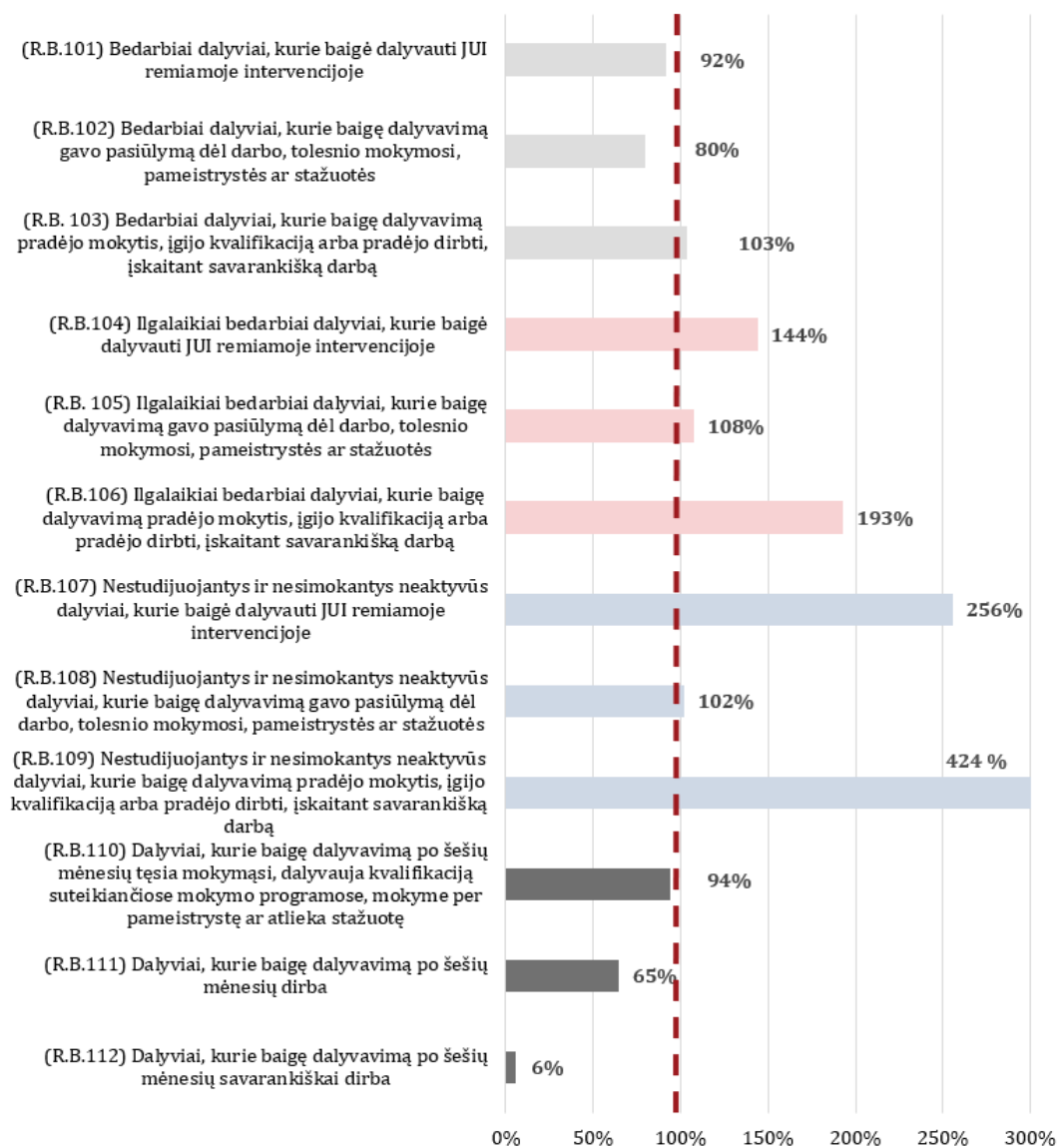
Kaip matoma, jau 2018 m. liepos 16 d. iki 2018 m. gruodžio 31 d. suplanuotos pasiekti priemonės produkto rodiklių reikšmės buvo ne tik pasiektos, bet ir viršytos. Taigi, šiuo atžvilgiu priemonė buvo sėkminga – jos remiamose veiklose dalyvavo net daugiau NEET jaunuolių, negu buvo planuota, o 25–29 m. amžiaus grupės NEET jaunuolių dalyvavimas priemonės remiamose veiklose planą viršijo beveik 3,5 kartais.

Priemonės rezultato rodikliais pirmiausia matuojama, kokia dalis skirtingų dalyvių grupių (bedarbių, ilgalaikių bedarbių, nestudijuojančių ir nesimokančių neaktyvių dalyvių), sėkmingai baigė dalyvavimą JUI remiamoje intervencijoje (įgyvendino visas pagal individualų veiklų planą numatytas veiklas), gavo pasiūlymą dėl darbo, tolesnio mokymosi, pameistrystės ar stažuotės bei kokia dalis ši pasiūlymą per 28 dienas po dalyvavimo priemonės projektų veiklose pabaigos priėmė arba savo iniciatyva pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą. Priemonės rezultato rodikliais taip pat matuojamas dalyvių darbo, savarankiško darbo arba mokymosi tvarumas, skaičiuojant dalį dalyvių, kurie praėjus šešiesiems mėnesiams po dalyvavimo priemonės projektuose pabaigos tęsia mokymąsi, dalyvauja

¹⁹⁹ 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa, 2014.

kvalifikaciją suteikiančiose mokymo programose, mokyme per pameistrystę ar atlieka stažuotę, dirba arba dirba svarankiškai.

Žemiau pateikiamame paveiksle (žr. Paveikslas 19) pavaizduota 2018 m. liepos 16 d. užfiksuota visų 12 rezultato rodiklių pažanga. Atliekant skaičiavimus, tarpinė kiekvieno rodiklio reikšmė, VP numatyta pasiekti iki 2018 m. gruodžio 31 d., prilyginta 100 proc. Skirtumas tarp minėtos tarpinės reikšmės ir 2018 m. liepos 16 d. jau pasiektos rodiklio reikšmės išreikštas procentais. Patogumo dėlei, paveikslo (žr. Paveikslas 19) duomenys atvaizduoti skalėje, kurios intervalas yra 50, o galutinė reikšmė – 300 proc. Tačiau, iki 2018 m. liepos 16 d. pasiekta rodiklio „(R.B.109) Nestudijuojantys ir nesimokantys neaktyvūs dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“ reikšmė daugiau nei 4 kartus viršija VP suplanuotą iki 2018 m. gruodžio 31 d. pasiekti rodiklio reikšmę, todėl rodiklio procentinė pasiekimo reikšmė nuo VP suplanuotos pavaizduota skaitine reikšme prie atitinkamos rodiklio eilutės.

PAVEIKSLAS 19. PRIEMONĖS „JAUNIMO UŽIMTUMO DIDINIMAS“ (NR. 07.4.1–ESFA–V–404) REZULTATO RODIKLIŲ PASIEKIMO PAŽANGA

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“, remiantis SFMIS duomenimis.

Kaip matoma, 2018 m. liepos 16 d. jau buvo pasiektos ir viršytos 7 iš 12 rezultato rodiklių iki 2018 m. gruodžio 31 d. suplanuotos pasiekti reikšmės. Tačiau, atsižvelgiant į tai, jog rezultato rodikliais matuojama dalis tam tikrą rezultatą pasiekusios dalyvių grupės, keičiantis dalyvių skaičiui, pasiektos rezultato rodiklių reikšmės taip pat gali kisti. Vis dėlto, tikėtina, jog tokių rodiklių kaip „(R.B.106) Ilgalaikiai bedarbiai dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“, „(R.B.104) Ilgalaikiai bedarbiai dalyviai, kurie baigę dalyvauti JUI remiamoje intervencijoje“, „(R.B.109) Nestudijuojantys ir nesimokantys neaktyvūs dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“ ar „(R.B.107) Nestudijuojantys ir nesimokantys neaktyvūs dalyviai, kurie baigę dalyvauti JUI remiamoje intervencijoje“ atveju, reikšmės, kurios jau dabar yra reikšmingai viršytos, išliks aukštesnės nei suplanuotos pasiekti VP.

Lyginant trijų rezultato rodiklių apibrėžimuose išskirtų dalyvių grupių (bedarbių, ilgalaikių bedarbių, nestudijuojančių ir nesimokančių neaktyvių dalyvių) pasiekimus, pasiektų rezultato rodiklių reikšmių atžvilgiu kol kas kukliausiai atrodo bedarbių grupė, kurioje iki 2018 m. liepos 16 d. sėkmingai dalyvavimą baigė (įgyvendino individualų užimtumo planą) tik 92 proc., o baigę dalyvavimą priemonės projektų veiklose pasiūlymą dėl darbo, tolesnio mokymosi, pameistrystės ar stažuotės gavo tik 80 proc. nuo numatytos 2018 m. gruodžio 31 d. pasiekti rodiklio reikšmės. Tuo tarpu ilgalaikių bedarbių dalyvių ir nestudijuojančių ir nesimokančių neaktyvių dalyvių grupėje minėtų rodiklių reikšmės svyruoja tarp 102 ir 256 proc. (t.y. šių grupių atžvilgiu suplanuotos minėtų rezultato rodiklių reikšmės jau 2018 m. liepos 16 d. buvo pasiektos ir viršytos).

Svarbu atkreipti dėmesį į rodiklius, matuojančius nestudijuojančių ir nesimokančių neaktyvių dalyvių rezultatus. Tiek tokių dalyvių, sėkmingai baigusią dalyvavimą priemonės veiklose, dalis, tiek dalis tų, kurie po dalyvavimo priemonės veiklose pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą, yra žymiai didesnė nei buvo suplanuota VP. Toks rezultatas negali būti vertinamas tik teigiamai todėl, kad tiek projekto paraiškoje, tiek kalbant su projektą „Atrask save“ (minėtų rodiklių buvo siekiama tik projekto „Atrask save“ metu, todėl jis šioje vietoje išskiriamas) įgyvendinusios ir būtent su nedarbingais ir nesimokančiais neaktyviais jaunimu dirbusios organizacijos atstovais, nurodoma, jog projekto „Atrask save“ veiklomis, skirtomis neaktyviam jaunimui, buvo norima pasiekti labiausiai nuo darbo rinkos nutolusį, dėl įvairių priežasčių į ją savarankiškai negalintį įsiliesti ir su įvairiais iššūkiais susiduriantį jaunimą²⁰⁰. Tokio tipo jaunimui reikalinga ilgalaikė ir individualizuota pagalba, o projekto „Atrask save“ metu vykdytų veiklų trukmės sudėtingesniais atvejais užtekdavo tik JGI koordinatoriaus ir dalyvio ryšiui užmegzti, nekalbant apie pilnavertį jo paruošimą darbo rinkai²⁰¹. Minėtai tikslinei grupei priklausantiems asmenims dažnai asmeninis pasiekimas yra jau pats įsitraukimas į projekto veiklas²⁰² ir tik sąlyginai nedidelė dalis šios tikslinės grupės gali sėkmingai pabaigti dalyvavimą projekto veiklose ar iškart po jų pradėti dirbti ar mokytis, įgyti kvalifikaciją, sukurti nuosavą verslą. Tai buvo suprantama jau planuojant priemonę ir projektą „Atrask save“ bei nustatant siektinas rezultato rodiklių reikšmes, kurios buvo nustatytos mažesnės nei bedarbių ar ilgalaikių bedarbių tikslinių grupių atveju. Todėl toks reikšmingas šių nustatytų rezultato rodiklių reikšmių viršijimas leidžia manyti, kad priemonės veiklų įgyvendinimo metu buvo pritraukta ne ta tikslinė grupė, su kuria buvo planuojama dirbti, turinti daugiau gebėjimų ir geresnes starto pozicijas, negu grupė, kurią buvo numatyta pasiekti.

Taip pat svarbu pastebėti, jog patys rodikliai, pasirinkti matuoti nestudijuojančių ir nesimokančių neaktyvių dalyvių pasiekimus, skatina į projekto veiklas pritraukti ne sudėtingiausioje padėtyje esančius ir tuos, kuriems pagalbos reikia daugiausiai. Kadangi, kaip jau minėta, labiausiai nuo darbo rinkos

²⁰⁰ Remiantis projekto „Atrask save“ paraiškos ir interviu duomenimis.

²⁰¹ Remianti interviu duomenimis.

²⁰² Remianti interviu duomenimis.

nutolusiems jaunuoliams reikalinga ilgalaikė ir individualizuota pagalba, kurios pakankama trukmė projekto „Atrask save“ metu negalėjo būti užtikrinta, taip pat šiems jaunuoliams dažnai vien jau dalyvavimas projekto veiklose yra pasiekimas, o grįžti į švietimo sistemą ar darbo rinką po projekto veiklų jie turi mažesnes galimybes, norint pasiekti užsibrėžtus rezultato rodiklius, tikslinga į projektą pritraukti su mažesniais iššūkiiais grįžtant į darbo rinką susiduriančius jaunuolius. Tai, jog grįžimo į švietimo sistemą ar darbo rinką rodiklis dalies NEET jaunuolių pasiekimų matavimui nėra tinkamas, suprantama ir užsienio šalyse.

UŽSIENIO ŠALIŲ PAVYZDYS. ALTERNATYVUS NEET JAUNUOLIŲ PASIEKIMŲ MATAVIMAS. Didžiojoje Britanijoje nacionalinio fondo lėšomis finansuojamo projekto „Talent Match“ vertintojai sukūrė modelį, pagal kurį vertinama, kiek nutolęs nuo darbo rinkos yra jaunuolis ir kaip tikėtina, kad jis iš jos iškris. Modelis bando nustatyti „atstumą“ tarp jaunuolio ir darbo rinkos vertinant: jauno žmogaus charakteristikas (pasitikėjimas savimi, emocionalumas, narkotikų ir alkoholio vartojimas), kompetencijas (ankstesnio darbo patirtis, specifiniai darbo įgūdžiai ir t. t.) ir patirtį (gebėjimas suprasti darbdavio poreikius). Kuo didesnis modelio įvertis, tuo mažiau nuo darbo rinkos nutolęs yra jaunuolis²⁰³. Modelyje faktoriais, trukdančiais jaunuoliui grįžti į darbo rinką taip pat laikomi: buvimas neįgaliu, turėjimas psichologinių, savivertės problemų, ar reikiamų įgūdžių darbui atlikti stoka²⁰⁴. Modelis naudotas NEET jaunuolių padarytai pažangai projekto „Talent Match“ metu matuoti ir gali būti įvardijamas kaip „minkštasis“ rezultato rodiklis²⁰⁵. Prancūzijoje panašus rodiklis naudotas ir jaunimo garantijos rėmuose²⁰⁶.

Siekiant, jog dalyvių pasiektiems rezultatams matuoti pasirinkti rodikliai neskatintų orientotis tik į santykinai geresnėje padėtyje esančius jaunuolius, bent jau ekonomiškai neaktyvių jaunuolių atveju būtų tikslinga įtraukti ir papildomų rodiklių, kuriais būtų galima matuoti kiekvieno dalyvio dalyvavimo priemonės veiklose metu padarytą pažangą (t. y. pagal tam tikrą iš anksto paruoštą klausimyną įvertinant įvairius dalyvio gebėjimus ir asmenines kompetencijas prieš pradėdant dalyvauti priemonės veiklose ir po dalyvavimo jose). Svarbu pažymėti, jog toks dalyvių dalyvavimo veiklose įgytų kompetencijų vertinimas jau šiuo metu yra atliekamas įgyvendinant Jaunimo savanoriškos tarnybos veiklas, taigi siekiant sukonstruoti rodiklį, leidžiantį matuoti kiekvieno iš priemonės dalyvių padarytą pažangą, būtų tikslinga Jaunimo savanoriškos tarnybos taikomą dalyvių pažangos vertinimo metodiką ir jos vertinimo praktikas adaptuoti ir pritaikyti visiems jaunimo užimtumą skatinančių veiklų dalyviams.

Mažiausia dalis nuo siekiamos rodiklio reikšmės iki 2018 m. liepos 16 d. buvo pasiekta rodiklių „(R.B.110) Dalyviai, kurie baigę dalyvavimą po šešių mėnesių tęsia mokymąsi, dalyvauja kvalifikaciją suteikiančiose mokymo programose, mokyme per pameistrystę ar atlieka stažuotę“, „(R.B.111) Dalyviai, kurie baigę dalyvavimą po šešių mėnesių dirba“ ir „(R.B.112) Dalyviai, kurie baigę dalyvavimą po šešių mėnesių savarankiškai dirba“, atveju. Iš dalies tai lemia šių rodiklių skaičiavimo specifika, kadangi šie rodikliai yra apskaičiuojami kasmet atskiro tyrimo, atliekamo ESFA, metu, apklausiant iki tyrimo atlikimo datos dalyvavimą priemonės projektuose prieš 6 mėnesius baigusius dalyvius bei analizuojant apie juos kaupiamus SODRA duomenis. Iki 2018 m. liepos 16 d. tyrimas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms nustatyti buvo atliktas 2 kartus (tyrimo ataskaitos publikuotos 2017 kovo 31 d. ir 2018 m. balandžio 12 d.).

²⁰³ Talent Match, Knowledge and Learning programme briefing, p. 21.

²⁰⁴ Talent Match, Knowledge and Learning programme briefing, p. 21.

²⁰⁵ Europos Komisija, Activation measures for young people in vulnerable situations, p. 36.

²⁰⁶ Europos Komisija, Peer Review on ‘The French Guarantee for Youth’ (a particular measure within the broader context of the Youth Guarantee), p. 3.

Pirmojo tyrimo metu buvo surinkti duomenys apie 235 dalyvius, atitikusius minėtų rezultato rodiklių reikšmių apskaičiavimui keliamus kriterijus (t. y. tuos, po kurių paskutinio dalyvavimo JUI finansuojamose veiklose buvo praėję 6 mėnesiai arba 180 kalendorinių dienų)²⁰⁷. Antrojo tyrimo metu buvo surinkti duomenys apie 14 952 dalyvius, atitikusius keliamus kriterijus²⁰⁸. Taigi, paveiksle (žr. Paveikslas 19) pateikti duomenys atspindi 15 187 iki tyrimų atlikimo datos JUI veiklas prieš 6 mėnesius pabaigusią dalyvių situaciją, arba tik beveik 26 proc. iki tos datos priemonės projektų veiklose dalyvavusių dalyvių situaciją. Tai reiškia, jog iki 2018 m. liepos 16 d. pasiektos minėtų rezultato rodiklių reikšmės kol kas negali būti vertinamos kaip galutinės ir, tikėtina, reikšmingai keisis, tačiau atsižvelgiant į tai, kad didėjant generalinei tiriamų dalyvių aibei kol kas stebima rodiklių reikšmių mažėjimo tendencija (pvz. dalyvių, kurie baigę dalyvavimą po šešių mėnesių savarankiškai dirba dalis 2017 m. tyrime sudarė 3 proc., o antrojo tyrimo metu jau tik 0,5 proc.), tikėtina, jog VP suplanuotos minėtų rezultato rodiklių, ypatingai matuojančių dalyvių įsidarbinimo ir savarankiškos veiklos tvarumą, reikšmės pasiektos nebus.

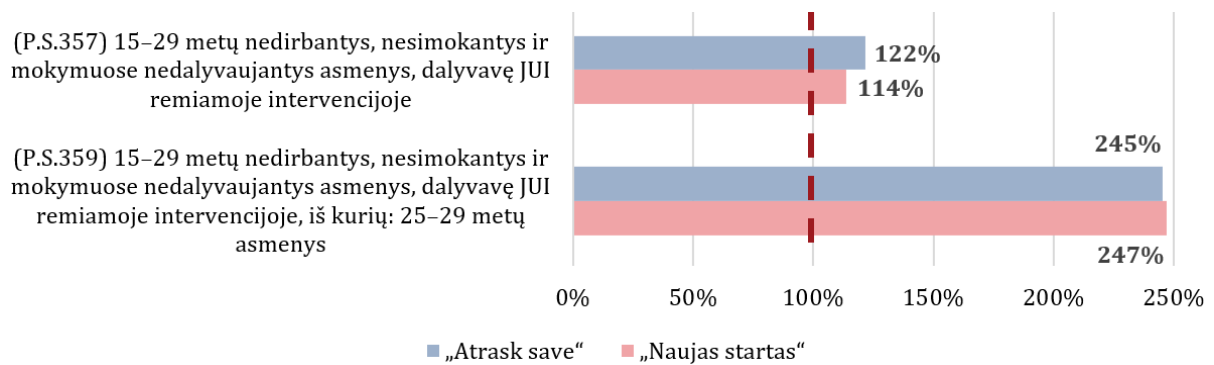
2.3.3.2 PROJEKTŲ LYGMENS REZULTATYVUMO ANALIZĖ

Siektinos produkto ir rezultato rodiklių reikšmės buvo numatytos ne tik priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404), tačiau ir dviejų pagal ją įgyvendintų projektų „Atrask save“ bei „Naujas startas“, lygiu. Pavyzdžiui, analizuojant produkto rodiklį, atspindintį visą projektuose dalyvavusių NEET jaunuolių skaičių (P.S.357), matoma, kad projektų sutartyse buvo įsipareigota, jog iš bendro siekiamo 49 395 į projektų veiklas pritrauktų NEET jaunuolių skaičiaus, 35 635 turėjo dalyvauti projekte „Atrask save“, o iš jų 13 760 turėjo dalyvauti ir projekto „Naujas startas“ veiklose. Taip pat ir produkto rodiklio, matuojančio 25–29 m. amžiaus grupei priklausančių NEET jaunuolių, dalyvavusių projektų įgyvendinime, skaičių (P.S.359), atveju buvo suplanuota, jog iš bendro dalyvių skaičiaus 11 146 priklausys 25–29 m. amžiaus grupei, o iš jų 8 000 dalyvaus projekto „Atrask save“ veiklose bei dar 3 146 dalyviai dalyvaus ir projekto „Naujas startas“ veiklose.

Kaip ir priemonės lygmens rodiklių atveju, žemiau pateikiamame paveiksle (žr. Paveikslas 20) pavaizduota 2018 m. liepos 16 d. užfiksuota abiejų produkto rodiklių pažanga, lyginant su projektų sutartyse suplanuotomis reikšmėmis. Atliekant skaičiavimus, projektų sutartyse suplanuota pasiekti kiekvieno produkto rodiklio reikšmė prilyginta 100 proc. Skirtumas tarp minėtos projektų sutartyse suplanuotos reikšmės ir 2018 m. liepos 16 d. jau pasiektos rodiklio reikšmės išreikštas procentais.

²⁰⁷ Europos socialinio fondo agentūra, 2014–2020 m. ES fondų investicijų ESF rezultato bendrųjų ir rezultato specialiųjų rodiklių reikšmių nustatymo tyrimo ataskaita, 2017.

²⁰⁸ Europos socialinio fondo agentūra, 2014–2020 m. ES fondų investicijų ESF rezultato bendrųjų ir rezultato specialiųjų rodiklių reikšmių nustatymo tyrimo ataskaita, 2017.

PAVEIKSLAS 20. PROJEKTŲ „ATRASK SAVE“ IR „NAUJAS STARTAS“ SUTARTYSE SUPLANUOTŲ PRODUKTO RODIKLIŲ PAŽANGA

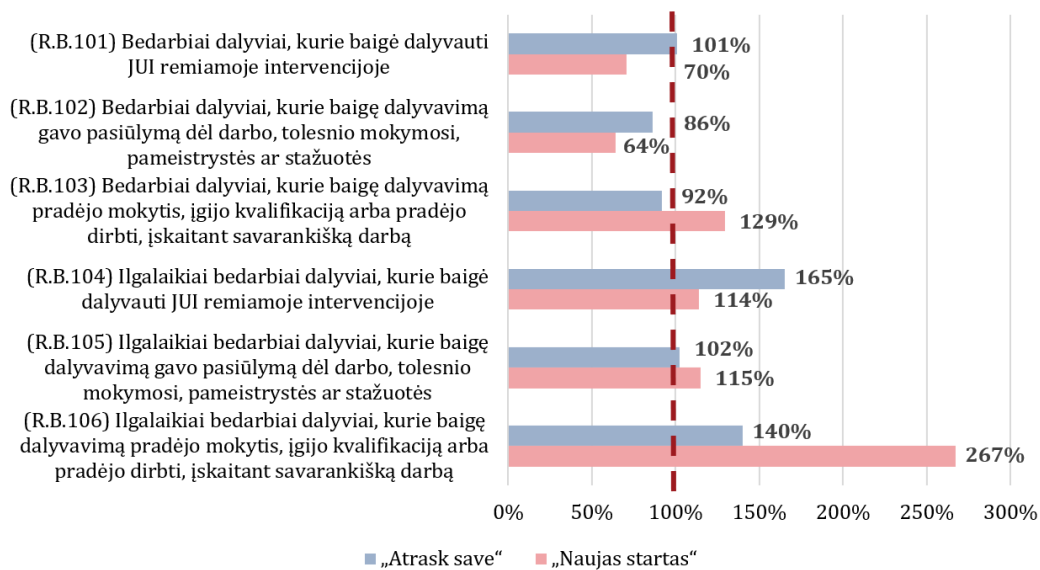
Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“, remiantis SFMIS duomenimis.

Kaip matoma iš paveikslo (žr. Paveikslas 20), abiejų priemonės projektų paraiškose kelti NEET jaunuolių ir 25–29 m. amžiaus grupei priklausančių NEET jaunuolių pritraukimo tikslai 2018 m. liepos 16 d. duomenimis jau buvo viršyti. Tačiau, nepaisant to, jog projektų lygiu išsikelti tikslai buvo pasiekti, projekto „Atrask save“ atveju, siekiami dalyvių pritraukimo rezultatai buvo iškelti ir pagal NEET dalyvių tipus. Projekto paraiškoje buvo planuojama, jog iš kiek daugiau nei 35 000 į projekto veiklas planuojamų pritraukti NEET jaunuolių, 23 000 turėtų būti TDB registruoti jauni bedarbiai, o 12 000 – ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai. Už užsibrėžto jaunų bedarbių skaičiaus pritraukimą buvo atsakinga LDB, kartu su teritoriniais skyriais, o už ekonomiškai neaktyvių jaunuolių pritraukimą – JRD kartu su partnerių organizacijomis²⁰⁹. LDB savo išsikeltą tikslą jau 2018 m. liepos 16 d. viršijo daugiau nei 1,5 kartus ir vietoj planuotų 23 000 jaunų bedarbių tuo metu jau buvo pritraukusi 36 347 jaunus bedarbius (iš kurių 27 484 sėkmingai baigė dalyvavimą projekto veiklose). Tuo tarpu JRD projekto „Atrask save“ iškelto neaktyvių jaunuolių pritraukimo tikslo pasiekti nepavyko. Vietoje planuotų 12 000 neaktyvių jaunuolių į projekto veiklas iki 2018 m. liepos 16 d. buvo pritraukta tik kiek daugiau nei pusė – 7 079 neaktyvūs jaunuoliai (iš kurių 6 331 sėkmingai baigė dalyvavimą projekto veiklose).

Vertinant priemonės rezultato rodiklių pasiekimą pagal atskirus priemonės projektus, išvados ne tokios vienareikšmės – iki 2018 m. liepos 16 d. ne visų rezultato rodiklių reikšmės jau buvo pasiektos. Vertinant priemonės projektų sutartyse suplanuotų rezultato rodiklių pažangą taip pat vadovaujamosi jau anksčiau aptarta metodika. Projektų sutartyse suplanuota pasiekti kiekvieno rezultato rodiklio reikšmė prilyginta 100 proc. Skirtumas tarp minėtos projektų sutartyse suplanuotos reikšmės ir 2018 m. liepos 16 d. jau pasiektos rodiklio reikšmės išreikštas procentais.

Paveiksle (žr. Paveikslas 20) nėra 6 rezultato rodiklių, kurie buvo aptariami analizuojant pasiektus rezultatus priemonės lygiu – tai rodikliai R.B.107, R.B.108, R.B.109, matuojantys nestudijuojančių ir nesimokančių neaktyvių dalyvių pasiektus rezultatus. Kadangi šių rodiklių buvo siekiama tik įgyvendinant projektą „Atrask save“, jų suplanuotos ir pasiektos reikšmės nesiskiria nuo priemonės lygmens suplanuotų ir pasiektų reikšmių. Taip pat paveiksle nėra rodiklių R.B.110, R.B.111 ir R.B.112, matuojančių dalyvių pasiektų rezultatų tvarumą, nes šių rodiklių siekiamos reikšmės buvo suplanuotos ir pasiektos reikšmės fiksuojamos tik priemonės, bet ne atskirų pagal ją įgyvendinamų projektų, lygiu.

²⁰⁹ Iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų bendrai finansuojamo projekto „Atrask save“ paraiška, 2015.

PAVEIKSLAS 21. PROJEKTŲ „ATRASK SAVE“ IR „NAUJAS STARTAS“ SUTARTYSE SUPLANUOTŲ REZULTATO RODIKLIŲ PAŽANGA

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“, remiantis SFMIS duomenimis.

Iš pateiktų duomenų matoma, kad atskirų projektų lygiu situacija nedaug skiriasi nuo priemonės lygiu analizuotos situacijos – ilgalaikių bedarbių iki 2018 m. liepos 16 d. pasiekti rezultatai atitinka ir viršija projektų sutartyse numatytus pasiekti rezultatus, tuo tarpu visos projektuose dalyvavusių bedarbių populiacijos rezultatai prastesni. Tačiau, išskyrus rezultatų pasiekimą pagal atskirus projektus, matoma, jog bedarbių rezultatus matuojančių rodiklių pasiekimui neigiamą įtaką labiausiai turi projektas „Naujas startas“. Šiame projekte pasiekiami rezultatai žymiai atsilieka ne tik nuo šio projekto sutartyje numatytų, tačiau ir nuo projekte „Atrask save“ pasiektų rezultatų. Nors projekto „Naujas startas“ veiklos vis dar vykdomos ir šiuo metu matomi rezultatai neabejotinai keisis, tačiau atsižvelgiant į esamas tendencijas, iškyla didelė rizika, jog projekto „Naujas startas“ paraiškoje nurodytos su bendra bedarbių populiacija susijusių rezultato rodiklių siekiamos reikšmės, o tuo pačiu ir priemonės lygiu siekiamos reikšmės nebus pasiektos.

Vertinant rezultatyvumą pagal pasiektas produkto ir rezultato rodiklių reikšmes, svarbu atkreipti dėmesį ir į priemonės ir projektų lygiu pasiektų rezultatų matavimui pasirinktų rodiklių tinkamumą. Jau minėta, jog, ypatingai ekonomiškai neaktyvių dalyvių atveju, būtų tikslinga įvesti papildomų, kiekvieno dalyvio asmeninę pažangą matuojančių, rodiklių. Papildomai, siūloma peržiūrėti rodiklių R.B.103, R.B.106, R.B.109 skaičiavimo metodikas. Pagal minėtų rodiklių skaičiavimo metodiką, šiuo metu suplanuotą rezultatą po dalyvavimo projekte (nepriklausomai nuo to, ar dalyvis įgyvendino visas jam skirtas veiklas ar pasitraukė neįgyvendinęs jam skirtų veiklų) per 28 d. pasiekusiais laikomi ne tik tie, kurie įsidarbino nesubsidijuojamoje darbo vietoje, pradėjo savarankišką veiklą, įgijo kvalifikaciją ar pradėjo mokytis savo lėšomis, tačiau ir tie, kurie įsidarbino subsidijuojamoje darbo vietoje, pradėjo savarankišką veiklą arba pradėjo mokytis priemonės lėšomis. Tokia rodiklių skaičiavimo metodika iškreipia rezultatų matavimo logiką, ypatingai pirminės intervencijos atveju, todėl, kad matuoja ne tik tai, ką dalyvis pasiekė jau po dalyvavimo priemonės veiklose, tačiau kaip rezultatą fiksuoja ir patį dalyvavimo tęstinėse intervencijose faktą. Siekiant pamatyti realų intervencijos poveikį, o ne dalyvavimo joje faktą, tikslinga būtų į rodiklio skaičiavimą įsidarbinusių su subsidija ar besimokančių, pradėjusių savarankišką veiklą priemonės lėšomis netraukti, o jų rezultatą matuoti jau tik po dalyvavimo visose priemonės veiklose (po dalyvavimo tiek pirminės, tiek, jeigu konkretus dalyvis dalyvauja, antrinės intervencijos veiklose). Tai reikštų, jog po pirminės intervencijos pasiektas rezultatas per 28 d. būtų matuojamas tų dalyvių, kurie dalyvauja tik

pirminėje intervencijoje ir nedalyvauja antrinėje intervencijoje (šių dalyvių pasiektas rezultatas būtų matuojamas tik vieną kartą, tik po pirminės intervencijos) bei dalyvių, kurie dalyvauja pirminėje intervencijoje ir per 28 d. nepradeda dalyvauti antrinėje intervencijoje, tačiau antrinėje intervencijoje pradeda dalyvauti po šio laikotarpio (tai būtų pirmasis iš dviejų šių dalyvių pasiektų rezultatų matavimų). Po antrinės intervencijos pasiektas rezultatas būtų matuojamas dalyvių, kurie po dalyvavimo pirminėje intervencijoje pradėjo dalyvauti antrinėje intervencijoje per 28 d. (šių dalyvių pasiektas rezultatas būtų matuojamas tik vieną kartą, tik po antrinės intervencijos) bei dalyvių, kurie antrinėje intervencijoje dalyvauti pradėjo praėjus daugiau nei 28 d. po dalyvavimo pirminėje intervencijoje (tai būtų antrasis iš dviejų šių dalyvių pasiektų rezultatų matavimų). Visais minėtais atvejais turėtų būti fiksuojamas tik nesubsidijuojamas įsidarbinimas, be subsidijos pradėta savarankiška veikla ir priemonės lėšomis nefinansuojamas mokymasis.

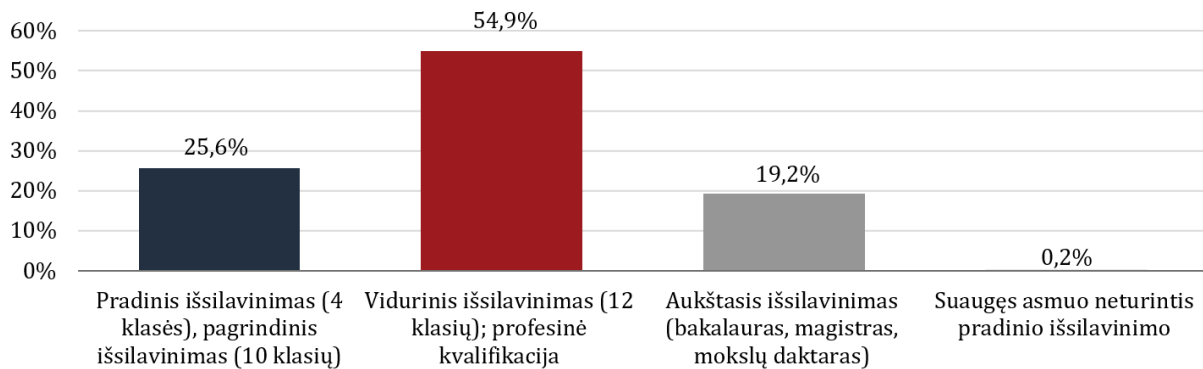
2.3.3.3 PROJEKTŲ VEIKLŲ DALYVIŲ CHARAKTERISTIKOS

Vertinant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) rezultatyvumą, svarbu atsižvelgti ne tik į produkto ir rezultato rodikliais matuojamą pritrauktų dalyvių skaičių ir jų pasiektus rezultatus, tačiau ir į pritrauktų dalyvių charakteristikas (įvertinant, ar pritraukti projektų dalyviai atitinka tą tikslinę grupę, į kurią buvo nukreiptos projektų veiklos).

Analizuojant projektuose dalyvavusių jaunuolių charakteristikas, buvo konstruojamas tipinio projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ dalyvio paveikslas, papildomai išskiriant charakteristikas, būdingas tik LDB ir tik JRD organizuotose projekto „Atrask save“ veiklose dalyvavusiems jaunuoliams. Šie tipiniai dalyvių paveikslai vėliau lyginami tarpusavyje ir su pradedant įgyvendinti projektą numatytų pasiekti tikslinių grupių charakteristikomis.

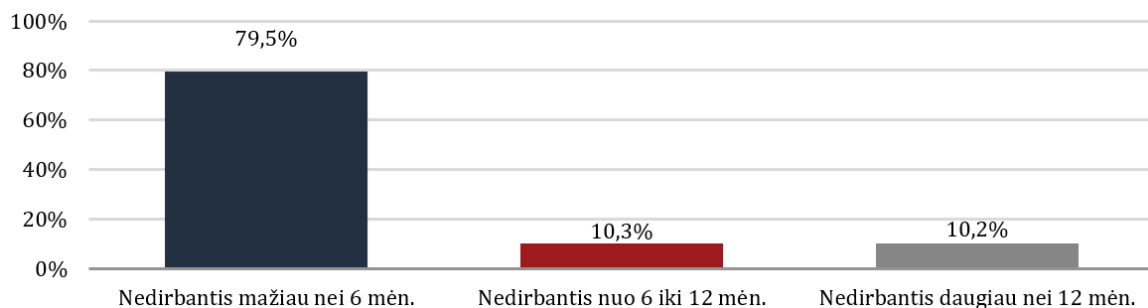
Sudarant tipinį projektų dalyvio paveikslą remtasi amžiaus, lyties, išsilavinimo, padėties darbo rinkoje ir socialinio pažeidžiamumo charakteristikomis. Analizės pabaigoje pateikiami ir dalyvių motyvacijos dalyvauti projekto „Atrask save“ veiklose analizės rezultatai.

Analizuojant projekto dalyvius pagal amžių, jie suskirstyti į šias grupes: 15–18 m., 18–25 m., 25–29 m. dalyviai. Projekto „Atrask save“ dalyvių charakteristikų analizės rezultatai leidžia teigti, kad daugiausia projekto dalyvių pateko į 18–25 ir 25–29 m. amžiaus intervalus, atitinkamai 49 ir 50 proc. Gana tolygiai projekto dalyviai buvo pasiskirstę ir pagal lytį – 53 proc. dalyvių sudarė vyrai, 47 proc. – moterys. Pagal iki ateinant į projektų veiklas įgytą išsilavinimą dalyviai buvo suskirstyti į šias grupes: turintys pradinį arba pagrindinį išsilavinimą, turintys vidurinį išsilavinimą arba vidurinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją, turintys aukštąjį išsilavinimą (nepriklausomai nuo įgyto laipsnio) bei suaugusieji, neturintys pradinio išsilavinimo. Iš žemiau pateikiamo grafiko matyti, kad didžiausia dalis, beveik 55 proc. „Atrask save“ dalyvių, pradėdami dalyvauti projekte buvo įgiję vidurinį išsilavinimą arba vidurinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją. Beveik penktadalis visų projekto dalyvių buvo įgiję aukštąjį išsilavinimą, o dar ketvirtadalis turėjo ne aukštesnį, nei pagrindinį išsilavinimą.

PAVEIKSLAS 22. PROJEKTO „ATRASK SAVE“ DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL FORMALŲ IŠSILAVINIMĄ
Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Kadangi priemonės projektuose galėjo dalyvauti tik NEET jaunuoliai, statuso darbo rinkoje atžvilgiu jie galėjo būti tik bedarbiai arba ekonomiškai neaktyvūs. Bedarbiai jaunuoliai papildomai skirstyti pagal nedarbo trukmę, kuri galėjo trukti iki 6 mėnesių, nuo 6 iki 12 mėnesių arba daugiau nei 12 mėnesių. Iš žemiau pateikiamo grafiko matyti, kad didžiąją dalį bedarbio statusą turinčių dalyvių sudarė palyginti trumpą laiką tarpą nedirbantys jaunuoliai. Ilgalaikiai bedarbiai, t. y. daugiau negu 12 mėn. darbo nerandantys jaunuoliai²¹⁰ sudarė tik kiek daugiau nei 10 proc. visų projekto „Atrask save“ dalyvių.

PAVEIKSLAS 23. PROJEKTE „ATRASK SAVE“ DALYVAVUSIŲ BEDARBIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL BEDARBYSTĖS LAIKOTARPIO TRUKMĘ
Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Žvelgiant į socialinio pažeidžiamumo aspektą galima konstatuoti, kad 89 proc. dalyvių patenka į dvi grupes: 1) asmenys, kurie nėra priskirtini prie kurios nors iš socialiai pažeidžiamų grupių (59 proc.) ir 2) asmenys, kurie nesutiko teikti informacijos apie savo priklausymą socialiai pažeidžiamoms grupėms (30 proc.). Kitos socialiai pažeidžiamos grupės, tokios kaip socialinės, kultūrinės, tautinės ar religinės mažumos, neįgalūs asmenys, nuolatinės gyvenamos vietos neturintys asmenys, vieniši tėvai, auginantys nepilnamečius vaikus, kartu gyvenantys nedirbantys asmenys, namų ūkiai, kuriuose visi kartu gyvenantys nariai nedirba ir šiuose namų ūkiuose yra išlaikomų vaikų, kitos grupės sudaro 11 proc. dalyvių.

²¹⁰ Gyventojų užimtumo statistinio tyrimo metodika, patvirtinta Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2016 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. DĮ-60.

Galiausiai, remiantis tiek TDB, tiek JRD partnerėse organizacijose dirbusių koordinatorių apklausos duomenimis nustatyta, kad JRD tikslinėje grupėje nemotyvuoti jaunuoliai sudarė apie trečdalį, o LDB apie pusę jaunuolių.

Taigi, apibendrinant pristatytus duomenis, galima teigti, kad tipinis projekto „Atrask save“ dalyvis buvo 18–25 m. vyras arba moteris, turintis vidurinį išsilavinimą arba vidurinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją. Šis projekto dalyvis buvo bedarbis, tačiau palyginti neilgą laikotarpį – iki 6 mėnesių arba ekonomiškai neaktyvus, nepriklausantis socialinės rizikos grupėms. Remiantis partnerėse organizacijose dirbusių koordinatorių apklausa taip pat nustatyta, kad reikšminga dalis projekto „Atrask save“ dalyvių stokojo motyvacijos mokytis, dirbti ar aktyviai įsitraukti į projekto veiklas.

Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad projektą „Atrask save“ įgyvendino dvi organizacijos – LDB ir JRD bei tai, jog pagal projekto intervencijų logiką, jie turėjo dirbti su skirtingomis jaunuolių grupėmis, aktualu sudaryti ir tipinį dalyvio, dalyvavusio kiekvienos iš organizacijų organizuotose veiklose, paveikslą bei palyginti juos tarpusavyje ir su bendru projekto „Atrask save“ tipinio dalyvio paveikslu.

JRD pagal projekto intervencijų logiką į projektą turėjo pritraukti ekonomiškai neaktyvius jaunuolius. Skirstant JRD tikslinę grupę pagal amžių, matyti, kad daugiausia – 56 proc. – JRD pritrauktų jaunų žmonių sudarė 18–25 m. jaunuoliai. Pasiskirstymas pagal lytį panašus kaip ir analizuojant visus projekto „Atrask save“ dalyvius – 56 proc. sudarė vyrai, o 44 proc. – moterys. Kaip ir visų projekto dalyvių atveju, didžiausią grupę (49 proc.) pagal iki ateinant į projektą turėtą išsilavinimą sudarė vidurinį arba vidurinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją įgiję jaunuoliai. Visgi, JRD grupės atveju, lyginant su visais projekto dalyviais, beveik 10 proc. daugiau (net 35 proc.) jaunų žmonių turėjo tik pagrindinį arba pradinį išsilavinimą. Dalyvių, su kuriais dirbo JRD, grupėje taip pat buvo santykinai mažesnis aukštąjį išsilavinimą turinčių jaunuolių skaičius. Pagal priklausymą socialinės rizikos grupėms JRD tikslinė grupė pasiskirstė panašiai kaip ir visi projekto dalyviai – kiek daugiau nei pusė nurodė nepriklausantys jokiai socialinės rizikos grupei, o trečdalis nesutiko teikti informacijos šiuo klausimu, tačiau likusi dalis, priklausanti socialiai pažeidžiamoms grupėms, buvo šiek tiek didesnė, nei tipinio projekto „Atrask save“ dalyvio atveju.

Atsižvelgiant į šiuos duomenis, galima daryti išvadą, kad tipinis JRD projekto dalies dalyvis yra panašus į tipinį projekto „Atrask save“ dalyvį. Visgi, išskirti galima tai, kad JRD projekto dalyje dalyvavo santykinai daugiau žemesnį (pradinį arba pagrindinį) išsilavinimą turinčių jaunų žmonių ir santykinai mažiau aukštąjį išsilavinimą turinčių jaunuolių. Taip pat, JRD grupėje galima atrasti santykinai daugiau jaunuolių, kurie priskirtini socialiai pažeidžiamoms grupėms.

LDB tikslinės grupės charakteristikos yra dar panašesnės į visų „Atrask save“ dalyvių charakteristikas. Lyginant su JRD tiksline grupe, LDB tikslinėje grupėje žemesnį (pradinį ar pagrindinį) išsilavinimą turinčių jaunų žmonių dalis sumažėja iki 26 proc., vidurinį išsilavinimą arba vidurinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją bei aukštąjį išsilavinimą turinčių jaunų žmonių dalis padidėja iki atitinkamai 55 ir 19 proc. LDB dalies dalyvių pasiskirstymas pagal (ne)priklausymą socialinėms rizikos grupėms yra panašus kaip ir visų projekto dalyvių grupėje.

Remiantis šiais duomenimis, galima apibendrinti, kad projekto „Atrask save“ LDB organizuotose veiklose dalyvavęs tipinis dalyvis yra identiškas tipiniam „Atrask save“ dalyviui, vertinant projektą visa apimtimi.

Antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“, į kurią pateko apie 2/3 projekto „Atrask save“ veiklas baigusiu dalyvių, kurie negavo nesubsidijuojamo pasiūlymo dirbti, mokytis, atlikti praktiką ar stažuotę, dalyvių pasiskirstymas tiek pagal amžių, tiek pagal lytį yra panašus į pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ dalyvių atitinkamas charakteristikas. Žemesnį (pradinį arba pagrindinį) išsilavinimą turinčių dalyvių dalis yra santykinai didesnė negu pirminės intervencijos projekte ir siekia 29 proc. Projekto

„Naujas startas“ dalies dalyvių pasiskirstymas pagal (ne)priklausymą socialinėms rizikos grupėms taip pat yra panašus į pirminės intervencijos dalyvių grupės.

2.3.4 PRIEMONĖS POVEIKIO VERTINIMAS

Laukiamas priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1–ESFA–V–404) poveikis didele dalimi sutampa su projektų dalyvių pasiektais rezultatais. Planuojant priemonę buvo tikimasi, jog ji padės į darbo rinką ir švietimo sistemą grąžinti nedarbančius, nesimokančius ir mokymuose nedalyvaujančius jaunos žmones bei užtikrins, jog jų grįžimas į darbo rinką arba švietimo sistemą bus tvarus. Vertinant pagal priemonę įgyvendintų veiklų poveikį dalyvių pasiektiems rezultatams – grįžimui į darbo rinką arba švietimo sistemą, vertinama, kokią įtaką šiam grįžimui turėjo dalyvių charakteristikos ir projekte praleistas laikas. Jeigu būtų stebimas teigiamas ryšys tarp dalyvių charakteristikų ir jų pasiektų rezultatų (t. y. sąlyginai geresnes startines pozicijas turėję dalyviai pasiektų geresnių rezultatų) arba neigiamas ryšys tarp projektų dalyvių dalyvavimo projekte trukmės ir jų pasiektų rezultatų, būtų galima daryti prielaidą, jog dauguma projekto dalyvių laukiamą rezultatą pasiekė ne dėl priemonės veiklų, tačiau dėl savo asmeninių savybių, tuomet priemonės poveikis galėtų būti vertinamas kaip žemas. Ir atvirkščiai, jeigu į darbo rinką ir švietimo sistemą grįžę ir negrįžę dalyviai nesiskirtų pagal savo charakteristikas, tačiau skirtųsi pagal dalyvavimo projekte trukmę, būtų galima teigti, jog projekto veiklos turėjo poveikį dalyvių pasiektiems rezultatams. Planuojant priemonę taip pat buvo svarbu, jog dalyviai ne tik grįžtų į švietimo sistemą ar darbo rinką, tačiau ir tai, jog darbo vietos, kuriose jie įsidarbino arba mokymo programos, kuriose jie pradėjo mokytis, būtų kokybiškos.

Analizė pradedama NEET jaunuolius išskaidant į darbo rinkai pasirengusius, darbo rinkai nepasirengusius ir ekonomiškai neaktyvius, pristatant bendrąsias jų populiacijas bei pateikiant skaičius, kiek kiekvienos iš išskirtų grupių jaunuolių sėkmingai baigė tiek pirminės, tiek antrinės intervencijos veiklas. Pateikus šią informaciją, analizuojamos priemonės dalyvių charakteristikų, pirminės intervencijos veiklose praleisto laiko ir antrinės intervencijos priemonės poveikis dalyvių pasiektiems rezultatams, apžvelgiama ir projektų dalyvių darbo ar stažuotės vietų, mokymosi programų kokybė.

BENDRASIS PRIEMONĖS POVEIKIS TIKSLINĖMS GRUPĖMS

Analizuojant bendrąją priemonės poveikį tikslinėms grupėms remiamasi LDB ir SODRA pateiktais duomenimis. Remiantis LDB pateiktais duomenimis, kaip jau minėta anksčiau, projekto „Atrask save“ sėkme laikomas dalyvio įsidarbinimas su subsidija arba be subsidijos, mokymosi pradžia su subsidija ar be subsidijos bei kvalifikacijos įgijimas. Laikoma, kad bent vieną iš šių požymių įgijęs dalyvis pirminę intervenciją baigė rezultatyviai. Be to, tam, kad būtų laikomas rezultatyviai baigusių dalyvavimą pirminėje intervencijoje, bent vieną iš šių išvardytų požymių dalyvis turėjo įgyti nuo intervencijos pabaigos praėjus ne daugiau kaip 28 d. Sėkmingai antrinės intervencijos projektą „Naujas startas“ baigusiais laikomi dalyviai, kurie po intervencijos įsidarbino be subsidijos (arba išsilaukė projekto metu subsidijuotoje darbo vietoje), pradėjo mokytis nesubsidijuojamoje vietoje arba įgijo kvalifikaciją.

SODRA duomenys neapima tokios plačios intervencijos rezultatų aibės ir leidžia pamatyti tik su subsidija ir be subsidijos įsidarbinusius bei savarankišką veiklą pradėjusius asmenis. Visgi, SODRA duomenų privalumas yra tas, kad jie leidžia pamatyti ne tik per 28 d. be subsidijos, su subsidija įsidarbinusius ar savarankišką veiklą pradėjusius asmenis, bet ir tuos, kurie minėtą rezultatą pasiekė per 2, 3 ar 6 mėnesius (t. y. leidžia palyginti, kaip intervencijos rezultatyvumas keistųsi, jeigu rezultatas būtų nustatomas ne per 28 d., bet per ilgesnį laikotarpį).

Ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai. Analizė pradedama nuo ekonomiškai neaktyvių jaunuolių, kurių pirminės intervencijos projekte „Atrask save“ dalyvavo kiek daugiau nei 7 200. Remiantis LDB pateiktais duomenimis per 28 d. po projekto „Atrask save“ veiklų baigimo į švietimo sistemą arba darbo rinką grįžo arba kvalifikaciją įgijo kiek daugiau nei 3 000 arba 43 proc. ekonomiškai neaktyvių jaunuolių.

Atlikus SODRA duomenų analizę nustatyta, kad per 28 d. dirbti be subsidijos pradėjo 13 proc. visų „Atrask save“ dalyvavusių ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių. Po dalyvavimo antrinės intervencijos projekte „Naujas startas“ per 28 d. be subsidijos dirbti pradėjo 24 proc. visų ekonomiškai neaktyvių jaunuolių. Taigi, jeigu vertinant pagal SODRA duomenis, matyti, kad per 28 d. po pirminės ir antrinės intervencijos pabaigos be subsidijos dirbti pradėjo apie 37 proc. visų ekonomiškai neaktyvių jaunuolių. Likę ekonomiškai neaktyvūs dalyviai, po dalyvavimo projekte „Atrask save“ pradėjo mokytis nesubsidijuojamoje vietoje arba nepradėjo nei mokytis nei dirbti ir toliau dalyvavimo priemonės finansuojamose veiklose netęsė. Visgi, turimi SODRA duomenys į įsidarbinimą be subsidijos leidžia pažvelgti ir platesnėje laiko perspektyvoje. Tokia duomenų analizė yra aktuali, nes ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupę sudarė labiausiai nuo darbo rinkos nutolę jaunuoliai, todėl, tikėtina, kad jiems reikėjo daugiausia laiko, kad į ją sugrįžtų.

Taigi, atlikus SODRA duomenų analizę nustatyta, jog po 2 mėnesių be subsidijos dirbo 16 proc. pirminę intervenciją ir 28 proc. antrinę intervenciją baigusiu ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių. Vadinasi, viso jau apie 44 proc. visų ekonomiškai neaktyvių dalyvių. Po 6 mėnesių be subsidijos dirbo 23 proc. pirminę intervenciją ir 32 proc. antrinę intervenciją baigusiu ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių, taigi, viso jau daugiau nei pusė (55 proc.) nuo visos tikslinės grupės. Taigi, matyti, kad po 6 mėnesių be subsidijos dirbančių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių buvo beveik 20 proc. daugiau negu tokių jaunuolių buvo praėjus 28 d. po pirminės ir antrinės intervencijos pabaigos. Tai rodo, jog 28 d. rezultatų fiksavimo laikotarpis ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams nėra pakankamas. Kita vertus, 6 mėnesiai po dalyvavimo projekto veiklose pabaigos yra per ilgas laikotarpis tam, kad dalyvių pasiekti rezultatai dar galėtų būti tiesiogiai siejami su dalyvavimu projektų finansuojamose veiklose. Todėl optimaliausia būtų išplėsti rezultatų fiksavimo laikotarpį iki 2 mėnesių po dalyvavimo intervencijoje pabaigos.

Darbo rinkai pasirengę jaunuoliai. Pirminės intervencijos projekte dalyvavo apie 5 500 šios grupės jaunuolių. Remiantis LDB pateiktais duomenimis per 28 d. po projekto „Atrask save“ veiklų baigimo į švietimo sistemą arba darbo rinką grįžo arba kvalifikaciją įgijo apie 2 800 arba kiek daugiau nei pusė šios grupės jaunuolių.

Atlikus SODRA duomenų analizę nustatyta, kad per 28 d. dirbti be subsidijos pradėjo 20 proc. visų „Atrask save“ dalyvavusių darbo rinkai pasirengusių NEET jaunuolių. Po dalyvavimo antrinės intervencijos projekte „Naujas startas“ per 28 d. be subsidijos dirbti pradėjo 34 proc. visų darbo rinkai pasirengusių jaunuolių. Taigi, vertinant pagal SODRA duomenis, matyti, kad per 28 d. po pirminės ir antrinės intervencijos pabaigos be subsidijos dirbti pradėjo apie 54 proc. visų darbo rinkai pasirengusių jaunuolių. Likę darbo rinkai pasirengę bedarbiai dalyviai, kaip ir ekonomiškai neaktyvių dalyvių atveju, po dalyvavimo projekte „Atrask save“ pradėjo mokytis nesubsidijuojamoje vietoje arba nepradėjo nei mokytis nei dirbti ir toliau dalyvavimo priemonės finansuojamose veiklose netęsė. Visgi, tolimesnė ir daugiau laiko pjūvių įtraukianti duomenų analizė yra aktuali, nes darbo rinkai pasirengę jaunuoliai turėjo darbo rinkoje paklausią specialybę, todėl būtų galima tikėtis, kad dirbti be subsidijos jie turėjo pradėti greičiau nei darbo rinkai nepasirengę ar ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai.

Taigi, išanalizavus SODRA duomenis, po 2 mėnesių be subsidijos dirbo 30 proc. pirminę intervenciją ir 36 proc. antrinę intervenciją baigusiu darbo rinkai pasirengusių NEET jaunuolių. Vadinasi, viso jau apie 66 proc. visų darbo rinkai pasirengusių bedarbių. Po 6 mėnesių be subsidijos dirbo 43 proc. pirminę intervenciją ir 37 proc. antrinę intervenciją baigusiu darbo rinkai pasirengusių NEET jaunuolių, taigi, viso jau 4/5 (80 proc.) nuo visos tikslinės grupės. Taigi, matyti, kad po 6 mėnesių be subsidijos dirbančių darbo

rinkai pasirengusių jaunuolių buvo 26 proc. daugiau negu tokių jaunuolių buvo praėjus 28 d. po pirminės ir antrinės intervencijos pabaigos. Vadinasi, ilgesnis nei 28 d. laikotarpis, tam, kad pasiektų rezultatą, darbo rinkai pasirengusiems jaunuoliams buvo netgi dar reikalingesnis negu ekonomiškai neaktyviems NEET jaunuoliams. Tačiau, kaip ir ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių atveju, svarbu atkreipti dėmesį, jog 6 mėnesiai po dalyvavimo projekto veiklose pabaigos yra per ilgas laikotarpis tam, kad dalyvių pasiekti rezultatai dar galėtų būti tiesiogiai siejami su dalyvavimu projektų finansuojamose veiklose. Todėl optimaliausia būtų išplėsti rezultatų fiksavimo laikotarpį iki 2 mėnesių po dalyvavimo intervencijoje pabaigos.

Darbo rinkai nepasirengę jaunuoliai. Pirminės intervencijos projekte dalyvavo apie 30 600 šios grupės jaunuolių. Remiantis LDB pateiktais duomenimis per 28 d. po projekto „Atrask save“ veiklų baigimo į švietimo sistemą arba darbo rinką grįžo arba kvalifikaciją įgijo apie 14 500 arba 48 proc. visų darbo rinkai nepasirengusių jaunų bedarbių.

Atlikus SODRA duomenų analizę nustatyta, kad per 28 d. dirbti be subsidijos pradėjo 18 proc. visų „Atrask save“ dalyvavusių darbo rinkai nepasirengusių NEET jaunuolių. Po dalyvavimo antrinės intervencijos projekte „Naujas startas“ per 28 d. be subsidijos dirbti pradėjo 17 proc. visų darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių. Taigi, vertinant pagal SODRA duomenis, matyti, kad per 28 d. po pirminės ir antrinės intervencijos pabaigos be subsidijos dirbti pradėjo apie 35 proc. visų darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių. Toliau, kaip ir kitų grupių atveju, atliekama daugiau laiko pjūvių apimanti analizė.

Po 2 mėnesių be subsidijos dirbo 25 proc. pirminę intervenciją ir 20 proc. antrinę intervenciją baigusiu darbo rinkai nepasirengusių NEET jaunuolių. Vadinasi, viso jau apie 45 proc. visų darbo rinkai nepasirengusių bedarbių. Po 6 mėnesių be subsidijos dirbo 32 proc. pirminę intervenciją ir 24 proc. antrinę intervenciją baigusiu darbo rinkai nepasirengusių NEET jaunuolių, taigi, viso daugiau nei pusė (56 proc.) visos tikslinės grupės. Taigi, matyti, kad po 6 mėnesių be subsidijos dirbančių darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių buvo daugiau nei 20 proc. daugiau negu tokių jaunuolių buvo praėjus 28 d. po pirminės ir antrinės intervencijos pabaigos. Verta pastebėti, kad darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių grįžimo į darbo rinką tendencijos yra labai panašios į ekonomiškai neaktyvių jaunuolių. Darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių grupės atžvilgiu galima padaryti ir kitoms grupėms tinkančią išvadą – 28 d. laikotarpis, skirtas pasiekti rezultatą, tiek pirminę, tiek antrinę intervenciją baigusiems šios grupėms jaunuoliams yra per trumpas ir priemonės poveikio tinkamai neatspindi. Todėl, kaip ir kitų analizuotų grupių atveju, būtų tikslinga rezultatų fiksavimo laikotarpį išplėsti iki 2 mėnesių po dalyvavimo intervencijoje pabaigos.

Taigi, remiantis SODRA duomenų analize, galima pasakyti, kad tiek pirminė, tiek antrinė intervencija prisidėjo prie visų išskirtų tikslinių grupių grįžimo į darbo rinką sėkmės. Tačiau, kaip jau minėta anksčiau, kai kuriais atvejais, ypatingai tarp dalyvių, dalyvavusių antrinės intervencijos veiklose, remiančiose įsidarbinimą su subsidija, buvo tokių dalyvių, kurie šia subsidija piktnaudžiavo (t. y. pasinaudojo antrine intervencija tam, kad pakartotinai įsidarbintų toje darbovietėje, kurioje jau pradėjo dirbti po dalyvavimo projekte „Atrask save“ arba ją pakeistų). Tokių antrine intervencija pasinaudojusių dalyvių buvo santykinai nedaug – kiek daugiau negu 200 arba apie 4 proc. nuo visų su subsidija antrinės intervencijos metu įdarbintų dalyvių. Tačiau ateityje įgyvendinant panašias veiklas vis tiek būtų svarbu užtikrinti, jog subsidijuojamo įdarbinimo priemonėmis nebūtų piktnaudžiaujama. Tai būtų galima užtikrinti, viena vertus, atidžiau vertinant laikotarpį, kuris praeina nuo išėjimo iš vienos darbovietės iki įsidarbinimo kitoje darbovietėje jau su subsidija (aukščiau įvardytais atvejais šis laikotarpis buvo ne ilgesnis nei pusė mėnesio, t. y. 1–2 savaitės) bei įvertinant ar darbovietė, kurioje dalyvis buvo įsidarbinęs ir kurioje planuoja įsidarbinti jau su subsidija, sutampa.

Išanalizavus ekonomiškai neaktyvių, darbo rinkai pasirengusių bei darbo rinkai nepasirengusių bedarbių jaunuolių priemonės veiklų baigimo rezultatyvumą ryškėja keletas tendencijų. Pirmiausia dalyvavimas

pirminės ir antrinės intervencijų veiklose tikslinių grupių integracijai į darbo rinką padarė žymų poveikį jau per 28 d. – be subsidijos dirbti pradėjo apie 54 proc. darbo rinkai pasirengusių, 35 proc. darbo rinkai nepasirengusių ir 37 proc. ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių. Matuojant priemonės poveikį per pusės metų laikotarpį gaunami dar geresni rezultatai – per šį laiko tarpą be subsidijos dirbti pradėjo apie 80 proc. darbo rinkai pasirengusių, 56 proc. darbo rinkai nepasirengusių ir 55 proc. ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių. Tačiau čia taip pat svarbu atkreipti dėmesį, jog įsidarbinimas pusės metų laikotarpiu jau negali būti tiesiogiai siejamas su priemonės poveikiu.

Tai, kad darbo rinkai pasirengusių jaunuolių grupėje po dalyvavimo priemonės veiklose įsidarbinusių dalyvių buvo daugiausiai, stebinti neturėtų – šiai grupei priskirtini NEET jaunuoliai jau pradėdami dalyvauti priemonės finansuojamose veiklose buvo santykinai geresnėje padėtyje, nei kitiems dalyvių pogrupiams priskirtini jaunuoliai, todėl priemonės finansuojamomis veiklomis suteikti jiems trūkstamas kompetencijas ar motyvacijos buvo santykinai paprasčiau.

PROJEKTŲ VEIKLŲ DALYVIŲ CHARAKTERISTIKŲ POVEIKIS JŲ PASIEKTIEMS REZULTATAMS

Dalyvių charakteristikų poveikis jų pasiektiems rezultatams skaičiuojamas remiantis LDB pateiktais duomenimis. SODRA pateikti duomenys NEET jaunuolių išsilavinimo, bedarbystės laikotarpio trukmės, gyvenamos savivaldybės ar priklausymo socialinės rizikos grupėms požymių neturėjo. Būtent šie požymiai naudoti kaip charakteristikos dalyvių pasiektiems rezultatams įvertinti.

Lyginant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) veiklas rezultatyviai ir nerezultatyviai baigusiu ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupes, matoma, jog jos skiriasi pagal išsilavinimo, socialinio pažeidžiamumo ir savivaldybės, kurioje gyvena, tipo charakteristikas. Tarp ekonomiškai neaktyvių, bet į sistemą grįžusių jaunuolių mažesnė dalis pagrindinį išsilavinimą turinčių, didesnė dalis turinčių vidurinį arba aukštąjį išsilavinimą. Tarp į sistemą grįžusių ir negrįžusių jaunuolių skiriasi ir priklausymas socialinės rizikos grupėms – net 20 proc. ekonomiškai neaktyvių į sistemą negrįžusių jaunuolių priklausė vienai iš socialinės rizikos grupių, kai tarp į sistemą grįžusių jaunuolių tokių buvo tik 7 proc. Be to, ekonomiškai neaktyvių ir į sistemą grįžusių jaunuolių tarpe apie 2/3 gyveno kaimiško tipo savivaldybėse, kai į sistemą grįžusių jaunuolių tarpe tokių buvo tik kiek daugiau nei pusė. Taigi, matyti, kad į sistemą negrįžę ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai dažniau priklausė socialiai pažeidžiamoms grupėms, gyveno kaimiško tipo savivaldybėse ir turėjo santykinai prastesnį išsilavinimą negu į sistemą grįžę ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai.

Lyginant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) veiklas rezultatyviai ir nerezultatyviai baigusiu darbo rinkai pasirengusių ir nepasirengusių NEET jaunuolių grupių charakteristikas, esminių skirtumų nematoma.

Taigi, identifikuota, kad darbo rinkai pasirengę ir nepasirengę bei rezultatyviai ir nerezultatyviai dalyvavimą priemonės veiklose baigę jaunuoliai pagal socioekonominės charakteristikas nesiskiria. Tuo tarpu ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai, kurie negrįžo į sistemą, dažniau priklauso socialiai pažeidžiamoms grupėms, turėjo prastesnį išsilavinimą ir dažniau gyveno kaimiško tipo savivaldybėse negu ekonomiškai neaktyvūs, tačiau į sistemą grįžę jaunuoliai. Tai rodo, jog ekonomiškai neaktyvių jaunuolių atveju jų charakteristikos turėjo įtakos pasiektiems rezultatams, o darbo rinkai pasirengusių ir nepasirengusių jaunuolių atveju jų pasiektus rezultatus lėmė kiti, su asmeninėmis šių dalyvių charakteristikomis nesusiję, veiksniai. Todėl labiausiai nuo darbo rinkos ar švietimo sistemos nutolusiems NEET jaunuoliams reikėtų skirti didesnę individualų dėmesį, teikti intensyvesnes paslaugas, numatyti galimą projekto veiklų pratęsimą arba poprojektines palydėjimo paslaugas.

DALYVAVIMO PROJEKTO „ATRASK SAVE“ VEIKLOSE TRUKMĖS ĮTAKA DALYVIŲ REZULTATAMS

Apžvelgus projektų dalyvių charakteristikų poveikį jų pasiektiems rezultatams, svarbu išsiaiškinti ir kaip jų pasiektus rezultatus paveikė tam tikri konkretūs analizuojamų projektų įgyvendinimo aspektai. Pavyzdžiui, svarbu išanalizuoti, ar turėjo ir, jei taip, kokią įtaką dalyvio pasiektiems rezultatams turėjo konkretaus dalyvavimo projekto veiklose laikas. Taip pat tai, ar daugiau paslaugų gavę (ilgesnį laiką projekto veiklose dalyvavę) dalyviai pasiekė geresnius rezultatus. Analizė atliekama vertinant dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose trukmės įtaką atskirai ekonomiškai neaktyvių, darbo rinkai pasirengusių ir darbo rinkai nepasirengusių bedarbių dalyvių grupėse. Tik projekto „Atrask save“, tačiau ne projekto „Naujas startas“ metu gautų paslaugų kiekio (dalyvavimo trukmės) įtaką projekto dalyvių pasiektiems rezultatams nuspręsta vertinti todėl, kad projekte „Naujas startas“ dalyvavimo trukmė buvo aiškiai apibrėžta ir priklausė nuo priemonės pobūdžio arba kitų objektyvių aplinkybių (pvz., formaliojo arba neformaliojo profesinio mokymo programos trukmės). Dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose trukmės įtaka dalyvių rezultatams nagrinėta remiantis LDB pateiktais duomenimis.

Ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai. Ekonomiškai neaktyvių projekto dalyvių grupėje vidutinė dalyvavimo projekte trukmė siekė beveik 40 val. (trumpiausiai iš visų analizuotų dalyvių grupių). Ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai, kurie po projekto „Atrask save“ pasiekė planuotą rezultatą (grįžo į darbo rinką, švietimo sistemą, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo subsidijuojamą veiklą antrinėje intervencijoje) projekte vidutiniškai užtrukdavo 21 val. Visgi, nei į švietimo sistemą, nei į darbo rinką negrįžusių, nei subsidijuojamos veiklos „Naujas startas“ rėmuose nepradėjusių neaktyvių jaunuolių vidutinis projekte praleistų valandų skaičius yra gerokai didesnis ir siekia beveik 54 val. Taigi, žiūrint į šiuos rezultatus grynai matematiškai, matyti, jog ekonomiškai neaktyvių projekto dalyvių dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose trukmės ir dalyvių pasiektų rezultatų ryšys yra atvirkštinis. Daugiau laiko projekto veiklose praleidę (taigi ir daugiau paslaugų gavę) dalyviai, ekonomiškai neaktyvūs NEET jaunuoliai, pasiekė prastesnių rezultatų, nei tie, kurie projekto veiklose dalyvavo trumpiau ir gavo mažiau paslaugų.

Visgi, tik matematinių rezultatų interpretacija yra nepakankama. Į rezultatus pažvelgus konceptualiai galima padaryti 2 išvadas:

1. Didžioji dalis po „Atrask save“ į sistemą grįžusių ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių dėl trumpos, trečdaliu atveju tik 8 val. siekusios, dalyvavimo trukmės neturėjo būti priskirti ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupei;
2. Ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai pirminėje intervencijoje turi dalyvauti daugiau negu 54 val. vidutiniškai, tam, kad grįžtų į darbo rinką, švietimo sistemą ar pradėtų subsidijuojamą veiklą antrinėje intervencijoje.

Konceptuali interpretacija skiriasi nuo matematinės, nes į sistemą (darbo rinką, švietimo sistemą, įgyta kvalifikacija arba dalyvavimas subsidijuojamoje veikloje antrinėje intervencijoje) grįžusių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupėje net 36 proc. projekto veiklose užtruko 8 val. arba mažiau. Taigi, kiek daugiau nei trečdalis į sistemą grįžusių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupėje gali būti priskirti dalyviams, kurie projekto „Atrask save“ veiklose dalyvavo trumpiausią galimą laiką. Dažniausiai tai buvo darbo rinkai pasirengę, žinantys, ko nori, dalyviai, norintys kuo greičiau dalyvauti antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ veiklose. Būtent ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupėje tokių dalyvių buvo daugiausia todėl, kad ne tik patiems JRD JGI koordinatoriams tekdavo pritraukti į projektą tokius dalyvius, tačiau ir LDB JGI koordinatoriai dalyvius, kurie norėdavo dalyvavimą projekte „Atrask save“ baigti kaip įmanoma greičiau, nukreipdavo į JRD JGI koordinatorius, kadangi LDB teiktos paslaugos buvo mažiau lanksčios struktūros ir trukdavo ilgiau, o JRD JGI koordinatoriai galėdavo paslaugas teikti lanksčiau ir patys

parinkdami reikiamą veiklų trukmę²¹¹. Tuo tarpu negrįžusių į sistemą grupėje taip greitai projekto veiklas baigusiu yra trečdaliu mažiau – 24 proc. Atitinkamai, sudėtingų atvejų arba „tikrųjų“ NEET jaunuolių, su kuriais buvo dirbama 40 val. ir ilgiau (būtent 40 val. ir ilgesnio darbo su jaunuoliu kaip sudėtingo ar „tikrojo“ NEET jaunuolio identifikavimo kriterijų siūlė naudoti patys JRD koordinatoriai²¹²) į sistemą negrįžusių jaunuolių grupėje buvo 19 proc., o į sistemą grįžusių jaunuolių grupėje – tik 7 proc.

Pašalinus per 8 val. arba greičiau projekto veiklas baigusiu dalyvių dalyvavimo įtaką projekto veiklose praleisto laiko vidurkiams, skirtumai tarp grupių tampa dar akivaizdesni: į sistemą grįžę ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai projekto veiklose praleisdavo vidutiniškai beveik 29 val., tuo tarpu į sistemą negrįžę – 69 val. Tačiau svarbu pastebėti, jog net ir pašalinus ypatingai greitai dalyvavimą projekto veiklose baigusiu dalyvių įtaką, vidutinis projekte „Atrask save“ ekonomiškai neaktyvių dalyvių praleistas laikas yra reikšmingai trumpesnis, nei kitose ES šalyse, įgyvendinusiame panašius ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams skirtus projektus, projektų veiklose dalyvių praleistas laikas.

UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS. EKONOMIŠKAI NEAKTYVIEMS JAUNUOLIAMS TEIKTŲ PASLAUGŲ TRUKMĖ. Latvijoje, įgyvendinant ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams skirtą projektą „PROTI UN DARI“ nustatyta, jog jaunuolis projekte turi praleisti ne mažiau nei 48 valandas per mėnesį. Bendra vieno dalyvio dalyvavimo projekte trukmė gali siekti iki 9 mėnesių, o vidutiniškai vienas dalyvis projekte dalyvauja 4–5 mėnesius. Taigi vidutiniškai vienas dalyvis projekte praleidžia bent 192–240 valandų.

Darbo rinkai pasirengę jaunuoliai. Darbo rinkai pasirengę bedarbiai jaunuoliai vidutiniškai projekte dalyvavo kiek ilgiau nei ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai – beveik 46 val. Darbo rinkai pasirengę jaunuoliai, kurie sugrįžo į darbo rinką, švietimo sistemą arba pradėjo dalyvauti antrinės intervencijos projekte, pirminės intervencijos projekto veiklose vidutiniškai praleido beveik 45 val. Į sistemą negrįžusių darbo rinkai pasirengusių jaunuolių vidutinė dalyvavimo projekto veiklose trukmė siekė beveik 47 val. ir buvo vidutiniškai tik 2 val. ilgesnė už į sistemą grįžusių jaunuolių vidutinę dalyvavimo projekte trukmę. Taigi, esant tokiam nedideliame skirtumui, galima teigti, jog dalyvavimo projekto veiklose trukmė su pasirengusių darbo rinkai bedarbių jaunuolių pasiektais rezultatais nėra susijusi. Esminių skirtumų nematoma ir grįžusių bei negrįžusių į sistemą pasirengusių darbo rinkai bedarbių jaunuolių grupes skirstant pagal kitus pjūvius. Pavyzdžiui, tik po 4 proc. į sistemą grįžusių ir negrįžusių darbo rinkai pasirengusių jaunuolių projekte praleido 8 val. arba mažiau. Be to, 89 proc. į sistemą grįžusių darbo rinkai pasirengusių jaunuolių projekto veiklose dalyvavo 40 val. arba ilgiau. Tokį patį valandų skaičių projekto veiklose praleido iš esmės tiek pat – 90 proc. – į sistemą negrįžusių jaunuolių.

Darbo rinkai nepasirengę jaunuoliai. Darbo rinkai nepasirengę bedarbiai jaunuoliai pirminės intervencijos projekte vidutiniškai dalyvavo ilgiausiai iš visų grupių – kiek daugiau nei 69 val. Vidutinis į darbo rinką, švietimo sistemą sugrįžusių, kvalifikaciją įgijusių ar antrinės intervencijos veiklas pradėjusių jaunuolių projekte praleistų valandų skaičius siekė 68 val. Į sistemą negrįžę jaunuoliai projekte praleisdavo vidutiniškai kiek daugiau, nei į sistemą grįžę darbo rinkai nepasirengę bedarbiai jaunuoliai – 71 val., tačiau esant tokiam nedideliame skirtumui tarp grupių dalyvavimo projekto veiklose vidurkio, darytina išvada, kad projekto metu, matuojant valandomis, jos gavo iš esmės tokį patį paslaugų kiekį. Tik 4 proc. į sistemą grįžusių ir 5 proc. to nepadariusių projekte praleido 8 val. arba mažiau. Dalis projekto veiklose praleidusių

²¹¹ Remiantis projektų veiklų dalyvių, LDB ir JRD JGI koordinatorių apklausų, interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinktais duomenimis.

²¹² Remiantis interviu medžiaga.

40 val. arba daugiau taip pat yra panaši tiek į sistemą grįžusių, tiek į ją negrįžusių darbo rinkai nepasirengusių bedarbių jaunuolių tarpe ir siekia apie 60 proc. Matyti, kad į sistemą grįžusios ir negrįžusios grupės iš esmės nesiskiria pagal projekte praleistų valandų kiekį. Todėl galima daryti išvadą, kad gautų paslaugų kiekis darbo rinkai nepasirengusių bedarbių jaunuolių grįžimo į sistemą sėkmei reikšmingos įtakos neturėjo.

Apibendrinant, remiantis atliktos analizės duomenimis, matoma, jog iš visų trijų analizuotų projekto „Atrask save“ dalyvių grupių išsiskiria darbo rinkai nepasirengusių bedarbių jaunuolių grupė, kurioje dalyviai nepriklausomai nuo to, ar grįžo į švietimo sistemą, darbo rinką, įgijo kvalifikaciją, pradėjo subsidijuojamą veiklą ar ne, pirminės intervencijos projekte praleido daugiausia – apie 70 val. Darbo rinkai pasirengę bedarbiai jaunuoliai, vėlgi, nepriklausomai nuo to, ar po „Atrask save“ grįžo į sistemą, projekte laiko praleido mažiau negu darbo rinkai pasirengę – apie 46 val. Tai leidžia teigti, jog šių tikslinių grupių atveju dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose trukmė arba dalyvių gautų paslaugų kiekis įtakos jų pasiekiamiems rezultatams neturi.

Heterogeniškiausia iš visų trijų analizuotų yra ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupė, kuriai priklausantys į sistemą grįžę jaunuoliai projekte vidutiniškai praleisdavo 21 val., o negrįžę – 54 val. Be to, ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupėje beveik trečdalis – santykinai didžiausia grupė – projekte praleido 8 val. arba mažiau. Ekonomiškai neaktyvių ir grįžusių į sistemą tarpe taip greitai projekto veiklas baigusiu jaunuolių dalis dar didesnė ir siekia 36 proc. Tai leidžia daryti išvadą, kad nemaža dalis į projekto „Atrask save“ veiklas pritrauktų ekonomiškai neaktyvių jaunuolių nebuvo tie, kuriuos būtų galima priskirti atsiskyrusių ar nepasiekiamų jaunuolių pogrupiams. Taip pat analizės rezultatai rodo, jog teigiamos koreliacijos tarp projekte praleistų valandų skaičiaus ir sėkmingos integracijos į sistemą negalima išvelgti nei vienos iš analizuotų grupių atžvilgiu²¹³.

ATSKIRŲ PROJEKTO „NAUJAS STARTAS“ PRIEMONIŲ ĮTAKA DALYVIŲ REZULTATAMS

Kaip minėta, tik projekto „Atrask save“ metu gautų paslaugų kiekio (dalyvavimo trukmės) įtaką projekto dalyvių pasiekiamiems rezultatams nuspręsta vertinti todėl, kad dalyvavimo projekte „Naujas startas“ trukmė buvo aiškiai apibrėžta ir priklausė nuo priemonės, kurioje dalyvavo NEET jaunuolis, pobūdžio. Todėl antrinės intervencijos įtaka dalyvių rezultatams vertinama ne pagal laiką, kurį jos veiklose praleido NEET jaunuoliai, tačiau pagal tai, kiek kiekvieną „Naujas startas“ priemonę pasirinkusių NEET jaunuolių grįžo į darbo rinką. Be to, svarbu išanalizuoti ne tik kiek kiekvieną iš antrinės intervencijos priemonių baigusiu jaunuolių grįžo į darbo rinką, tačiau ir kiek laiko jiems prireikė, kad šį rezultatą pasiektų.

Antrinėje intervencijoje „Naujas startas“ dalyvavę NEET jaunuoliai galėjo pasirinkti šias aktyvios darbo rinkos politikos priemones: „Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas“, „Įdarbinimas subsidijuojant“, „Pameistrystė“, „Stażuotė“, „Profesinis mokymas“ ir „Savarankiško užimtumo rėmimas“.

Iš antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ veiklas baigusiu dalyvių 71 proc. jaunuolių pradėjo dirbti per numatytą 28 d. laikotarpį. Per 2 mėnesius nuo antrinės intervencijos pabaigos be subsidijos dirbo jau 82 proc., o praėjus 6 mėnesiams – 92 proc. antrinėje intervencijoje dalyvavusių NEET jaunuolių.

²¹³ Teigiama koreliacija būtų identifiukuojama tuo atveju, jeigu kurios nors iš trijų stebimų grupių (darbo rinkai pasirengusių, darbo rinkai nepasirengusių, ekonomiškai neaktyvių) į švietimo sistemą arba darbo rinką grįžę NEET jaunuoliai projekte būtų praleidę reikšmingai daugiau valandų lyginant su tai pačiai grupei priklausančiais, tačiau į sistemą negrįžusiais NEET jaunuoliais.

Išskaidžius projektą „Naujas startas“ pagal veiklas (aktyvias darbo rinkos politikos priemones) matomas dvejetainis vaizdas. Pirmiausia, priemonėse „Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas“, „Įdarbinimas subsidijuojant“, „Pameistrystė“ ir „Savarankiško užimtumo rėmimas“ dalyvavusiems NEET jaunuoliams užteko numatyti 28 d. tam, kad įsidarbintų be subsidijos. Pavyzdžiui, per 28 d. po dalyvavimo minėtose priemonėse pabaigos be subsidijos dirbti pradėjo 98 proc. priemonėje „Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas“ dalyvusių NEET jaunuolių ir, vertinant šios priemonės dalyvių įsidarbinimą praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo joje, matoma, jog šis rezultatas reikšmingai nepasikeitė (įsidarbino ir likę 2 proc. dalyvių) bei išliko toks pat aukštas. Visgi, 28 d., dalyvavusiems priemonėse „Stažuotė“ ir „Profesinis mokymas“, buvo per mažai tam, kad pradėtų dirbti neremiami subsidijos. Pavyzdžiui, per 28 d. dirbti be subsidijos pradėjo 45 proc. priemonę „Profesinis mokymas“ baigusių NEET jaunuolių, po 2 mėnesių jų buvo jau 65 proc., o po 6 – net 85 proc. Priemonės „Stažuotė“ veiklas baigusių ir per 28 dienas be subsidijos dirbti pradėjusių buvo 55 proc., o po 6 mėn beveik dvigubai daugiau – 95 proc. Taigi, darytina išvada, kad 28 d. baigusiesiems labiau į mokymą nukreiptas priemonės („Profesinis mokymas“, „Stažuotė“) nepakanka tam, kad pradėtų dirbti be subsidijos, todėl šias veiklas baigusiesiems NEET jaunuoliams reikėtų numatyti ilgesnį – 2–3 mėnesių – laikotarpį numatytam rezultatui pasiekti.

Vertinant tik per 28 d. po dalyvavimo kiekvienoje iš priemonių be subsidijos įsidarbinusių dalyvių dalį, matoma, jog didžiausia dalis per 28 d. be subsidijos įsidarbinusiųjų buvo tarp priemonių „Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas“, „Įdarbinimas subsidijuojant“, „Pameistrystė“ ir „Savarankiško užimtumo rėmimas“ dalyvių. Dalyvavimą šių priemonių veiklose baigę jau per 28 d. be subsidijos dirbti pradėjo daugiau nei 90 proc. šiose priemonėse dalyvusių NEET jaunuolių. Po dalyvavimo priemonių „Profesinis mokymas“ ir „Stažuotė“ veiklose per 28 d. be subsidijos įsidarbino šiek tiek mažiau – atitinkamai 45 proc. ir 55 proc. jas baigusių jaunuolių. Tačiau, ypatingai priemonės „Stažuotė“ dalyvių pasiektus rezultatus reikėtų vertinti atsargiai dėl itin mažo ja pasinaudojusių jaunų bedarbių skaičiaus. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, jog didesnė po dalyvavimo subsidijuojamo įdarbinimo priemonėse nei po dalyvavimo mokymo priemonėse be subsidijos įsidarbinusiųjų dalis yra natūrali, todėl, kad šias priemones renkasi dalyviai, kurie jau yra pasiruošę darbo rinkai, turi reikiamas kompetencijas ir nori jas pritaikyti praktikoje. Tuo tarpu mokymosi priemonėse dalyvaujantiems dalyviams dar reikia įgyti kvalifikaciją arba persikvalifikuoti, o stažuotes, dalyvavimas kuriose yra trumpesnis ir lankstesnis nei subsidijuojamo įdarbinimo priemonėse, taip pat greičiausiai renkasi tie dalyviai, kurie dėl vienokių ar kitokių priežasčių negali įsipareigoti ilgalaikiam darbu.

Analizuojant dalyvių pasiektus rezultatus po dalyvavimo atskirose projekto „Naujas startas“ veiklose, atskirai išskirta priemonė „Savarankiško užimtumo rėmimas“. Šios priemonės dalyvių rezultatai buvo išanalizuoti detaliau. Analizuojant priemonės finansuotų veiklų poveikį dalyvių verslumui, vertinta tiek pirminės, tiek antrinės intervencijos metu taikytų priemonių įtaka. Vertinant pirminės intervencijos metu teiktą orientavimą į savarankišką veiklą paslaugų poveikį, buvo nustatyta dalis nuo visų projekto „Atrask save“ veiklų dalyvių, kurie po dalyvavimo projekto veiklose per 28 d. ir ilgesnį laikotarpį pradėjo savarankišką veiklą ir ji palyginta su dalimi tų, kurie projekto „Atrask save“ metu gavo orientavimą į savarankišką veiklą paslaugas (bet vėliau negavo subsidijos savarankiško verslo pradžiai) ir per 28 d. po dalyvavimo projekte ir ilgesnį laikotarpį pradėjo savarankišką veiklą.

Visoje projekto „Atrask save“ dalyvių populiacijoje per 28 d. po dalyvavimo projekte savarankišką veiklą pradėjo 4,14 proc. dalyvių, o per 6 mėnesius po dalyvavimo projekte pabaigos savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių dalis išaugo iki 11,33 proc. Tuo tarpu grupėje tų dalyvių, kurie projekte „Atrask save“ gavo orientavimą į savarankišką veiklą paslaugas, tačiau vėliau negavo subsidijos verslo pradžiai (t. y. išskiriant tik pirminės intervencijos veiklų poveikį), dalyvių, kurie per 28 d. po dalyvavimo projekte pabaigos pradėjo savarankišką veiklą buvo tik 2,46 proc. ir ši dalis išliko mažesnė nei visoje pirminės intervencijos dalyvių populiacijoje per visus 6 mėnesius po intervencijos pabaigos. Tai rodo, jog vien tik

pirminės intervencijos metu teiktos orientavimo į savarankišką veiklą paslaugos, vėliau neskiriant subsidijos verslo pradžia, nepasiteisino ir jas gavusių dalyvių savarankiško užimtumo rodiklių nepagerino.

Tuo tarpu antrinės intervencijos metu siūlyta „Savarankiško užimtumo rėmimo“ priemonė buvo sėkminga. Tarp visų dalyvių, dalyvavusių antrinėje intervencijoje, per 28 d. po dalyvavimo intervencijoje pabaigos savarankišką veiklą pradėjo apie 21 proc. dalyvių, tarp tų, kurie dalyvavo priemonėje „Savarankiško užimtumo rėmimas“ savarankišką veiklą pradėjusių buvo ne mažiau nei 88 proc.²¹⁴. Nors per 6 mėnesius po dalyvavimo intervencijoje dalis antrinės intervencijos dalyvių, pradėjusių savarankišką veiklą išaugo iki 29 proc., tačiau priemonėje „Savarankiško užimtumo rėmimas“ dalyvavusių dalyvių rezultatas vis tiek išliko reikšmingai geresnis. Šios priemonės dalyviai taip pat ilgiau nei visoje populiacijoje išlaikė turimą verslą (po 6 mėnesių visoje populiacijoje išlaikiusių verslą buvo apie 75 proc., tarp tų, kurie dalyvavo priemonėje „Savarankiško užimtumo rėmimas“ – 98 proc.).

Tarp visų pradėjusių savarankišką veiklą po dalyvavimo priemonėje „Savarankiško užimtumo rėmimas“ geriausiai sekėsi tiems, kurie prieš dalyvaudami šioje priemonėje pirminės intervencijos metu negavo orientavimo į savarankišką veiklą paslaugų. Iš nustatytų 88 proc. dalyvių, pradėjusių savarankišką veiklą po dalyvavimo minėtoje priemonėje, 67 proc. buvo dalyviai, kurie prieš dalyvaudami minėtos priemonės veiklose pirminės intervencijos metu nebuvo gavę orientavimo į savarankišką veiklą paslaugų, o 21 proc. tie, kurie tokias paslaugas pirminės intervencijos metu buvo gavę. Taigi, atlikta analizė atskleidė, jog priemonė „Savarankiško užimtumo rėmimas“ buvo sėkminga ir padėjo padidinti NEET jaunuolių savarankiškos veiklos apimtį, tačiau pirminės intervencijos metu siūlytos orientavimo į savarankišką veiklą paslaugos buvo mažiau sėkmingos – gautos šio tipo paslaugos nepadėjo padidinti jas gavusių NEET jaunuolių savarankiškos veiklos masto.

DALYVIŲ GAUTŲ IR PRIIMTŲ PASIŪLYMŲ DIRBTI, MOKYTIS ARBA ATLIKTI PRAKTIKĄ IR (AR) STAŽUOTĘ KOKYBĖ

Nors 2015 m., pradėdant įgyvendinti priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) projektus „Atrask save“ ir „Naujas startas“ bei atliekant tarpinį priemonės įgyvendinimo vertinimą, buvo iškeltas klausimas, kokiais kriterijais remiantis turėtų būti vertinama projektų dalyvių gautų pasiūlymų dirbti, mokytis, mokytis pameistrystės forma ir atlikti stažuotę (praktiką) kokybė bei tarpinėje JUI įgyvendinimo vertinimo ataskaitoje buvo pasiūlyti konkretūs kriterijai, kuriais galėtų būti matuojama projektų dalyvių gautų pasiūlymų kokybė ir pasiūlyta standartizuota forma, kurią galėtų naudoti LDB ir JRD JGI koordinatoriai vertindami dalyvių gautus pasiūlymus²¹⁵, kaip rodo atlikta analizė, į šias rekomendacijas įgyvendinant projektus atsižvelgta nebuvo.

Standartizuota projektų dalyvių gautų pasiūlymų vertinimo metodika nebuvo sukurta ir vieningai LDB ir JRD JGI koordinatorių nebuvo taikoma²¹⁶. LDB ir JRD JGI koordinatoriai dalyvių gautų darbo, mokymosi ar praktikos (stažuotės) pasiūlymų atitiktį kokybiško pasiūlymo kriterijams vertindavo neformaliai, pokalbio su dalyviu metu stengdamiesi išsiaiškinti ar konkretus darbo, mokymosi, praktikos ar stažuotės pasiūlymas atitinka dalyviui svarbius kriterijus. Taip pat LDB ir ypač JRD JGI koordinatoriai pabrėžė, jog dažnu

²¹⁴ Čia svarbu atkreipti dėmesį, jog šis skaičius iš tiesų turi būti lygus arba artimas 100 proc., nes dalyviams finansavimas buvo skiriamas tik tuo atveju, jeigu jie įsteigia darbo vietą sau, tačiau, kadangi SODRA duomenyse kai kurie savarankišką veiklą pradėję ir įmonę įsteigę bei patys joje įsidarbinę asmenys galėjo būti pažymėti kaip samdomi darbuotojai, skaičiavimuose jų negalima matyti kaip pradėjusių savarankišką veiklą ir tai šiek tiek iškreipia galutinį rezultatą.

²¹⁵ Europos socialinio fondo paramos ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimas (LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliko UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“), 2015, p. 78–83.

²¹⁶ Remiantis interviu duomenimis.

atveju pasiūlymas dirbti, mokytis ar atlikti praktiką (stažuotę) nebuvo tiesiog gaunamas, o patys LDB ir JRD JGI koordinatoriai padėdavo dalyviui jį susirasti, todėl būsimos darbo, mokymosi ar praktikos (stažuotės) atlikimo vietos kokybiniai kriterijai su dalyviu buvo aptariamai dar prieš pradėdant paiešką²¹⁷.

Minimalūs dalyvio gauto kokybiško pasiūlymo dirbti kriterijai yra apibrėžti priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) projektų finansavimo sąlygų apraše. Čia apibrėžiama, jog kokybiškas pasiūlymas dirbti atitinka darbo ieškančio asmens kvalifikaciją ir (arba) kompetenciją ir (arba) turimą darbinę patirtį bei yra tinkamas atsižvelgus į asmens sveikatą ar kitas aplinkybes, tokias kaip kelionės į darbą ir iš jo trukmė per dieną²¹⁸.

Atliekant projektų veiklų dalyvių apklausas, dalyvių buvo paprašyta įvertinti darbo vietas, kurioje jie pradėjo dirbti per 28 d. po dalyvavimo projekto veiklose pabaigos (t. y. tų, kurie patenka į dalyvių rezultatų statistiką) atitiktį įvardintiems kriterijams.

Atlikus šių apklausų rezultatų analizę, matoma, jog darbo vietas, kuriose per nustatytą laiką po dalyvavimo projekto veiklose pabaigos įsidarbino projektų dalyviai dauguma atvejų (60 proc.) atitiko arba visiškai atitiko įsidarbinusių projektų dalyvių turėtas kompetencijas, išsilavinimą, ankstesnę darbinę patirtį. Panašios dalies (63 proc.) dalyvių atveju, jų po dalyvavimo projekto veiklose susirastas darbas atitiko arba visiškai atitiko darbo vietas atžvilgiu turėtus lūkesčius. Daugumos (82 proc.) dalyvių atveju jų sveikatos būklė susirastose darbo vietose taip pat leido dirbti visa reikalaujama apimtimi, 12 proc. dalyvių atveju jų sveikatos būklė dalies reikalingų funkcijų atlikti neleido. Daugumos (93 proc.)²¹⁹ dalyvių atveju kelionės iki darbo vietas ir iš jos laikas per dieną taip pat neviršijo minimalių tinkamai darbo vietai keliamų kriterijų (iki 3 val. per dieną)²²⁰. Todėl, atsižvelgiant į šiuos rezultatus, galima teigti, jog dauguma darbo vietų, kuriose po projektų veiklų pabaigos pradėjo dirbti projektų veiklų dalyviai atitiko minimalius kokybiškos darbo vietas kriterijus.

Tačiau, be jau įvardytų minimalių kokybiškos darbo vietas kriterijų, vertinant dalyvių susirastų darbo vietų kokybę, svarbu įvertinti ir jų per 28 d. po dalyvavimo priemonės veiklose susirastose darbo vietose gautą darbo užmokestį. Vertinant priemonės veiklų dalyvių darbovietėse, kurias jie susirado per 28 d. po dalyvavimo priemonės veiklose, gautą darbo užmokestį, buvo atskirai apskaičiuotas po dalyvavimo projekte „Atrask save“ per 28 dienas įsidarbinusių dalyvių darbo užmokestis (į analizę netraukiant tų dalyvių, kurie įsidarbino subsidijuojamoje darbo vietoje, siekiant, jog subsidijos gavimo faktas neiškreiptų dalyvių gautų atlyginimų dydžio) ir atskirai po dalyvavimo projekte „Naujas startas“ per 28 d. įsidarbinusių dalyvių darbo užmokestis. Tačiau šių dviejų grupių dalyvių darbo užmokestis darbo vietoje, kurią jie susirado per 28 d. po dalyvavimo vieno iš projektų veiklose, iš esmės nesiskyrė.

Tiek tarp po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose, tiek tarp po dalyvavimo projekto „Naujas startas“ veiklose per 28 d. įsidarbinusių dalyvių absoliuti dauguma (92 proc.) gavo ne didesnę nei vidutinę šalies atlyginimą (t. y. gavo atitinkantį vidutinį šalies arba mažesnę atlyginimą). Iš jų apie 27 proc. gavo ne didesnę, nei šalyje nustatytą minimalų atlyginimą (t. y. gavo atitinkantį šalyje nustatytą minimalų arba mažesnę atlyginimą), o 65 proc. – didesnę nei minimalų, tačiau ne didesnę, nei vidutinį atlyginimą. Dar 8 proc. dalyvių

²¹⁷ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

²¹⁸ Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ įgyvendinimo priemonės Nr. 07.4.1-ESFA-V-404 „Jaunimo užimtumo didinimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašo Nr. 1 patvirtinimo.

²¹⁹ Remiantis projektų veiklų dalyvių apklausos duomenimis.

²²⁰ Lietuvos Respublikos Seimas (2006), „Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas“. Valstybės žinios, 200606-30, Nr. 73-2762.

gavo didesnę nei vidutinis šalies atlyginimą, bet ne didesnę nei 2 vidutiniai šalies atlyginimai. Ir tik vienetai (mažiau nei 0,5 proc.) gavo didesnę nei 2 vidutiniai šalies atlyginimą²²¹.

Lyginant su bendru darbo užmokesčio pasiskirstymu šalyje (apskaičiavus 2015–2018 m. darbo užmokesčio pasiskirstymo vidurkį), po dalyvavimo priemonės veiklose per 28 d. įsidarbinusių dalyvių darbo užmokestis yra žemesnis. Vidutiniškai 2015–2018 m. šalyje apie 82 proc. dirbančiųjų gaudavo ne didesnę nei vidutinį šalies darbo užmokestį, iš jų tik apie 11 proc. ne didesnę nei minimalų darbo užmokestį, o apie 71 proc. didesnę nei minimalų, tačiau ne didesnę nei vidutinį darbo užmokestį²²². Taigi po dalyvavimo priemonės veiklose įsidarbinę dalyviai rečiau nei vidutiniškai šalyje gavo didesnę nei vidutinį darbo užmokestį ir dažniau nei vidutiniškai šalyje minimalų arba mažesnę nei minimalų darbo užmokestį. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ dalyviai yra jauni žmonės, daliai kurių po dalyvavimo minėtuose projektuose susirasta darbovietė tapo pirmąja darbo vieta apskritai. Todėl minėtų projektų dalyvių darbo užmokesčio pasiskirstymo atotrūkį nuo bendro darbo užmokesčio pasiskirstymo šalyje pirmiausia reikėtų sieti su santykinai mažesne šių projektų dalyvių darbo patirtimi, o ne jų susirastų darbo vietų kokybe.

Atskirai įvertinus subsidijuojamose darbo vietose įsidarbinusių projekto „Naujas startas“ dalyvių atlyginimą subsidijos gavimo laikotarpiu (dalyvavimo projekto „Naujas startas“ finansuotose priemonėse „Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas“ ir „Įdarbinimas subsidijuojant“ laikotarpiu) nustatyta, jog su subsidija įsidarbinusių dalyvių subsidijos skyrimo laikotarpiu gautas darbo užmokestis buvo net šiek tiek mažesnis nei tų dalyvių, kurie po dalyvavimo priemonės veiklose įsidarbino nesubsidijuojamoje darbo vietoje. Šiek tiek didesnė su subsidija įsidarbinusių dalyvių dalis – 94 proc. gavo ne didesnę nei vidutinį šalies atlyginimą. Iš jų taip pat didesnė (apie 31 proc.) gavo ne didesnę nei minimalų darbo užmokestį, šiek tiek mažesnę (atitinkamai 63 proc. ir 6 proc.) gavo didesnę nei minimalų, tačiau mažesnę nei vidutinį darbo užmokestį bei didesnę nei vidutinį, bet mažesnę nei 2 vidutiniai darbo užmokestį²²³. Tai rodo, jog darbo užmokesčio subsidija ją gavusiems dalyviams aukštesnės kokybės darbo vietų susirasti nepadėjo ir jų gaunamo darbo užmokesčio nepadidino (t. y. buvo naudinga darbdaviams, kurie turėjo galimybę padengti dalį įprastai darbuotojams mokamo darbo užmokesčio subsidijos lėšomis).

Vertinant praktikų (stažuotėjų) ir mokymosi pasiūlymų kokybę svarbiausia įvertinti dalyvių pasitenkinimą suteiktu mokymosi turiniu ir jo naudą perėjimui į darbo rinką²²⁴. Todėl atliekant projektų veiklų dalyvių apklausas jų respondentų buvo paprašyta įvertinti praktikos (stažuotės) ir mokymosi programos, kurioje dalyvis dalyvavo, kokybę bei praktikos (stažuotės) ir mokymosi metu įgytų žinių, įgūdžių ir kompetencijų naudą perėjimui į darbo rinką.

Dauguma (60 proc.) po dalyvavimo projektų veiklose per 28 d. mokytis pradėjusių projektų dalyvių mokymosi programos, kurioje pradėjo mokytis, kokybę įvertino kaip gerą arba labai gerą. Apie 70 proc. visų projektų veiklų dalyvių, kurie per nustatytą laiką po projekto baigimo pradėjo mokytis taip pat nurodė, jog mokymosi programa turėjo naudą arba labai didelę naudą jiems įsitvirtinant darbo rinkoje²²⁵.

Vertindami praktikų (stažuotėjų) kokybę, dauguma (73 proc.) praktiką arba stažuotę per 28 d. po dalyvavimo projektų veiklose pradėjusių atlikti dalyvių nurodė, jog jų atlikta praktika (stažuotė) buvo

²²¹ Apskaičiuota vertintojų, remiantis SODRA pateiktais duomenimis.

²²² Apskaičiuota vertintojų, remiantis Lietuvos statistikos departamento viešai prieinamais duomenimis.

²²³ Apskaičiuota vertintojų, remiantis SODRA pateiktais duomenimis.

²²⁴ Europos socialinio fondo paramos ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimas (*LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliko UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“*), 2015, p. 82.

²²⁵ Remiantis projektų dalyvių apklausoje duomenimis.

kokybiška arba labai kokybiška. Dauguma (65 proc.) taip pat nurodė, jog atlikta praktika (stažuotė) jiems buvo naudinga įsiliejant į darbo rinką. Trečdalis iš apklaustų atsakiusių respondentų nurodė, jog po praktikos (stažuotės) atlikimo jie pasilikė dirbti toje įmonėje ir (ar) organizacijoje, kurioje praktiką atliko, dar 15 proc. nurodė, jog praktikos (stažuotės) metu įgyti įgūdžiai po praktikos (stažuotės) pabaigos jiems padėjo lengvai susirasti darbą kitoje darbovietėje. Penktadalis respondentų nurodė, jog po praktikos (stažuotės) pabaigos darbą jie rado ne iš karto, tačiau ieškant darbo atlikta praktika (stažuotė) jiems suteikė pranašumą²²⁶.

Atsižvelgiant į šiuos rezultatus, galima teigti, jog dauguma per 28 d. po dalyvavimo projektų veiklose projektų dalyvių susirastų mokymosi arba praktikos (stažuotės) atlikimo vietų taip pat buvo kokybiškos.

2.3.5 PRIEMONĖS FINANSINIO EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Vertinant tikslinių grupių dalyvavimo abiejose priemonės projektuose finansinį efektyvumą, skaičiuojamas vieno dalyvio dalyvavimo projekto veiklose įkainis, kuris yra lyginamas su pasiektais rezultatais. Skaičiuojant projekto „Atrask save“ veiklų efektyvumą, papildomai remtasi ir valandinių projekto dalyvių įkainių analize. Vertinant projekto „Atrask save“ finansinį efektyvumą, naudoti LDB, o projekto „Naujas startas“ – SODRA pateikti duomenys.

Pirmiausiai vertinamas projektas „Atrask save“, kurio įgyvendinimui buvo skirti 33,8 mln. Eur ir kuris pritraukė apie 43 tūkst. (unikalių) dalyvių. Vadinasi, į vieną pirminės intervencijos dalyvį vidutiniškai buvo investuoti 778,3 Eur. Tačiau, atskirų tikslinių grupių dalyvių pasiskirstymas nebuvo tolygus: darbo rinkai nepasirengę jauni bedarbiai sudarė beveik 71 proc., darbo rinkai pasirengę jauni bedarbiai – beveik 13 proc., o ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai – beveik 17 proc. visų projekto „Atrask save“ dalyvių. Remiantis LDB pateikiama informacija, galima teigti, kad visų tikslinių grupių veiklos, dėl gana panašaus paslaugų pobūdžio kainavo panašiai²²⁷. Todėl tikslinėms grupėms tekęs investicijų kiekis yra tiesiogiai proporcingas grupės dydžiui nuo visų projekto dalyvių. Taigi, iš viso 23,9 mln. Eur buvo investuoti į darbo rinkai nepasirengusius jaunus bedarbius, 4,3 mln. Eur į darbo rinkai pasirengusius jaunus bedarbius ir 5,6 mln. Eur į ekonomiškai neaktyvius jaunuolius. Žinant, kad vieno jaunuolio dalyvavimo projekte kaina siekė 778,3 Eur, o daugiausia (matuojant procentais) jaunuolių, sėkmingai baigusiu pirminės intervencijos projektą (grįžo į darbo rinką, švietimo sistemą, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo subsidijuojamą veiklą antrinės intervencijos projekte) buvo iš darbo rinkai pasirengusių jaunų bedarbių grupės (žr. Lentelė 1), galima daryti išvadą, kad investicijos į šią jaunuolių grupę buvo efektyviausios.

Kitas galimas efektyvumo matavimo būdas – pagal dalyvių projekte faktiškai praleistų valandų skaičių. Nustatyta, kad pirminės intervencijos dalyviai iš viso projekte praleido 2 663 665 val. Žinant projektui skirtą finansavimo sumą nustatyta, kad vieno dalyvio apmokymo projekte valandinis įkainis siekė 12,7 Eur. Remiantis LDB duomenimis, nustatyta, kad paslaugų, teiktų skirtingoms tikslinėms grupėms kaštai (dėl gana panašaus paslaugų pobūdžio) reikšmingai nesiskiria, todėl ir grupių dalyvavimo projekte valandinis įkainis yra laikomas vienodu. Tačiau, analizuojant tipinio dalyvio (matuojant vidutiniškai projekte praleistomis valandomis) įkainius, matoma, jog pastarieji skirtingose grupėse nėra vienodi. Remiantis žemiau esančioje lentelėje (žr. Lentelė 1), pateiktais duomenimis, galima daryti išvadą, kad darbo rinkai

²²⁶ Remiantis projektų dalyvių apklausos duomenimis.

²²⁷ Remiantis interviu medžiaga.

nepasirengusio tipinio dalyvio (praleidusio projekte vidutinį darbo rinkai nepasirengusiam jaunuoliui tenkančių valandų kiekį) įkainis siekia 880 Eur ir yra gerokai didesnis už darbo rinkai pasirengusių jaunų bedarbių (580 Eur) bei ekonomiškai neaktyvių jaunuolių (503 Eur). Todėl galima daryti išvadą, kad darbo rinkai nepasirengusiems jaunuoliams suteiktų paslaugų efektyvumas buvo mažiausias, nes tipinio dalyvio įkainis buvo pats didžiausias, o rezultatai (grįžimas į švietimo sistemą, darbo rinką, kvalifikacijos įgijimas arba subsidijuojamos veiklos pradžia) tik maždaug 4 proc. geresni už ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupės rezultatus.

LENTELĖ 1. TIKSLINIŲ GRUPIŲ, DALYVAVUSIŲ PROJEKTE „ATRASK SAVE“, VALANDINĖS CHARAKTERISTIKOS, ĮKAINIAI IR REZULTATYVUMAS

Tikslinė grupė	„Atrask save“ praleistas laikas, val.	Valandos įkainis, Eur	Vidutiniškai „Atrask save“ praleistas laikas, val.	Tipinio dalyvio įkainis, Eur	Dalis nuo tikslinės grupės, proc.
Darbo rinkai nepasirengę	2 123 657	12,7	69,3	880,1	100
<i>Darbo rinkai nepasirengę, grįžę</i>		12,7	68,0	863,6	47,8
<i>Darbo rinkai nepasirengę, negrįžę</i>		12,7	70,5	895,4	52,2
Darbo rinkai pasirengę	253 581	12,7	45,7	580,4	100
<i>Darbo rinkai pasirengę, grįžę</i>		12,7	44,8	569,0	50,2
<i>Darbo rinkai pasirengę, negrįžę</i>		12,7	46,6	591,8	49,8
Ekonomiškai neaktyvūs	286 427	12,7	39,6	502,9	100
<i>Ekonomiškai neaktyvūs (eliminavus „greitų“ jaunuolių įtaką)</i>		12,7	53,1	674,4	70,9
<i>Ekonomiškai neaktyvūs, grįžę</i>		12,7	21,0	266,7	43,2
<i>Ekonomiškai neaktyvūs, grįžę (eliminavus „greitų“ jaunuolių įtaką)</i>		12,7	28,7	364,5	27,8 ²²⁸

²²⁸ Procentas nuo visų ekonomiškai neaktyvių jaunuolių.

Tikslinė grupė	„Atrask save“ praleistas laikas, val.	Valandos įkainis, Eur	Vidutiniškai „Atrask save“ praleistas laikas, val.	Tipinio dalyvio įkainis, Eur	Dalis nuo tikslinės grupės, proc.
<i>Ekonomiškai neaktyvūs, negrįžę</i>		12,7	53,6	680,7	56,8
<i>Ekonomiškai neaktyvūs, negrįžę (eliminavus „greitų“ jaunuolių įtaką)</i>		12,7	68,8	873,8	43,1 ²²⁹

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Toliau lyginami į švietimo sistemą, darbo rinką grįžę, kvalifikaciją įgiję ar subsidijuojamą veiklą pradėję darbo rinkai pasirengę ir nepasirengę jaunuoliai. Matyti, kad tipinio į sistemą grįžusio ir darbo rinkai pasirengusio jaunuolio įkainis siekė 569 Eur, tipinio į sistemą grįžusio bei darbo rinkai nepasirengusio – beveik 864 Eur. Po „Atrask save“ į sistemą grįžo beveik 48 proc. darbo rinkai nepasirengusių ir 50 proc. darbo rinkai pasirengusių jaunuolių. Taigi, nors atrodytų, jog darbo rinkai pasirengusių jaunuolių grupei paslaugos buvo teiktos žymiai efektyviau (mažiau investicijų pasiekė tokius pačius rezultatus), tačiau svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad šios grupės yra gana skirtingos ir darbo rinkai nepasirengusiems jaunuoliams dėl prastesnės jų parengties natūraliai reikia daugiau paslaugų tam, kad jie būtų pasirengę grįžti į švietimo sistemą arba darbo rinką.

Ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupė kiek išsiskiria – joje į sistemą (į švietimo sistemą ar darbo rinką) grįžę, kvalifikaciją įgiję ar subsidijuojamą veiklą pradėję NEET jaunuoliai projekte vidutiniškai praleido mažiau valandų negu į sistemą grįžę likusių dviejų tikslinių grupių atstovai. Atitinkamai ir tipinio dalyvio įkainis, siekiantis beveik 267 Eur, buvo pats mažiausias. Žinant, kad 43 proc. ekonomiškai neaktyvių jaunuolių po projekto „Atrask save“ grįžo į sistemą, būtų galima kalbėti apie didelį efektyvumą (rezultatyvumas nedaug prastesnis už prieš tai aptartų grupių, tačiau ištekliai rezultatui pasiekti gerokai mažesni). Tačiau net 36 proc. visų ekonomiškai neaktyvių jaunuolių, grįžusių į sistemą po „Atrask save“, tai padarė projekte praleidę 8 val. arba mažiau. Tokie „greiti“ dalyviai ne tik reikšmingai sumažina tipinio dalyvio įkainį, tačiau ir signalizuoja, kad didelė šios grupės dalis nepriklausė „tikrųjų“ NEET jaunuolių kategorijai. Ekonomiškai neaktyvių į sistemą negrįžusių jaunuolių grupėje per 8 val. arba greičiau intervenciją baigusiu jaunuolių buvo gerokai mažiau – 24 proc. Be to, reikšmingai skiriasi ir 40 val. arba daugiau (tiek laiko projekte praleidusius jaunuolius JRD siūlo laikyti „tikraisiais“ NEET jaunuoliais²³⁰) projekte praleidusių jaunuolių dalis: į sistemą grįžusių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupėje tokių yra 7 proc., o negrįžusių – 19 proc. Kadangi projektu siekta pritraukti ne „greituosius“, tačiau kaip tik – sudėtingesnėje padėtyje esančius ekonomiškai neaktyvius jaunuolius, tikslinga apskaičiuoti vieno tipinio ekonomiškai neaktyvaus jaunuolio dalyvavimo projekto veiklose įkainį, iš analizės eliminuojant tuos ekonomiškai neaktyvius dalyvius, kurie projekto veiklose praleido 8 val. arba mažiau (žr. Lentelė 1).

Taigi, eliminavus per 8 val. arba greičiau pirminę intervenciją baigusiu ekonomiškai neaktyvių jaunuolių įtaką, matyti, kad tik beveik 28 proc. šios grupės jaunuolių grįžo į sistemą. Projekto išlaidos tam, kad vienas ekonomiškai neaktyvus tipinis jaunuolis (eliminavus ypatingai trumpai intervencijoje dalyvavusių

²²⁹ Procentas nuo visų ekonomiškai neaktyvių jaunuolių.

²³⁰ Remiantis interviu medžiaga.

jaunuolių statistiką) grįžtų į sistemą, siekė beveik 365 Eur. Taigi, su gerokai mažesnėmis investicijomis pasiektas gerokai prastesnis rezultatas lyginant su darbo rinkai pasirengusių ir darbo rinkai nepasirengusių jaunų bedarbių grupėmis. Atsižvelgiant į tai, iš ekonomiškai neaktyvių dalyvių imties eliminavus ypatingai greitai dalyvavimą projekto „Atrask save“ veiklas baigusius dalyvius, galima teigti, jog šios grupės jaunuolių kaštų ir pasiektų rezultatų santykis reikšmingai nesiskiria nuo kitų tikslinių grupių.

Projekto „Naujas startas“ įgyvendinimui skirta lėšų suma (35,4 mln. Eur) buvo panaši kaip ir skirta projekto „Atrask save“ įgyvendinimui. Tačiau, lyginant su projektu „Atrask save“, projekte „Naujas startas“ dalyvavo gerokai mažiau dalyvių (apie 16 tūkst.), todėl vienam antrinės intervencijos dalyviui teko gerokai daugiau lėšų – 2175,9 Eur. Kaip ir projekto „Atrask save“ atveju, didžiausią dalį antrinės intervencijos dalyvių sudarė darbo rinkai nepasirengę jauni bedarbiai (65 proc.), o darbo rinkai pasirengusių jaunų bedarbių ir ekonomiškai neaktyvių jaunuolių projekte dalyvavo gerokai mažiau, atitinkamai 14 ir 18 proc. Atlikti skaičiavimai parodė, kad 23,2 mln. Eur iš visų projektui „Naujas startas“ skirtų lėšų teko darbo rinkai nepasirengusiems, 5,1 mln. Eur – darbo rinkai pasirengusiems jauniems bedarbiams, o 6,6 mln. Eur – ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams. Remiantis SODRA duomenimis indentifikuota, kad iš projekte „Naujas startas“ dalyvavusių tikslinių grupių daugiausia (matuojant procentais) be subsidijos per 28 d. dirbti pradėjo darbo rinkai pasirengusių (81 proc.) jaunuolių. Iš darbo rinkai nepasirengusių dalyvių po intervencijos be subsidijos pradėjo dirbti 50 proc., iš ekonomiškai neaktyvių jaunuolių – 57 proc.

LENTELĖ 2. INVESTICIJOS Į „NAUJAS STARTAS“ DALYVIUS IR DALIS GRĮŽUSIŲ Į DARBO RINKĄ

Kategorija	Darbo nepasirengę	Darbo pasirengę	Ekonomiškai neaktyvūs
„Naujas startas“ dalyvių skaičius, vnt.	10 500	2 300	3 000
Investicijos į tikslinę grupę, mln. Eur	23,2	5,1	6,6
Grįžo po „Naujas startas“ per 28 d., proc. („Naujas startas“ dalyvavusi tikslinė grupė – 100 proc.)	50	81	57
Vieno po antrinės intervencijos per 28 d. pradėjusio dirbti dalyvio įkainis, Eur	4348	2746	3848

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Kaip matyti iš lentelės (žr.

Lentelė 2), nepaisant to, kad didžiausios investicijos buvo skirtos darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių grupei, procentaliai per 28 d. po antrinės intervencijos į darbo rinką grįžo mažiausiai (50 proc.) šios tikslinės grupės dalyvių. Tuo tarpu geriausią rezultatą, vertinant tik po antrinės intervencijos į darbo rinką grįžusius NEET jaunuolius, pasiekė darbo rinkai pasirengę jaunuoliai (81 proc.).

Vertinant per 28 d. į darbo rinką grįžusius jaunuolius pastebima, kad didžiausiu įkainiu (4 348 Eur) pasižymėjo darbo rinkai nepasirengę jaunuoliai (neefektyviausiai panaudotos lėšos), mažiausiu – (2 746 Eur) darbo rinkai pasirengę jaunuoliai (efektyviausiai panaudotos lėšos).

Apibendrinant, galima daryti išvadą, kad darbo rinkai pasirengusių jaunuolių grupėje paslaugos buvo teikiamos efektyviau nei ekonomiškai neaktyvių jaunuolių atveju (didžiausia dalis įsidarbinusių, mažiausias vieno dalyvio įkainis). Mažiausiai efektyvios kaštų–rezultato požiūriu buvo paslaugos, teiktos nepasirengusiems darbo rinkai bedarbiams. Tačiau taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad ekonomiškai neaktyviems ir darbo rinkai nepasirengusiems jaunuoliams natūraliai reikia daugiau investicijų tam, kad būtų pasiektas toks pats rezultatas.

2.3.6 PRIEMONĖS TVARUMO VERTINIMAS

Priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) tvarumas vertinamas dviem aspektais: vertinant priemonės poveikį naujų paslaugų atsiradimui ir įsitvirtinimui (naujų paslaugų tvarumas), kuris apima ir sukaupto panašių veiklų įgyvendinimo potencialo (projektuose dirbusių LDB ir JRD JGI koordinatorių bei projektus įgyvendinusių organizacijų įgytos patirties) tvarumą bei dalyvių pasiektų rezultatų tvarumą (t.y. kiek ilgai sėkmingai į darbo rinką arba švietimo sistemą grįžę dalyviai joje išsilaikė)²³¹.

..... PRIEMONĖS POVEIKIS NAUJŲ PASLAUGŲ ATSIKIDIMUI IR ĮSITVIRTINIMUI

Įgyvendinant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (Nr. 07.4.1-ESFA-V-404) projektus „Atrask save“ ir „Naujas startas“ tiek JRD, tiek LDB organizuotose veiklose atsirado naujų, anksčiau NEET jaunimui neteiktų, paslaugų arba buvo išplėstas jau anksčiau teiktų paslaugų mastas.

Įgyvendinant JRD organizuotas projekto „Atrask save“ veiklas, pirmą kartą visos Lietuvos mastu teiktos paslaugos būtent ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams, išplėstas savanorystės galimybių pasirinkimas, sukurta veikianti savanoriavimo sistema (įtraukiant mentorius, palaikančius savanorį visu savanorystės periodu) ir prisidėta prie geresnės savanorystės koncepcijos įsitvirtinimo šalyje. Taip pat buvo išbandytos naujos, iki šiol darbe su šia tiksline grupe dirbančių organizacijų netaikytos, siauros srities specialisto, pasitelkiamo pagal individualius jaunuolio poreikius, paslaugos²³².

Taip pat 60 jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų (JRD partnerių) bei 64 darbo su jaunimu specialistai (JRD JGI koordinatoriai) įgijo kelerių metų trukmės intensyvios patirties NEET jaunuolių identifikavimo, pritraukimo ir darbo su jais srityse.

Tačiau, pasibaigus projekto veikloms matoma, jog šios JRD organizuotose projekto „Atrask save“ veiklose įgyvendintos naujovės nebus tęsiamos, o didelė dalis organizacijų ir, ypatingai, JRD JGI koordinatorių sukauptos patirties bus prarasta. Kaip rodo JRD JGI apklausos rezultatai, didžioji dalis – 77 proc. JRD JGI koordinatorių organizacijose, kuriose buvo įdarbinti projekto „Atrask save“ laikotarpiu, kitais, su projekto įgyvendinimu nesusijusiais, pagrindais organizacijoje nebedirba²³³. Taigi taip prarandama galimybė ne tik toliau panaudoti jų sukauptą patirtį ir gebėjimus, tačiau ir prarandami šių koordinatorių užmezgti tinklai su socialiniais–ekonominiais partneriais, įvairiomis savivaldybės institucijomis, kadangi šių kontaktų užmezgimas buvo laikomas koordinatorių, o ne juos įdarbinusių organizacijų atsakomybe.

²³¹ Šis aspektas bus vertinamas tuo atveju, jeigu vertintojams bus pateikti reikalingi SODRA duomenys.

²³² Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija

²³³ Remiantis JRD JGI koordinatorių apklausos rezultatais

Kalbant apie JRD partnerių organizacijų galimybes pritaikyti įgytą patirtį ir tęsti pradėtas veiklas, svarbu pastebėti, kad, kaip jau buvo minėta anksčiau, atrinkus JRD JGI koordinatorius, JRD visą komunikaciją, pagalbą ir kompetencijų ugdymą nukreipė tik į įdarbintus JRD JGI koordinatorius, papildomų susitikimų, mokymų ir projekto naudos bei galimybių tęsti pradėtas veiklas partnerėms organizacijoms neorganizuojant ir nekomunikuojant. Todėl, nors JRD partnerės organizacijos į projekto veiklas turėjo būti įtrauktos kaip lygiaverčiai partneriai, dažnai jų dalyvavimas projekte veiklose apsiribojo tik patalpų JRD JGI koordinatoriui suteikimu ir epizodine pagalba jam atliekant savo funkcijas. Projekto įgyvendinimas partneriui kaip organizacijai buvo naudingas tik tais atvejais, kai darbas su jaunimu yra pagrindinė partnerio veikla, o JRD JGI koordinatoriumi tapo organizacijoje nuolat dirbantis darbuotojas. Tokiais atvejais projektas leido įgyti organizacijai vertingos patirties, kurią ji galės pritaikyti ateityje. Kitais atvejais arba sukaupta patirtis organizacijoje nepasiliko (tais atvejais, kai JRD JGI koordinatorius buvo įdarbintas tik projekto įgyvendinimo laikotarpiui) arba ji organizacijai nėra vertinga (tais atvejais, kai į projektą buvo įtrauktos organizacijos, įprastai nedirbančios su jaunimu), todėl taip pat nebus toliau pritaikoma. Kitų naudų iš projekto įgyvendinimo organizacijos taip pat negavo, atvirškčiai, prie projekto įgyvendinimo dar turėjo prisidėti ir savo lėšomis (pvz., finansuojant buhalterio, skaičiuojančio JRD JGI koordinatoriaus išdirbtą laiką ir atlyginimą, JRD JGI koordinatoriui padedančio organizacijos vadovo ar kitų kolegų atlyginimą, perkant papildomas projekto įgyvendinimui reikalingas priemones (pvz.: papildomas skrajutes, viešinimo priemones)²³⁴. Dėl šių priežasčių, o taip pat jau anksčiau šiame vertinime minėtos dėmesio iš JRD stokos, dalis organizacijų gali būti nesuinteresuotos dalyvauti partnerių statusu kitose panašiose veiklose, todėl teigti, jog projekto rėmuose buvo sukurtos tvarios partnerystės tarp JRD ir partnerių organizacijų, kurios išliks ir ateityje, negalima. Taip pat svarbu pastebėti, kad net tais atvejais, kai projekto partnerėmis buvo organizacijos, kurioms darbas su jaunimu yra nuolatinė veikla, o JRD JGI koordinatorius liko dirbti šioje organizacijoje, tokios organizacijos yra finansuojamos projektiniu pagrindu²³⁵, taigi nesukūrus tvarių su NEET jaunuoliais dirbančių organizacijų finansavimo mechanizmų net ir tokio tipo organizacijoms gali būti sudėtinga sukauptą patirtį savo darbe taikyti ir toliau.

LDB organizuotų projekto „Atrask save“ veiklų atveju į kasdienį LDB darbą su jaunais bedarbiais taip pat buvo integruota daug naujovių. Įvardindami pagrindinius skirtumus tarp įprastų LDB jauniems bedarbiams teikiamų ir projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu teiktų paslaugų, LDB JGI koordinatoriai pabrėžė tai, kad projekto „Atrask save“ metu teiktos paslaugos buvo kompleksiškesnės, geriau pritaikytos kiekvieno jaunuolio asmeniniams poreikiams. Buvo galimybė kiekvienam jaunuoliui skirti daugiau laiko, geriau jį pažinti, sužinoti jo asmeninius poreikius ir lūkesčius. Taip pat projekte teiktos įprastai LDB neteikiamos grupinių užsiėmimų, siauros srities specialistų paslaugos²³⁶. Dauguma (93 proc.) LDB JGI koordinatorių taip pat nurodė, jog, jų nuomone, projekto „Atrask save“ metu jauniems bedarbiams teiktos paslaugos buvo šiek tiek arba daug efektyvesnės, nei įprastos LDB jauniems bedarbiams teikiamos paslaugos.

Vis dėlto, kaip ir JRD įgyvendintų veiklų atveju, matoma, jog išbandytos naujovės tolesniame kasdiniame LDB darbe sistemingai taikomos nebus. Net 93 proc. LDB JGI koordinatorių apklausoje dalyvavusių respondentų nurodė, kad nebedirba TDB skyriuje, kuriame dirbo projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu. Taigi šių LDB JGI koordinatorių sukauptos alternatyvaus darbo su jaunais bedarbiais patirties šiuose TDB skyriuose taip pat neliko. Taip pat, nors kai kurios paslaugos (pavyzdžiui, siauros srities specialistų paslaugos, grupiniai užsiėmimai, profesinis mokymas, stažuotės, pameistrystė, subsidijuojamo įdarbinimo paslaugos) bus toliau teikiamos įgyvendinant naujus jauniems bedarbiams skirtus projektus, tačiau jų

²³⁴ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija

²³⁵ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

²³⁶ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos rezultatais.

teikimas taip pat bus finansuojamas iš ES struktūrinių lėšų, taigi tvarūs, nacionalinėmis lėšomis finansuojami, tokių paslaugų teikimo mechanizmai nebus sukurti²³⁷.

Kaip atvejo studijų atlikimo metu įvardijo kai kurie LDB JGI koordinatoriai, projekto „Atrask save“ veiklos LDB buvo įgyvendinamos kaip tam tikra alternatyvi struktūra, su nenuolatiniais darbuotojais, su daugiau laisvės prisitaikymui prie dalyvio poreikių, nei įprastai turi TDB skyriuose dirbantys specialistai. Taigi, nors TDB skyriuose dirbantys specialistai galėjo matyti projekte „Atrask save“ teikiamas paslaugas ir kažkuriuos elementus integruoti į savo darbą, tai padaryti jiems labai sudėtinga, todėl, kad ne projekte dirbančių skyrių specialistų standartinės paslaugų teikimo procedūros, reikalavimai įprastai teikiamoms paslaugoms, laikas kurį jie gali skirti jaunam bedarbiui po projekto įgyvendinimo nepasikeitė²³⁸.

Įgyvendinant projektą „Naujas startas“ taip pat buvo pradėtos teikti tam tikros naujos, anksčiau LDB neteiktos paslaugos – jauniems bedarbiams siūlyta atlikti stažuotę, mokytis pagal pameistrystės profesinio mokymo formą. Taip pat buvo išplėstos paramos verslo įkūrimui priemonės. Nors galimybė atlikti stažuotę ir mokytis pagal pameistrystės profesinio mokymo formą iš pradžių buvo įgyvendinamos gana sudėtingai, kadangi tiek patys TDB dirbantys specialistai, tiek projekto veiklų dalyviai nebuvo susipažinę su šiomis veiklomis, taip pat pameistrystės formos profesinio mokymo atveju galimų rinktis mokymo programų pasiūla buvo labai nedidelė, tačiau projekto eigoje tiek TDB skyrių specialistai, tiek projektų dalyviai susipažino su šiomis priemonėmis ir jos tapo gana populiarios. Kaip jau minėta šioje ataskaitoje, analizuojant SODRA duomenis taip pat pastebėta, jog priemonė „Pameistrystė“ gali būti laikoma pasiteisinusia, nes po dalyvavimo joje per 28 d. daugiau nei 90 proc. dalyvių pradėjo dirbti be subsidijos. Remiantis SODRA duomenimis, po dalyvavimo priemonėje „Stazuotė“ per 28 d. be subsidijos dirbti pradėjo mažiau – 55 proc. dalyvių, tačiau taip pat svarbu atkreipti dėmesį, jog šiam rodikliui įtakos turi ir labai mažas priemonės „Stazuotė“ dalyvių skaičius²³⁹, todėl, siekiant tiksliau įvertinti, ar ši priemonė buvo pasiteisinusi, būtų tikslinga ją taikyti didesniai skaičiui dalyvių.

Tuo tarpu savarankiško užimtumo rėmimo priemonė buvo populiari nuo pat jos įgyvendinimo pradžios ir visu jos įgyvendinimo laikotarpiu. Taip pat, net ir pasibaigus projekto veikloms, TDB sulaukia klausimų apie galimą šios priemonės atnaujinimą²⁴⁰. Tai, kad ši priemonė buvo pasiteisinusi, rodo jau anksčiau šioje ataskaitoje pristatyti duomenys, jog ne mažiau kaip 88 proc.²⁴¹ priemonės dalyvių per 28 d. po dalyvavimo joje pabaigos pradėjo savarankišką veiklą, o apskritai į darbo rinką įsiliejo daugiau nei 90 proc. priemonės dalyvių. Kaip pristatoma tolesniame ataskaitos skyriuje, dalyje, kurioje analizuojamas skirtingų projekto „Naujas startas“ priemonių dalyvių pasiektų rezultatų tvarumas, savarankiško užimtumo priemonės dalyviai taip pat pasižymėjo geriausiais išsilaikymo darbo rinkoje rodikliais. Taigi, minėta priemonė ne tik paskatina dalyvių verslumą, įsiliejimą į darbo rinką, tačiau ir padeda joje išsilaikyti ilgesnį laiką²⁴².

Taigi, esant finansinių resursų, iš naujų, projekto „Naujas startas“ metu išbandytų, aktyvios darbo rinkos politikos priemonių, tikslinga būtų tęsti priemonių „Pameistrystė“ bei „Savarankiško užimtumo rėmimas“

²³⁷ Remiantis LDB JGI koordinatorių apklausos rezultatais.

²³⁸ Remiantis atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

²³⁹ Remiantis SODRA pateiktais duomenimis.

²⁴⁰ Remiantis interviu ir atvejo studijų atlikimo metu surinkta informacija.

²⁴¹ Čia svarbu atkreipti dėmesį, jog šis skaičius iš tiesų turi būti lygus arba artimas 100 proc., nes dalyviams finansavimas buvo skiriamas tik tuo atveju, jeigu jie įsteigia darbo vietą sau, tačiau, kadangi SODRA duomenyse kai kurie savarankišką veiklą pradėję ir įmonę įsteigę bei patys joje įsidarbinę asmenys galėjo būti pažymėti kaip samdomi darbuotojai, skaičiavimuose jų negalima matyti kaip pradėjusių savarankišką veiklą ir tai šiek tiek iškreipia galutinį rezultatą.

²⁴² Remiantis SODRA pateiktais duomenimis.

įgyvendinimą, o priemonė „Stažuotė“, esant resursų, galėtų būti dar kartą išbandyta ją teikiant didesniams skaičiui dalyvių, tačiau trūkstant resursų šios priemonės tolesnio įgyvendinimo būtų galima atsisakyti.

PRIEMONĖS VEIKLŲ DALYVIŲ PASIEKTŲ REZULTATŲ TVARUMAS

Vertinant pasiektų rezultatų tvarumą buvo analizuojama dalyvių, kurie per 28 dienas po dalyvavimo pirminėje arba antrinėje intervencijoje susirado darbą arba pradėjo savarankišką veiklą (t. y. dalyvavimą intervencijoje baigė pasiekę planuotą rezultatą) išlikimo darbo rinkoje trukmė. Per 28 dienas po dalyvavimo intervencijoje įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išlikimo darbo rinkoje trukmė buvo matuojama skaičiuojant dalį dalyvių, kurie darbo rinkoje išsilaikė bent 3, 6 arba 9 mėnesius po įsidarbinimo arba verslo pradžios datos (kiekvieniu atveju į skaičiavimą įtraukiant visus dalyvius, po kurių įsidarbinimo ar verslo pradžios per 28 dienas po dalyvavimo priemonės veiklose pabaigos jau yra praėjęs konkretus mėnesių skaičius) bei vidutinį mėnesių, kuriuos dalyviai išsilaikė darbo rinkoje, skaičių per kiekvieną iš laikotarpių. Priemonės veiklų dalyvių pasiektų rezultatų tvarumas buvo skaičiuojamas išskiriant pirminės ir antrinės intervencijos dalyvius, taip pat tiek visai dalyvių populiacijai, tiek atskirai darbo rinkai pasirengusių, darbo rinkai nepasirengusių ir ekonomiškai neaktyvių dalyvių grupėms. Vertinant antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ veiklose dalyvavusių dalyvių pasiektų rezultatų tvarumą, jie buvo apskaičiuoti tiek visos populiacijos mastu, tiek išskiriant dalyvius pagal tai, kokiose projekto „Naujas startas“ finansuotose veiklose jie dalyvavo.

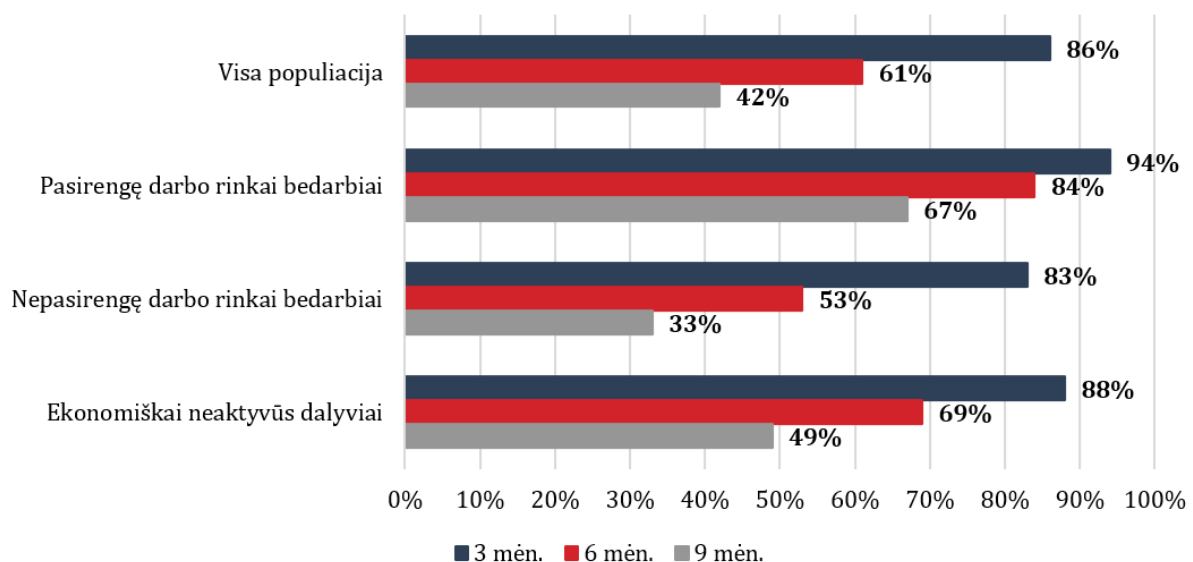
Tų dalyvių, kurie po dalyvavimo priemonės veiklose per 28 dienas pradėjo mokytis, pasiektų rezultatų tvarumas nebuvo vertintas viena vertus dėl to, jog visos mokymo programos yra skirtingos trukmės, todėl nustatyti, koks mokantis praleistas laikas yra laikytinas pakankamu, yra sudėtinga (reikėtų atsižvelgti į kiekvienos mokymo programos individualią trukmę). Kita vertus, SODRA pateiktuose duomenyse, kuriais remiantis buvo analizuotas priemonės dalyvių pasiektų rezultatų tvarumas, nėra matomas mokymosi statusas (matoma tik tai, ar konkretus asmuo kažkurį mėnesį buvo priskiriamas prie apdraustųjų, tačiau nėra žinoma, koks buvo jo kaip apdraustojo statuso pagrindas, t. y. ar jis mokėsi, buvo užsiregistravęs TDB, buvo tėvystės / motinystės atostogose ar pan.).

Vertinant po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose per 28 dienas įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumą, jis apskaičiuotas dviem skirtingais būdais. Pirmiausia minėtos grupės dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumas vertintas jį matuojant visų LDB pateiktuose duomenyse kaip rezultatyviai dalyvavimą projekte „Atrask save“ baigusiu (įsidarbinusių arba pradėjusių savarankišką veiklą) dalyvių atžvilgiu. Tačiau, kaip jau minėta anksčiau šioje ataskaitoje, prie rezultatyviai dalyvavimą pirminėje intervencijoje baigusiu dalyvių LDB pateiktuose duomenyse buvo priskirti ir tie, kurie įsidarbino su subsidija, t. y. per 28 dienas po dalyvavimo projekte „Atrask save“ pabaigos pradėjo dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose. Taigi, skaičiuojant visų LDB pateiktuose duomenyse kaip rezultatyviai dalyvavimą pirminėje intervencijoje baigusiu nurodytų dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumą, į šį skaičių patenka ir tie, kurie nurodytą laikotarpį darbo rinkoje išsilaikė dėl to, jog analizuojamu laikotarpiu projekto „Naujas startas“ rėmuose vis dar gavo darbo užmokesčio subsidiją. Atsižvelgiant į tai, jog tokių, dirbančių dėl to, jog toliau dalyvauja antrinės intervencijos veiklose, dalyvių įtraukimas iškreipia realią dalyvių išsilaikymo darbo rinkoje situaciją, pirminę intervenciją rezultatyviai baigusiu dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumas apskaičiuotas ir į analizę netraukiant šių su subsidija įsidarbinusių dalyvių.

Kaip matoma iš žemiau pateikto grafiko, analizuojant visų rezultatyviai dalyvavimą pirminėje intervencijoje baigusiu dalyvių (neišskiriant tų, kurie rezultatyviai dalyvavimą projekte „Atrask save“ baigė dėl to, jog pradėjo dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose) išlikimo darbo rinkoje tvarumą, jis yra labai aukštas, nors bėgant laikui mažėja. Vertinant visos analizuojamos populiacijos išlikimo darbo rinkoje tvarumą matoma, jog net 86 proc. visų rezultatyviai dalyvavimą pirminės intervencijos veiklose baigusiu

dalyvių darbo rinkoje išsilaikė bent 3 mėnesius. Atitinkamai bent 6 ir bent 9 mėnesius darbo rinkoje išliko 61 ir 42 proc. visų rezultatyviai dalyvavimą projekte „Atrask save“ baigusiu dalyvių.

Vertinant atskirų projekto „Atrask save“ veiklas baigusiu dalyvių grupių išlikimo darbo rinkoje tvarumą, matoma, jog stabiliausiai darbo rinkoje išsilaikė pasirengę darbo rinkai bedarbiai dalyviai. Šioje grupėje ne tik didžiausia dalis dalyvių darbo rinkoje išsilaikė tiek bent 3, tiek bent 6, tiek bent 9 mėnesius, tačiau ir bėgant laikui darbo rinkoje išlikusių dalyvių dalies mažėjimas šioje grupėje buvo mažiausias (dalis darbo rinkoje išsilaikiusių bent 9 mėnesius po įsidarbinimo, lyginant su dalimi darbo rinkoje išsilaikiusių bent 3 mėnesius, sumažėjo 27 proc. punktais). Darbo rinkoje gana stabiliai išsilaikė ir ekonomiškai neaktyvūs dalyviai. Dalis darbo rinkoje bent 3, bent 6 ir bent 9 mėnesius išlikusių ekonomiškai neaktyvių dalyvių buvo mažesnė nei darbo rinkai pasirengusių bedarbių dalyvių grupėje, tačiau didesnė nei nepasirengusių darbo rinkai bedarbių dalyvių atveju. Taip pat ir bėgant laikui darbo rinkoje išlikusių dalyvių dalies sumažėjimas ekonomiškai neaktyvių dalyvių grupėje buvo didesnis nei tarp darbo rinkai pasirengusių bedarbių dalyvių, tačiau mažesnis nei darbo rinkai nepasirengusių bedarbių dalyvių atveju (dalis darbo rinkoje išsilaikiusių bent 9 mėnesius po įsidarbinimo lyginant su dalimi darbo rinkoje išsilaikiusių bent 3 mėnesius, ekonomiškai neaktyvių ir darbo rinkai nepasirengusių dalyvių grupėse atitinkamai sumažėjo 39 ir 50 proc. punktų).

PAVEIKSLAS 24. PO DALYVAVIMO PROJEKTE „ATRASK SAVE“ ĮSIDARBINUSIŲ ARBA SAVARANKIŠKĄ VEIKLĄ PRADĖJUSIŲ DALYVIŲ IŠLIKIMO DARBO RINKOJE TVARUMAS

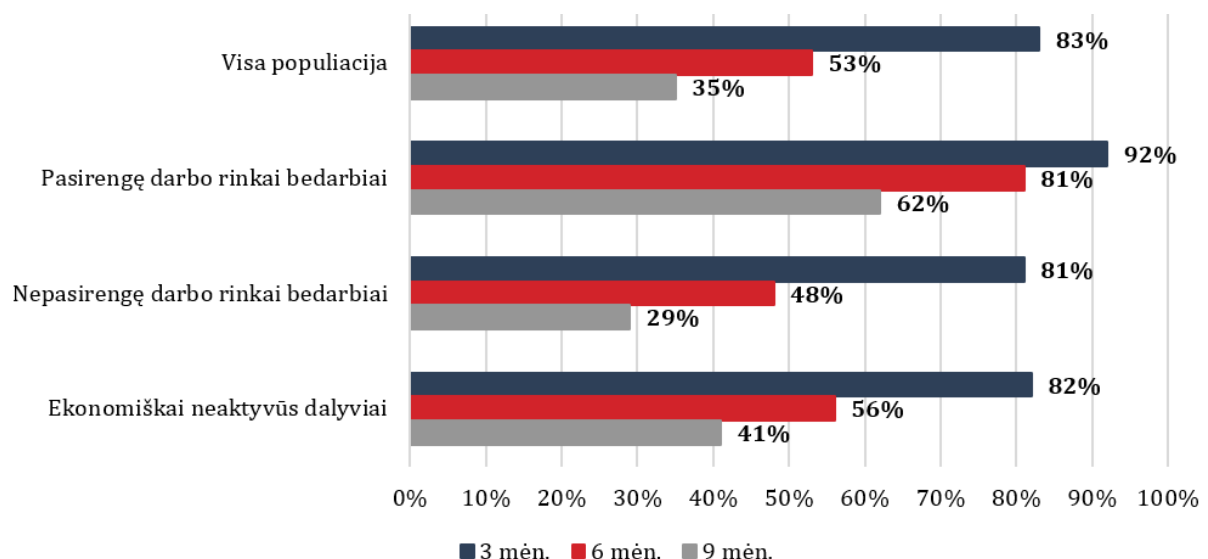
Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Apskaičiavus vidutinį per tam tikrą laikotarpį nuo įsidarbinimo dirbtų mėnesių skaičių buvo nustatyta, jog visoje analizuotoje populiacijoje per 6 mėnesių nuo įsidarbinimo datos laikotarpį vidutiniškas dirbtų mėnesių skaičius siekė 5,21, o per 12 mėnesių laikotarpį – 9,41 (t.y. po dalyvavimo intervencijoje įsidarbinę dalyviai visus šiuos mėnesius dirbo, nors galimai su trumpais pertrūkiais, pvz., keičiant darbą, kurie netruko ilgiau nei dalį mėnesio). Skaičiuojant tik pilnus dalyvių išdirbtus mėnesius, t.y. vienoje darbovietėje be pertrūkių praleistą laiką, visoje populiacijoje vidutinis jų skaičius per 6 mėn. siekė 2,77 mėnesius, o per 12 mėnesių – 5,11 mėnesių. Visi šie rodikliai aukščiausi buvo pasirengusių darbo rinkai bedarbių dalyvių populiacijoje (bendra vidutinė išlikimo darbo rinkoje trukmė per 6 mėn. – 5,69 mėn., per 12 mėn. – 10,7 mėn., pilnų mėnesių dirbta per 6 mėn. – 2,83 mėn., per 12 mėn. – 5,37 mėn.). Žemiausi – darbo rinkai nepasirengusių bedarbių dalyvių populiacijoje (bendra vidutinė išlikimo darbo rinkoje trukmė per 6 mėn. – 5,02 mėn., per 12 mėn. – 8,9 mėn., pilnų mėnesių dirbta per 6 mėn. – 2,75 mėn., per 12 mėn. –

5,02 mėn.). Ekonomiškai neaktyvių dalyvių populiacijos tvarumo rodikliai buvo šiek tiek geresni už nepasirengusių darbo rinkai bedarbių dalyvių, tačiau prastesni už pasirengusių darbo rinkai bedarbių dalyvių (bendra vidutinė išlikimo darbo rinkoje trukmė per 6 mėn. – 5,26 mėn., per 12 mėn. – 9,35 mėn., pilnų mėnesių dirbta per 6 mėn. – 2,75 mėn., per 12 mėn. – 5,14 mėn.).

Kaip jau minėta anksčiau, vertinant po pirminės intervencijos per 28 dienas įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumą, atskirai buvo apskaičiuotas šios populiacijos pasiektų rezultatų tvarumas, neįtraukiant tų dalyvių, kurie LDB duomenyse buvo užfiksuoti kaip sėkmingai įsidarbinę arba pradėję savarankišką veiklą tik dėl to, jog per 28 dienas pradėjo dalyvauti vienoje iš projekto „Naujas startas“ finansuojamų priemonių. Kaip matoma iš grafiko žemiau, atmetus tokius su subsidija per 28 dienas po dalyvavimo pirminėje intervencijoje įsidarbinusius dalyvius, išsilaikymo darbo rinkoje rodikliai šiek tiek mažėja (pvz., bendroje populiacijoje bent 3, bent 6 ir bent 9 mėnesius po įsidarbinimo darbo rinkoje išlikusių dalyvių dalis mažėja 3–8 proc. punktais). Labiausiai šis sumažėjimas pastebimas ekonomiškai neaktyvių dalyvių grupėje (bent 3, bent 6 ir bent 9 mėnesius po įsidarbinimo darbo rinkoje išlikusių dalyvių dalis šioje grupėje mažėja 6–13 proc. punktų). Tai rodo, jog būtent ekonomiškai neaktyvių dalyvių grupėje subsidijuojamas įdarbinimas projekto „Naujas startas“ rėmuose buvo itin paplitęs (kas atspindi jau anksčiau šioje ataskaitoje pateiktus duomenis, jog didelė dalis ekonomiškai neaktyvių projekto „Atrask save“ dalyvių buvo tie, kurie į JRD organizuotas veiklas atėjo tik siekdami greičiau baigti dalyvavimą projekte „Atrask save“ ir pereiti į projektą „Naujas startas“).

Tačiau, nepaisant apskritai mažesnių išsilaikymo darbo rinkoje rodiklių, atskirų dalyvių grupių išlikimo darbo rinkoje tendencijos į skaičiavimus neįtraukiant su subsidija įsidarbinusių dalyvių, išlieka panašios. Stabiliausiai darbo rinkoje išsilaiko darbo rinkai pasirengę bedarbiai, taip pat gana stabiliai darbo rinkoje išlieka ekonomiškai neaktyvūs dalyviai, o mažiausiai stabiliai – darbo rinkai nepasirengę dalyviai. Tačiau svarbu pastebėti, jog dėl jau minėto didžiausio su subsidija įsidarbinusių dalyvių pašalinimo iš analizės poveikio ekonomiškai neaktyvių dalyvių grupėje, šios grupės ir nepasirengusių darbo rinkai bedarbių dalyvių grupės išsilaikymo darbo rinkoje rodikliai supanašėja.

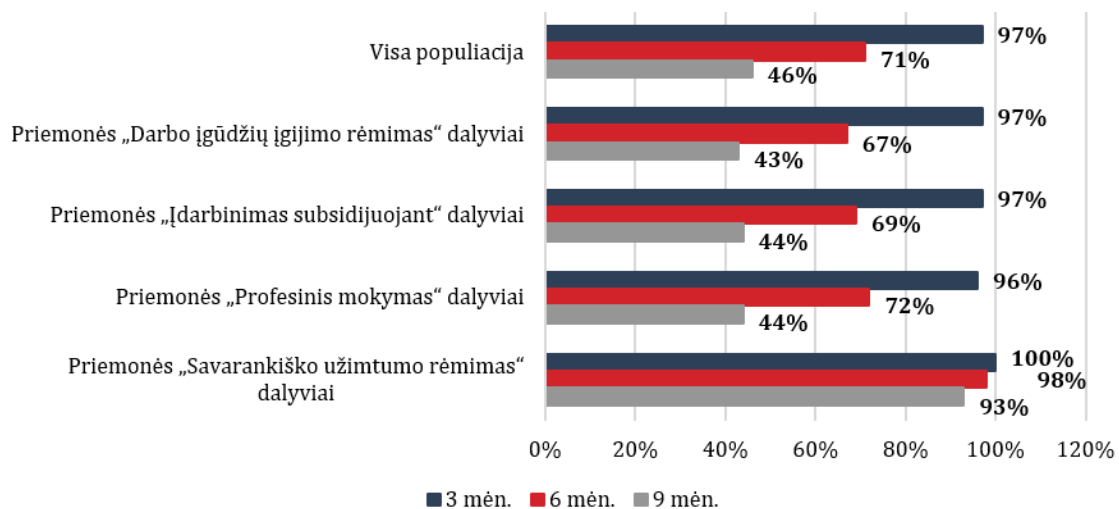
PAVEIKSLAS 25. PO DALYVAVIMO PROJEKTE „ATRASK SAVE“ ĮSIDARBINUSIŲ ARBA SAVARANKIŠKĄ VEIKLĄ PRADĖJUSIŲ DALYVIŲ IŠLIKIMO DARBO RINKOJE TVARUMAS (IŠSKYRUS TUOS, KURIE ĮSIDARBINO SU SUBSIDIJA)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Iš analizės pašalinus po pirminės intervencijos per 28 dienas su subsidija įsidarbinusius dalyvius, vidutinis per tam tikrą laikotarpį nuo įsidarbinimo dirbtų mėnesių skaičius bei vidutinis per tam tikrą laikotarpį dirbtų nepertraukiamų mėnesių skaičius tiek bendroje tiriamoje populiacijoje, tiek atskirose analizuojamose dalyvių grupėse taip pat šiek tiek sumažėja, tačiau šis sumažėjimas nėra labai žymus.

Toliau analizuojant priemonės veiklą dalyvių pasiektų rezultatų tvarumą buvo apskaičiuotas po dalyvavimo antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ veiklose per 28 dienas įsidarbinusių arba pradėjusių savarankišką veiklą dalyvių išlikimo darbo rinkoje tvarumas.

Kaip matoma iš žemiau pateikto grafiko, po dalyvavimo projekte „Naujas startas“ per 28 dienas įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išsilaikymo darbo rinkoje rodikliai yra aukštesni nei dalyvių, kurie įsidarbino arba savarankišką veiklą pradėjo po dalyvavimo projekte „Atrask save“. Visoje po dalyvavimo projekte „Naujas startas“ įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių populiacijoje bent 3 mėnesius darbo rinkoje išliko net 97 proc., bent 6 mėnesius – 71 proc., o bent 9 mėnesius – 46 proc. Analizuojant dalyvių įsidarbinimo ar savarankiškos veiklos tvarumą pagal tai, kokioje projekto „Naujas startas“ priemonėje konkretus dalyvis dalyvavo, matoma, jog tvariausias buvo priemonės „Savarankiško užimtumo rėmimas“ dalyvių išsilaikymas darbo rinkoje. Tai pirmiausia sietina su priemonėje „Savarankiško užimtumo rėmimas“ dalyvavusiems dalyviams galiojusia sąlyga, jog įsteigta savarankiško darbo vieta privalo būti išlaikyta ne mažiau kaip 36 mėnesius nuo įsteigimo dienos²⁴³. Atsižvelgdami į šią sąlygą, tikėtina, dauguma dalyvių prieš naudodamiesi šia priemone iš anksto įvertino savo galimybes išlikti darbo rinkoje nustatytą laikotarpį.

PAVEIKSLAS 26. PO DALYVAVIMO PROJEKTE „NAUJAS STARTAS“ ĮSIDARBINUSIŲ ARBA SAVARANKIŠKĄ VEIKLĄ PRADĖJUSIŲ DALYVIŲ IŠLIKIMO DARBO RINKOJE TVARUMAS

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

Po dalyvavimo kitose projekto „Naujas startas“ finansuotose priemonėse įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išsilaikymo darbo rinkoje rodikliai iš esmės nesiskiria. Tačiau svarbu pastebėti, jog aukščiau pateiktame grafike nėra išskirtos projekto „Naujas startas“ finansuotos priemonės

²⁴³ Remiantis oficialiame LDB tinklapyje pateikiama projekto „Naujas startas“ įgyvendinimo informacija.

„Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį“ bei „Stażuotė“. Šios priemonės neišskirtos todėl, jog SODRA pateiktuose duomenyse nebuvo nė vieno šių priemonių dalyvio, kuris po dalyvavimo vienoje iš minėtų priemonių būtų įsidarbinęs ir išsilaikęs darbo rinkoje bent 3, 6 arba 9 mėnesius. Tai pirmiausia gali būti paaiškinta santykinai nedideliu šiose priemonėse dalyvavusių dalyvių skaičiumi (turint nedidelę imtį labiau tikėtina, jog joje stipriau bus matomi nuokrypiai nuo vidurkio) bei vėlyva šių priemonių pradžia, kas lėmė, jog SODRA pateiktuose duomenyse dalies minėtose priemonėse dalyvavusių ir po dalyvavimo jose įsidarbinusių dalyvių atveju dar nebuvo galima identifikuoti jų dalyvavimo tvarumo praėjus 3, 6 arba 9 mėnesiams po intervencijos. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, jog priemonės „Įdarbinimo pagal pameistrystės darbo sutartį“ atveju dalyviams siūlomų pameistrystės mokymo programų skaičius buvo ribotas (buvo galima rinktis tik tam tikras profesinio mokymo programas), o priemonės „Stażuotė“ dalyviai būtent šią priemonę, o ne įdarbinimo priemones galėjo rinktis dėl lankstesnių sąlygų, kas abiem atvejais nurodo, jog būtent šiose priemonėse dalyvavę dalyviai galėjo pasižymėti specifinėmis charakteristikomis, kurios apskritai sumažina jų galimybes įsitvirtinti darbo rinkoje, nepriklausomai nuo to, kokioje priemonėje jie dalyvavo (kitais tariant, dėl šių priemonių specifikos jų dalyvių atranka galėjo būti tendencinga, o ne atsitiktinė).

Apskaičiavus vidutinį per tam tikrą laikotarpį nuo įsidarbinimo po dalyvavimo projekto „Naujas startas“ veiklose dalyvių dirbtų mėnesių skaičių, matoma, jog po dalyvavimo projekto „Naujas startas“ veiklose įsidarbinusių dalyvių atveju dirbtų mėnesių skaičius buvo didesnis nei tų, kurie įsidarbino po dalyvavimo projekte „Atrask save“. Visoje populiacijoje per 6 mėnesių laikotarpį po projekto „Naujas startas“ įsidarbinę ar savarankišką veiklą pradėję dalyviai vidutiniškai dirbo 5,8 mėnesius, per 12 mėnesių laikotarpį – 10,84. Atskirose projekto „Naujas startas“ veiklose dalyvavusių dalyvių grupėse ilgiausiai darbo rinkoje išsilaikė priemonės „Savarankiško užimtumo rėmimas“ dalyviai (per 6 mėnesių laikotarpį vidutiniškai visus 6 mėnesius, per 12 mėnesių laikotarpį vidutiniškai visus 12 mėnesių). Taip pat ilgai darbo rinkoje išliko priemonės „Įdarbinimas subsidijuojant“ dalyviai (per 6 mėnesių laikotarpį vidutiniškai 5,79 mėnesius, per 12 mėnesių laikotarpį vidutiniškai 11,19 mėnesių). Priemonių „Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas“ ir „Profesinis mokymas“ dalyviai darbo rinkoje išliko panašų laikotarpį – per 6 mėnesius vidutiniškai 5,8 mėnesius, per 12 mėnesių vidutiniškai šiek tiek daugiau nei 10,5 mėnesių.

Tačiau įdomu tai, jog analizuojant pilnus išdirbtus mėnesius (t. y. nenutrūkstamo darbo vienoje darbovietėje laiką), ilgiausiai nenutrūkstamai dirbo tie dalyviai, kurie įsidarbino arba savarankišką veiklą pradėjo po dalyvavimo priemonėse „Savarankiško užimtumo rėmimas“ ir „Profesinis mokymas“ (atitinkamai šių priemonių dalyviai per 6 mėnesių laikotarpį dirbo po 4,46 ir 4,14 pilnų mėnesių, per 12 mėnesių laikotarpį – po 10,33 ir 7,48 mėnesius). Po dalyvavimo priemonėse „Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas“ ir „Įdarbinimas subsidijuojant“ įsidarbinę arba savarankišką veiklą pradėję dalyviai nenutrūkstamai vienoje darbovietėje vidutiniškai dirbo po vienodą mėnesių skaičių (per 6 mėnesių laikotarpį vidutiniškai po 2,94 mėnesius, per 12 mėnesių laikotarpį vidutiniškai po 5 mėnesius).

Apibendrinant priemonės veiklą dalyvių pasiektų rezultatų tvarumą, matoma, jog trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu priemonės veiklą dalyvių išsilaikymo darbo rinkoje rodikliai yra aukšti (bent 3 mėnesius darbo rinkoje išlikusių dalyvių dalis siekia apie 83–97 proc., bent 6 mėnesius darbo rinkoje išlikusių dalyvių dalis siekia apie 53–71 proc.), tačiau ilguoju laikotarpiu (vertinant bent 9 mėnesius darbo rinkoje išsilaikiusius dalyvius) šie rodikliai stipriai krenta ir darbo rinkoje išsilaiko tik nuo trečdaliao iki pusės visų po dalyvavimo priemonės veiklose įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių. Vertinant dalyvių pasiektų rezultatų tvarumą pagal atskirus projektus, matoma, jog po dalyvavimo projekte „Naujas startas“ įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išsilaikymo darbo rinkoje rezultatai yra geresni nei tų, kurie įsidarbino arba savarankišką veiklą pradėjo po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose. Taip pat matoma, jog, nors ir nedideliu mastu, tačiau dalyvių, kurie įsidarbino arba pradėjo savarankišką veiklą po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose, išsilaikymo darbo rinkoje rodiklius gerina po

dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose su subsidija įsidarbinę dalyviai. Po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose su subsidija įsidarbinę dalyviai didžiausią poveikį turi ekonomiškai neaktyvių dalyvių grupės išsilaikymui darbo rinkoje (t. y. iš analizės pašalinus su subsidija įsidarbinusius dalyvius, labiausiai keičiasi ekonomiškai neaktyvių dalyvių grupės išsilaikymo darbo rinkoje trukmės rodikliai).

Tarp dalyvių, kurie įsidarbino arba savarankišką veiklą pradėjo po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose, stabiliausiai darbo rinkoje įsitvirtina pasirengę darbo rinkai bedarbiai dalyviai, mažiausiai stabiliai – nepasirengę darbo rinkai bedarbiai dalyviai. Darbo rinkai pasirengę bedarbiai dalyviai taip pat darbo rinkoje vidutiniškai išsilaiko ilgiausią mėnesių skaičių bei ilgiausiai nepertraukiamai dirba vienoje darbovietėje. Po dalyvavimo projekto „Naujas startas“ veiklose stabiliausiai darbo rinkoje įsitvirtina tie dalyviai, kurie dalyvavo priemonėje „Savarankiško užimtumo rėmimas“ bei priemonėje „Įdarbinimas subsidijuojant“, tačiau vienoje darbovietėje be pertrūkių ilgiausiai išsilaiko tie dalyviai, kurie įsidarbino arba savarankišką veiklą pradėjo po dalyvavimo priemonėse „Savarankiško užimtumo rėmimas“ arba „Profesinis mokymas“. Priemonių „Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį“ ir „Stazuotė“ atveju jose dalyvavusių dalyvių įsidarbinimo tvarumas nebuvo įvertintas, kadangi pateiktuose duomenyse nebuvo nei vieno po dalyvavimo minėtose priemonėse įsidarbinusio dalyvio, kuris darbo rinkoje būtų išsilaikęs 3, 6 ar 9 mėnesius.

3. IŠVADOS

Atlikus pagal ES struktūrinių fondų ir specialiojo asignavimo JUI finansuojamą priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) įgyvendintų dviejų projektų („Atrask save“ ir „Naujas startas“) *ex post* vertinimą pagal **intervencijų logikos tinkamumo, veiksmingumo, efektyvumo, rezultatyvumo, poveikio ir tvarumo** kriterijus ir apibendrinus surinktus duomenis, suformuluotos šios pagrindinės vertinimo išvados:

TINKAMUMAS

- Įgyvendinant priemonę ir pagal ją finansuotus projektus **numatytos siektinos produkto rodiklių** (į projektų veiklas pritrauktų dalyvių skaičiaus) **reikšmės buvo labai ambicingos**. Numatytos rodiklių reikšmės **neatitiko priemonės ir jos projektų planavimo ir įgyvendinimo laikotarpiu egzistavusios socialinės-ekonominės situacijos**, kadangi visu priemonės ir pagal ją finansuotų projektų įgyvendinimo laikotarpiu NEET jaunuolių skaičius šalyje nuosekliai mažėjo (daugiausia dėl socialinių-ekonominių, su projektų įgyvendinimu nesusijusių, priežasčių), o numatytos siektinos rodiklių reikšmės atitinkamai koreguojamos nebuvo;
- **Ambicingos siektinos priemonės ir pagal ją įgyvendintų projektų produkto rodiklių reikšmės bei vėliau nei planuota pradėtos įgyvendinti projektų veiklos lėmė** tai, jog suplanuotus rodiklius pasiekti buvo sudėtinga, JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių darbo krūvis dažnai viršijo jų galimybes, trūko laiko individualiam darbui su dalyviais, nukentėjo teikiamų paslaugų kokybė, dalyvių pritraukimo į projektų veiklas būdai kartais balansavo ant priverstinio dalyvavimo ribos, dalyviai į priemonės veiklas buvo įtraukiami iki pat suplanuotos jų pabaigos, neatsižvelgiant į tai, jog dalies paslaugų vėliausiai įtrauktiems dalyviams nebebuvo galima suteikti, į projektų veiklas buvo įtraukiami ir tokie dalyviai, kuriems pagalba nebuvo reikalinga arba kuriems priemonės veiklos nebuvo pakankamos, paskutiniiais projektų įgyvendinimo mėnesiais veiklose dalyvavę dalyviai galėdavo gauti tik tas paslaugas, kuriose numatytas dalyvių skaičius dar buvo nesurinktas, o ne tas, kurios pačiam dalyviui būtų aktualiausias;
- **Įgyvendinant projektus „Atrask save“ ir „Naujas startas“ teiktos paslaugos nebuvo pakankamai kompleksinės**, galėjo padėti spręsti tik daliai NEET jaunuolių kylančius iššūkius. Projektų įgyvendinimo metu siūlytos veiklos galėjo padėti spręsti iššūkius, kylančius motyvacijos dirbti ar mokytis, informacijos apie galimybes tai daryti pakankamai neturintiems jaunuoliams, taip pat tiems, kurie neturi darbo rinkoje paklausios kvalifikacijos ar darbinės patirties. Tačiau **jaunuoliams, susiduriantiems su kitomis objektyviomis kliūtimis, trukdančiomis ištraukti į švietimo sistemą ar darbo rinką (pvz., neįgaliams jaunuoliams, turintiems šeimyninių išpareigojimų, įvairių priklausomybių, itin žemą išsilavinimo lygį) kylantys iššūkiai projektų finansuotomis veiklomis nebuvo sprendžiami visai** (pvz., projekto „Atrask save“ LDB vykdytų veiklų atveju bei projekto „Naujas startas“ veiklų atveju) **arba jų sprendimas nebuvo pakankamai efektyvus** (pvz., projekto „Atrask save“ JRD vykdytų veiklų atveju). Dalyvių, susiduriančių su iššūkiais, kurių projektų veiklos negalėjo padėti išspręsti visa apimtimi, vietos LDB ir JRD JGI koordinatorių vertinimu buvo iki 25 proc. LDB ir iki 50 proc. JRD įgyvendintų veiklų atveju;
- **JRD JGI ir LDB JGI koordinatoriai taip pat sutinka, jog jų įgyvendintos veiklos tik iš dalies atitiko tikslinės grupės poreikius**. Tiek vieni, tiek kiti koordinatoriai nurodė, jog jų teiktos paslaugos ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių dalyvių poreikius atitiko mažesniu

mastu, nei kitų dalyvių poreikius (projektų veiklų atitiktis ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių dalyvių poreikiams JRD JGI koordinatorių buvo įvertinta 4,8 balais iš 7, LDB JGI koordinatorių – 4,25 balais iš 7, atitiktis kitų dalyvių poreikiams įvertinta atitinkamai 5,5 ir 5,47 balais iš 7). LDB JGI koordinatoriai taip pat nurodė, jog jų **teiktos paslaugos geriau atitiko pasirengusių darbo rinkai dalyvių** (5,52 balai iš 7) **nei nepasirengusių darbo rinkai dalyvių poreikius** (5,41 balas iš 7);

- Projekto „Atrask save“ finansuotos veiklos taip pat **nepakankamai atitiko ir sąlyginai geriausioje padėtyje esančios tikslinės grupės – motyvuotų, orientuotų į tikslą dalyvių, norinčių kuo greičiau dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose, ir įgyti kvalifikaciją arba darbinės patirties, poreikius**. Nebuvo numatyta galimybė tokiems dalyviams dalyvauti tik dalyje projekto „Atrask save“ finansuotų veiklų ir greičiau pereiti į antrinės intervencijos projektą. Daugiausia su tokiais dalyviais susidūrė LDB JGI koordinatoriai, kurie šį iššūkį sprendė tokius **motyvuotus dalyvius nukreipdami į JRD JGI koordinatorių vykdomas veiklas**, kuriose dalyviai galėjo dalyvauti trumpesnę laiką. Tačiau toks **neformalus problemos sprendimas kėlė sunkumų tiek patiems dalyviams, tiek JRD JGI koordinatoriams**, kuriems teko dirbti su dalimi JRD pasirinktai tikslinei grupei nepriklausančių jaunuolių;
- Tačiau, **vieno veiklų tipo – savanorystės – paslaugų atitiktis dalyvių poreikiams buvo įvertinta reikšmingai geriau, nei bendra teiktų paslaugų atitiktis dalyvių poreikiams**. Savanorystės paslaugų atitiktį jose dalyvavusių dalyvių poreikiams už šių paslaugų teikimą atsakingi Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorai įvertino 6,08 balais iš 7;
- **Patys JRD veiklų dalyviai teiktų paslaugų atitiktį jų poreikiams įvertino panašiai kaip JRD JGI koordinatoriai įvertino atitiktį kitų, ne ypatingai sudėtingoje situacijoje esančių, dalyvių poreikiams** (5,67 balai iš 7). JRD veiklų dalyvių teiktų paslaugų atitiktis jų poreikiams vertinimas taip pat atitinka ir Jaunimo savanoriškos tarnybos mentorių vertinimą, **nes veiklų dalyviai savanorystę pasirinktoje organizacijoje įvertino kaip vieną iš naudingiausių teiktų paslaugų**. Tačiau LDB veiklų dalyviai jų atitiktį savo poreikiams įvertino prasčiau nei LDB JGI koordinatoriai (3,78 balai iš 7). Prastesni, lyginant su LDB JGI koordinatoriais, dalyvių paslaugų atitiktis jų poreikiams vertinimą labiausiai lėmė mažesnis paslaugų lankstumas, gaunant iš anksto apibrėžtą paslaugų paketą. Dalis teikiamų šio paketo paslaugų dalyvių poreikius atitiko geriau, dalis prasčiau, o tai lėmė ir bendrą dalyvių vertinimą. **Pasirengusių ir nepasirengusių darbo rinkai dalyvių teiktų paslaugų atitiktis jų poreikiams vertinimas nesiskyrė**. Tarp nepasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams teiktų paslaugų **geriausiai buvo įvertintos orientavimo į švietimo sistemą paslaugos**. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog tikėtina, kad vykdytos apklausos rezultatai atspindi santykinai geresnėje padėtyje esančių (geresnius gebėjimus, daugiau motyvacijos turinčių) projektų veiklų dalyvių požiūrį, kadangi mažiau motyvuoti ir prastesnius gebėjimus turintys dalyviai greičiausiai buvo linkę rečiau dalyvauti apklausoje;
- Pasirinktas **projekto „Atrask save“ įgyvendinimo modelis**, kai projektas įgyvendintas bendradarbiaujant dviem institucijoms (JRD ir LDB), nors ir **sudarė geresnes galimybes kooperotis, derinti įgyvendinamas veiklas ir atliepti daugiau tikslinės grupės jaunuolių poreikių**, tačiau **kėlė papildomų tarpusavio veiklų derinimo ir kooperacijos iššūkių**, kai kuriais atvejais **klaidino potencialius projekto dalyvius, negarantavo sklandaus toje pačioje savivaldybėje dirbančių JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimo**. Atsižvelgiant į tai, jog dviejų institucijų bendradarbiavimas geriau atliepian tikslinės grupės jaunuolių poreikius, įgyvendinant veiklas, galėjo būti pasiektas ir institucijoms įgyvendinant skirtingus projektus, o bendras projekto įgyvendinimas kėlė iššūkių, pasirinktas projekto „Atrask save“ įgyvendinimo modelis laikytinas nepasiteisinusiu;
- Pasirinktas **projekto „Atrask save“ įgyvendinimo modelis, kai kiekviena iš projektą įgyvendinančių institucijų projekto įgyvendinimui pasitelkė visose šalies savivaldybėse**

veikiantį partnerių tinklą, labiau pasiteisino LDB atveju. Kadangi LDB dirbo su savo struktūriniais padaliniais – TDB skyriais – su kuriais turi įprastus bendradarbiavimo mechanizmus, jai tokią struktūrą palaikyti buvo paprasčiau. Tuo tarpu JRD projekto įgyvendinimui teko sukurti naują partnerių tinklą. Todėl jau projekto įgyvendinimo pradžioje JRD kilo iššūkis visose šalies savivaldybėse randant partnerius, kuriems darbas su jaunimu būtų pagrindinė veikla. Taip pat **JRD projekto įgyvendinimo metu nepavyko užmegzti ilgalaikio ryšio su atrinktomis partnerių organizacijomis.** Pagrindinis JRD dėmesys buvo skirtas tiesioginiam bendravimui su organizacijose įdarbintais JRD JGI koordinatoriais, tačiau su pačiomis partnerėmis organizacijomis glaudžiau bendradarbiaujama nebuvo, jų vaidmuo projekto įgyvendinime nebuvo aiškiai apibrėžtas. Pagrindine partnerių organizacijų funkcija tapo darbo vietos JRD JGI koordinatoriams suteikimas, **aktyviau į projekto įgyvendinimą partnerių organizacijos įtrauktos nebuvo.**

VEIKSMINGUMAS

- **JRD įgyvendinta partnerių organizacijų atranka buvo atvira visoms suinteresuotoms organizacijoms, skaidri ir nediskriminuojanti.** Vis dėlto, nors atrankos metu prioritetas buvo teikiamas organizacijoms, kurioms darbas su jaunimu yra pagrindinė veikla, **tik apie pusę visų partnerėmis atrinktų organizacijų su jaunimu dirba nuolat.** Nors skirtingo tipo partnerių organizacijų pasiekti rezultatai statistiškai reikšmingai nesiskiria, tačiau **stebima tendencija, jog toms organizacijoms, kurioms darbas su jaunimu yra pagrindinė veikla, įgyvendinti projekto veiklas buvo lengviau;**
- **Svarbiausi veiksniai, lėmę konkrečios JRD partnerių organizacijos projekto įgyvendinimo sėkmę, buvo organizacijoje įdarbinto JRD JGI koordinatoriaus patirtis, kompetencijos ir palaikymas, kurio JRD JGI koordinatorius sulaukė iš kitų JRD partnerės organizacijos kolegų.** Tačiau **užtikrinti pakankamą įdarbinto JRD JGI koordinatoriaus kvalifikaciją ir patirtį JRD partnerėms organizacijoms buvo sudėtinga.** Absoliučioje daugumoje (85 proc.) JRD partnerių organizacijų darbui projekte „Atrask save“ buvo priimti nauji, iki tol atrinktoje organizacijoje nedirbę, asmenys, kuriuos daugumai organizacijų reikėjo rinktis iš nedidelio skaičiaus kandidatų, iš kurių didelė dalis neturėjo reikiamos kvalifikacijos ir įgūdžių;
- **Dauguma JRD JGI koordinatorių sulaukė pagalbos ir palaikymo iš kitų organizacijos kolegų,** nors svarbu atkreipti dėmesį, **jog ši pagalba pakankamai efektyvi buvo tik tuo atveju, jeigu JRD partnerių organizacijai darbas su jaunimu yra nuolatinė veikla;**
- **Identifikuoti ir pritraukti dalyvius į projekto „Atrask save“ veiklas LDB JGI koordinatoriams buvo lengviau,** kadangi visi jauni bedarbiai yra registruoti LDB duomenų bazėse ir reguliariai lankosi TDB skyriuose. Tačiau **JRD JGI koordinatoriai identifikuodami ir į projekto veiklas pritraukdami dalyvius susidūrė su iššūkiais.** Projekto įgyvendinimo pradžioje buvo svarstoma galimybė sujungti egzistuojančias įvairias duomenų bazes (pvz., gyventojų registro, LDB, švietimo įstaigų ir pan.) taip sukuriant galimybes iš turimų duomenų identifikuoti ekonomiškai neaktyvius NEET jaunuolius. Vis dėlto, projekto įgyvendinimo eigoje tokios **duomenų bazės buvo nuspręsta nekurti, o JRD JGI koordinatoriai potencialių projekto dalyvių identifikavimui ir pritraukimui turėjo pasitelkti kitus būdus;**
- **Daugiausia dalyvių tiek į LDB, tiek į JRD organizuotas projekto „Atrask save“ veiklas atėjo apie jas sužinoję iš TDB specialisto arba paskatinti, gavę rekomendaciją iš kito, projekte anksčiau dalyvavusio, asmens.** Didelė dalis dalyvių, apie JRD veiklas sužinojusių iš TDB specialisto rodo, jog į apklausą atsakė daugiausia labiau motyvuoti ir aukštesnį išsilavinimą turintys dalyviai, kurie iš LDB buvo nukreipti į JRD veiklas;
- **Patys JRD JGI koordinatoriai mano, jog efektyviausi iš jų taikytų potencialių projekto dalyvių identifikavimo ir pritraukimo būdų buvo proaktyvūs.** Geriausiai dalyvius identifikuoti ir pritraukti į projekto veiklas sekėsi informaciją gaunant iš socialinių–ekonominių partnerių,

bendradarbiaujant su jais, ieškant dalyvių gatvėje ir įprastose jaunimo susibūrimo vietose, lankantis įstaigose, kuriose jaunuoliai leidžia laiką, identifikuojant jau į projektą įtrauktų jaunuolių su panašiais iššūkiais susiduriančius draugus;

- **Tačiau, nepaisant to, jog proaktyvūs potencialių projekto dalyvių identifikavimo ir įtraukimo būdai įvardijami kaip efektyviausi, jie buvo taikomi retai. Tik apie 10 proc. visų projekto „Atrask save“ dalyvių** į projektą atėjo pritraukti proaktyviais būdais. Aktyviau taikyti proaktyvius potencialių projekto dalyvių identifikavimo ir pritraukimo būdus JRD JGI koordinatoriams trukdė patirties ir žinių stoka, nesaugumo jausmas tokius būdus taikyti dirbant po vieną;
- **Kai kurių potencialių dalyvių identifikavimo ir pritraukimo būdų taikymą** (pvz., jaunuolių identifikavimą bendradarbiaujant su socialiniais–ekonominiais partneriais, seniūnais) **sunkino teisiniai iššūkiai**. Dalyvių duomenimis su JRD JGI koordinatoriais socialiniai–ekonominiai partneriai, seniūnai ne visada buvo linkę dalintis siekdami nepažeisti asmens duomenų apsaugos reikalavimų;
- **Viešinimo priemonės kaip būdas sužinoti apie projekto „Atrask save“ veiklas buvo aktualios apie 20 proc. projekto veiklų dalyvių**. Aktualiausios viešinimo priemonės buvo oficialiame JGI tinklapyje pateikiama informacija, viešinimas socialiniuose tinkluose. **Skelbimai per radiją, skrajutės, plakatai gatvėse ir vieši pristatymo renginiai dalyvių į projektą pritraukti praktiškai nepadėjo**;
- **JRD projekte „Atrask save“ teiktų paslaugų kokybę** šiek tiek daugiau nei pusė šių veiklų dalyvių (56 proc.) įvertino kaip gerą. **Geriausiai įvertintas bendravimas su JRD JGI koordinatoriumi**, jo atsižvelgimas į dalyvio poreikius, prasčiausiai – **siauros srities specialistų kompetencija ir pasiruošimas**;
- **LDB projekte „Atrask save“ teiktų paslaugų kokybę didesnė šių veiklų nei JRD teiktų paslaugų dalyvių dalis įvertino teigiamai**. LDB teiktų paslaugų kokybę teigiamai įvertino 66 proc. dalyvių. **Geriausiai įvertinti individualūs ir grupiniai užsiėmimai, kuriuos vedė pats LDB JGI koordinatorius, prasčiausiai įvertinta siauros srities specialistų ir lektorių kompetencija, veiklų trukmės pakankamumas**;
- **JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių kompetencija ne visais atvejais buvo pakankama kokybiškam suplanuotų projekto „Atrask save“ veiklų įgyvendinimui užtikrinti**. Kai kuriais arba dauguma atvejų įgyvendinant projektą jautė patirties ar kompetencijų trūkumą nurodė 68 proc. JRD JGI koordinatorių ir 58 proc. LDB JGI koordinatorių. Kompetencijų ir patirties trūkumą dažniau jautė tie koordinatoriai, kurie projektą įgyvendino ne nuo jo pradžios, tačiau jau įsibėgėjus projekto įgyvendinimui pakeitė iki tol projekte dirbusį koordinatorių;
- **LDB JGI koordinatoriai projekte „Atrask save“ išorės lektorių teiktų paslaugų kokybę įvertino kaip šiek tiek geresnę nei vidutinę (5 balai iš 7 galimų)**. Pagrindiniai išorės lektorių teiktų paslaugų kokybės trūkumai – per daug teorinės paskaitos, per mažai praktinių užsiėmimų, paskaitose dažnai kartodavosi ta pati arba labai panaši informacija, tarp skirtingų lektorių trūko tarpusavio koordinacijos;
- **Siekiant užtikrinti JRD teiktų paslaugų kokybę, buvo skatinamas JRD JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimas, organizuojamos supervizijos, JRD JGI koordinatorių susitikimai su atsakingais JRD darbuotojais**, kiekvienas JRD JGI koordinatorius turėjo jam paskirtą JRD darbuotoją, į kurį galėjo kreiptis visais kylančiais turinio ir administraciniais klausimais. Vis dėlto, **tiesioginė teikiamų paslaugų kokybės kontrolė nebuvo vykdoma** (t. y. JRD JGI koordinatoriaus individualus darbas su dalyviu stebimas ir vertinamas nebuvo). Taip pat **intensyvus JRD bendravimas su JRD JGI koordinatoriais ir pagalbos jiems teikimas vyko tik projekto „Atrask save“ įgyvendinimo pradžioje**, projekto įgyvendinimui įpusėjus JRD JGI koordinatorių bendradarbiavimas su JRD darbuotojais tapo paremtas daugiausia tik administraciniu tikrinimu, **projekto eigoje į jį įsitraukę JRD JGI koordinatoriai bei naujos**

partnerių organizacijos sulaukė mažiau dėmesio, įsitraukti į projekto veiklas jiems dažniau padėjo ne JRD darbuotojai, o kiti JRD JGI koordinatoriai;

- **Siekiant užtikrinti LDB teiktų paslaugų kokybę buvo skatinamas LDB JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimas taip pat LDB JGI koordinatoriams buvo sudarytos galimybės nuolat konsultuotis su projekto vadovu, koordinatorių koordinatoriumi.** Kokybės kontrolės tikslais, LDB specialistai vykdavo į patikras vietoje, išorės lektorių teikiamų paslaugų kokybę vertino patys LDB JGI koordinatoriai, dalyvaudami jų dalyviams vedamuose užsiėmimuose;
- **Didžiausia dalis anksčiau suplanuoto laiko iš projekto „Atrask save“ veiklų iškritusių buvo tarp darbo rinkai nepasirengusių jaunų bedarbių (20 proc.), mažiausia – tarp darbo rinkai pasirengusių jaunų bedarbių (4 proc.).** Tarp ekonomiškai neaktyvių projekto veiklų dalyvių anksčiau suplanuoto laiko iš projekto veiklų iškritusių buvo 9 proc. **Absoliuti dauguma dalyvių anksčiau suplanuotos pabaigos iš projekto veiklų pasitraukė dėl to, kad dar nepasibaigus projekto veikloms įsidarbino, pradėjo mokytis, pradėjo savarankišką veiklą (70 proc.) arba dėl kitų objektyvių priežasčių** (emigracija į užsienio šalį, migracija šalies viduje, pasikeitusi šeimyninė arba sveikatos padėtis);
- Tarp anksčiau suplanuotos veiklų pabaigos iš projekto „Atrask save“ iškritusių dalyvių **svarbios buvo ir netenkinančio bendravimo su LDB arba JRD JGI koordinatoriumi, netenkinančios veiklų kokybės priežastys, siūlomų veiklų ir dalyvio žinių lygio, kompetencijų ir poreikių neatitikimas.**

REZULTATYVUMAS

- **Dauguma numatytų priemonės produkto ir rezultato rodiklių reikšmių jau buvo pasiektos vertinimo atlikimo metu.** Abejonių dėl nustatytų reikšmių pasiekimo kyla rezultato rodiklių „(R.B.102) Bedarbiai dalyviai, kurie baigę dalyvavimą gavo pasiūlymą dėl darbo, tolesnio mokymosi, pameistrystės ar stažuotės“, „(R.B.111) Dalyviai, kurie baigę dalyvavimą po šešių mėnesių dirba“ ir „(R.B.112) Dalyviai, kurie baigę dalyvavimą po šešių mėnesių savarankiškai dirba“ atveju;
- Įgyvendinant projektus „Atrask save“ ir „Naujas startas“ **išsikeltų tikslų pasiekimą sunkino ir tai, kad sėkmingo dalyvio grįžimo į švietimo sistemą arba darbo rinką faktas buvo fiksuojamas tik per 28 dienas po jo dalyvavimo projekto veiklose pabaigos.** Pavyzdžiui, SODRA pateiktų duomenų analizės rezultatai rodo, jog be subsidijos per 6 mėnesius įsidarbinusių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių dalis, lyginant su be subsidijos per 28 dienas įsidarbinusių tokių jaunuolių dalimi, padidėjo beveik 20 proc. punktų, tarp darbo rinkai nepasirengusių jaunų bedarbių per tą patį laikotarpį be subsidijos įsidarbinusių dalyvių padaugėjo kiek daugiau nei 20 proc. punktų, darbo rinkai pasiruošusių jaunų bedarbių tarpe dalyvių pasiektu rezultatu padidėjimas buvo lygus 26 proc. punktams. Net ir dalyvių pasiektus rezultatus per 2 mėnesius po dalyvavimo intervencijoje lyginant su pasiektais per 28 dienas po intervencijos pabaigos, skirtingose dalyvių grupėse jie yra 7–10 proc. punktų aukštesni;
- **Ekonomiškai neaktyvių dalyvių atveju suplanuotos rezultato rodiklių reikšmės buvo viršytos 200–400 proc.** Tai rodo, jog į JRD veiklas galėjo būti pritraukta ne ta tikslinė grupė, kurią buvo planuota pritraukti;
- Vertinant rezultatyvumą taip pat buvo fiksuoti **tam tikri rezultatams stebėti pasirinktų rodiklių trūkumai.** Pastebėta, jog, ypatingai ekonomiškai neaktyvių dalyvių atveju, **trūksta rodiklių, matuojančių kiekvieno dalyvio individualią pažangą,** kadangi labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems jaunuoliams priemonės finansuojamų veiklų dažnai neužtenka galutiniam rezultatui – integracijai į darbo rinką ar švietimo sistemą pasiekti, tačiau tai nereiškia, jog šie dalyviai dalyvaudami veiklose nepadarė jokios pažangos;

- Taip pat atkreiptas dėmesys, jog reikėtų peržiūrėti rodiklių „R.B. 103 Bedarbiai dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“, „R.B. 106 Ilgalaikiai bedarbiai dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją, pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“, „R.B. 109 Nestudijuojantys ir nesimokantys neaktyvūs dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“ skaičiavimo metodiką. Nors šie rodikliai turėtų atspindėti priemonės veiklų dalyvių pasiektą rezultatą, tačiau šiuo metu skaičiuojant šių rodiklių reikšmes kaip rezultatyviai baigę intervenciją skaičiuojami ir tie dalyviai, kurie pradėjo dirbti arba mokytis su subsidija (t. y. dalyvauja antrinės intervencijos veiklose). Taigi **šiuo metu minėti rodikliai atspindi ne tik dalyvių pasiektą rezultatą, bet ir tiesiog dalyvavimo antrinės intervencijos veiklose faktą;**
- Pasibaigus pirminei intervencijai, **žymi joje dalyvavusių jaunuolių dalis pradėjo dalyvauti antrinės intervencijos veiklose** – beveik pusė visų ekonomiškai neaktyvių ir darbo rinkai pasirengusių bei trečdalis darbo rinkai nepasirengusių jaunuolių;
- **Projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ dalyviai pagal charakteristikas buvo panašūs.** Tipinis dalyvis buvo 18–25 m. vyras arba moteris, turintis (-i) vidurinę išsilavinimą arba vidurinę išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją. Šis projekto dalyvis buvo bedarbis, tačiau palyginti neilgą laikotarpį – iki 6 mėnesių, nepriklausantis socialinės rizikos grupėms. **Nuo tipinio projektų dalyvio šiek tiek skiriasi JRD veiklų dalyvis** – tai dažniau turintis tik pagrindinį išsilavinimą ir priklausantis socialinės rizikos grupėms jaunuolis;
- **Nemaža dalis į JRD projekto „Atrask save“ veiklas pritrauktų dalyvių nėra priskirtini prie toliausiai nuo darbo rinkos esančių jaunuolių.** Apie trečdalis į švietimo sistemą arba darbo rinką grįžusių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių grupėje priskirtini santykinai geresnėje padėtyje esantiems dalyviams, kurie projekto „Atrask save“ veiklose dalyvavo trumpiausią galimą laiką. Dažniausiai tai buvo dalyviai, norintys kuo greičiau dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose, kai kuriais atvejais jau net turintys darbdavį, kuris tiesiog paskatino jaunuolį pasinaudoti galimybe gauti darbo užmokesčio subsidiją;
- **Dauguma darbo vietų, kuriose po projekto veiklų pabaigos pradėjo dirbti projektų veiklų dalyviai, atitiko minimalius kokybiškos darbo vietos kriterijus** (atitiko dirbti pradėjusių dalyvių kompetencijas, išsilavinimą, ankstesnę darbinę patirtį, darbo vietos atžvilgiu turėtus lūkesčius, dirbti pradėjusių dalyvių sveikatos būklė leido dirbti visa reikalaujama apimtimi, o kelionė iki darbo vietos ir atgal neviršijo 3 val. per dieną). **Dauguma po dalyvavimo projekto veiklose dalyvių susirastų mokymosi ir praktikos (stažuotės) atlikimo vietų taip pat buvo geros kokybės ir turėjo didelę naudą dalyviams vėliau įsitvirtinant darbo rinkoje;**
- Tačiau, **vertinant po dalyvavimo projekto veiklose dalyvių susirastų darbo vietų kokybę, atsižvelgiant į šiose darbo vietose įsidarbinusių dalyvių gautą darbo užmokestį, matoma, jog jis buvo žemesnis nei vidutiniškai šalyje.** Po dalyvavimo priemonės veiklose įsidarbinę dalyviai rečiau nei vidutiniškai šalyje gavo didesnę nei vidutinę darbo užmokestį ir dažniau nei vidutiniškai šalyje minimalų arba mažesnę nei minimalų darbo užmokestį. Vis dėlto, minėtų projektų dalyvių darbo užmokesčio pasiskirstymo atotrūkį nuo bendro darbo užmokesčio pasiskirstymo šalyje pirmiausia reikėtų sieti su santykinai mažesne šių projektų dalyvių darbo patirtimi, o ne jų susirastų darbo vietų kokybe;
- Atskirai įvertinus subsidijuojamose darbo vietose įsidarbinusių projekto „Naujas startas“ dalyvių atlyginimą subsidijos gavimo laikotarpiu nustatyta, jog su subsidija įsidarbinusių dalyvių subsidijos skyrimo laikotarpiu gautas darbo užmokestis buvo net šiek tiek mažesnis nei tų dalyvių, kurie po dalyvavimo priemonės veiklose įsidarbino nesubsidijuojamoje darbo vietoje. Tai rodo, jog darbo užmokesčio subsidija ją gavusiems dalyviams aukštesnės kokybės darbo vietų susirasti nepadėjo ir jų gaunamo darbo

užmokesčio nepadidino (t. y. buvo naudinga darbdaviams, kurie turėjo galimybę padengti dalį įprastai darbuotojams mokamo darbo užmokesčio subsidijos lėšomis).

POVEIKIS

- Po dalyvavimo pirminės intervencijos projekte „Atrask save“ **į švietimo sistemą, darbo rinką grįžo arba kvalifikaciją įgijo 43 proc. ekonomiškai neaktyvių jaunuolių, be subsidijos įsidarbino 13 proc.** Tarp darbo rinkai pasirengusių dalyvių apskritai rezultatyviai **pirminę intervenciją baigė apie pusė jaunuolių, o be subsidijos dirbti pradėjo apie 20 proc.** Tarp darbo rinkai nepasirengusių dalyvių rezultatyviai **pirminę intervenciją baigusiu buvo 48 proc., o be subsidijos įsidarbino 18 proc.;**
- Po antrinės intervencijos be subsidijos dirbti pradėjo **24 proc. ekonomiškai neaktyvių, 34 proc. darbo rinkai pasirengusių ir 17 proc. darbo rinkai nepasirengusių** jaunuolių;
- **Pirminės intervencijos projekto veiklose praleistas laikas įtakos dalyvių rezultatams neturi.** Darbo rinkai pasirengę bedarbiai jaunuoliai, nepriklausomai nuo to, ar po „Atrask save“ grįžo į sistemą, projekte praleido mažiau laiko negu darbo rinkai nepasirengę jaunuoliai – apie 46 val. Nepasirengę, vėlgi, nepriklausomai nuo to ar grįžo į sistemą – apie 70 val.;
- Į darbo rinką, švietimo sistemą po pirminės intervencijos grįžę arba kvalifikaciją įgiję ekonomiškai neaktyvūs jaunuoliai projekte vidutiniškai praleisdavo 21 val., o negrįžę ir kvalifikacijos neįgiję – 54 val. **Tai leidžia daryti išvadą, kad nemaža dalis į projekto „Atrask save“ veiklas pritrauktų ekonomiškai neaktyvių jaunuolių nebuvo tie, kuriuos būtų galima priskirti atsiskyrusių ar nepasiekiamų jaunuolių pogrupiams;**
- **Ekonomiškai neaktyvūs į sistemą negrįžę jaunuoliai dažniau priklausė socialiai pažeidžiamoms grupėms, gyveno kaimiško tipo savivaldybėse, turėjo santykinai prastesnį išsilavinimą.** Darbo rinkai pasirengę ir į sistemą grįžę jaunuoliai išvardytomis charakteristikomis nesiskiria nuo šiai tikslinei grupei priskiriamų, tačiau į sistemą negrįžusių jaunuolių. Tas pats pasakytina ir apie darbo rinkai nepasirengusius jaunos bedarbius. Taigi ekonomiškai neaktyvių jaunuolių atveju jų charakteristikos turėjo įtakos pasiektiems rezultatams, o darbo rinkai pasirengusių ir nepasirengusių jaunuolių atveju jų pasiektus rezultatus lėmė kiti, su asmeninėmis šių dalyvių charakteristikomis nesusiję, veiksniai;
- **Didžiausia dalis antrinės intervencijos dalyvių be subsidijos įsidarbino po dalyvavimo priemonių „Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas“, „Įdarbinimas subsidijuojant“, „Pameistrystė“ ir „Savarankiško užimtumo rėmimas“ veiklose, kurias baigę jau per 28 d. be subsidijos dirbti pradėjo daugiau nei 90 proc. šiose priemonėse dalyvavusių NEET jaunuolių.** Po dalyvavimo priemonių „Profesinis mokymas“ ir „Stazuotė“ veiklose per 28 d. be subsidijos įsidarbino mažesnė jose dalyvavusių jaunuolių dalis (atitinkamai 45 ir 55 proc.). Visgi, svarbu atkreipti dėmesį, jog **didesnė po dalyvavimo subsidijuojamo įdarbinimo priemonėse be subsidijos įsidarbinusių dalyvių dalis yra natūrali,** todėl, kad šias priemones renkasi dalyviai, kurie jau yra pasiruošę darbo rinkai, turi reikiamas kompetencijas ir nori jas pritaikyti praktikoje;
- Vien tik pirminės intervencijos metu teiktos orientavimo į savarankišką veiklą paslaugos, vėliau neskiriant subsidijos verslo pradžiai, nepasiteisino ir jas gavusių dalyvių savarankiško užimtumo rodiklių nepagerino. **Tuo tarpu antrinės intervencijos metu siūlyta „Savarankiško užimtumo rėmimo“ priemonė buvo sėkminga.** Tarp visų dalyvių, dalyvavusių antrinėje intervencijoje, per 28 d. po dalyvavimo intervencijoje pabaigos savarankišką veiklą pradėjo apie 21 proc. dalyvių, o

tarp tų, kurie dalyvavo priemonėje „Savarankiško užimtumo rėmimas“, savarankišką veiklą pradėjusių buvo ne mažiau nei 88 proc²⁴⁴.

FINANSINIS EFEKTYVUMAS

- **Tipinio ekonomiškai neaktyvus ir į sistemą grįžusio jaunuolio įkainis** (365 Eur, eliminavus ypatingai greitai dalyvavimą projekto „Atrask save“ veiklas baigusią dalyvių įtaką) **yra žymiai mažesnis už darbo rinkai pasirengusio ir į sistemą grįžusio** (569 Eur) **bei darbo rinkai nepasirengusio ir į sistemą grįžusio** (864 Eur) **jaunuolio įkainius**. Po pirminės intervencijos projekto per 28 d. be subsidijos pradėjo dirbti daugiausia darbo rinkai pasirengusių jaunuolių (lyginant su kitomis tikslinėmis grupėmis);
- **Tarp projekto „Naujas startas“ dalyvių darbo rinkai pasirengusių jaunuolių grupės vieno dalyvio įkainis buvo mažiausias** ir siekė 2 746 Eur, vieno **darbo rinkai nepasirengusio dalyvio** – 4 348 Eur, **ekonomiškai neaktyvus dalyvio** – 3 848 Eur. Po antrinės intervencijos projekto per 28 d. be subsidijos pradėjo dirbti daugiausia darbo rinkai pasirengusių jaunuolių (lyginant su kitomis tikslinėmis grupėmis). Turint šiuos tiek pirminės, tiek antrinės intervencijos duomenis, galima daryti išvadą, kad **darbo rinkai pasirengusių jaunuolių grupėje paslaugos buvo teikiamos efektyviausiai** (didžiausia dalis įsidarbinusių, mažiausias vieno dalyvio įkainis). Tačiau taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad ekonomiškai neaktyviems ir darbo rinkai nepasirengusiems jaunuoliams natūraliai reikia daugiau investicijų, tam, kad pasiektų tokį patį rezultatą.

TVARUMAS

- **Įgyvendinant projektus tiek JRD, tiek LDB pradėjo teikti naujas, iki tol neteiktas, paslaugas** (pvz., siauros srities specialistų paslaugos, galimybė mokytis pameistrystės forma, stažuotčių finansavimas), **išplėtė jau anksčiau teiktų paslaugų** (pvz., savanorystės) **mastą, pakeitė paslaugų teikimo pobūdį** (pvz., jaunuoliams skirta daugiau individualaus dėmesio). **Tačiau šių naujų paslaugų ir praktikų tęstinumas pasibaigus projektams nebus pakankamai užtikrinamas**. Dauguma JRD JGI koordinatorių (77 proc.) ir LDB JGI koordinatorių (93 proc.) projektą „Atrask save“ įgyvendinusiose JRD partnerių organizacijose ir TDB skyriuose nebedirba. Tvarus JRD partnerių organizacijų tinklas, kuriuo būtų galima remtis ir vėliau, įgyvendinant kitas panašaus pobūdžio veiklas, sukurtas nebuvo, JRD partnerėmis įgyvendinant projektą buvusios organizacijos savarankiškai tęsti pradėtas veiklas nėra įgalintos, o LDB atveju nors kai kurios paslaugos (pavyzdžiui, siauros srities specialistų paslaugos, grupiniai užsiėmimai, profesinis mokymas, stažuotės, pameistrystė, subsidijuojamo įdarbinimo paslaugos) bus toliau teikiamos įgyvendinant naujus jauniems bedarbiams skirtus projektus, tačiau jų teikimas taip pat bus finansuojamas iš ES struktūrinių lėšų, taigi tvarūs, nacionalinėmis lėšomis finansuojami, tokių paslaugų teikimo mechanizmai nebus sukurti;
- Apibendrinant priemonės veiklą dalyvių pasiektų rezultatų tvarumą, matoma, jog **trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu priemonės veiklą dalyvių išsilaikymo darbo rinkoje rodikliai yra aukšti** (bent 3 mėnesius darbo rinkoje išlikusių dalyvių dalis siekia apie 83–97 proc., bent 6 mėnesius darbo rinkoje išlikusių dalyvių dalis siekia apie 53–71 proc.), **tačiau ilguoju laikotarpiu**

²⁴⁴ Čia svarbu atkreipti dėmesį, jog šis skaičius iš tiesų turi būti lygus arba artimas 100 proc., nes dalyviams finansavimas buvo skiriamas tik tuo atveju, jeigu jie įsteigia darbo vietą sau, tačiau, kadangi SODRA duomenyse kai kurie savarankišką veiklą pradėję ir įmonę įsteigę bei patys joje įsidarbinę asmenys galėjo būti pažymėti kaip samdomi darbuotojai, skaičiavimuose jų negalima matyti kaip pradėjusių savarankišką veiklą ir tai šiek tiek iškreipia galutinį rezultatą.

(vertinant bent 9 mėnesius darbo rinkoje išsilaikiusius dalyvius) **šie rodikliai stipriai krenta ir darbo rinkoje išsilaiko tik nuo trečdaliao iki pusės visų po dalyvavimo priemonės veiklose įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių. Po dalyvavimo projekte „Naujas startas“ įsidarbinusių arba savarankišką veiklą pradėjusių dalyvių išsilaikymo darbo rinkoje rezultatai yra geresni nei tų, kurie įsidarbino arba savarankišką veiklą pradėjo po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose;**

- Tarp dalyvių, kurie įsidarbino arba savarankišką veiklą pradėjo po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose, **stabiliausiai darbo rinkoje įsitvirtina pasirengę darbo rinkai bedarbiai dalyviai, mažiausiai stabiliai – nepasirengę darbo rinkai bedarbiai dalyviai.** Darbo rinkai pasirengę bedarbiai dalyviai taip pat darbo rinkoje vidutiniškai išsilaiko ilgiausią mėnesių skaičių bei ilgiausiai nepertraukiamai dirba vienoje darbovietėje. Po dalyvavimo projekto „Naujas startas“ veiklose **stabiliausiai darbo rinkoje įsitvirtina tie dalyviai, kurie dalyvavo priemonėje „Savarankiško užimtumo rėmimas“ bei priemonėje „Įdarbinimas subsidijuojant“, tačiau vienoje darbovietėje be pertrūkių ilgiausiai išsilaiko tie dalyviai, kurie įsidarbino arba savarankišką veiklą pradėjo po dalyvavimo priemonėse „Savarankiško užimtumo rėmimas“ arba „Profesinis mokymas“.**

4. REKOMENDACIJOS

LENTELĖ 3. REKOMENDACIJOS

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
1.	Atsižvelgiant į tai, jog įgyvendinant priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) numatytos siektinos produkto rodiklių reikšmės buvo labai ambicingos ir neatitiko priemonės planavimo ir įgyvendinimo laikotarpiu egzistavusios socialinės-ekonominės situacijos, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, siektinas produkto rodiklių reikšmes nustatyti atsižvelgiant į tikslines grupes, kuriai skirtas projektas, dydį, jai reikalingą paslaugų spektrą ir trukmę, orientuojantis į visos reikalingos apimties ir trukmės paslaugų projekto dalyviams suteikimą, jų planuojamą poveikį, o ne kuo didesnę dalyvių skaičių. Taip pat rekomenduojama numatytas siektinas produkto rodiklių reikšmes veiklų įgyvendinimo eigoje peržiūrėti ir, esant poreikiui, koreguoti suderinant jas su besikeičiančia socialine-ekonominė situacija.	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Iki 2019 m. III ketvirčio
2.	Atsižvelgiant į tai, jog dėl ambicingų siektinų priemonės ir pagal ją įgyvendintų produkto rodiklių reikšmių bei vėliau nei planuota prasidėjusio priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) veiklų įgyvendinimo JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių darbo krūvis dažnai viršijo jų galimybes, taip pat į tai, jog kitose ES šalyse (pvz., Latvijoje) su panašia tiksline grupe dirbantiems koordinatoriams tenka dešimtimis kartų mažesnis dalyvių skaičius, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>veiklas, užtikrinti optimalų su NEET jaunuoliais dirbančių koordinatorių darbo krūvį, mažinant bendrą veiklų dalyvių skaičių, didinant su NEET jaunuoliais dirbančių koordinatorių skaičių ir užtikrinant, jog veiklų įgyvendinimas prasidėtų suplanuotu laiku. Taip pat, remiantis Latvijos patirtimi, rekomenduojama numatyti maksimalų dalyvių skaičių, su kuriuo vienu metu gali dirbti koordinatorius.</p>			
3.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog įgyvendinant priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) ir pagal ją finansuotus projektus „Atrask save“ ir „Naujas startas“ teiktos paslaugos nebuvo pakankamai kompleksiškos, negalėjo padėti su situacinėmis kliūtimis (pvz., negalia, šeimyniniai išpareigojimai, priklausomybės ir kita) susiduriantiems jaunuoliams arba su minėtais sunkumais susiduriantiems jaunuoliams teiktos paslaugos nebuvo pakankamai efektyvios (JRD įgyvendintų projekto „Atrask save“ metu teiktų paslaugų atveju), rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, tiek pirminės, tiek antrinės intervencijos metu išplėsti teikiamų paslaugų spektrą taip, kad jos atitiktų ir su situaciniais sunkumais susiduriančių NEET jaunuolių poreikius (pvz., išplečiant projektais finansuojamų paslaugų sąrašą arba identifikuojant kitas projektą įgyvendinančių institucijų iniciatyvas, kitus valstybės ar ES fondų lėšomis finansuojamus projektus, į kuriuos būtų galima nukreipti dalyvius, kuriems projekte teikiamų paslaugų nepakanka), užtikrinti, jog tokio tipo paslaugos būtų teikiamos efektyviai (t. y. ne palikti papildomų paslaugų teikimo užtikrinimą atskirų projektus įgyvendinančių institucijų darbuotojų iniciatyvai, tačiau</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>sukurti standartizuotus mechanizmus, į kokias pačios institucijos teikiamas ar kitų projektų paslaugas ir kokiais atvejais dalyvis turėtų būti nukreiptas, kaip už tokį nukreipimą ir nukreipiant dalyvį atsirandančius kaštus būtų kompensuojama ir pan.), arba tokių NEET jaunuolių, kurių poreikių siūlomos paslaugos negali atitikti visa apimtimi, į projektų veiklas neįtraukti. Taip pat rekomenduojama ypatingai sudėtingoje situacijoje esantiems jaunuoliams papildomas palaikymo bei palydėjimo paslaugas, panašias į teiktas įgyvendinant projektą „Atrask save“, teikti ne tik pirminės, bet ir antrinės intervencijos metu.</p>			
4.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog pagal priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) įgyvendinto pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ LDB organizuotos veiklos nepakankamai atitiko ir sąlyginai geriausioje padėtyje esančių (motyvuotų, orientuotų į tikslą ir norinčių greičiau dalyvauti antrinės intervencijos veiklose) dalyvių poreikius, nes nebuvo numatyta galimybė tokiems dalyviams greičiau pabaigti pirminės intervencijos veiklą ir pereiti į antrinės intervencijos veiklas, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, numatyti galimybes motyvuotiems ir orientuotiems į tikslą dalyviams pirminės intervencijos veiklose dalyvauti trumpesnę nei įprastą laiką ir greičiau pereiti į antrinės intervencijos veiklas arba užtikrinti, jog tokie dalyviai į projektų veiklas nebūtų įtraukti.</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba	Iki 2019 m. III ketvirčio
5.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog daliai dalyvių, ypač esančių ypatingai sudėtingoje situacijoje, teiktos paslaugos buvo nepakankamos trukmės, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba,	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	veiklas, numatyti galimybę, esant poreikiui, dalyviams teikti ilgesnės trukmės (visą laikotarpį iki numatytos projekto įgyvendinimo pabaigos trunkančias) paslaugas.		Jaunimo reikalų departamentas	
6.	Atsižvelgiant į tai, jog pasirinktas pagal priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) įgyvendinto projekto „Atrask save“ įgyvendinimo modelis, kai projektas įgyvendintas bendradarbiaujant dviem institucijoms (JRD ir LDB) kėlė papildomų tarpusavio veiklų derinimo ir kooperacijos iššūkių, kai kuriais atvejais klaidino potencialius projekto dalyvius, negarantavo sklandaus toje pačioje savivaldybėje dirbančių JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimo, o bendro projekto įgyvendinimo privalumai, tokie kaip išplėstas dalyviams teikiamų paslaugų spektras, įgyvendinamų veiklų derinimas, gali būti pasiekti nebūtinai įgyvendinant bendrą projektą, tačiau ir tiesiog bendradarbiaujant skirtingus projektus įgyvendinančioms institucijoms, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, atskirti skirtingoms tikslinėms grupėms skirtus projektus ir kiekvienai iš tikslinių grupių skirtų projektų įgyvendinimą patikėti skirtingoms institucijoms, skatinant neformalų jų bendradarbiavimą ir veiklų derinimą.	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Iki 2019 m. III ketvirčio
7.	Atsižvelgiant į tai, jog tarp atrinktų JRD partnerių organizacijų tik apie pusę darbo su jaunimu vykdymas yra pagrindinė veikla, tačiau stebima tendencija, jog toms organizacijoms, kurioms darbo su jaunimu vykdymas yra pagrindinė veikla, įgyvendinti priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) veiklas buvo lengviau, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, ir kuriant regionuose veikiančių organizacijų tinklą,	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>reikalingą jų įgyvendinimui, užtikrinti, jog dauguma jų būtų nuolat darba su jaunimu vykdančios organizacijos, o nesant galimybės visose savivaldybėse partnerėmis pasirinkti darbą su jaunimu vykdančias organizacijas, pakankamą paslaugų teikimo aprėptį užtikrinti kitais būdais (pvz., iš vienos savivaldybės atrenkant keletą organizacijų ir kai kurias iš jų įpareigojant vykdyti mobilų darbą aplinkinėse savivaldybėse, kuriose partnerėmis tapti norinčių darbą su jaunimu vykdančių organizacijų nebuvo identifikuota.)</p>			
8.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog vienas iš svarbiausių veiksnių, lėmusių pagal priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) teiktų paslaugų kokybę ir į jas įtrauktų dalyvių skaičių buvo vietos JGI koordinatorių turima patirtis ir kompetencijos, o daugumai atskirose savivaldybėse veikusių JRD partnerių organizacijų bei TDB skyrių surasti ir įdarbinti pakankamai patirties ir kompetencijų turintį koordinatorių buvo sudėtinga, priemonės veiklas įgyvendinusių koordinatorių kompetencija ne visada buvo pakankama kokybiškam projekto veiklų įgyvendinimui užtikrinti, taip pat į tai, jog kitose ES šalyse (pvz., Latvija) pakankamos koordinatorių kompetencijos užtikrinamos jiems organizuojant mokymus ir rengiant metodines gaires, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, skirti daugiau dėmesio vietos koordinatorių atrankai, užtikrinti, jog būtų pasirenkami pakankamai patirties ir kompetencijų turintys koordinatoriai (pvz., nustatant atitinkamus reikalavimus kandidatams, pačios projektą įgyvendinančios institucijos atstovams dalyvaujant koordinatorių atrankoje) bei veiklų</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>įgyvendinimo pradžioje užtikrinti bent bazinių darbui reikalingų žinių suteikimą visiems atrinktiems koordinatoriams organizuojant įvadinius mokymus ir (arba) parengiant ir koordinatoriams pateikiant metodinius dokumentus.</p>			
9.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog įgyvendinant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) veiklas JRD su atrinktomis partnerių organizacijomis ilgalaikio ryšio užmegzti nepavyko, joms nebuvo skirta pakankamai dėmesio, partnerių organizacijos dažnu atveju apsiribojo tik patalpų suteikimu, aktyviau į projekto įgyvendinimą įtrauktos nebuvo, o tai mažina įgyvendintų veiklų tęstinumo galimybes, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, daugiau dėmesio skirti ryšio su partnerių organizacijomis užmezgimui, aiškiau apibrėžti ir pačioms organizacijoms iškomunikuoti laukiamą jų įsitraukimo į priemonės veiklų įgyvendinimą apimtį, organizacijų įsitraukimo į priemonės veiklų įgyvendinimą naudą joms pačioms, organizuoti partnerių organizacijų atstovams skirtus susitikimus, kuriuose pastarieji galėtų megzti ryšius, keistis patirtimi.</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio
10.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog identifikuoti ir į priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) finansuojamas veiklas pritraukti ekonomiškai neaktyvius NEET jaunuolius JRD JGI koordinatoriams buvo sudėtinga bei nepaisant to, jog proaktyvius dalyvių paieškos ir įtraukimo į projekto veiklas būdus (įskaitant darbą su jaunimu gatvėje) tiek patys JRD JGI koordinatoriai, tiek priemonės finansuotų veiklų dalyviai įvardijo kaip efektyviausius, didelė dalis koordinatorių neturėjo pakankamai patirties ir žinių tokiems dalyvių identifikavimo ir įtraukimo</p>	Rekomendacija ir strateginis siūlymas	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kuriai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>būdams taikyti arba juos taikydami jautėsi nesaugiai, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, ir organizuojant siūlytus įvadinius koordinatorių mokymus bei rengiant metodinę medžiagą, JRD JGI koordinatoriams pristatyti galimus dalyvių paieškos būdus, įgalinti juos taikyti ir spręsti saugumo taikant proaktyvius dalyvių identifikavimo ir pritraukimo į priemonės finansuojamas veiklas būdus iššūkius (pvz., dalyvių paieškai skiriant daugiau išteklių, siekiant, jog JRD JGI koordinatoriai šią veiklą galėtų atlikti kartu su kitais organizacijos, kurioje dirba, kolegomis). Taip pat rekomenduojama ieškoti galimybių sukurti nacionalinio lygmens sistemas, padedančias tiksliau identifikuoti ekonomiškai neaktyvius NEET jaunuolius (pvz., atnaujinant idėją sujungti egzistuojančias skirtingas duomenų bazines).</p>			
11.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog potencialių priemonės finansuojamų veiklų dalyvių identifikavimą ir įtraukimą į priemonės finansuojamas veiklas (ypač JRD vykdytų veiklų atveju) sunkino teisiniai iššūkiai, nes JRD JGI koordinatoriai nebuvo įgalinti disponuoti NEET jaunuolių asmens duomenimis, o įsigaliojus asmens duomenų apsaugą sugriežtinantiems reglamentams (pvz., BDAR), socialiniai-ekonominiai partneriai, teikę informaciją apie potencialius priemonės finansuojamų veiklų dalyvius, atsisakė tai daryti, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, ieškoti būdų, kaip užtikrinti, jog potencialiai priemonės veiklose galinčių dalyvauti NEET jaunuolių duomenys JRD JGI koordinatoriams būtų teikiami teisėtai. Vienas iš galimų situacijos sprendimo būdų – labiau įgalinti informaciją</p>	Strateginis siūlymas	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>teikiančius socialinius-ekonominius partnerius patiems pristatyti galimybę dalyvauti projekte potencialiems dalyviams ir gauti jų sutikimą jų kontaktinius duomenis perduoti JRD JGI koordinatoriams arba teisės aktais apibrėžti, kokiais duomenimis jaunimo darbuotojai yra įgalioti disponuoti.</p>			
12.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog viešinio priemonės kaip būdas sužinoti apie galimybę dalyvauti priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) finansuojamose veiklose buvo aktualios tik apie 20 proc. priemonės finansuotų veiklų dalyvių, o skelbimai per radiją, skrajutės, plakatai gatvėse ir vieši pristatymo renginiai dalyvių į priemonės finansuotas veiklas pritraukti praktiškai nepadėjo, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, tokio pobūdžio viešinio priemonėms skirti mažiau dėmesio ir resursų, o daugiau jų investuoti į proaktyvių potencialių dalyvių pritraukimo būdų taikymo skatinimą (t.y. įgyvendinti 10 rekomendacijoje nurodomus veiksmus, reikalingus koordinatorių įgalinimui taikyti proaktyvius potencialių dalyvių pritraukimo būdus).</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio
13.	<p>JRD darbuotojų kaip mentorių, galinčių turinio klausimais konsultuoti vietas JRD JGI koordinatorius, paskyrimas įgyvendinant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) finansuojamas veiklas buvo tinkamas teiktų veiklų kokybės užtikrinimo būdas, tačiau, atsižvelgiant į tai, jog šis modelis sėkmingai veikė tik priemonės veiklų įgyvendinimo pradžioje, intensyvėjant darbo krūviui JRD darbuotojų konsultacijos turinio klausimais tapo tik administraciniu tikrinimu, o naujai į projektą prisijungusiems JRD JGI</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kuriai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>koordinatoriams ir partnerių organizacijoms (pakeitusiems iš projekto pasitraukusius koordinatorius ir organizacijas) buvo skiriama nepakankamai dėmesio, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, užtikrinti, jog panašios kokybės kontrolės užtikrinimo priemonės būtų taikomos nuosekliai intensyviai visu finansuojamų veiklų įgyvendinimo laikotarpiu, o darbuotojams, turintiems įgyvendinti šias kokybės kontrolės veiklas, tektų adekvatus darbo krūvis (pvz., įdarbinant daugiau kokybės kontrolę užtikrinančių darbuotojų).</p>			
14.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog LDB teiktų priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) finansuotų veiklų dalyvių užsiėmimus vedusių viešųjų pirkimų būdu atrinktų lektorių kompetencija buvo įvertinta prasčiausiai iš visų teiktų paslaugų kokybės aspektų, o LDB JGI koordinatoriai viešųjų pirkimų būdu atrinktų lektorių teiktų paslaugų kokybę įvertino tik kaip šiek tiek geresnę, nei vidutinę, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, užtikrinti, jog viešųjų pirkimų būdu atrinktų lektorių kompetencija būtų pakankama kokybiškoms paslaugoms suteikti (pvz., numatant atitinkamus reikalavimus viešajame pirkime dalyvaujančioms ir lektorių paslaugas siūlančioms organizacijoms ir konkreitiems lektoriams) bei numatyti viešųjų pirkimų būdu atrinktų lektorių teikiamų paslaugų kokybės kontrolės ir užtikrinimo priemonės, kurios leistų teikiamas paslaugas įvertinti ir jų kokybinius aspektus koreguoti priemonės finansuojamų veiklų įgyvendinimo metu (pvz., įdarbinant papildomą už projekto</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>įgyvendinimą atsakingos administracinės grupės darbuotoją, kuris atliktų lektorių teikiamų paslaugų kokybės vertinimą, pagal pačios projektą įgyvendinančios institucijos parengtą paslaugų kokybės vertinimo metodiką).</p>			
15.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) ir atskirų pagal ją įgyvendintų projektų lygiu numatytų produkto ir rezultato rodiklių reikšmių pasiekimą sunkino numatytas priemonės finansuotų veiklų dalyvių pasiektų rezultatų fiksavimo laikotarpis (per 28 dienas po dalyvio dalyvavimo priemonės finansuotose veiklose pabaigos), kuris kai kuriais atvejais buvo per trumpas (pvz., tada, kai dalyvis norėjo pradėti savarankišką veiklą arba mokymąsi programoje, į kurią priėmimas vyksta tik vieną ar kelis kartus per metus), rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, svarstyti galimybę fiksuoti per ilgesnį laikotarpį po dalyvavimo priemonės finansuotose veiklose dalyvių pasiektus rezultatus (pvz., per 2 mėnesius po dalyvavimo priemonės finansuotose veiklose pabaigos) arba tiek praėjus 28 dienoms, tiek po 2 mėnesių po dalyvavimo priemonės veiklose pabaigos. Įvedus siūlomą rezultatų stebėsenos laikotarpį, atskirų grupių dalyvių pasiekti rezultatai turėtų išaugti 7–10 proc. punktų, o taip pat siūlomas laikotarpis dar būtų toks, per kurį pasiektas rezultatas galėtų būti siejamas būtent su dalyvavimu intervencijoje, o ne kitais veiksniais.</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Iki 2019 m. III ketvirčio
16.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog dalies NEET jaunuolių, pavyzdžiui, ypatingai sudėtingoje padėtyje esančių jaunuolių atveju, priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) pažangai matuoti pasirinkti rezultato rodikliai, matuojantys dalį priemonės</p>	Strateginis siūlymas	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kuriai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>veiklose dalyvavusių jaunuolių, kurie grįžo į darbo rinką arba švietimo sistemą yra netinkami, nes šiems jaunuoliams pasirengimui grįžti į darbo rinką ar švietimo sistemą vien dalyvavimo priemonės finansuojamose veiklose nepakanka, tačiau dalyvaudami priemonės finansuojamose veiklose jie vis tiek padaro pažangą vien jau dėl paties išitraukimo į tokio pobūdžio veiklas, ryšio su JGI koordinatoriumi užmezgimo, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, numatyti ir papildomų dalyvių padarytą pažangą matuojančių rodiklių, kuriais būtų vertinamos įvairios jaunuolių kompetencijos dalyvavimo finansuojamose veiklose pradžioje ir po dalyvavimo jose bei stebimas šių kompetencijų pokytis (pvz., adaptavus ir taikant metodus, kurie šiuo metu yra taikomi vertinant savanoriška veikla užsiimančių dalyvių kompetencijas).</p>			
17.	<p>Atsižvelgiant į tai, kad nors rodikliai „R.B. 103 Bedarbiai dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“, „R.B. 106 Ilgalaikiai bedarbiai dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją, pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“, „R.B. 109 Nestudijuojantys ir nesimokantys neaktyvūs dalyviai, kurie baigę dalyvavimą pradėjo mokytis, įgijo kvalifikaciją arba pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“ turėtų atspindėti priemonės veiklą dalyvių pasiektą rezultatą, tačiau pagal šių rodiklių skaičiavimo metodiką kaip rezultatyviai baigę intervenciją skaičiuojami ir tie dalyviai, kurie pradėjo dirbti arba mokytis su subsidija (t. y. dalyvauja antrinės intervencijos veiklose), taigi šiuo metu minėti rodikliai atspindi ne tik dalyvių</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>pasiektą rezultatą, bet ir tiesiog dalyvavimo antrinės intervencijos veiklose faktą, rekomenduojama peržiūrėti minėtų rodiklių skaičiavimo metodiką ir užtikrinti, kad kaip rezultatyviai baigę dalyvavimą intervencijoje nebūtų įskaičiuojami tie dalyviai, kurie tiesiog pradėjo dalyvauti subsidijuojamoje antrinės intervencijos veikloje. Tai reikštų, jog po pirminės intervencijos pasiektas rezultatas per 28 d. būtų matuojamas tų dalyvių, kurie dalyvauja tik pirminėje intervencijoje ir nedalyvauja antrinėje intervencijoje (šių dalyvių pasiektas rezultatas būtų matuojamas tik vieną kartą, tik po pirminės intervencijos) bei dalyvių, kurie dalyvauja pirminėje intervencijoje ir per 28 d. nepradedą dalyvauti antrinėje intervencijoje, tačiau antrinėje intervencijoje pradeda dalyvauti po šio laikotarpio (tai būtų pirmasis iš dviejų šių dalyvių pasiektų rezultatų matavimų). Po antrinės intervencijos pasiektas rezultatas būtų matuojamas dalyvių, kurie po dalyvavimo pirminėje intervencijoje pradėjo dalyvauti antrinėje intervencijoje per 28 d. (šių dalyvių pasiektas rezultatas būtų matuojamas tik vieną kartą, tik po antrinės intervencijos) bei dalyvių, kurie antrinėje intervencijoje dalyvauti pradėjo praėjus daugiau nei 28 d. po dalyvavimo pirminėje intervencijoje (tai būtų antrasis iš dviejų šių dalyvių pasiektų rezultatų matavimų).</p>			
18.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog apie trečdalis JRD įgyvendintose pagal priemonę „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) finansuoto projekto „Atrask save“ veiklose dalyvavusių ekonomiškai neaktyvių jaunuolių priskirtini santykinai geresnėje padėtyje esantiems dalyviams, t. y. nepriklausantiems planuotai šių veiklų tikslinei grupei, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias</p>	Strateginis siūlymas	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kuriai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	<p>veiklas, užtikrinti, jog į finansuojamas veiklas būtų įtraukiami tik numatyti tikslinei grupei priklausantys jaunuoliai.</p>			
19.	<p>Atsižvelgiant į tai, jog įgyvendinant priemonės „Jaunimo užimtumo didinimas“ (07.4.1-ESFA-V-404) finansuotas veiklas buvo pradėtos teikti naujos, iki tol neteiktos, paslaugos, išplėstas jau anksčiau teiktų paslaugų mastas, buvo pradėtos taikyti naujos paslaugų teikimo formos ir praktikos, tačiau pasibaigus priemonės įgyvendinimui 77 proc. patirties minėtų naujų paslaugų teikime ir praktikų taikyme įgijusių JRD JGI koordinatorių ir 93 proc. LDB JGI koordinatorių JRD partnerėse organizacijose ir TDB skyriuose, kuriuose dirbo priemonės įgyvendinimo laikotarpiu, nebedirba, o JRD partnerės organizacijos tęsti naujų paslaugų teikimo įgalintos nebuvo, rekomenduojama ateityje, planuojant ir įgyvendinant panašias veiklas, užtikrinti šių veiklų tęstinumą skatinant partneres organizacijas ir veiklas įgyvendinančios institucijos skyrius projekto koordinatoriais įdarbinti jau organizacijoje ar įstaigoje dirbantį asmenį, numatyti jo galimybes tęsti pradėtus darbus ir pasibaigus pagal priemonę finansuojamų veiklų įgyvendinimui, skatinti partneres organizacijas ir institucijos skyrius patirties įgyvendinant priemonės veiklas kaupimą užtikrinti ne tik atskirų koordinatorių, bet ir organizacijos lygiu, numatyti galimybes šią sukauptą patirtį pritaikyti organizacijos darbe ir pasibaigus pagal priemonę finansuojamų veiklų įgyvendinimui (pvz., atrenkant partneres organizacijas skiriant papildomą balą toms organizacijoms, kurios koordinatoriumi įdarbina jau organizacijoje dirbantį darbuotoją,</p>	Rekomendacija	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba, Jaunimo reikalų departamentas	Iki 2019 m. III ketvirčio

Nr.	Rekomendacija	Tipas (rekomendacija / strateginis siūlymas)	Institucija, kurai skirta rekomendacija / strateginis siūlymas	Siūlomas įgyvendinimo terminas
	prašant atrankos paraiškoje organizacijų nurodyti kaip konkretus projekte įdarbintas darbuotojas ir pati organizacija planuoja savo darbe panaudoti sukauptą patirtį jau projektui pasibaigus, kodėl ši patirtis organizacijai yra reikalinga).			

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

PRIEDAI

PRIEDAS NR. 1. INTERVIU RESPONDENTŲ SĄRAŠAS

LENTELĖ 4. INTERVIU RESPONDENTŲ SĄRAŠAS

Respondento vardas, pavardė	Astovaujama institucija	Pareigos	Interviu atlikimo data
Edita Mackevič	Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos darbo rinkos ir užimtumo rėmimo politikos įgyvendinimo departamentas	Projekto „Atrask save“ vyriausioji specialistė, laikinai vykdanči skyriaus vedėjo funkcijas	2018-09-18
Kristina Žasinaitė	Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	Projektų ir programų vadovė / projekto „Atrask save“ koordinatore	2018-09-19
Rima Arbutavičienė	Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos darbo rinkos ir užimtumo rėmimo politikos įgyvendinimo departamentas	Projekto „Naujas startas“ vadovė	2018-09-21
Regina Bėliakienė	Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos darbo rinkos ir užimtumo rėmimo politikos įgyvendinimo departamentas	Projekto „Lietuvos darbo biržos ir teritorinių darbo biržų veiklos efektyvumo tobulinimas, inovatyvių paslaugų kūrimas“ vadovė	2018-09-21
Vydūnas Trapinskas	Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (dirbo 2012–2018 m.)	Projektų vadovas, direktorius, vyriausias patarėjas (dirbo 2012–2018 m.)	2018-10-11
Valda Karnickaitė	Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	Vyresnioji patarėja darbui su jaunimu	2018-10-17
Juozas Meldžiukas	Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	Vyriausiasis patarėjas ir tarpsektoriniam bendradarbiavimui	2018-10-26
Daina Sproge	Tarptautinių programų jaunimui agentūra prie Latvijos Švietimo ir mokslo ministerijos	Direktorė	2018-12-21, 2019-01-08

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“.

PRIEDAS NR. 2. ANALIZUOTŲ MOKSLINĖS LITERATŪROS ŠALTINIŲ IR TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS

1. Coles B., Godfrey C., Keung A., Parrot S. and Bradshaw J., „*Estimating the life-time cost of NEET: 16-18 year olds not in Education, Employment or Training*“, University of York, York, 2010.
2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions, Youth Opportunities Initiative, COM(2011) 933 final.
3. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, „*NEETs. Young people not in employment, education or training: characteristics, costs and policy responses in Europe*“, 2012.
4. Europos Komisija (2013), Jaunimo užimtumo iniciatyva, COM(2013) 144 final, Strasbūras. <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0144:FIN:LT:PDF>>
5. Europos Parlamento ir Tarybos (ES) 2016 m. balandžio 27 d. reglamentas Nr. 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), Briuselis.
6. Europos socialinio fondo agentūra, *2014–2020 m. ES fondų investicijų ESF rezultato bendrųjų ir rezultato specialiujų rodiklių reikšmių nustatymo tyrimo ataskaita*, 2017.
7. Europos socialinio fondo paramos ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimas (*LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliko UAB „PPMI Grop“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas*), 2015.
8. Gyventojų užimtumo statistinio tyrimo metodika, patvirtinta Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2016 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. DĮ-60.
9. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl komisijos sudarymo“ Nr. A1-155, priimtas 2014 m. kovo 24 d.
10. Komisijos komunikatas Tarybai, Europos parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui, Jaunimo užimtumo didinimas, COM(2012) 727 final.
11. Komisijos komunikatas, 2020 m. Europa. *Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija*, COM(2010) 2020 final.
12. Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, „*Lietuvos užimtumo 2017 m. tendencijos ir ateities prognozės*“, 2017.
13. Lietuvos Respublika, *2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa*. <<http://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-metu-europos-sajungos-fondu-investicijuveiksmu-programa>>.
14. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. liepos 16 d. Nr. I-1374.
15. Lietuvos Respublikos Seimas (2006), „Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas“. Valstybės žinios, 200606-30, Nr. 73-2762.
16. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. A1-692 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, Vilnius.
17. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. gegužės 20 d. įsakymas Nr. A1-283 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ įgyvendinimo priemonės Nr. 07.4.1-ESFA-V-404 „Jaunimo užimtumo didinimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašo Nr. 1 patvirtinimo“, Vilnius.

18. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. A1-239 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymo Nr. A1-629 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ pakeitimo“, Vilnius.
19. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo tvarkos aprašo“ 2014 m. rugpjūčio 19 d. Nr. A1-416, Vilnius.
20. OECD, „*Off to a good start? Jobs for youth*“, 2010.
21. Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymas „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo partnerių atrankos konkurso rezultatų patvirtinimo“, Nr. 2V-105-(1.4), 2015 m. birželio 8 d.
22. Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymas „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo partnerių atrankos konkurso rezultatų patvirtinimo“, Nr. 2V-91-(1.4), 2016 m. birželio 9 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://jrd.lt/jgi-igyvendinimas/partneriu-atranka/skuodas-kaisiadorys.pdf> (žiūrėta 2018 11 26).
23. Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymas „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo partnerių atrankos konkurso rezultatų patvirtinimo“, Nr. 2V-155-(1.4), 2016 m. rugsėjo 5 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://jrd.lt/jgi-igyvendinimas/partneriu-atranka/vilniaus-raj..pdf> (žiūrėta 2018 11 26).
24. Viešosios politikos ir vadybos institutas, „*Europos socialinio fondo paramos ir jaunimo užimtumo iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio, įskaitant Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, vertinimo galutinė ataskaita*“, 2015.
25. Vogel, I., *Review of the use of 'Theory of Change' in International Development. Review Report* (užsakovas – Jungtinės Karalystės Tarptautinės plėtros departamentas), 2012.

PRIEDAS NR. 3. ATSKIRŲ SAVIVALDYBIŲ ATVEJO STUDIJOS

ATVEJO STUDIJA NR. 1. SAVIVALDYBĖ A

SAVIVALDYBĖS TIPAS: Miestiškoji savivaldybė.

PROJEKTŲ „ATRASK SAVE“ IR „NAUJAS STARTAS“ ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA: Savivaldybėje projektus įgyvendino 2 JRD partnerių organizacijos. Viena organizacija – atviras jaunimo centras, kita organizacija – viešoji įstaiga, įgyvendinanti socialines ir edukacines iniciatyvas, darbo bei profesinio užimtumo politikos programas, projektus, organizuojanti ir vykdanči neformaliojo vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų švietimo veiklą, projektus, veiklas orientuotas į neįgalius asmenis, vyresnio ir senyvo amžiaus žmones. Kiekvienoje JRD partnerėje organizacijoje dirbo po 1 JRD JGI koordinatorių. Savivaldybės TDB skyriuje dirbo 2 LDB JGI koordinatoriai. Savanorišką veiklą atliekantiems projekto dalyviams padėjo 2 JST mentorai, atvažiuojantys iš kitos savivaldybės. Savivaldybėje taip pat dirbo 1 projekto „Naujas startas“ koordinatorius.

ATVEJO STUDIJOS INTERVIU RESPONDENTAI: Atliekant atvejo studiją buvo atlikti interviu su 7 respondentais: savivaldybės JRK, 1 LDB JGI koordinatorė, 2 JRD JGI koordinatorėmis, 1 JRD partnerių organizacijos vadove, 2 projekto „Naujas startas“ koordinatorėmis (viena dirbančia šiuo metu ir viena šiose pareigose dirbusia anksčiau).

JRD PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ KAITA: Atrinktos 2 JRD partnerių organizacijos savivaldybėje nesikeitė visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu.

BENDRADARBIAVIMAS ĮGYVENDINANT PROJEKTUS:

JRK ir JRD JGI bei LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. Savivaldybės JRK žinojo apie vykstantį projektą. Buvo užmegztas ryšys su JRD JGI koordinatorėmis, koordinatorės galėdavo kreiptis į JRK ir prašyti pagalbos. Tačiau pagalbos prašymų JRK sulaukė tik porą kartų. Buvo prašoma padėti viešinti projektą, todėl JRK suorganizavo projekto pristatymus savivaldybės komitetuose (socialinių reikalų, švietimo ir kultūros). Su LDB JGI koordinatorėmis JRK bendravo tik keletą kartų, projekto įgyvendinimo pradžioje. JRK padėjo suorganizuoti keletą vizitų į savivaldybę LDB projekto veiklų dalyvių grupėms.

JRD JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimas. Savivaldybėje dirbusios JRD JGI koordinatorės buvo pažįstamos, bendravo, dažniausiai kelionių ir bendrus JRD JGI koordinatorių susitikimus metu, dalindavosi patirtimi. Vienoje iš organizacijų per projekto įgyvendinimo laikotarpį pasikeitė 3 JRD JGI koordinatorės, todėl kitoje organizacijoje dirbanti ir ilgametę darbo su jaunimu patirtį turinti koordinatorė padėjo naujoms koordinatorėms įsijungti į darbus, keletą užsiėmimų NEET jaunuoliams vedė kartu, leido mokytis. Taip pat koordinatorės pavaduodavo vieną kitą atostogų metu (pvz., nukreipiant naujai atėjusį dalyvį kitai koordinatorėi).

Vis dėlto, bendradarbiavimas nebuvo labai intensyvus. Taip pat skirtingose organizacijose dirbusios JRD JGI koordinatorės jautė tam tikrą konkurenciją. Kiekviena koordinatorė turėjo jai asmeniškai nustatytą siektiną rodiklį, todėl koordinatorės konkuravo dėl pritraukiamų dalyvių. Viena iš koordinatorės įdarbinusių organizacijų turėjo platų socialinių-ekonominių partnerių tinklą, todėl koordinatorė su jais palaikė ryšį ir projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu. Tačiau tai sudarė sunkumų su šiais socialiniais-ekonominius partneriais užmezgant ryšį kitos organizacijos įdarbintai JRD JGI koordinatorėi, nes

socialiniams–ekonominiams partneriams buvo sudėtinga ir painu tais pačiais klausimais ir to paties projekto rėmuose bendradarbiauti su 2 skirtingomis koordinatorėmis (pvz., socialinių–ekonominių partnerių organizacijoje atsiradus potencialiam dalyviui tampa nebeaišku, į kurią koordinatorę jį nukreipti ir pan.). Todėl kitos organizacijos įdarbinta JRD JGI koordinatorė turėjo ieškoti alternatyvių dalyvių identifikavimo, pritraukimo ir darbo su jais būdų.

Kiekviena iš JRD JGI koordinatorės įdarbinusių organizacijų dar buvo įdarbinusi ir siauros srities specialistų. Šie specialistai teikė nevienodas paslaugas. Viena JRD partnerė organizacija buvo įdarbinusi jogos instruktore, kita organizacija buvo įdarbinusi socialinį darbuotoją, o vėliau psichologą. Tačiau skirtingas paslaugas teikiančių siauros srities specialistų paslaugomis tarp skirtingų organizacijų nebuvo dalinamasi, nors kai kuriais atvejais kreipiantis į toje pačioje savivaldybėje dirbantį kitą siauros srities specialistą konkretaus dalyvio atveju būtų buvusi galimybė suteikti geresnės kokybės paslaugas, nes visą dalyviams reikiamų paslaugų spektrą teikiančių siauros srities specialistų viena organizacija įdarbinti galimybės neturėjo.

LDB JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimas. Bendradarbiavimas buvo nuolatinis, intensyvus ir sklandus. Savivaldybėje dirbusios LDB JGI koordinatorės nuolat dalinosi patirtimi, kartu sprendė kylančius klausimus.

JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. Bendradarbiavimas nebuvo labai intensyvus, koordinatorės buvo pažįstamos, bendraudavo tais atvejais, kai reikėdavo pasitikrinti dalyvio dalyvavimo projekte „Atrask save“ statusą (t. y. ar dalyvis jau dalyvavo LDB arba JRD veiklose, kiek laiko jose praleido, ar dar turi galimybę pratęsti dalyvavimą) arba kai matydavo, jog dalyvį geriau nukreipti į kitos institucijos vykdomas veiklas, tačiau bendravimas buvo epizodiškas, vyko tik iškilus poreikiui. Abi JRD JGI koordinatorės taip pat bendravo su projekto „Naujas startas“ LDB JGI koordinatorė dėl galimybių projekte „Atrask save“ dalyvavusius dalyvius nukreipti į antrinės intervencijos veiklas.

JRD ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas su JST mentorais. LDB JGI koordinatorė tiesiogiai su JST mentorais nebendradarbiavo, atsiradus poreikiui vieną ar kitą dalyvį nukreipti į savanorystės veiklas, jis pirmiausia buvo nukreipiamas į JRD JGI koordinatorės, tada jos bendraudavo su JST mentorais. JRD JGI koordinatorių, ypač Atviraime jaunimo centre dirbusios koordinatorės, ir JST mentorų bendradarbiavimas buvo labai glaudus ir intensyvus. JRD JGI koordinatorės kartu su JST mentorais sprendė kiekvieno dalyvio situaciją, ieškojo geriausių, konkrečiam jaunuoliui labiausiai tinkančių savanorystės galimybių.

JRD JGI koordinatorių ir juos įdarbinusių organizacijų tarpusavio bendradarbiavimas. Abi JRD partnerėse organizacijose įdarbintos JRD JGI koordinatorės sulaukė didelio ir nuolatinio palaikymo iš organizacijos kolegų. Atviro jaunimo centro direktorė projekte dirbo kaip siauros srities specialistė, taip pat visuomet padėdavo JRD JGI koordinatorėi spręsti kylančias problemas, klausimus, padėdavo spręsti ir tiesiogiai dalyviams kylančius iššūkius, tais atvejais, kai iššūkių sprendimui reikėdavo organizacijos vadovės turimos kompetencijos. Apskritai, kadangi pagrindinė minėtos partnerės organizacijos veikla yra darbas su jaunimu, šios organizacijos darbuotojai patys yra darbo su jaunimu specialistai, todėl galėdavo efektyviai ir tikslingai padėti JRD JGI koordinatorėi visais iškiliančiais klausimais.

Kitos savivaldybėje atrinktos JRD partnerės organizacijos pagrindinė veikla nėra darbas su jaunimu, tačiau organizacija nuolat dirba su kitomis socialiai pažeidžiamomis grupėmis – neįgaliaisiais, vyresniais ir senyvo amžiaus asmenimis, įgyvendina įvairius socialinius ir profesinio orientavimo projektus, teikia suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo švietimo paslaugas. Taigi jau ankstesnių veiklų dėka organizacija buvo užmezgusi ryšius su plačiu socialinių–ekonominių partnerių tinklu, kuriuo įgyvendindama projekto veiklas galėjo naudotis ir organizacijoje įdarbinta JRD JGI koordinatorė. JRD JGI koordinatorę įdarbinusios organizacijos vadovė taip pat labai palaikė JRD JGI koordinatorę, kartu su ja rengė ir dalyvavo viešuose

pristatymuose socialinių-ekonominių partnerių organizacijose, organizacijos lėšomis rengė viešinio medžiagą, padėjo visais darbo eigoje išskylančiais klausimais.

LDB JGI koordinatorių ir kitų TDB skyriaus specialistų bendradarbiavimas. LDB JGI koordinatorės bendradarbiavimas su kitais TDB skyriaus specialistais buvo intensyvus ir dažnas, TDB skyriaus specialistai LDB JGI koordinatorėi padėdavo visais darbo eigoje išskylančiais klausimais, koordinatorė jautė nuolatinį palaikymą.

JRD JGI IR LDB JGI KOORDINATORIŲ KVALIFIKACIJA, PATIRTIS IR KAITA:

Atviraime jaunimo centre dirbusi JRD JGI koordinatorė turi ilgametę (apie 30 m.) patirtį darbo su vaikais ir jaunimu srityje, pedagoginį išsilavinimą, karjeros konsultavimo magistro laipsnį, yra socialinė ir jaunimo darbuotoja. Todėl projekto „Atrask save“ veiklos jai nebuvo naujos, darbas vyko sklandžiai. Taip pat JRD JGI koordinatorė dirbo visą projekto laikotarpį, koordinatoriai šioje organizacijoje nesikeitė.

Kitoje JRD JGI partnerėje organizacijoje įdarbinta JRD JGI koordinatorė turi 9 metų patirtį socialinio darbo srityje, yra baigusi teisės studijas, šiuo metu studijuoja psichologiją. Prieš ateidama į projektą „Atrask save“ dirbo su projektu, skirtu klausos negalią turinčių žmonių įdarbinimui, kur didžiąją dalį tikslinės grupės sudarė jaunuoliai iki 29 m., taip pat dirbo su socialinės rizikos šeimų ir neįgaliųjų įtraukimo į darbo rinką projektais. Projekte „Atrask save“ dirbo 2 metus. Prieš tai JRD partnerėje organizacijoje buvo įdarbintos 2 kitos koordinatorės.

Abi JRD JGI koordinatorės jas projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu įdarbinusiose JRD partnerėse organizacijose dirba ir projektui pasibaigus.

LDB JGI koordinatorė iki pradėdant dirbti projekte „Atrask save“ turėjo 2–3 m. patirtį savanoriaujant įvairiose su jaunimu dirbančiose organizacijose, taip pat prieš pradėdant dirbti projekte „Atrask save“ koordinatorė šiame projekte dalyvavo kaip dalyvė, 4 mėnesius savanoriavo savivaldybės TDB skyriuje padėdama įgyvendinti projekto „Atrask save“ veiklas, taigi, kai po savanorystės laikotarpio koordinatorė pradėjo dirbti projekte, projektas jai jau buvo pažįstamas, veiklų perėmimas vyko sklandžiai. Koordinatorė projekte kaip LDB JGI koordinatorė dirbo 1 metus 4 mėnesius. Prieš tai TDB skyriuje dirbo kiti LDB JGI koordinatoriai.

LDB JGI koordinatorė pasibaigus projekto „Atrask save“ įgyvendinimui, TDB skyriuje nebedirba.

JRD JGI KOORDINATORIŲ TAIKYTI DALYVIŲ PRITRAUKIMO Į PROJEKTO VEIKLAS METODAI:

Atviraime jaunimo centre dirbusi JRD JGI koordinatorė į projekto veiklas pritraukiant dalyvius pirmiausia potencialių dalyvių ieškojo tarp atviro jaunimo centro lankytojų – kalbindavo kiekvieną ateinantį, stengėsi pažinti ir užmegzti ryšius su kiekvienu atviraime jaunimo centre apsilankančiu jaunuoliu, identifikavusi potencialius dalyvius ir įtraukusi juos į projekto veiklas, toliau bandė įtraukti šių dalyvių aplinkos žmones – panašioje situacijoje esančius jaunuolių draugus, pažįstamus, giminaičius. Taip pat koordinatorė potencialių projekto dalyvių ieškodavo ir tiesiog gatvėje, jaunimo susibūrimo vietose, dalį dalyvių į koordinatorę nukreipė LDB, koordinatorė bendradarbiavo su mokyklomis.

Kitoje JRD partnerėje organizacijoje dirbusi JRD JGI koordinatorė pirmiausia potencialių dalyvių ieškojo savo ir savo kolegų aplinkoje, naudojosi organizacijos turimu partnerių tinklu, rengė projekto pristatymus visose partnerių organizacijose (pvz., socialinių paslaugų centruose, seniūnijų bendruomenėse, neįgaliųjų organizacijose, nakvynės namuose, organizacijoje „Caritas“, Raudonojo kryžiaus organizacijoje, mokyklose). Dalį dalyvių į koordinatorę nukreipė LDB. Gatvėje jaunuolių koordinatorė neieškojo dėl saugumo iššūkių ir patirties taikant tokius darbo su jaunimu būdus stokos.

JRD IR LDB JGI KOORDINATORIŲ VYKDYTOS VEIKLOS:

Didelę dalyvių, su kuriais dirbo **Atvirame jaunimo centre įdarbinta JRD JGI koordinatorė**, dalį sudarė sudėtingoje padėtyje esantys jaunuoliai. Tokiais atvejais koordinatorė, gavus pačių dalyvių sutikimą, palydėdavo juos ir į kitas reikalingas organizacijas ir (arba) įstaigas – policiją, socialinių paslaugų centrą, priklausomybės ligų gydymo centrą, AA susirinkimus, vaikų teises ginančias institucijas. Tačiau apskritai visiems jaunuoliams buvo teikiamos kompleksinės paslaugos – glaudžiai bendradarbiavo tiek JRD JGI koordinatorė, tiek siauros srities specialistė (jogos mokytoja), tiek JST mentorė. Kiekvieno jaunuolio atveju buvo sprendžiama, kurios paslaugos jam būtų aktualiausias, buvo teikiamos motyvavimo, informavimo, pagalbos susirandant darbo arba mokymosi vietą paslaugos.

Kitoje organizacijoje įdarbinta JRD JGI koordinatorė daugiausia paslaugas teikdavo pati, esant poreikiui pasitelkdama siauros srities specialistus – socialinį darbuotoją, psichologą. Su neturinčiais darbo rinkoje paklausios profesijos, išsilavinimo buvo kalbama apie jų norus, galimybes, esamas darbo rinkos sąlygas, ieškoma optimalaus mokymosi varianto. Turintiems reikiamą išsilavinimą jaunuoliams buvo teikiamos tarpininkavo įsidarbinant paslaugos, konsultavimas, patirties neturintiems jaunuoliams buvo padedama suprasti, kaip reikėtų save pristatyti darbdaviui, rašyti CV. Daugiausia koordinatorė ir dirbo su reikiamą išsilavinimą jau turinčiais jaunuoliais.

LDB JGI koordinatorė teikdavo individualias konsultacijas dalyviams ir vesdavo grupinius užsiėmimus. Grupinių užsiėmimų metu koordinatorė ypatingai didelį dėmesį skyrė tam, kad dalyviai patys galėtų kalbėti, išreikšti savo nuomonę, mokyti višio kalbėjimo. Viešųjų pirkimų būdu nupirktų lektorių vienas iš pagrindinių trūkumų ir buvo tai, kad jie paskaitą vesdavo tik patys, kalbėdavo tik patys, projekto dalyviams proga pasisakyti tokių paskaitų metu nebuvo sudaryta. Paskaitose trūko interaktyvumo. Kai kurios viešųjų pirkimų būdu nupirktų lektorių paskaitos būdavo neįdomios, pateikiančios per mažai informacijos. Kai kurios tos pačios arba skirtingų teikėjų lektorių vestų paskaitų temos kartodavosi. Kalbant apie ypatingai sudėtingoje padėtyje esančius jaunuolius, jiems projekto veiklos nebuvo pakankamos, tačiau kaip suteikti papildomą pagalbą LDB JGI koordinatorė neturėjo pakankamai informacijos, nebuvo pakankamai pasiruošusi tą padaryti.

SAVIVALDYBĖJE ĮGYVENDINTO PROJEKTO SĖKMĖS PRIEŽASTYS:

Apibendrinant, matoma, jog sėkmingo projekto įgyvendinimo priežastys analizuotoje savivaldybėje pirmiausia yra JRD partnerių organizacijų stabilumas (atrinktos organizacijos nesikeitė visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu) ir jų pobūdis (vienai iš partnerių organizacijų darbas su jaunimu yra pagrindinė veikla, kita organizacija, nors ne visada dirba konkrečiai su jaunimu, turi daug patirties panašiam darbe su kitomis pažeidžiamomis grupėmis). Taip pat sėkmingam projekto įgyvendinimui svarbi nedidelė (lyginant su kitomis savivaldybėmis) JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių kaita bei sklandus kaitos užtikrinimas tais atvejais, kai ji vyko (pasikeitusiai JRD JGI koordinatorėi projekto specifika suvokti padėjo kita toje pačioje savivaldybėje dirbanti JRD JGI koordinatorė, pasikeitusi LDB JGI koordinatorė prieš tai 4 mėnesius projekte dirbo kaip savanorė ir turėjo progos susipažinti su projekto specifika, viena JRD JGI koordinatorė nesikeitė visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu). Sėkmingam projekto įgyvendinimui įtakos turėjo ir pakankama koordinatorių (ypatingai JRD JGI koordinatorių) patirtis ir turimos reikiamos kompetencijos, kurios leido efektyviai į projekto veiklas pritraukti dalyvius ir užtikrinti sklandų darbą su jais. Svarbu ir tai, jog tiek abi savivaldybėje dirbusios JRD JGI koordinatorės, tiek LDB JGI koordinatorė gavo nuolatinį palaikymą ir pagalbą iš jas įdarbinusių organizacijų ir TDB skyriaus kolegų bei, atsižvelgiant į tai, jog abi JRD partnerių organizacijos turėjo pakankamai panašios į projekto veiklas darbinės patirties, kolegų teikta pagalba buvo efektyvi ir naudinga (t. y. patys pagalbą teikė kolegoms taip pat buvo projekto veiklų srities specialistai). Sėkmingam projekto įgyvendinimui savivaldybėje įtakos turėjo ir tai, kad buvo užmegztas bendradarbiavimas tarp skirtingų už projekto įgyvendinimą atsakingų pusių – skirtingų JRD JGI

koordinatorių, JRD JGI koordinatorių ir LDB JGI koordinatorių, JRD JGI koordinatorių, LDB JGI koordinatorių ir savivaldybės JRK. Nors šis bendradarbiavimas ne visais atvejais buvo intensyvus, tačiau tai, kad kontaktai buvo užmegzti ir, esant poreikiui, skirtingos šalys galėjo kreiptis vienos į kitas, užtikrino projekto įgyvendinimo sklandumą.

ATVEJO STUDIJA NR. 2. SAVIVALDYBĖ B

SAVIVALDYBĖS TIPAS: Kaimiškoji savivaldybė.

PROJEKTŲ „ATRASK SAVE“ IR „NAUJAS STARTAS“ ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA: Savivaldybėje projektus įgyvendino **1 JRD partnerių organizacija**. Pagrindinės partnerių organizacijos veiklos apima švietimo darbuotojų ir kitų suaugusiųjų švietimo poreikių identifikavimą ir atitinkamų paslaugų organizavimą, nuolatinio švietimo darbuotojų mokymosi užtikrinimą, mokytojų metodinės veiklos, profesinio bendradarbiavimo ir gerosios darbo patirties sklaidos koordinavimą, specialiųjų ugdymosi poreikių, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčių asmenų identifikavimą, mokyklų, mokytojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) gebėjimų ugdyti minėtų poreikių turinčius asmenis stiprinimą, pagalbos mokykloms užtikrinant kokybišką minėtų poreikių turinčių mokinių ugdymą teikimą. **JRD partnerėje organizacijoje dirbo 1 JRD JGI koordinatorius. Savivaldybės TDB skyriuje dirbo 1 LDB JGI koordinatorius.** Savanorišką veiklą atliekantiems projekto dalyviams **padėjo 1 JST mentorius**, atvažiuojantis iš kitos savivaldybės. Savivaldybei taip pat buvo priskirtas **1 projekto „Naujas startas“ koordinatorius**, dirbęs kitoje savivaldybėje.

ATVEJO STUDIJOS INTERVIU RESPONDENTAI: Atliekant atvejo studiją buvo atlikti interviu su 3 respondentais: **savivaldybės JRK, LDB JGI koordinatorė, JRD JGI koordinatorė.**

JRD PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ KAITA: Per projekto „Atrask save“ įgyvendinimo laikotarpį **vieną kartą keitėsi JRD partnerių organizacija**. Partnerių organizacija keitėsi jau įpusėjus projekto veikloms – 2017 m. kovo 14 d. (naujos JRD partnerių organizacijos patvirtinimo data).

BENDRADARBIAVIMAS ĮGYVENDINANT PROJEKTUS:

JRK ir JRD JGI bei LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. Savivaldybės JRK daugiausia žinojo apie JRD vykdomas projekto „Atrask save“ veiklas ir bendravo su savivaldybėje dirbančia JRD JGI koordinatorė. Su LDB JGI koordinatorė ryšys nebuvo užmegztas. Bendraujant su JRD JGI koordinatorė, savivaldybės JRK organizavo susitikimus su kaimiškujų savivaldybės vietovių seniūnais, pristatė jiems JRD JGI koordinatorė, patį projektą, prašė bendradarbiauti. Apskritai visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu savivaldybės JRK palaikė ryšį su JRD JGI koordinatorė ir padėdavo iškilus poreikiui, nors JRD JGI koordinatorė, kuri dirbo savivaldybėje, buvo labai aktyvi ir motyvuota, todėl JRK pagalbos reikėjo tik epizodiškai.

JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas nebuvo intensyvus. Savivaldybės TDB skyrius ir JRD JGI koordinatorė turėjo suderintą sistemą, kaip perduoti JRD JGI koordinatorėi informaciją apie iš TDB išbrauktus jaunuolius, tačiau LDB JGI koordinatorė dalyvių JRD JGI koordinatorėi nesiųsdavo, viena vertus dėl to, jog ir TDB buvo numatyti dideli rodikliai, kuriuos norint pasiekti reikėjo visus sutikusius dalyvauti projekte siųsti į LDB vykdomas veiklas (taigi LDB vykdomose veiklose dalyvavo tiek motyvuoti, žinantys ko nori dalyviai, kurie siekia iš karto dalyvauti projekte „Naujas startas“, tiek tie, kurių poreikių visa apimtimi LDB siūlytos veiklos negalėjo atliepti), kita vertus, naujų projekto dalyvių grupės buvo renkamos dažnai – kas kelias savaites, taigi nebuvo poreikio nukreipti dalyvius JRD JGI koordinatorėi dėl to, kad TDB tuo metu negali pasiūlyti dalyvavimo veiklose. JRD JGI koordinatorė ir LDB JGI koordinatorė dažniausiai susitikdavo per savivaldybės TDB skyriaus organizuojamus posėdžius, kuriuose buvo aptariama jaunimo situacija savivaldybėje. Šie posėdžiai vykdavo kartą per 3 mėnesius, juose dalyvaudavo tiek LDB JGI, tiek JRD JGI koordinatorės, tiek savivaldybės atstovai. Vis dėlto, šie posėdžiai buvo skirti daugiau pasidalinimui informacija, o ne bendrų sprendimų priėmimui, veiksmų koordinavimui.

JRD JGI koordinatore taip pat bendravo su projekto „Naujas startas“ LDB JGI koordinatore dėl galimybių projekte „Atrask save“ dalyvavusius dalyvius nukreipti į antrinės intervencijos veiklas.

JRD JGI koordinatore ir ją įdarbinusios organizacijos tarpusavio bendradarbiavimas. JRD JGI koordinatore bendradarbiavimas su kitais ją įdarbinusios JRD partnerės organizacijos kolegomis buvo sklandus ir glaudus. Projekto „Atrask save“ įgyvendinimas buvo suprantamas kaip visos organizacijos atsakomybė, todėl kiti organizacijos kolegos JRD JGI koordinatorei padėjo viskuo, kuo galėjo. Nors darbas su jaunimu ir integracijos į darbo rinką projektais nėra pagrindinė organizacijos veikla, tačiau organizacija dirba su specialiuoju ugdymosi poreikių psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčių asmenų identifikavimu, jų integracijos skatinimu, organizacijoje dirba psichologai, specialieji pedagogai, kiti specialistai, kurie savo turimą kvalifikaciją ir žinias galėjo pritaikyti ir padedant JRD JGI koordinatorei spręsti įgyvendinant projektą „Atrask save“ kylančius iššūkius.

LDB JGI koordinatore ir kitų TDB skyriaus specialistų bendradarbiavimas. LDB JGI koordinatore sulaukė didelio palaikymo iš kitų TDB skyriaus kolegų. Sėkmingas projekto „Atrask save“ įgyvendinimas buvo suprantamas kaip viso TDB skyriaus atsakomybė, visi specialistai ir TDB skyriaus vedėjas prisidėjo prie sėkmingo projekto įgyvendinimo visais įmanomais būdais. Vyko nuolatinis glaudus bendradarbiavimas, bendras kylančių iššūkių sprendimas. Pavyzdžiui, viešųjų pirkimų būdų nupirktai organizacijai nepavykus suorganizuoti susitikimų su darbdaviais, TDB skyriaus vedėjas, naudodamasis TDB turimu bendradarbiavimo su vietos darbdaviais tinklu, kartu su LDB JGI koordinatore suorganizavo vizitus į savivaldybėje veikiančias įmones. Nuolatinę pagalbą ir palaikymą LDB JGI koordinatore jautė ir iš su jaunimu dirbančios TDB specialistės.

JRD JGI IR LDB JGI KOORDINATORIŲ KVALIFIKACIJA, PATIRTIS IR KAITA:

Savivaldybėje dirbusi **JRD JGI koordinatore** ankstesnės patirties dirbant būtent su jaunais žmonėmis arba socialinės rizikos grupėmis neturėjo, tačiau bendrai visa profesinė JRD JGI koordinatore patirtis buvo darbas su žmonėmis. Taip pat, tiek savivaldybės JRD, tiek LDB JGI koordinatore savivaldybėje dirbusią JRD JGI koordinatore apibūdino kaip labai motyvuotą, aktyvią ir labai tinkamą darbui, kurį ji turėjo atlikti. Per projekto įgyvendinimo laikotarpį savivaldybėje dirbo 2 koordinatore (po maždaug 1,5 metus). JRD JGI koordinatorių kaita atsirado dėl pasikeitusios JRD partnerių organizacijos. Tačiau darbą projekte „Atrask save“ palikusi JRD JGI koordinatore ir naujoji JRD JGI koordinatore užmezgė kontaktą, darbą palikusi JRD JGI koordinatore pasidalino savo patirtimi.

Per projekto „Atrask save“ įgyvendinimo laikotarpį projekte **dirbo 3 LDB JGI koordinatore**. Viena koordinatore dirbo apie metus, tuomet metams išėjo vaiko priežiūros atostogų ir tuo laikotarpiu ją pavadavo 2 LDB JGI koordinatore (po pusę metų), kadangi antroji LDB JGI koordinatore po pusės metų taip pat išėjo vaiko priežiūros atostogų. Po metų pertraukos į darbą grįžo pirmoji koordinatore ir tuomet projekte dirbo iki jo pabaigos. Tačiau, nors LDB JGI koordinatorių kaita ir vyko, kiekvieną kartą keičiantis koordinatorei buvo užtikrinamas sklandus darbų perėmimas. Kiekviena nauja koordinatore jau keletą mėnesių iki darbo pradžios projekte dirbdavo kaip savanorė, taigi turėjo progą dar prieš oficialiai tampant LDB JGI koordinatore susipažinti su projekto specifiška, darbo metodais, dalyviais. LDB JGI koordinatore, kuri projekte dirbo ilgiausią laiką (apie 1 metus projekto pradžioje ir apie 1 metus projekto pabaigoje), turėjo pedagoginį išsilavinimą, buvo atlikusi praktiką mokykloje, todėl turėjo darbo su jaunimu patirties. Taip pat buvo dirbusi administratore įmonėje, turinčioje daugiau nei 100 darbuotojų, todėl ir projekto administravimas koordinatorei nekėlė iššūkių.

JRD JGI KOORDINORĖS TAIKYTI DALYVIŲ PRITRAUKIMO Į PROJEKTO VEIKLAS METODAI:

Ieškant potencialių projekto dalyvių ir įtraukiant juos į projekto veiklas JRD JGI koordinatorei labai padėjo savivaldybės seniūnijų seniūnai. Kadangi aptariama savivaldybė yra kaimiško tipo, ją sudarančios

savivaldybės yra santykinai nedidelės, todėl seniūnai pažįsta daugumą gyventojų ir gali gana nesudėtingai identifikuoti potencialius, projekto „Atrask save“ kriterijus atitinkančius, dalyvius. Tai, jog tik pradėjusią dirbti JRD JGI koordinatore su seniūnais supažindino savivaldybės JRK, padėjo koordinatoriui greičiau ir sklandžiau užmegzti bendradarbiavimą su seniūnais. Vienintelis iššūkis, kuris kilo taikant šį dalyvių identifikavimo ir pritraukimo į projekto veiklas būdą – seniūnai informaciją JRD JGI koordinatoriui teikė ne visai legaliai, kadangi projekto rėmuose nebuvo parengti jokie oficialūs dokumentai, įgaliojantys seniūnus teikti, o JRD JGI koordinatorę gauti ir disponuoti informacija apie potencialius projekto dalyvius.

Apskritai dalyvių pritraukimas JRD JGI koordinatoriui nebuvo sudėtingas procesas. Ji ne tik bendravo su seniūnais, važiuodavo pristatyti projekto į seniūnijų bendruomenes, ten susirinkdavo potencialių dalyvių kontaktus ir bandydavo su jais susisiekti, bendradarbiavo su probacijos tarnyba, socialiniais darbuotojais, tačiau užmegzdavo kontaktą su potencialiai projekte galinčiais dalyvauti jaunuoliais ir tiesiog gatvėje, stebėdavo žmones, identifikuodavo tuos, kurie kas dieną atsiranda maždaug tuo pačiu metu toje pačioje vietoje. Vėliau projekte dalyvaujantys jaunuoliai į projektą atsivesdavo panašioje situacijoje esančių draugų. JRD JGI koordinatorė bandė užmegzti ryšius ir su mokyklomis, tačiau šis dalyvių pritraukimo būdas nepasiteisino, kadangi mokyklos arba norėdavo išlaikyti mokinius siekdamas neprarasti mokinio krepšelio lėšų, arba jau bendradarbiaudavo su TDB. Dar vienas efektyvus dalyvių identifikavimo būdas buvo kaimo parduotuvės – ypatingai kaimiškose vietovėse parduotuvių pardavėjos žino visas naujienas, pažįsta besilankančius žmones, žino, kas ir koku metu kas dieną pasirodo. Taigi pokalbiai su tokiose parduotuvėse dirbančiomis pardavėjomis taip pat padėdavo identifikuoti potencialius dalyvius.

JRD IR LDB JGI KOORDINATORIŲ VYKDYTOS VEIKLOS:

JRD JGI koordinatorė daugiausia dirbo su ypatingai sudėtingoje situacijoje esančiais jaunuoliais (koordinatorės vertinimu, tokie jaunuoliai sudarė apie 60–70 proc. visų dalyvių, su kuriais ji dirbo). Dauguma jų turėjo įvairių priklausomybių, buvo benamiai, turėdavo socializacijos problemų. Su dalyviais JRD JGI koordinatorė dirbo pati, siauros srities specialisto neturėjo. Koordinatorės teigimu, per tokį trumpą laiką, kuris buvo skirtas darbui su vienu dalyviu, tais ypatingai sudėtingais atvejais pavykdavo tik užmegzti tam tikrą ilgalaikį ryšį, kontaktą, tačiau jie dar nebūdavo pasiruošę bendrauti su dar vienu nauju žmogumi (pavyzdžiui, psichologu). Koordinatorės nuomone, tikslinga į pagalbą pasitelkti siauros srities specialistą būtų buvę tuo atveju, jeigu su vienu dalyviu būtų galima dirbti ilgiau ir jau užmezgus tvirtą ryšį tarp dalyvio ir koordinatorės, jam siūlyti ir papildomą pagalbą.

JRD JGI koordinatorė, dirbdama su sudėtingoje padėtyje esančiais jaunuoliais, dirbdavo ne tik su jais, tačiau ir jų šeima, draugais, kitais artimos aplinkos žmonėmis, nes dažnu atveju būtent artima aplinka tapdavo ta kliūtimi, kuri jaunuolį sulaukydavo nuo visaverčio įsitraukimo į visuomenę, darbo rinką, švietimo sistemą.

Daugumai jaunuolių, su kuriais dirbo JRD JGI koordinatorė, reikėjo kompleksiškesnių paslaugų, negu buvo numatytos suteikti įgyvendinant projektą „Atrask save“. Vienos iš aktualiausių buvo reabilitacijos paslaugos, tačiau jų teikimas nebuvo užtikrintas sistemiškai, su reabilitacijos centrais nebuvo sudarytos sutartys, jie dažnai nežinodavo apie projektą „Atrask save“. Taip pat projekte nebuvo numatytos galimybės finansuoti, pavyzdžiui, dalyvių nuvežimą į kitoje savivaldybėje esančią reabilitacijos centrą už tai gaunant kuro kompensaciją. JRD JGI koordinatorės darbą tam tikrais atvejais sunkino ir socialinių–ekonominių partnerių (pvz., probacijos tarnybos, policijos), kurie turėjo padėti užtikrinti kompleksinių paslaugų teikimą ir padėti šalinti projekto dalyviams kylančias kliūtis, menkinantis požiūris į projekto dalyvius. Pavyzdžiui, sumotyvavus jaunuolį įsidarbinti, susiradus preliminarį darbo vietą ir atvykus į policiją susitvarkyti tam tikrų dokumentų dėl anksčiau buvusių smulkių pažeidimų, policijos darbuotojai jaunuoliui girdint menkinančiai atsiliepia apie jaunuolio galimybes įsidarbinti, išreiškia nepasitikėjimą jo gebėjimais. Tokiais atvejais JRD JGI koordinatorės iki tol atliktas darbas su konkrečiu jaunuoliu netenka prasmės, nes jaunuolis atsisako toliau dalyvauti projekto veiklose. Taip pat ir kai kurios savanorius priimančios

organizacijos įvairių iššūkių patiriančių jaunuolių atveju būdavo neigiamai nusiteikusias, bijodavo, jog priimant jaunuolių jiems kils papildomų problemų, todėl atsakydavo jaunuolių priimti arba priimdavo labai nenoriai.

Dirbant su NEET jaunuoliais JRD JGI koordinatore neįjutė nerimo dėl savo saugumo, susitikdavo su jaunuoliais visose aplinkose, kurios jiems buvo priimtinos (tiek savo darbo kabinete, tiek jaunuolių namuose, tiek viešose vietose), neįjutė barjerų esant poreikiui priėti prie jaunuolių gatvėje, juos užkalbinti, pakviesti dalyvauti projekte.

LDB JGI koordinatore dalyviams vesdavo grupinius užsiėmimus, dalyvių, kurie susiduria su didesniais iššūkiais atveju, vedė daugiau individualių konsultacijų, su dalyviais ne tik bendraudavo, bet ir sprendavo įvairius testus, atlikdavo užduotis. Kadangi LDB JGI koordinatore turėjo pedagoginį išsilavinimą, grupinių užsiėmimų vedimas ir apskritai bendravimas su jaunais žmonėmis jai nekėlė sunkumų.

Dirbdama su dalyviais LDB JGI koordinatore pasitelkė ir siauros srities specialistus – psichologą, IT specialistą, teisininką. Psichologas ir IT specialistas su dalyviais dirbo nuolat, o susitikimai su teisininku vykdavo kartą per vienos dalyvių grupės dalyvavimo projekte laikotarpį. Siauros srities specialistų, ypač psichologo, pagalba buvo labai reikalinga ir naudinga daugeliui dalyvių, tačiau projekto pradžioje savivaldybėje siauros srities specialistu buvo įdarbintas viešųjų pirkimų būdu atrinktas psichologas, kuris turėdavo atvykti iš kitos savivaldybės, todėl šis specialistas galėdavo atvykti tik tam tikromis nustatytomis dienomis ir visą dieną dirbdavo su dalyviais – dalyviai, norintys gauti psichologo konsultaciją būtinai turėjo pasirodyti tą dieną ir tuo laiku, kai psichologas gali atvykti, kiekvienas dalyvis turėdavo griežtai nustatytos trukmės susitikimą. Tai sunkino projekto veiklų įgyvendinimą, nors šios situacijos buvo galima išvengti, kadangi savivaldybės TDB skyriuje, įgyvendinančiame projektą, dirbo psichologas, kuris projekto dalyviams paslaugų negalėjo teikti tik todėl, kad psichologo paslaugos privalėjo būti perkamos viešojo pirkimo būdu. Vis dėlto, pasibaigus sutarčiai su viešųjų pirkimų būdu atrinktu psichologu, projekte buvo įdarbintas TDB skyriuje jau dirbantis psichologas, o tai leido užtikrinti lankstesnę paslaugų teikimą dalyviams – susitikimo su psichologu laiką buvo galima planuoti atsižvelgiant į dalyvių galimybes, tiems dalyviams, kuriems reikėjo daugiau pagalbos buvo galima skirti papildomas konsultacijas, LDB JGI koordinatore, kylant iššūkiams ar sunkumams galėjo konsultuotis, tartis su psichologu, kartu ieškoti geriausių situacijos sprendimo būdų.

Viešųjų pirkimų būdu atrinktų paslaugų teikėjų ir jų įdarbintų lektorių paslaugos skyrėsi priklausomai nuo konkretaus lektoriaus. Taip pat lektoriai dažnai keitėsi, todėl teikiamų paslaugų kokybė taip pat labai svyravo. Tačiau vertinant bendrai viešųjų pirkimų būdu atrinktų paslaugų teikėjų darbo kokybė buvo tenkinanti tiek dalyvius, tiek LDB JGI koordinatore.

SAVIVALDYBĖJE ĮGYVENDINTO PROJEKTO SĖKMĖS PRIEŽASTYS:

Apibendrinant, matoma, kad nors analizuojamoje savivaldybėje ankstesniame gerosios praktikos pavyzdyje matyto projekto įgyvendinimo stabilumo nebuvo (keitėsi tiek JRD partnerė organizacija, tiek JRD JGI koordinatoriai, tiek LDB JGI koordinatoriai), tačiau šiems pokyčiams vykstant buvo užtikrintas žinių ir patirties perdavimas naujai į projekto įgyvendinimą įsitraukusiems žmonėms. Nauja JRD JGI koordinatore komunikavo su ankstesne koordinatore, gavo pagalbą ir palaikymą iš savivaldybės JRK, kuris padėjo užmegzti kontaktus su įvairiais partneriais, lengviau pradėti bendradarbiavimą. Naujai į projektą atėjusios LDB JGI koordinatore pirmiausia kelis mėnesius projekte savanoriavo, susipažino su projektu, jo veiklomis, dalyviais, todėl jų darbo projekte pradžia buvo sklandi.

Kaip ir anksčiau aptarto gerosios praktikos pavyzdžio atveju, šioje analizuojamoje savivaldybėje, JRD partnerių organizacija turėjo panašios į projekto veiklas patirties (teikė paslaugas specialių ugdymosi poreikių, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turintiems asmenims, kūrė ir mokė darbo su jais

metodikų mokytojus, tėvus, kitus minėtų poreikių turinčių asmenų artimuosius) be to projekto „Atrask save“ įgyvendinimas JRD partnerių organizacijoje buvo laikomas visos organizacijos, ne tik JRD JGI koordinatoriaus, atsakomybe, kiti organizacijos kolegos padėjo koordinatoriui spręsti kylančius iššūkius. Taip pat ir kiti savivaldybės TDB skyriaus darbuotojai buvo aktyviai įsitraukę į projekto įgyvendinimą, veikė kaip viena komanda, sėkmingą projekto „Atrask save“ įgyvendinimą laikė viso skyriaus, o ne vienos LDB JGI koordinatorės atsakomybe, kylant iššūkiams (pvz., viešųjų pirkimų būdu atrinktiems paslaugų teikėjams negalint užtikrinti pakankamos veiklų kokybės ar dalies jų tinkamai suorganizuoti) naudojo TDB turimą partnerių tinklą, ryšius kokybiškam paslaugų teikimui užtikrinti. Prie sėkmingo projekto įgyvendinimo prisidėjo ir pakankama LDB ir JRD JGI koordinatorių patirtis, motyvacija, aktyvumas. Sėkmingai dirbti su dalyviais koordinatorėms padėjo tai, jog jos jautėsi pakankamai pasirengusios padėti projekto dalyviams, nebijojo su jais susitikti, bendrauti, į projektą kviesti dalyvius sutiktus gatvėje, dirbti su ypatingai sudėtingoje padėtyje esančiais dalyviais, jų artimos aplinkos žmonėmis, šeimų nariais, esant poreikiui kreipėsi pagalbos į socialinių-ekonominių partnerių organizacijas, kylant tam tikriems projekto įgyvendinimo iššūkiams, pačios ieškojo alternatyvių būdų ir galimybių juos išspręsti.

ATVEJO STUDIJA NR. 3. SAVIVALDYBĖ C

SAVIVALDYBĖS TIPAS: Miestiškoji savivaldybė.

PROJEKTŲ „ATRASK SAVE“ IR „NAUJAS STARTAS“ ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA: Savivaldybėje **pirminės intervencijos projektą įgyvendino 1 JRD partnerių organizacija** – viešoji įstaiga, dirbanti su jaunimu, vaikų užimtumu, organizuojanti ir vykdanči neformaliojo vaikų ir jaunimo švietimo veiklas. Šioje organizacijoje dirbo **3 JRD JGI koordinatoriai**. Savivaldybės TDB skyriuje dirbo **3 LDB JGI koordinatoriai**: 2 LDB JGI koordinatoriai dirbo su pirminės intervencijos veiklomis, 1 – su antrinės intervencijos veiklomis. Savanorišką veiklą atliekantiems projekto dalyviams padėjo **2 JST mentoriai**.

ATVEJO STUDIJOS INTERVIU RESPONDENTAI: Atvejo studijos metu buvo atlikti interviu su **6 respondentais: savivaldybės JRK, 2 LDB JGI koordinatoriais, 3 JRD JGI koordinatoriais**. Interviu su projekto „Naujas startas“ koordinatorė nebuvo atliktas, kadangi ji į šias pareigas buvo paskirta tik paskutiniaisiais projekto įgyvendinimo mėnesiais, ir negalėjo suteikti informacijos apie veiklų kokybę, efektyvumą. Pažymėtina, kad JRK, su kuriuo buvo atliktas interviu, šioms pareigoms buvo paskirtas projekto „Atrask save“ veiklų pabaigoje – 2018 m. birželio mėn. Anksčiau JRK pareigas užėmęs asmuo taip pat buvo įdarbintas projekto veikloms jau vykstant.

JRD PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ KAITA: JRD atrinkta partnerė organizacija per projekto įgyvendinimo laikotarpį keitėsi kelis kartus. Pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ veiklas ir savanorišką veiklą projekto įgyvendinimo pradžioje organizavo viešoji įstaiga, teikianti jauniems žmonėms socialines bei kultūrinės paslaugas. Projekto veiklas įgyvendino minėtos organizacijos savanorių centras, konsultuojantis vietinės, nacionalinės, tarptautinės savanorystės klausimais. Šioje organizacijoje dirbo 1 JRD JGI koordinatorius.

2017 m. birželio mėn. aptarta organizacija atsisakė vykdyti pirminės intervencijos veiklas. JRD pakartotinai vykdė konkursą, kurio metu buvo atrinkta biudžetinė įstaiga pirminės intervencijos veiklas ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams teikusi 2017 m. rugsėjo – gruodžio mėn. Atrinkta biudžetinė įstaiga vykdo švietimo veiklas jaunimui bei suaugusiems, teikia profesinio mokymo paslaugas. Institucijoje buvo įdarbinti 2 JRD JGI koordinatoriai. 2017 m. gruodžio mėn. ši organizacija atsisakė vykdyti pirminės intervencijos veiklas.

2018 m. vasario mėn. JRD pasirinko įdarbinti 3 JRD JGI koordinatorius, įgyvendinusius pirminės intervencijos veiklas iki projekto pabaigos. Su šiais koordinatoriais ir buvo atlikti interviu rengiant atvejo studiją. Pažymėtina, kad kitose savivaldybėse ir savivaldybėje C ankstesniais atvejais JRD JGI koordinatoriai buvo įdarbinami partnerėje organizacijoje, tačiau šiuo atveju JRD JGI koordinatoriai buvo įdarbinti paties JRD. Organizacija, kurioje dirbo ar savanoriavo 3 JRD JGI koordinatoriai, dirbė iki projekto įgyvendinimo pabaigos, neturėjo partnerės organizacijos statuso, tačiau šiame aprašyme yra laikoma partnere organizacija, kadangi suteikė infrastruktūrą (patalpas, spausdintuvai, kompiuteris ir kt.) JRD JGI koordinatoriams, padėjo vykdyti veiklas. Pažymėtina, kad nors ir be sutartinių įsipareigojimų su JRD, šios organizacijos veiklą pirminės intervencijos įgyvendinimo metu galima prilyginti veikloms, kurias atliko kitos, sutartinius įsipareigojimus su JRD turinčios, partnerės organizacijos.

BENDRADARBIAVIMAS ĮGYVENDINANT PROJEKTUS:

JRK ir JRD JGI bei LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. Kaip minėta anksčiau, JRK kaita savivaldybėje C buvo didelė – projekto metu JRK pasikeitė 3 kartus.

Vis dėlto, JRK žinojo apie vykstantį projektą – projekto įgyvendinimo pradžioje dirbęs JRK buvo užmezgęs ryšius su JRD partnerėmis organizacijomis, domėjosi JRD ir LDB JGI koordinatorių vykdomomis veiklomis, kontaktavo su profesinio mokymo įstaigomis, organizavo susitikimus su seniūnijomis, bendruomenėmis. Šiuo metu savivaldybėje C dirbančiam JRK neteko prisidėti prie projekto veiklų vykdymo, tačiau jis yra susipažinęs su pirminės intervencijos veiklų rezultatais.

Pažymėtina, jog anksčiau dirbę JRK prisidėjo prie projekto sklaidos – JRD JGI koordinatoriai, viešindami projektą kartu su JRK, sulaukdavo daugiau dėmesio. Savivaldybės C darbuotojo – JRK – įsitraukimas į vykdomas veiklas paskatino sėkmingam projektų veiklų įgyvendinimui reikalingas socialinių–ekonominių partnerių institucijas atsakingiau prisidėti prie vykdomo projekto veiklų, informacijos sklaidos.

JRD JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimas. Savivaldybėje C dirbę 3 JRD JGI koordinatoriai, prieš pradėdami dirbti projekte, kartu dirbo toje pačioje JRD partnerėje organizacijoje. Tad pradėdami dirbti su pirminės intervencijos veiklomis koordinatoriai buvo pažįstami, projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu taip pat bendravo, dalindavosi patirtimi, bent dalį projekto veiklų vykdė kartu. Galima teigti, jog bendravimas buvo intensyvus. Nors visi JRD JGI koordinatoriai dirbo vienoje organizacijoje ir nebuvo pasiskirstę veiklomis (pvz.: dokumentų pildymas, jaunuolio orientavimas į pasirinktos srities paslaugas ir kt.), kiekvieno iš 3 koordinatorių pritraukta tikslinė grupė skyrėsi – vienas koordinorius dirbo su motyvuotais, tačiau neaktyviais jaunuoliais, kitas koordinorius dirbo su nemotyvuotais, pasyviais jaunuoliais, trečiasis koordinorius dirbo su jaunais asmenimis, kuriuos labiausiai domino savanorystės veiklos. Visus projekte numatytus darbus, veiklas JRD JGI koordinatoriai atlikdavo kartu, bendrai pasidalindami tenkantį krūvį.

LDB JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimas. Bendradarbiavimas buvo nuolatinis (kartą per mėnesį vykdavo susitikimai), intensyvus, sklandus. Savivaldybėje C dirbusios LDB JGI koordinatūros susitikimų metu aptardavo dalyvių pažangą, kartu su skyrių vedėjais sprendavo kylančius klausimus, dalindavosi patirtimi, aptardavo paslaugas teikėjų teikiamų paslaugų kokybę.

Su projekto „Naujas startas“ LDB JGI koordinatore dėl galimybių projekte „Atrask save“ dalyvavusius dalyvius nukreipti į antrinės intervencijos veiklas daugiau bendravo LDB JGI, nei JRD JGI koordinatoriai.

JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. Bendradarbiavimas nebuvo intensyvus, koordinatoriai bendravo tik tuomet, kai pirminės intervencijos veiklų dalyvis norėdavo išbandyti savanorystės veiklas: LDB JGI koordinorius, norėdamas suteikti projekto dalyviui savanorystės paslaugas, nukreipdavo jaunuolį į JRD JGI koordinatorių, kuris perimdavo jauną asmenį ir padėdavo surasti organizaciją, kurioje pastarasis galėtų savanoriauti. Pažymėtina, kad bendravimas buvo epizodiškas, komunikacija vykdavo el. paštu arba telefonu.

LDB JGI koordinatoriai nebuvo linkę dalintis informacija apie galimus dalyvius, papildomas dalyvių identifikacijos priemonės, projekto veiklas su JRD JGI koordinatoriais (ypatingai dėl to, jog, pirmajai JRD partnerei organizacijai atsisakius teikti paslaugas ir pakartotinai vykdant partnerių organizacijų atrankas, JRD organizuojamoms veikloms numatyti pasiekti rodikliai buvo perduoti savivaldybės TDB, taigi savivaldybės TDB siekė kiek įmanoma daugiau dalyvių pritraukti į savo siūlomas projekto „Atrask save“ veiklas).

JRD ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas su JST mentorais. LDB JGI koordinatoriai tiesiogiai su JST mentorais nebendravo, o atsiradus poreikiui vieną ar kitą dalyvį nukreipti į savanorystės veiklas, jis pirmiausia buvo nukreipiamas į JRD JGI koordinatorių, tuomet jie tęsdavo bendravimą su jaunuoliu ir JST mentorais.

Pažymėtina, kad savanorius priimančios organizacijos neretai pačios kreipdavosi į JRD JGI koordinatorius teigdamas, kad turi savanoryste susidomėjusių jaunų asmenų, ir siūlydavo juos įtraukti į projekto veiklas, kartu skiriant dienpinigius bei papildomas išmokas.

Projekto metu JRD JGI koordinatoriai paprašė organizacijos, kurioje buvo įdarbinti, skirti dar vieną asmenį papildomai dirbti su projektu – tapti savanorius priimančios organizacijos kuratoriumi. Tad iš viso iš savivaldybėje veikusios JRD partnerės organizacijos prie projekto prisidėjo 4 asmenys – 3 asmenys buvo įdarbinti kaip JRD JGI koordinatoriai, 1 – kaip savanorius priimančios organizacijos kuratorė.

JRD JGI koordinatorių ir juos įdarbinusios organizacijos tarpusavio bendradarbiavimas. Visi trys JRD JGI koordinatoriai jau anksčiau dirbo ir (ar) savanoriavo toje pačioje organizacijoje, buvo gerai integravęsi į organizaciją, todėl projekto metu sulaukė didelio ir nuolatinio palaikymo iš organizacijos kolegų. Pažymėtina, jog minėta JRD partnerė organizacija projekto įgyvendinimo pradžioje buvo vienintelė savivaldybėje C, kuri teikė individualias konsultacijas NEET jaunuoliams. Darbas su jaunimu dažniausiai vykdavo partnerės organizacijos patalpose, kuriose, be JRD JGI koordinatorių, su jaunuoliais bendraudavo ir kiti JRD partnerės organizacijos darbuotojai, savanoriai.

LDB JGI koordinatorių ir kitų TDB skyriaus specialistų bendradarbiavimas. LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas su kitais TDB skyriaus specialistais buvo intensyvus. TDB skyriaus specialistai LDB JGI koordinatorėms padėdavo visais darbo eigoje iškylančiais klausimais, koordinatorės jautė nuolatinį palaikymą.

JRD JGI IR LDB JGI KOORDINATORIŲ KVALIFIKACIJA, PATIRTIS IR KAITA:

JRD JGI koordinatoriai jau anksčiau dirbo ir (ar) savanoriavo organizacijoje, kurioje dirbo įgyvendinant projektą „Atrask save“, turėjo darbo su vaikais ir jaunimu, ypač su NEET jaunuoliais, patirties. Todėl projekto „Atrask save“ veiklos nebuvo naujos, darbas vyko sklandžiai.

Visi JRD JGI koordinatoriai dirba ar savanoriauja JRD partnerėje organizacijoje ir projektui pasibaigus.

LDB JGI koordinatorė prieš pradėdama dirbti projekte „Atrask save“ patirties su jaunimu turėjo – anksčiau dalyvavo įvairiose savanorystės programose, nors darbas TDB skyriuje buvo pirmasis. Koordinatorė projekte dirbo nuo 2017 m. spalio mėn. iki projekto pabaigos.

Kita **LDB JGI koordinatorė** patirties dirbant užimtumo srityje neturėjo, tačiau studijų metais atliko kvalifikacinę praktiką Jaunimo darbo centre, o po studijų baigimo 3 mėn. savanoriavo TDB. Vėliau LDB JGI koordinatorė buvo priimta būtent projekto „Atrask save“ veiklų įgyvendinimui.

LDB JGI koordinatorės pasibaigus projekto „Atrask save“ įgyvendinimui, aptariamoms savivaldybės TDB skyriuje nebedirba.

JRD JGI KOORDINATORIŲ TAIKYTI DALYVIŲ PRITRAUKIMO Į PROJEKTO VEIKLAS METODAI:

Viešojoje įstaigoje dirbantys JRD JGI koordinatoriai pirmiausiai į projekto veiklas pritraukė dalyvius, kuriuos žinojo iš patirties dirbant viešojoje įstaigoje. Taip pat koordinatoriai išnaudojo savo turimas pažintis dalyvių pritraukimui: vienas iš koordinatorių artimai bendravo su seniūnijomis (ankstesnė asmens darbo vieta), kurios dalindavosi informacija apie NEET jaunuolius. Savivaldybėje C JGI koordinatoriai artimai bendravo ir su aukštosiomis mokyklomis, kuriose rudens–žiemos metu padaugėdavo potencialių projekto „Atrask save“ dalyvių – studentai, ypač pirmųjų kursų, pasirinkdavo nutraukti studijas ir tapdavo projekto tikslinės grupės nariais, kuriuos būtų galima įtraukti į projekto veiklas. Vis dėlto, dėl projekto veiklų įgyvendinimo laikotarpio (koordinatoriai buvo įdarbinti nuo 2018 m. vasario mėn. iki rugsėjo mėn.), įtraukti asmenis, iškritusius iš švietimo sistemos, buvo sunku (kadangi

didelė dalis potencialių projekto dalyvių iš švietimo sistemos pasitraukia rudens–žiemos laikotarpiu, t. y. iki minėtos JRD JGI koordinatorių veiklų pradžios).

Potencialių projekto „Atrask save“ dalyvių paieškai aktyviai buvo išnaudojami ir socialiniai tinklai – koordinatoriai registruodavosi ir aktyviai sekdamo „Facebook“ platformoje esančias darbo skelbimų grupes, jose dalindavosi projekto viešinimo medžiaga. Socialiniuose tinkluose koordinatoriai veikdavo ir proaktyviai – užsiregistruodami į tikslinės grupės socialinių medijų grupes, pvz.: socialinio tinklo grupę, kurios nariai yra jaunos mamos, pirmakursiai studentai ir kt., siūlydavo savo pagalbą šių grupių nariams, kviesdavo juos dalyvauti projekte. Koordinatoriai skatindavo NEET jaunuolius ateiti ne po vieną, bet kartu su draugais, o atsivedusiems pažįstamus, draugus, kaip paskatinimo prizai buvo dovanojamos USB laikmenos, ausinės, užrašinės.

Vienu pagrindinių pirminės intervencijos projekto iššūkių buvo įvardytas priėjimas prie jaunuolio – koordinatorės, kurių dauguma buvo merginos, dėl saugumo iššūkių individualiai net nebandė taikyti atviro darbo su gatvės jaunimu metodų. Šis iššūkis buvo sprendžiamas pasitelkiant socialinius darbuotojus ar vyriškos lyties kolegas (vykstant į jaunuolio namus ar ieškant potencialių projekto dalyvių JRD JGI koordinatorės tai darydavo tik kartu su socialiniu darbuotoju arba kolega), pasirenkant dirbti viešose vietose (pvz.: kavinėse, bibliotekose), o ne organizacijos patalpose (nes ne tik ieškodamos potencialių projekto dalyvių, bet ir vienos dirbdamos su dalyviais organizacijos patalpose koordinatorės kartais jausdavosi nesaugiai). Taip pat svarbu paminėti, jog savivaldybės C JRD JGI koordinatoriams iššūkiu tapo tai, jog LDB JGI koordinatoriai nebuvo linkę bendradarbiauti, nesidalindavo informacija.

JRD IR LDB JGI KOORDINATORIŲ VYKDYTOS VEIKLOS:

Kaip minėta anksčiau, **kiekvieno iš 3 JRD JGI koordinatorių pritraukta projekto dalyvių tikslinė grupė skyrėsi** – vienas koordinatorius dirbo su motyvuotais, tačiau neaktyviais jaunuoliais, kitas koordinatorius dirbo su nemotyvuotais, pasyviais jaunuoliais, trečiasis koordinatorius dirbo su jaunais asmenimis, kuriuos labiausiai domino savanorystės veiklos. Tačiau apskritai visiems jaunuoliams buvo teikiamos kompleksinės paslaugos – stengiamasi suteikti siauros srities specialistų pagalbą, bendradarbiaujama su socialiniais– ekonominiais partneriais. Kiekvieno jaunuolio atveju buvo sprendžiama, kurios paslaugos jam būtų aktualiausias, buvo teikiamos motyvavimo, informavimo, pagalbos susirandant darbo arba mokymosi vietą paslaugos.

Savivaldybėje C JRD JGI koordinatorių organizuotoms veikloms buvo įdarbintas ir siauros srities specialistas – koučingo vadovas. Šio siauros srities specialisto teiktos paslaugos, lyginant su kitų savivaldybių patirtimis, nebuvo tipinės – dažniausiai savivaldybės kaip siauros srities specialistą įdarbindavo psichologą, teisininką, IT specialistą. Vis dėlto, dalyviams koučingo specialisto vesti užsiėmimai buvo naudingi – jaunuoliai įgavo pasitikėjimo savimi, suprato dalyvavimo darbo rinkoje naudą. Taip pat buvo norima įdarbinti ir kitų siauros srities specialistų – anglų k. mokytoją, auklę ir kt. Tačiau dėl techninių ir administracinių kliūčių šių sričių specialistai nebuvo įdarbinti.

LDB JGI koordinatorės teikdavo individualias konsultacijas dalyviams ir vesdavo grupinius užsiėmimus. Pažymėtina, kad skirtingiems jaunuoliams, pagal jų poreikius ir reikiamą teikti pagalbą, buvo vedami skirtingi grupiniai užsiėmimai – po pirmojo susitikimo su grupe LDB JGI koordinatorė informuodavo siauros srities specialistus (psichologus, soc. darbuotojus, teisininkus ir kt.), kuriems jaunuoliams reiktų skirti daugiau dėmesio. Vis dėlto, veiklos jaunuoliams (grupiniai užsiėmimai) buvo organizuojamos taikantis prie lektorių ir specialistų tvarkaraščių, o užsiėmimai buvo privalomi, lankomumas vertinamas griežtai, todėl kai kuriems projekto dalyviams buvo sudėtinga prisitaikyti prie nustatyto veiklų laiko, griežto veiklų grafiko, trūko lankstumo.

Savivaldybėje C populiariausios buvo į savarankišką veiklą orientuotos veiklos. Jas dalyvis galėjo rinktis pats, tačiau parenkant veiklas konkrečiam dalyviui buvo atkreipiamas dėmesys ir į psichologo vertinimą, vyko individualūs dalyvių pokalbiai su koordinadoriais. Pažymėtina, kad LDB JGI koordinadoriams reikėjo atsižvelgti ir į nustatytus rodiklius – kadangi buvo numatyta, jog samdomo darbo veiklose bus daugiau dalyvių, koordinadoriams teko labiau motyvuoti rinktis pastarąją sritį.

Koordinatoriai artimai bendravo ir su savivaldybėje veikiančiu Jaunimo darbo centru, kur ir toliau organizuojami mokymai CV rašymo, efektyvaus savęs pristatymo ir kitomis temomis.

ĮGYVENDINANT PROJEKTĄ SAVIVALDYBĖJE KILUSIŲ IŠŠŪKIŲ PRIEŽASTYS:

Kaip vieną iš pagrindinių iššūkių, kilusių įgyvendinant pirminės ir antrinės intervencijos projektų veiklas aptariamoje savivaldybėje, galima išskirti dažną už projektų įgyvendinimą atsakingų organizacijų ir darbuotojų kaitą: projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ įgyvendinimo metu du kartus pasikeitė JRD JGI partnerė organizacija ir JRD JGI koordinatoriai, du kartus pasikeitė LDB JGI koordinatorių, dirbusios su projektu „Atrask save“, pasikeitė LDB JGI koordinatorių, dirbusi su projekto „Naujas startas“ veiklomis, du kartus pasikeitė savivaldybės JRK. Pažymėtina, kad vykdant partnerių organizacijų atranką, veiklos neaktyviems jaunuoliams nebuvo organizuotos – su projekto tikslu grupe dirbo tik LDB JGI specialistai. Tokia dažna už projektų įgyvendinimą atsakingų organizacijų ir darbuotojų kaita savivaldybėje C lėmė, jog koordinatoriai nespėdavo užmegzti ryšių su kitais darbuotojais, socialiniais–ekonomineis partneriais, JRD ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas praktiškai nevyko.

Taip pat, kaip vieną iš pagrindinių iššūkių galima išskirti informacijos dalinimosi ir bendradarbiavimo trūkumą. LDB JGI koordinatoriai nesidalindavo informacija su JRD JGI koordinadoriais, neinformuodavo dalyvių apie galimybes dalyvauti JRD JGI vykdomose veiklose, bendradarbiavimas buvo itin retas. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad nors JRD JGI koordinatoriai buvo įdarbinti tiesiogiai JRD, o ne partnerėje organizacijoje (kaip kitose Lietuvos savivaldybėse), JRD atstovai nebuvo atvykę susitikti su koordinadoriais, partnerės organizacijos darbuotojais, įvertinti jų darbo sąlygų, JRD JGI koordinatoriai negavo pakankamai informacijos apie jų turimas įgyvendinti veiklas, administracinių dokumentų pildymą. JRD ir savivaldybės TDB teikiamos pagalbos trūkumas lėmė tai, kad šioje savivaldybėje buvo pritrauktas nedidelis pirminės intervencijos dalyvių skaičius JRD organizuotose veiklose, o kartu – ir mažas antrinės intervencijos dalyvių skaičius. Iššūkius bent iš dalies spręsti padėjo LDB ir JRD JGI koordinatorių bendradarbiavimas su kitose savivaldybėse dirbusiais LDB JGI ir JRD JGI koordinadoriais.

ATVEJO STUDIJA NR. 4. SAVIVALDYBĖ D

SAVIVALDYBĖS TIPAS: Kaimiškoji savivaldybė.

PROJEKTŲ „ATRASK SAVE“ IR „NAUJAS STARTAS“ ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA: Savivaldybėje projektus įgyvendino 1 JRD partnerių organizacija. Pagrindinės partnerių organizacijos veiklos apima informacijos turizmo ir verslo klausimais teikimą. **JRD partnerėje organizacijoje dirbo 1 JRD JGI koordinatorius. Savivaldybės TDB skyriuje dirbo 1 LDB JGI koordinatorius.** Savanorišką veiklą atliekantiems projekto dalyviams padėjo 1 JST mentorius, atvažiuojantis iš kitos savivaldybės. Savivaldybei taip pat buvo priskirtas 1 projekto „Naujas startas“ koordinatorius, dirbęs kitoje savivaldybėje.

ATVEJO STUDIJOS INTERVIU RESPONDENTAI: Atliekant atvejo studiją buvo atlikti interviu su 3 respondentais: savivaldybės JRK, LDB JGI koordinatorė, JRD JGI koordinatorė.

JRD PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ KAITA: Per projekto „Atrask save“ įgyvendinimo laikotarpį savivaldybėje vieną kartą keitėsi JRD partnerių organizacija. Projekto įgyvendinimo pradžioje savivaldybėje projekto veiklas įgyvendino Atviras jaunimo centras, tačiau likus šiek tiek daugiau nei metams iki projekto įgyvendinimo pabaigos šis centras baigė savo veiklą, todėl JRD partnerių organizacijos įsipareigojimus perėmė turizmo ir verslo informacijos centras.

BENDRADARBIAVIMAS ĮGYVENDINANT PROJEKTUS:

JRK ir JRD JGI bei LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. Svarbu paminėti, jog savivaldybės JRK projekto „Atrask save“ įgyvendinimo laikotarpiu keitėsi. Pradedant įgyvendinti projektą savivaldybėje dirbo viena JRK, kuriai išėjus tam tikrą laiką (apie metus) šiose pareigose nedirbo niekas, nors konkursas šioms pareigoms užimti buvo skelbtas net 3 kartus. Galiausiai nuo 2017 m. vasaros buvo įdarbinta nauja JRK, kuri dirbo iki pat projekto „Atrask save“ įgyvendinimo pabaigos. Naujosios JRK darbo pradžia beveik sutapo su JRD partnerės organizacijos pasikeitimu ir naujos JRD JGI koordinatorės darbo pradžia, todėl JRK ryšį užmezgė jau tik su naująja JRD JGI koordinatorė. JRK ir JRD JGI koordinatorės ryšys buvo gana glaudus, jos bendraudavo, keisdavosi informacija apie projekto įgyvendinimo eigą, kylančius iššūkius, savivaldybės JRK siūlė, esant poreikiui, JRD JGI koordinatorėi padėti spręsti kylančius iššūkius. Savivaldybės JRK taip pat padėjo viešinti projektą „Atrask save“: elektroninėje erdvėje dalindavosi JRD JGI koordinatorės pateikiama informacija apie projektą, suorganizavo keletą vizitų į gimnazijas, kurių metu JRK pristatė savo vykdomas veiklas, savanorystės galimybes, o JRD JGI koordinatorė turėjo progą pristatyti projekto „Atrask save“ veiklas.

Nors vienas iš didžiausių JRD JGI koordinatorėi kilusių iššūkių buvo potencialių projekto „Atrask save“ dalyvių identifikavimas ir pritraukimas, savivaldybės JRK pagalbos šioje srityje JRD JGI koordinatorė neprašė. Kita vertus, tuo pačiu metu kaip ir JRD JGI koordinatorėi pradėjusiai dirbti savivaldybės JRK ir pačiai pirmiausia reikėjo užmegzti bendradarbiavimą su seniūnijomis, socialiniais-ekonominiais partneriais, taigi JRD JGI koordinatorės ir savivaldybės JRK partnerių tinklo kūrimas vyko tuo pačiu metu, savivaldybės JRK negalėjo pristatyti JRD JGI koordinatorės jau turimam partnerių tinklui.

Savivaldybės JRK taip pat bendravo ir su LDB JGI koordinatorė, lankydavosi kas ketvirtį vykusiuose Jaunimo darbo specialistės organizuojuose susitikimuose, kuriuose būdavo pristatoma ir aptariama bendra savivaldybės jaunimo situacija, projekto „Atrask save“ įgyvendinimo pažanga ir kylantys iššūkiai. Savivaldybės JRK, LDB JGI koordinatorėi paprašius, taip pat padėjo viešinti LDB vykdomas projekto „Atrask save“ veiklas. Papildomos pagalbos įgyvendinant projektą „Atrask save“ LDB JGI koordinatorė savivaldybės JRK neprašė.

JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. Savivaldybės JRD JGI koordinatorė ir LDB JGI koordinatorė buvo pažįstamos, kartu dalyvaudavo kas 3 mėnesius Jaunimo darbo centro specialistės organizuojamuose susitikimuose. Taip pat bendraudavo kai reikėdavo gauti informaciją apie konkretų dalyvį (pvz., ar jis jau yra dalyvavęs kitos institucijos organizuojamose projekto „Atrask save“ veiklose, kiek laiko jose praleido ir pan.). Kai kuriais atvejais LDB JGI koordinatorė ir JRD JGI koordinatorė keisdavosi dalyviais, kai matydavo, jog konkrečiam dalyviui būtų naudingesni grupiniai LDB organizuojami užsiėmimai, dalyvis nori greičiau įsiliesti į darbo rinką, arba, atvirkščiai, dalyviui reikėtų daugiau individualaus darbo, kurį galėjo pasiūlyti JRD JGI koordinatorė. Tačiau tokie atvejai nebuvo dažni. JRD JGI koordinatorė taip pat dalyvaudavo LDB organizuojamuose renginiuose, norėdama pamatyti, kaip ten dirbama su dalyviais, pasisemti patirties, dalindavosi savivaldybės TDB skyriaus skelbiamais darbo pasiūlymais savo sukurtoje socialinių tinklų paskyroje.

JRD JGI koordinatorės ir ją įdarbinusios organizacijos tarpusavio bendradarbiavimas. Kadangi JRD partnerių organizacija užsiima veikla, kuri nėra niekaip susijusi su darbu su jaunimu, socialinės rizikos grupėmis, profesiniu orientavimu ar įdarbinimu, JRD JGI koordinatorė iš esmės visas veiklas įgyvendinti, planuoti, kylančius iššūkius spręsti turėjo pati. Kiti organizacijos kolegos dirbo visai kito pobūdžio darbus ir apie projekto „Atrask save“ veiklas bei specifiką nelabai žinojo. Kilus sunkumų, organizacijos vadovė bandydavo JRD JGI koordinatorėi padėti juos išspręsti, tačiau įstaigai nedirbant su projekto įgyvendinimu susijusioje srityje suteikti tokią pagalbą buvo sudėtinga. Be to, organizacija JRD JGI koordinatorę matė kaip savo darbuotoją ir tikėjosi, kad ji prisidės ir prie organizacijos kasdienių, su projektu nesusijusių, veiklų įgyvendinimo, ypačingai tais atvejais, kai organizacijoje pasitaikydavo ypatingai darbingi laikotarpiai ir trūkdavo žmogiškųjų išteklių veikloms įgyvendinti. Todėl JRD JGI koordinatorė galėjo labai mažai laiko skirti aktyviai potencialių dalyvių paieškai ar darbu su jais planavimui, nes tuo metu, kai nedirbdavo tiesiogiai su dalyviais, buvo tikimasi, jog ji prisidės prie kitų organizacijos užduočių įgyvendinimo.

LDB JGI koordinatorės ir kitų TDB skyriaus specialistų bendradarbiavimas. LDB JGI koordinatorės bendradarbiavimas su TDB skyriaus kolegomis buvo glaudus. Projekto „Atrask save“ įgyvendinimas buvo matomas kaip viso TDB skyriaus atsakomybė, esant poreikiui LDB JGI koordinatorė visada galėjo kreiptis į kolegas ir visada sulaukdavo pagalbos, glaudžiai bendradarbiavimo su TDB specialistėmis, atsakingomis už potencialių dalyvių identifikavimą ir nukreipimą į projekto veiklas.

JRD JGI IR LDB JGI KOORDINATORIŲ KVALIFIKACIJA, PATIRTIS IR KAITA:

JRD JGI koordinatorė projekte „Atrask save“ pradėjo dirbti 2017 m. liepos mėnesį, iki tol projekte dirbo kitas koordinatorius, kuris darbą projekte baigė tuo metu, kai projektą savivaldybėje įgyvendinusi JRD partnerių organizacija Atviras jaunimo centras nustojo veikti. Keičiantis JRD partnerių organizacijai, pasikeitė ir JRD JGI koordinatorius. Naujoji JRD JGI koordinatorė pirmiausia projekte „Atrask save“ dalyvavo kaip dalyvė, o po to jai buvo pasiūlyta tapti koordinatorė. Ankstesnės panašaus darbo patirties ar reikalingos kvalifikacijos pradėdama dirbti JRD JGI koordinatorė neturėjo ir pati turėjo abejonių, ar jos turimų kompetencijų pakaks sėkmingai įgyvendinti projekto veiklas.

Pasibaigus projekto „Atrask save“ veikloms JRD JGI koordinatorė savivaldybėje veikusioje JRD partnerėje organizacijoje nebedirba.

LDB JGI koordinatorė prieš pradėdama dirbti projekte „Atrask save“ daug metų dirbo bibliotekos vedėja gimnazijoje ir taip pat atliko mokinių profesinio informavimo funkcijas. Todėl darbu su mokiniais, jaunimu patirties turėjo. Projekte LDB JGI koordinatorė pradėjo dirbti nuo 2016 m. rugsėjo pabaigos ir dirbo iki pat projekto „Atrask save“ įgyvendinimo pabaigos. Iki tol projekte apie pusmetį dirbo kitas koordinatorius.

Pasibaigus projekto „Atrask save“ veikloms LDB JGI koordinatorė savivaldybės TDB skyriuje nebedirba.

JRD JGI KOORDINATORĖS TAIKYTI DALYVIŲ PRITRAUKIMO Į PROJEKTO VEIKLAS METODAI:

Vienas iš pagrindinių dalyvių paieškos būdų, kuriuos taikė **JRD JGI koordinatorė** – informacijos apie projektą sklaida socialiniuose tinkluose. JRD JGI koordinatorė buvo sukūrusi būtent savivaldybėje vykdomoms projekto „Atrask save“ veikloms viešinti skirtą socialinių tinklų paskyrą, ten dalinosi informacija apie projektą, įsidarbinimo galimybes savivaldybėje, sėkmės istorijas, informaciją stengėsi pateikti patraukliai jauniems žmonėms, užtikrinti nuolatinį paskyros lankytojų srautą. Taip pat dalį projekto dalyvių į JRD JGI koordinatorę nukreipė LDB JGI koordinatorė, kai pamatydavo, jog kai kuriems jaunuoliams reikalinga individuali pagalba, grupiniuose užsiėmimuose jie nedrąsūs, negali juose dalyvauti visa apimtimi ir dėl to negauna iš šių užsiėmimų pakankamai naudos. Dalis dalyvių į JRD JGI koordinatorę taip pat kreipdavosi apie projekto veiklas išgirdę iš projekte jau dalyvavusių savo draugų ir pažįstamų. JRD JGI koordinatorė bandė užmegzti ryšius ir su savivaldybę sudarančių seniūnijų seniūnais, tačiau seniūnai dažniausiai nebūdavo informuoti apie projektą „Atrask save“, nesuprasdavo jo naudos ir svarbos, todėl užmegzti bendradarbiavimą su jais buvo sudėtinga. JRD JGI koordinatorė bandė bendradarbiauti ir su mokyklomis, bet dėl duomenų apsaugos apribojimų mokyklos negalėjo dalintis informacija apie mokinius, todėl šis dalyvių pritraukimo būdas taip pat nepasiteisino.

JRD IR LDB JGI KOORDINATORIŲ VYKDYTOS VEIKLOS:

Kadangi **JRD JGI koordinatorė** neturėjo ankstesnės panašaus darbo patirties, tik pradėjus dirbti jai nebuvo aišku, ką reikėtų su ateinančiais jaunuoliais veikti, kaip su jais dirbti, tačiau pasipraktikavusi su keliais jaunuoliais pradėjo suprasti, kokie būdai veikia, kokie ne, ir ką su projekto dalyviais būtų galima veikti individualių užsiėmimų metu. Koordinatorė dažniausiai su dalyviais tiesiog kalbėdavosi, su kai kuriais dalyviais, kurie susidurdavo su tam tikrais sunkumais (pvz., tais, kurie neturėjo gerų asmeninių finansų tvarkymo įgūdžių, nebuvo punktualūs) atlikdavo ir praktines užduotis (pvz., kartu su dalyviu sudarydavo asmeninį biudžetą, suplanuodavo jaunuolio darbotvarkę). Siauros srities specialistas savivaldybėje projektą įgyvendinusioje JRD partnerėje organizacijoje įdarbintas nebuvo, paslaugas projekto dalyviams teikė tik JRD JGI koordinatorė. Neieškoti ir neįdarbinti siauros srities specialisto buvo nuspręsta dėl to, kad savivaldybėje jaunuolių į projektą buvo pritraukta nedaug, projekto „Atrask save“ veiklose jie praleisdavo neilgą laiką, dalyvių srautas nebuvo didelis.

Daugiausia JRD JGI koordinatorė dirbdavo su dalyviais, kuriems užtekdavo minimalaus dalyvavimo projekte laiko (8 val.), kadangi dalyviai nedrąsiai jautėsi dalyvaudami projekto „Atrask save“ veiklose arba norėdavo greičiau dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose. Įgyvendinant projektą JRD JGI koordinatorėi būtų reikėję pagalbos, ypatingai viešinant projektą, pritraukiant naujus dalyvius, tačiau pagalbos, patarimų ji sulaukdavo daugiausia tik iš kitoje savivaldybėje dirbančios JRD JGI koordinatorės, iš nacionalinio lygmens JRD koordinatorių gauta pagalba buvo epizodiška, koordinatorė jautė, jog nacionalinio lygmens koordinatoriai yra labai užsiėmę, atsakymų į savo klausimus koordinatorė sulaukdavo po ilgo laiko tarpo arba jų negaudavo visai.

LDB JGI koordinatorė dalyviams vedė grupinius užsiėmimus ir individualius užsiėmimus. Viena iš kliūčių, su kuria LDB JGI koordinatorė susidūrė savo darbe – dirbant kaimiško tipo savivaldybėje tam tikrose vietovėse buvo potencialių projekto „Atrask save“ dalyvių, kurių į projekto veiklas nebuvo galimybės įtraukti dėl logistinių iššūkių (pvz., iš tam tikrų kaimiškų vietovių į savivaldybės centrą, kur buvo vykdomos projekto „Atrask save“ veiklos, viešasis transportas važiuoja tik keletą kartų per savaitę). Tačiau šį iššūkį LDB JGI koordinatorė sprendė išnuomodama patalpas vienoje iš kaimiškų vietovių, surinkdama toje vietovėje projekto dalyvių grupę ir teikdama dalyviams paslaugas vietoje. Minėtoje vietovėje paslaugas teikė ir viešųjų pirkimų būdu atrinkti lektoriai, siauros srities specialistai. Siauros srities specialistus (psichologą, teisininką, IT specialistą) LDB JGI koordinatorė pasitelkdavo teikdama paslaugas visiems dalyviams. Šių specialistų paslaugos buvo naudingos ir gerai vertinamos dalyvių. Darbas su viešųjų pirkimų

būdu atrinktais lektorais taip pat buvo sklandus, jeigu pasitaikydavo kažkokių nesusipratimų arba jų vedamos paskaitos pasirodydavo neaktualios, LDB JGI koordinatore visuomet išsakydavo pastabas, o lektoriai į jas atsižvelgdavo ir stengdavosi gerinti teikiamų paslaugų kokybę. Sunkumų teikiant paslaugas LDB JGI koordinatorei taip pat kilo nukreipiant dalyvius į orientavimui į sandomą darbą skirtas veiklas. Savivaldybėje trūksta darbo vietų, todėl potencialius dalyvius motyvuoti rinktis orientavimui į sandomą darbą skirtas veiklas, kai tiek pati LDB JGI koordinatore, tiek potencialūs projekto dalyviai supranta, kad pabaigus veiklas darbo pasiūlymo savivaldybėje gauti greičiausiai nepavyks, buvo sudėtinga.

LDB JGI koordinatore susidūrė ir su ypatingai sudėtingoje padėtyje esančiais, rimtais iššūkiams susiduriančiais dalyviais. Tokiais atvejais LDB JGI koordinatore stengdavosi glaudžiau bendradarbiauti su siauros srities specialiste (psichologe), dalyvį nukreipti į daugiau siauros srities specialistės konsultacijų. Kritiniais atvejais LDB JGI koordinatore taip pat kreipdavosi pagalbos į įvairius socialinius–ekonominius partnerius – krizių centrus, socialinės paramos centrus ir pan.

IGYVENDINANT PROJEKTĄ SAVIVALDYBĖJE KILUSIŲ IŠŠŪKIŲ PRIEŽASTYS:

Daugiausia iššūkių savivaldybėje kilo įgyvendinant JRD dalies projekto „Atrask save“ veiklas. Tai lėmė tiek JRD JGI koordinatore ankstesnės patirties ir kvalifikacijos stoka, tiek tai, kad koordinatore nesulaukė pakankamai efektyvios pagalbos iš JRD partnerių organizacijos, kurioje buvo įdarbinta (kadangi savivaldybėje atrinkta JRD partnerė organizacija užsiima su jaunimu, socialinės rizikos grupėmis ar įtraukimu į darbo rinką nesusijusia veikla) bei nacionalinio lygmens JRD dalies projekto „Atrask save“ veiklų koordinatorių. Šis JRD JGI koordinatore patirties trūkumas ir pagalbos jai stoka lėmė tai, kad į projekto veiklas aptariamoje savivaldybėje buvo įtraukta nedaug dalyvių, su jais dirbta trumpai, JRD JGI koordinatore nežinojo, kokias paslaugas projekto dalyviams būtų tikslingiausia teikti. Dėl savivaldybėje vykusios JRK kaitos ir savivaldybės JRK JRD JGI koordinatorei negalėjo padėti visa apimtimi. Nors savivaldybės JRK siūlė savo pagalbą, tačiau naujai pradėjusiai dirbti JRK pirmiausia pačiai reikėjo užmegzti ryšius su savivaldybę sudarančiomis seniūnijomis, socialiniais–ekonominiais partneriais, ji negalėjo JRD JGI koordinatore supažinti su jai pačiai jau anksčiau pažįstamais partneriais ir taip palengvinti dalyvių paieškos procesą. Ne tik JRK, tačiau ir JRD partnerės organizacijos bei JRD JGI koordinatorių kaita darė neigiamą įtaką projekto „Atrask save“ įgyvendinimui. Kadangi sklandus veiklų perdavimas nebuvo užtikrintas, projekto įgyvendinimo viduryje naujai organizacijai ir naujai JRD JGI koordinatorei teko iš naujo kurti bendradarbiavimo tinklus, ieškoti partnerių, išsigryninti geriausius būdus identifikuoti ir pritraukti potencialius projekto veiklų dalyvius, atrasti efektyviausius darbo su projekto dalyviais būdus.

LDB dalies projekto „Atrask save“ veiklų atveju daugiausia iššūkių įgyvendinant projekto veiklas kilo dėl savivaldybės specifikos (didelės dalies savivaldybę sudarančių kaimiškų vietovių, kuriose geras susisiekimas su savivaldybės centru nėra užtikrinamas, nepalankios darbo rinkos situacijos, t. y. laisvų darbo vietų trūkumo). Tačiau LDB JGI koordinatore patirtis, motyvacija ir TDB, kuriame ji dirbo, skyriaus kolegų palaikymas bei bendradarbiavimas, pagalba sprendžiant kylančius iššūkius, lėmė tai, kad šie iššūkiai buvo bent iš dalies išspręsti (pvz., paslaugų teikimą perkeltiant į vieną iš kaimiškųjų vietovių).

ATVEJO STUDIJA NR. 5. SAVIVALDYBĖ E

SAVIVALDYBĖS TIPAS: Kaimiškoji savivaldybė.

PROJEKTŲ „ATRASK SAVE“ IR „NAUJAS STARTAS“ ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA: Savivaldybėje **pirminės intervencijos projektą įgyvendino 1 JRD partnerių organizacija** – savivaldybės švietimo įstaiga, kurios pagrindinė veiklos sritis – švietimo pagalba (specialioji pedagoginė ir kita specialioji pagalba, pagalba mokyklai ir mokytojui, psichologinė, socialinė pedagoginė pagalba, profesinis orientavimas ir švietimo informacinė pagalba, kultūrinis švietimas ir kt.). Šioje organizacijoje dirbo **2 JRD JGI koordinatorės**. Savivaldybės TDB skyriuje dirbo **2 LDB JGI koordinatorės**: 1 LDB JGI koordinatorė dirbo su pirminės intervencijos veiklomis, 1 – su antrinės intervencijos veiklomis. Savanorišką veiklą atliekantiems projekto dalyviams padėjo **2 JST mentoriai**.

ATVEJO STUDIJOS INTERVIU RESPONDENTAI: Atvejo studijos metu buvo atlikti interviu su **2 respondentais: savivaldybės JRK ir 1 LDB JGI koordinatorė**. Kiti savivaldybėje su projekto įgyvendinimu dirbę asmenys interviu dalyvauti atsisakė.

Interviu su projekto „Naujas startas“ koordinatorė nebuvo atliktas, kadangi ji į šias pareigas buvo paskirta tik paskutiniais projekto įgyvendinimo mėnesiais, ir negalėjo suteikti informacijos apie veiklų kokybę, efektyvumą.

JRD PARTNERIŲ ORGANIZACIJŲ KAITA: atrinkta JRD partnerė organizacija nesikeitė visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu.

BENDRADARBIAVIMAS ĮGYVENDINANT PROJEKTUS:

JRK ir JRD JGI bei LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. JRK įsitraukimas į pirminės ir antrinės intervencijos veiklas buvo nuoseklus ir vyko nuo pat projekto pradžios – JRK padėjo vykdyti dalyvių pritraukimo veiklas, informuoti savivaldybei pavaldžias institucijas apie projektą, siekiamus rezultatus ir kt.

JRK kartu su JRD JGI bei LDB JGI koordinatorėmis dalyvaudavo reguliariuose susitikimuose kas 3 mėn. Jų metu buvo aptariamasi projekto veiklos, kylantys iššūkiai, galimi sprendimo būdai. Šiuose susitikimuose neretai kartu dalyvaudavo ir aptariamasi savivaldybės TDB skyriaus vadovė, taip pat Jaunimo darbo centro vadovė. Šie susitikimai užtikrino, jog JRK, JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendravimas būtų nuoseklus ir tęstinis. Bendri susitikimai suteikė galimybę plačiau išdiskutuoti tikslinės grupės asmenų pritraukimo į projekto veiklas galimybes, pavyzdžiui, buvo sutarta, jog išregistravus jauną asmenį iš TDB skyriaus, LDB JGI koordinatorė informuos JRD JGI koordinatorę.

Taip pat JRK dažnai bendraudavo ir padėdavo JRD JGI koordinatorėms organizuoti ir vykdyti veiklas, konsultuodavo jas, teikė sklandžiam projekto įgyvendinimui reikalingą informaciją. JRD JGI koordinatorės dažnai dalindavosi informacija apie projekto įgyvendinimo eigą, kylančius iššūkius, savivaldybės E JRK siūlė, esant poreikiui, JRD JGI koordinatorėms padėti spręsti kylančius iššūkius.

JRD JGI koordinatorių tarpusavio bendradarbiavimas. Savivaldybėje E dirbusios 2 JRD JGI koordinatorės, prieš pradėdant dirbti projekte, kartu dirbo toje pačioje JRD partnerėje organizacijoje. Tad pradėdant dirbti su pirminės intervencijos veiklomis koordinatorės buvo pažįstamos, projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu taip pat bendravo, dalindavosi patirtimi, bent dalį projekto veiklų vykdė kartu. Galima teigti, jog bendravimas buvo intensyvus, koordinatorės dirbo vienoje organizacijoje, tačiau veiklomis (pvz.: dokumentų pildymas, jaunuolio orientavimas į pasirinktiną srities paslaugas ir kt.)

pasiskirsčiusios nebuvo. Visus projekte numatytus darbus, veiklas JRD JGI koordinatorės atlikdavo kartu, bendrai pasidalindamos tenkantį krūvį.

JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas. Bendravimas tarp JRD JGI koordinatorių ir LDB JGI koordinatorės buvo intensyvus: koordinatorės aktyviai bendraudavo telefonu, el. paštu, taip pat nuosekliai, kas 3 mėn., kartu dalyvaudavo jau minėtuose bendruose susitikimuose su savivaldybės JRK ir kitų aktualių įstaigų atstovais. Šių susitikimų metu, kaip jau minėta, buvo aptariamose projekto veiklose, kylantys iššūkiai, diskutuojami galimi sprendimo būdai.

Koordinatorės taip pat bendradarbiaudavo nukreipiant asmenis į JRD ar LDB veiklas: JRD koordinatorės į LDB veiklas nukreipdavo asmenis, susidomėjusius antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ veiklomis, LDB koordinatorė į JRD pirminės intervencijos „Atrask save“ veiklas nukreipdavo asmenis, kurie norėjo dalyvauti projekte, įgyti gerosios patirties, tačiau dėl socialinės aplinkos įtakos ir (ar) šeimyninės padėties negalėdavo skirti daug laiko teritorinės darbo biržos organizuojamoms veikloms.

JRD ir LDB JGI koordinatorių bendradarbiavimas su JST mentorais. JRK, JRD ir LDB JGI koordinatorių bendravimas su JST mentorais buvo nuoseklus, sklandus, bendravimas vykdavo tiesiogiai – atsiradus poreikiui dalyvių nukreipti į savanorystės veiklas, jaunuolis būdavo nukreipiamas į savivaldybei E paskirtą JST mentorių. Vis dėlto, savanorystės veikla savivaldybėje E buvo mažiausiai populiari iš visų siūlytų.

Nors tiek JRK, tiek JRD JGI ir LDB JGI koordinatorių bendravimas su JST mentorais buvo nuoseklus, o savivaldybėje E buvo 13 savanorių galinčių priimti organizacijų, projekto vykdymo laikotarpiu šia veikla pasinaudojo tik 1 asmuo. Spėjama, kad taip buvo dėl to, jog jauni asmenys nesuprasdavo savanoriškos veiklos, jos teikiamos pridėtinės vertės, dalyvius neretai išgašdindavo ilgas savanorystės atlikimo laikotarpis.

LDB JGI koordinatorės ir kitų TDB skyriaus specialistų bendradarbiavimas. LDB JGI koordinatorės bendradarbiavimas su kitais TDB skyriaus specialistais buvo nuoseklus ir intensyvus. TDB skyriaus specialistai žinojo projekto veiklas, atitinkančias jų kompetencijos sritis, galimą asmeninį pagalbinį vaidmenį, taip pat padėdavo LDB JGI koordinatorėi visais darbo eigoje išskylančiais klausimais, koordinatorė jautė nuolatinį palaikymą.

LDB JGI KOORDINATORĖS KVALIFIKACIJA, PATIRTIS IR KAITA:

LDB JGI koordinatorė prieš pradėdama dirbti projekte „Atrask save“ turėjo notaro padėjėjos, teisininkės ir verslo administravimo specialistės darbo patirties. Nors koordinatorė nebuvo dirbusi su jaunimo tiksline grupe, jai buvo tekę dirbti su skirtingo amžiaus, įvairioje socialinėje padėtyje esančiais asmenimis.

LDB JGI koordinatorė, pasibaigus projekto „Atrask save“ įgyvendinimui, aptariamose savivaldybės TDB skyriuje nebedirba.

JRD JGI KOORDINATORIŲ TAIKYTI DALYVIŲ PRITRAUKIMO Į PROJEKTO VEIKLAS METODAI:

JRD JGI koordinatorės dalyvių pritraukimą į projekto veiklas dažnai vykdė remdamosi seniūnijų seniūnų ir socialinių darbuotojų pateikiama informacija apie NEET jaunuolius, jų gyvenamąją vietą. JRD JGI koordinatorės vykdavo į savivaldybės E miesto ir kaimo vietas, kuriose žinodavo esant potencialių projekto veiklų dalyvių, užmegzdavo su jais kontaktą, įtraukdavo į projekto veiklas arba teikdavo kito pobūdžio pagalbą. Pavyzdžiui, viena JRD JGI koordinatorė, identifikavusi jauną NEET jaunuoliams priskiriamą moterį – buvusią vaikų globos namų auklėtinę, jauną mamą, kuri negalėjo dalyvauti projekte veiklose dėl šeimyninių priežasčių – kreipėsi į savivaldybės JRK dėl galimos pagalbos suteikimo. Savivaldybėje E esančios institucijos šiai moteriai pradėjo teikti pagalbą – labdaros ir paramos fondas teikė maisto davinius, buvo organizuojamos kompetencijų kėlimo veiklos, galiausiai moteris buvo sėkmingai

įtraukta į darbo rinką. Pažymėtina, kad miesto vietovėse jaunos NEET asmenis, jeigu jie nėra priskiriami socialinės rizikos grupėms, identifikuoti buvo žymiai sudėtingiau, nei kaimo vietovėse, kuriose seniūnijų darbuotojai geriau žino seniūnijos šeimų socialinę padėtį, esamą situaciją. Taip pat, kaimo vietovėse, ieškant potencialių projekto dalyvių, kartu su JRD JGI koordinatorėmis neretai vykdavo ir socialiniai darbuotojai, pažįstantys NEET jaunuolių šeimas. Tokiu atveju įkalbėti jaunuolį įsitraukti į projekto veiklas būdavo lengviau.

Taip pat projektas buvo pristatomas įvairioms auditorijoms – savivaldybės E darbuotojams, savivaldybei pavaldžioms įstaigoms, dirbančioms su jaunimu, vaikų globos namams, vaikų ir jaunimo dienos centrums, suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centrui ir kt. Šios institucijos neretai tapdavo partneriais, padedančiais pritraukti dalyvius į projektą, įgyvendinti pirminės intervencijos veiklas. Be įprastai taikomų viešinio priemonių, savivaldybėje E projekto veiklos buvo viešinamos ir pasitelkiant jaunimo radijo laidas, kurių tikslinė ir didžiausia klausytojų grupė – jauni asmenys. Vedamų radijo laidų metu buvo kalbinami projekto veiklose dalyvaujantys ar jas pabaigę jaunuoliai, supažindinama su projekto veiklomis.

Be JRD JGI koordinatorių taikytų dalyvių pritraukimo į projekto veiklas būdų, svarbu paminėti ir savivaldybės JRK įgyvendintas iniciatyvas. Projekto pradžioje, pirminės ir antrinės intervencijos projekto veiklos rodikliai posėdžio metu buvo pristatyti savivaldybės E Tarybos nariams, paskatinant viešinti projekto veiklas susitikimuose su gyventojais, seniūnijų organizuojamose veiklose. Taip pat, projekto veikloms įpusėjus, pirminės ir antrinės intervencijos veiklų rezultatai bei tolimesnės veiklos buvo dar kartą pristatytos savivaldybės E Tarybos nariams.

Pažymėtina, jog informacinės ir viešinio priemonės, kurios buvo taikomos savivaldybėje E, nebuvo finansuotos iš projektinių lėšų – informacinės priemonės, pavyzdžiui, plakatai, skrajutės, lankstinukai, savivaldybėje E buvo įsigyjamos naudojant asmenines koordinatorių lėšas. Dėl ribotų finansinių galimybių tokio pobūdžio komunikacinės priemonės nebuvo išnaudojamos efektyviai, jų buvo mažiau nei kitose savivaldybėse.

Pirminės intervencijos veiklų įgyvendinimo pradžioje savivaldybėje E nebuvo įsteigtų AJC ir (ar) AJE – vietų, kuriose dažnai galėtų lankytis jauni asmenys. Projekto vykdymo laikotarpiu pradėtos steigti AJE, kurios palengvino galimų projekto dalyvių paiešką vėlesniais projekto įgyvendinimo etapais.

LDB JGI KOORDINATORĖS VYKDYTOS VEIKLOS:

LDB JGI koordinatorė teikdavo individualias konsultacijas projekto dalyviams bei vedavo grupinius užsiėmimus. Prieš pradėdant dalyvauti projekto veiklose, dalyvis būdavo supažindinamas su projekto formatu, teikiamomis paslaugomis, planuojamomis veiklomis ir kt. Dalyviui pasirinkus kryptį – samdomą darbą, orientavimą į mokymąsi ar savarankišką veiklą – buvo vykdomi susitikimai su LDB JGI koordinatorė bei projekte dirbusiu psichologu. Susitikimų metu buvo aptariami dalyvio lūkesčiai projekto veikloms, turimos kompetencijos, diskutuojami ateities planai, veiklos. Sprendimą dėl dalyvavimo konkrečiose veiklose pasirinkimo dalyvis priimdavo kartu su LDB JGI koordinatorė, ir tik tuomet buvo įtraukiamas į veiklas.

Projekto veikloms įgyvendinti dažnai buvo pasitelkiamas psichologas – tiek dirbant su jaunuoliais, tiek ir padedant LDB JGI koordinatoriui, kai darbo krūvis buvo didesnis.

Kiekvienas projekto dalyvis dalyvaudavo vienos krypties – orientavimo į samdomą darbą, švietimą ar savanorystę – veiklose. Vis dėlto, dalis projekte dalyvavusių jaunuolių norėjo įgauti žinių apie skirtingas užimtumo formas. Todėl siekiant, jog visi panašiu metu projekte dalyvaujantys dalyviai žinotų skirtingą informaciją apie įsidarbinimo, mokymosi ar savanorystės galimybes, LDB JGI koordinatorė paskutinių projekto užsiėmimų metu inicijuodavo bendrus projekto veiklų aptarimus su skirtingose veiklose

dalyvavusiais asmenimis, siekdama, jog dalyviai tarpusavyje pasidalintų įgytomis žiniomis, turimais kontaktais ir kt.

Vertinant savivaldybėje E įgyvendintas LDB organizuotas pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ veiklas pažymėtina, kad TDB organizuoti užsiėmimai su siauros srities specialistais, grupiniai užsiėmimai (tiek vedami LDB JGI koordinatorės, tiek išorinių teikėjų) neretai tematiškai dubliuodavosi. Pavyzdžiui, individualios projekto psichologo konsultavimo veiklos kai kuriais atvejais buvo vykdomos tokiais pačiais temomis kaip ir paslaugų teikėjų organizuojami grupiniai užsiėmimai, LDB JGI koordinatorės vedami supažindinimo su švietimo sistema ar darbo rinka užsiėmimai dubliuodavosi su paslaugų teikėjų vedamais įvadiniais grupiniais užsiėmimais (projekto dalyviui pasirinkus orientavimo į švietimo, darbo rinką ar savanorystę veiklas), taip pat išvažiuojamieji seminarai, skirti motyvacijai stiprinti, buvo organizuojami labai panašiomis ar tapačiomis temomis, kaip ir išvažiuojamieji seminarai, skirti savęs įsivertinimui. Atkreiptinas dėmesys, jog savivaldybėje E buvo teikiamos ir tos paslaugos, kurios nebuvo reikalingos tikslinei jaunuolių grupei ir jomis nebuvo naudojamos. Pavyzdžiui, paslauga „Infobusas“, teikianti profesinio konsultavimo ir orientavimo paslaugas, savivaldybėje E buvo teikiama, tačiau dalyviai neturėjo poreikio ja naudotis.

Kitas įgyvendinant projekto „Atrask save“ veiklas kilęs iššūkis – patogaus užsiėmimų laiko suderinimas. Nors grupinių užsiėmimų laikas buvo derinamas kartu su dalyviais, neretai motyvaciniai, savęs pažinimo seminarai („išvažiuojamieji seminarai“) buvo vykdomi toliau nuo gyvenamosios vietos, trukdavo ilgesnį laiką (pvz., kelias dienas). Dalis dalyvių tokio pobūdžio užsiėmimuose dalyvauti atsisakydavo dėl šeimyninių įsipareigojimų. Taip pat ne visi dalyviai išdrįsdavo vykti į ilgesnes, kelių dienų trukmės veiklas pačiomis pirmomis projekto dienomis – tokio tipo veiklos turėtų vykti vėlesniais projekto įgyvendinimo laikotarpiais, kai grupės dalyviai jau bus susipažinę, drąsesni, bendraujantys. Jaunuoliai atsisakydavo toliau nuo gyvenamosios vietos organizuojamuose užsiėmimuose dalyvauti ir todėl, kad jiems būdavo sudėtinga atvykti iš kaimiškųjų vietovių dėl nepatogaus viešojo transporto tvarkaraščio (ypatingai vasaros, moksleivių atostogų ar epidemijų (pvz., gripo epidemijos) metu), ribotų finansinių išteklių.

LDB JGI koordinatorė iki šiol palaiko ryšį su buvusiais projekto dalyviais, periodiškai bendrauja, domisi kaip klostosi karjera, aptaria jaunuolio užimtumo formas – švietimo, savanorystės ar samdomo darbo – lūkesčius, vykdomas veiklas ir kt.

ĮGYVENDINANT PROJEKTĄ SAVIVALDYBĖJE KILUSIŲ IŠŠŪKIŲ PRIEŽASTYS:

Kaip vieną iš iššūkių, kilusių įgyvendinant pirminės ir antrinės intervencijos projektų veiklas savivaldybėje E, galima išskirti vieningos darbo metodikos įgyvendinant projekto veiklas trūkumą. Iššūkių kilo dėl JRD darbuotojų, atsakingų už JRD JGI koordinatorių konsultavimą, kaitos. Keičiantis JRD darbuotojams, atsakingiems už JRD JGI koordinatorių konsultavimą, keitėsi ir reikalavimai JRD JGI koordinatorių teikiamiems dokumentams, darbo tvarkos principai. Metodinės medžiagos trūkumas taip pat buvo iššūkis JGI koordinatoriams dėl to, jog ne visi koordinatoriai turėjo reikalingų žinių, kompetencijų dirbti su NEET jaunuoliais. Tad JRD JGI ir LDB JGI koordinatoriai stengėsi įgyti daugiau žinių, kompetencijų savišvietos būdu, kylančias situacijas spręsti pasiremdami kolegų ar kitų specialistų žiniomis ir patirtimi.

Taip pat svarbu paminėti, jog savivaldybėje E įgyvendintos pirminės intervencijos veiklos, organizuotos TDB specialistų, neretai dubliuodavosi – dalyviai užsiėmimuose su siauros srities specialistais, grupiniuose užsiėmimuose kalbėdavo tapačiomis arba labai panašiomis temomis po kelis kartus. Taip pat savivaldybėje E buvo teikiamos ir tos paslaugos, kuriomis poreikio pasinaudoti nebuvo (pvz.: „Infobusas“).

Nors grupinių užsiėmimų laikas buvo derinamas kartu su dalyviais, neretai išvažiuojamieji seminarai buvo vykdomi toliau nuo gyvenamosios vietos, trukdavo ilgesnį laiką. Tokio pobūdžio užsiėmimuose dalyviai

dažnai atsisakydavo dalyvauti dėl šeimyninių įsipareigojimų, techninių ir finansinių atvykimo galimybių, taip pat dėl to, jog nepažinojo kartu projekte dalyvaujančių asmenų, nesijausdavo drąsūs.

Pažymėtina, jog informacinės ir viešinimo priemonės, kurios buvo taikomos savivaldybėje E, nebuvo finansuotos iš projektinių lėšų. Naudojamos priemonės buvo įsigyjamos naudojant asmenines koordinatorių lėšas, kas lėmė nuolatinį šių viešinimo priemonių trūkumą.

Taip pat galima pažymėti, jog savivaldybėje E savanoriška veikla buvo mažiausiai sėkminga. Spėjama, kad taip buvo dėl to, jog jauni asmenys nesuprasdavo savanoriškos veiklos, jos teikiamos pridėtinės vertės, dalyvius neretai išgąsdindavo ilgas savanorystės laikotarpis.

PRIEDAS NR. 4. PLANUOJAMŲ ĮGYVENDINTI NEET JAUNIMUI SKIRTŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO SCENARIJAI

SCENARIJUS NR. 1 - JAUNIMO REIKALŲ DEPARTAMENTO PRIE LR SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS PLANUOJAMO ĮGYVENDINTI PROJEKTO „JUDAM“ ĮVERTINIMAS

PROJEKTO TIKSLINĖ GRUPĖ:

Aprašymas. Projekto „Judam“ tikslinė grupė – niekur nedirbantis, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis, UT neregistruotas 15–29 m. jaunimas. Į projektą ypatingai bus siekiama pritraukti mažiau galimybių turinčius dalyvius, kurie ne tik priklauso aukščiau nurodytai tikslinei grupei, tačiau ir atitinka vieną ar kelis iš žemiau išvardytų kriterijų:

- yra iš sunkumus patiriančių šeimų;
- turi problemų su teisėsauga ar yra išėję iš įkalinimo įstaigų;
- auga globos įstaigose, ruošiasi iš jų išeiti arba jau yra iš jų išėję;
- turi priklausomybių;
- patiria pajamų ir kitus materialinius nepriteklus ar gyvena žemiau ar arti santykinės skurdo ribos, žemo intensyvumo namų ūkiuose;
- priklauso jaunoms, rizikos grupei priskiriamoms, šeimoms.

Planuojama, jog projekte iš viso dalyvaus 800 neaktyvių NEET jaunuolių. Šių jaunuolių paieškai ir identifikavimui bus skiriama apie 30 proc. vietos JGI koordinatoriaus (vėliau teiksiančio paslaugas į projektą įtrauktiems jaunuoliams) darbo laiko. Identifikuojant ir ieškant potencialių projekto dalyvių pirmiausia planuojama kreiptis į su projekto tikslinei grupei priskiriamais jaunais žmonėmis dirbančius socialinius–ekonominius partnerius (pvz., Vaiko teisių apsaugos tarnybą, seniūnijų socialinius darbuotojus bei socialinių paslaugų centrus, AJC/AJE, probacijos tarnybas ir pan.). Siekiant identifikuoti skirtingiems tikslinės grupės pogrupiams priklausančius mažiau galimybių turinčius jaunuolius numatomos konkrečios institucijos, į kurias pirmiausia bus kreipiamasi siekiant identifikuoti ir pritraukti kiekvienam iš tikslinės grupės pogrupių priklausančius jaunuolius. Taip pat numatoma, jog aktyviai ieškodami potencialių dalyvių vietos JGI koordinatoriai naudos atskirus darbo su jaunimu gatvėje ir mobilaus darbo su jaunimu elementus²⁴⁵. Siekiant padėti vietos JRD JGI koordinatoriams geriau įvaldyti potencialių projekto dalyvių paieškos ir įtraukimo būdus, darbo su jaunimu gatvėje ir mobilaus darbo su jaunimu elementus, koordinatoriams bus organizuojami mokymai²⁴⁶.

Įvertinimas. Atsižvelgiant į Jaunimo reikalų departamento prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (JRD) įgyvendintų projekto „Atrask save“ veiklų, skirtų ekonomiškai neaktyviam NEET jaunimui, patirtį, **teigiamai vertintinas bendro planuojamo pritraukti dalyvių skaičiaus bei vienam**

²⁴⁵ Remiantis Jaunimo reikalų departamento prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos projektiniu pasiūlymu dėl valstybės projekto įgyvendinimo, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateiktu 2018 m. lapkričio 19 d.

²⁴⁶ Remiantis Jaunimo reikalų departamento prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovų komentarais, pateiktais diskusijos apie planuojamas projekto veiklas, vykusios 2019 m. vasario 7 d., metu.

vietos JGI koordinatoriui tenkančio dalyvių skaičiaus sumažinimas. Įgyvendinant projektą „Atrask save“ planuota į projekto veiklas pritraukti 12 000 ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių. Tačiau, kaip parodė atliktas vertinimas, užsibrėžtas tikslas buvo per daug ambicingas – į projekto veiklas pavyko pritraukti tik apie pusę viso planuoto ekonomiškai neaktyvių jaunuolių skaičiaus, o bent trečdalis iš į projekto veiklas pritrauktų jaunuolių nepriklausė numatyta JRD įgyvendintų veiklų tikslinei grupei (t. y. buvo motyvuoti ir pasirengę dirbti bei norėjo greičiau dalyvauti antrinės intervencijos veiklose, o vietos JRD JGI koordinatorių teiktos paslaugos jiems nebuvo reikalingos). Taip pat, įgyvendinant projektą „Atrask save“, buvo numatyta, jog per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį vienas vietos JRD JGI koordinatorius priklausomai nuo savivaldybės dirbs su 80–340 dalyvių (arba 27–113 dalyvių per metus). Toks vienas vietos JRD JGI koordinatoriui tekęs dalyvių skaičius taip pat pasirodė per didelis. Dėl didelių dalyvių srautų, vietos JRD JGI koordinatorių darbo krūvis dažnai viršijo jų galimybes, trūko laiko individualiam darbui su dalyviais, nukentėjo teikiamų paslaugų kokybė. Todėl tikėtina, jog įgyvendinant projektą „Judam“ numatytą pritraukti projekto dalyvių skaičių pasiekti bus lengviau, o vietos JRD JGI koordinatorių darbo krūvis (planuojama, jog vienas vietos JRD JGI koordinatorius dirbs su 18–20 jaunuolių per metus, arba su 36–40 jaunų asmenų visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu) bus adekvatus ir vietos JRD JGI koordinatoriai galės daugiau dėmesio skirti projekto dalyvių poreikių identifikavimui ir atliepimui bei teikiamų paslaugų kokybės užtikrinimui.

Taip pat **teigiamai vertintinas ir kriterijų, kuriuos atitinkančių potencialių projekto dalyvių įtraukimui į projekto veiklas bus skiriamas prioritetas, nustatymas.** Nors įgyvendinant projektą „Atrask save“ projekto tikslinė grupė taip pat buvo apibrėžta, tačiau neišskyrus prioritetinių minėtos tikslinės grupės pogrupių (savybių, kuriomis pasižymintys potencialūs dalyviai į projekto veiklas turėtų būti įtraukiami pirmiausia) ir siekiant greičiau surinkti reikiamą dalyvių skaičių, kai kuriais atvejais vietos JRD JGI koordinatoriai rinkosi dirbti su santykinai geresnėje padėtyje esančiais neaktyviais NEET jaunuoliais, kuriuos tiek įtraukti į projekto veiklas, tiek jiems teikti paslaugas buvo paprasčiau. Tikėtina, jog mažiau galimybių turinčius ir konkrečius kriterijus atitinkančius jaunuolius išskyrus kaip prioritetinę projekto tikslinę grupę, tokių jaunuolių į projekto veiklas pavyks pritraukti daugiau. Kita vertus, konkrečių ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių pogrupių, kuriems planuojama teikti projekto paslaugas, išskyrimas svarbus ir dėl to, jog ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių grupė nėra homogeniška, jos nariai pasižymi skirtingomis savybėmis ir skirtingais poreikiais, taigi siekiant projekto veiklomis geriau atliepti tikslinės grupės poreikius, svarbu išskirti konkrečius tikslinės grupės pogrupius, kurių poreikiams galima geriau pritaikyti įgyvendinant projektą teikiamas paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, jog įgyvendinant projekto „Atrask save“ veiklas vienas iš didžiausių vietos JRD JGI koordinatoriams kilusių iššūkių buvo potencialių projekto dalyvių identifikavimas ir įtraukimas į projekto veiklas, **teigiamai vertintina, jog projekte „Judam“ numatomos priemonės, turėsiančios padėti vietos JRD JGI koordinatoriams identifikuoti ir į projekto veiklas įtraukti dalyvius.** Pavyzdžiui, numatytas atskiras darbo laikas būtent potencialių projekto dalyvių identifikavimui ir pritraukimui (tam turės būti skirta apie 30 proc. vietos JRD JGI koordinatorių darbo laiko), numatyti socialiniai–ekonominiai partneriai, į kuriuos pirmiausia turės būti kreipiamasi siekiant identifikuoti skirtingiems tikslinės grupės pogrupiams priskiriamus jaunuolius, planuojama vietos JRD JGI koordinatoriams organizuoti mokymus, kurie padės geriau įvaldyti potencialių dalyvių identifikavimo ir įtraukimo metodus, darbo su jaunimu gatvėje bei mobilaus darbo elementus.

Tačiau, svarbu atkreipti dėmesį, jog nepaisant numatomų pagalbos vietos JRD JGI koordinatoriams identifikuojant ir pritraukiant projekto veiklų dalyvius priemonių, pagrindiniai potencialių projekto dalyvių identifikavimo ir įtraukimo į projekto veiklas iššūkiai išliks. Tarp tokių iššūkių galima paminėti vieningos sistemos, leidžiančios identifikuoti ekonomiškai neaktyvius jaunus žmones, nebuvimą, teisinio pagrindo, leidžiančio vietos JRD JGI koordinatoriams teisėtai disponuoti potencialių projekto veiklų dalyvių asmeniniais duomenimis, trūkumą. Neturint vieningos centralizuotos sistemos,

leidžiančios tiksliai identifikuoti projekto tikslinei grupei priskiriamus jaunuolius bei teisinio pagrindo, leidžiančio vietos JRD JGI koordinatoriams disponuoti potencialių projekto veiklų dalyvių asmens duomenimis, kaip ir projekto „Atrask save“ atveju, potencialių projekto dalyvių identifikavimo ir pritraukimo į projekto veiklas sėkmė didele dalimi priklausys nuo socialinių–ekonominių partnerių įsitraukimo. Socialiniai–ekonominiai partneriai turės būti suinteresuoti ir pasiryžę vietos JRD JGI koordinatoriams tiek padėti identifikuoti potencialius projekto dalyvius (pvz., leidžiant vietos JRD JGI koordinatoriams jų organizacijose rengti projekto pristatymus, kviečiantis vietos JRD JGI koordinatorius vykti kartu lankant socialinės rizikos šeimas ir pan.), tiek patys nukreipti ir paskatinti jų organizacijose besilankančius potencialius projekto dalyvius dalyvauti projekto veiklose (kadangi socialiniai–ekonominiai partneriai neturės teisinio pagrindo teikti vietos JRD JGI koordinatoriams asmeninių potencialių projekto dalyvių duomenų, bus reikalinga, jog patys socialiniai–ekonominiai partneriai paskatintų ir nukreiptų potencialius dalyvius į projekto veiklas arba gautų potencialių dalyvių sutikimą jų duomenis perduoti vietos JRD JGI koordinatoriams). Atsižvelgiant į tai, jog projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu ne visose savivaldybėse socialiniai–ekonominiai partneriai buvo linkę bendradarbiauti su vietos JRD JGI koordinatoriais, tikėtina, jog ir įgyvendinant projekto „Judam“ veiklas identifikuojant potencialius projekto dalyvius ir juos įtraukiant į projekto veiklas kils iššūkių. Tikimasi, jog bent iš dalies sėkmingesnį bendradarbiavimą su socialiniais–ekonominiais partneriais padės megzti naujas vietos JRD JGI koordinatorių statusas (projekte „Judam“ jie bus ne partnerių organizacijų, kaip buvo įgyvendinant projektą „Atrask save“, bet JRD darbuotojai), tačiau šis pasikeitimas nebus pakankamas visiems dalyvių identifikavimo ir įtraukimo į projekto veiklas iššūkiams išspręsti, todėl reikia numatyti papildomus būdus, kuriais socialiniai–ekonominiai partneriai galėtų būti paskatinti aktyviau prisidėti prie projekto veiklų įgyvendinimo.

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA:

Aprašymas. Įgyvendinant projektą „Judam“ bus įdarbinti 22 vietos JRD JGI koordinatoriai. Kaip ir projekto „Atrask save“ atveju, jie dirbs remiantis „žemo slenksčio“ paslaugų kriterijais ir jų darbo vietos bus atvirose jaunimo centruose, atvirose jaunimo erdvėse, su jaunimu dirbančių organizacijų patalpose. Tačiau, skirtingai nei įgyvendinant projektą „Atrask save“, projekte „Judam“ vietos JRD JGI koordinatoriams patalpas darbui suteikiančios organizacijos partnerių statuso neturės (tačiau joms bus finansuojamos komunalinės išlaidos), o vietos JRD JGI koordinatoriai bus ne minėtų organizacijų, bet paties JRD darbuotojai. Taip pat, projekte „Judam“ keičiasi teritorijos, kurioje dirba vietos JRD JGI koordinatoriai, apimtis. Projekte „Atrask save“ vietos JRD JGI koordinatoriai buvo įdarbinti kiekvienoje savivaldybėje, tuo tarpu projekte „Judam“ atitinkamas vietos JRD JGI koordinatorių skaičius įdarbinamas kiekvienoje iš apskričių.

Įgyvendinant projektą „Judam“ bus pasitelktos ir partnerės organizacijos, tik jų vaidmuo projekto įgyvendinime bus šiek tiek kitoks, nei buvo įgyvendinant projektą „Atrask save“. Projekte „Judam“ partnerės organizacijos bus atrenkamos jų teikiamų „Asmeninių ir tarpasmeninių kompetencijų ugdymo paslaugų“ programų pagrindu. Iš viso bus atrenkama 20 programų, kurias vykdančios organizacijos taps projekto „Judam“ partnerėmis.

Be vietos JRD JGI koordinatoriaus, su projekto „Judam“ dalyviais dirbs ir siauros srities specialistai (pvz., psichologai, socialiniai darbuotojai, teisininkai, asmeniniai finansininkai, karjeros specialistai, koučingo atstovai), kurių projekto įgyvendinimo metu bus įdarbinta 10 (po 0,2 etato).

Dalyviams, kurie projekto įgyvendinimo metu atliks savanorišką veiklą, bei juos priimančioms organizacijoms mentorystės paslaugas teiks 3 mentoriai, kurie bus įdarbinti koordinuojančiose priimančiose savanorius organizacijose (šios priimančios savanorius organizacijos, kuriose dirbs mentoriai, taip pat turės projekto „Judam“ partnerių statusą).

Taip pat projekto „Judam“ įgyvendinimo laikotarpiui bus įdarbinti 3 žmonės, atsakingi už metodinės pagalbos vietos JRD JGI koordinatoriams teikimą ir 3 žmonės (panaudojant 2,5 etato) projekto administravimui²⁴⁷.

Įvertinimas. Atsižvelgiant į tai, jog įgyvendinant projektą „Atrask save“ vietos JRD JGI koordinatorių įdarbinimas atskirose savivaldybėse veikiančiose partnerėse organizacijose kėlė daug administravimo iššūkių (pvz., JRD buvo sunkiau vietos JRD JGI koordinatorius motyvuoti, skatinti siekti geresnių rezultatų, spręsti iššūkius jiems iškilus, kadangi visa tai turėjo būti papildomai derinama su vietos JRD JGI koordinatorius įdarbinusių organizacijų vadovais), **tikėtina, jog sprendimas projekte „Judam“ vietos JRD JGI koordinatorius įdarbinti tiesiogiai JRD šiuos administracinius procesus palengvins.** Kita vertus, svarbu atkreipti dėmesį, jog regionuose tiesiogiai paslaugas teikiančių asmenų įdarbinimas nėra įprastas JRD veiklos modelis, taigi toks sprendimas taip pat gali kelti tam tikrų iššūkių (pvz., projekte „Atrask save“ vienoje iš savivaldybių vietos JRD JGI koordinatorius įdarbinus tiesiogiai JRD, nesant nusistovėjusių darbo su regionuose tiesiogiai JRD įdarbintais jaunimui paslaugas teikiančiais specialistais modelio, kilo tam tikrų administracinių iššūkių – buvo sudėtinga suderinti reikalingų siauros srities specialistų įdarbinimą). Taip pat dėl didesnio darbuotojų skaičiaus padidės ir JRD kaip institucijai tenkanti administracinė našta (pvz., dėl didesnio darbuotojų skaičiaus padidės įstaigos buhalterio, vadovo darbo krūvis). Svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad **nors vietos JRD JGI koordinatorių įdarbinimas tiesiogiai JRD padės spręsti tam tikrus administravimo iššūkius, tačiau tokia praktika sumažins projekto metu įgytos patirties tolesnio pritaikymo galimybes.** Kadangi, kaip jau minėta, tiesiogiai paslaugas jauniems žmonėms regionuose teikiančių specialistų įdarbinimas JRD nėra įprastas JRD veiklos modelis, tikėtina, jog pasibaigus projekto „Judam“ veikloms, toliau su jaunimu regionuose dirbantys specialistai JRD nebus įdarbinami, taigi projekto įgyvendinimo metu patirtį sukaupe specialistai savo darbo netęs ir bent dalis sukauptos patirties ir įdirbio bus prarasta. Nors atliktas projekto „Atrask save“ įgyvendinimo vertinimas parodė, jog ir modelis, kai vietos JRD JGI koordinatoriai buvo įdarbinti savivaldybėse veikiančiose partnerėse organizacijose, neužtikrino įgyvendintų projekto veiklų tęstinumo, tačiau tai bent iš dalies buvo nulemta nepakankamo JRD bendradarbiavimo su partnerių organizacijomis (JRD dėmesį skyrė konkrečiai vietos JRD JGI koordinatoriams, o su juos įdarbinusiomis organizacijomis komunikavo nepakankamai, jų stiprinimui ir galimybėms tęsti projekto metu pradėtas įgyvendinti veiklas nebuvo skirtas pakankamas dėmesys). Pažymėtina, jog pasirinkimas apskritai atsisakyti vietos JRD JGI koordinatorių įdarbinimo partnerėse organizacijose, šiuos ryšius tarp JRD ir organizacijų, kurių patalpose dirbs vietos JRD JGI koordinatoriai dar labiau susilpnins. Kita vertus, svarbu atkreipti dėmesį, jog projekte „Judam“ atsiras naujo tipo partnerės organizacijos – įgyvendinančios „Asmeninių ir tarpasmeninių kompetencijų ugdymo paslaugų“ programas, taip pat partnerėmis organizacijomis bus ir koordinuojančios savanorius priimančios organizacijos. Todėl, siekiant bent iš dalies užtikrinti projekto veiklų tęstinumą, **būtina pasiekti, jog su šiomis naujomis partnerių organizacijomis būtų mezgamas glaudus ryšys, su jomis būtų rengiami reguliarūs susitikimai, minėtos organizacijos būtų įgalintos ne tik kaupti reikalingą patirtį, tačiau ir ją panaudoti ateityje.**

Vietos JRD JGI koordinatorius įdarbinant tiesiogiai JRD, **tikėtina, bent iš dalies bus geriau užtikrintas vietos JRD JGI koordinatorių kvalifikacijos ir patirties pakankamumas** (centralizuotai organizuojant vietos JRD JGI koordinatorių atranką, bus galima geriau užtikrinti atrinktų koordinatorių kvalifikaciją ir patirtį), tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog iššūkis, kilęs atrenkant vietos JRD JGI koordinatorius projekte „Atrask save“, kai **ne visose savivaldybėse į vietos JRD JGI koordinatorių pozicijas pretendavo**

²⁴⁷ Remiantis Jaunimo reikalų departamento prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos projektiniu pasiūlymu dėl valstybės projekto įgyvendinimo, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateiktu 2018 m. lapkričio 19 d.

pakankamai patirties ir tinkamą kvalifikaciją turintys kandidatai, bent dalyje apskričių, tikėtina, taip pat išliks aktualus.

Įgyvendinant projektą „Atrask save“ kai kuriose savivaldybėse dirbo ne vienas, tačiau keli vietos JRD JGI koordinatoriai ir, nors buvo tikimasi, jog tokiose savivaldybėse JRD JGI koordinatoriai bendradarbiaus, tačiau, kaip parodė atliktas vertinimas, dažnu atveju savivaldybėse, kuriose dirbo daugiau nei vienas JRD JGI koordinadorius, tarp koordinatorių buvo jaučiama konkurencija (pvz., vienam iš koordinatorių užmezgus ryšius su tam tikra socialinių–ekonominių partnerių organizacija, ši organizacija nebuvo linkusi bendradarbiauti ir su kitu koordinatoriumi, projekto dalyvių paieškos veiklas koordinatoriai vykdė atskirai, kai kada buvo pasidaliję dalyvių paieškos būdus ir vienam koordinatoriui taikant tam tikrą potencialių dalyvių paieškos būdą, kitas koordinadorius minėto būdo nebetaikydavo). **Kadangi projekte „Judam“ visose apskrityse dirbs po 2 arba 3 vietos JRD JGI koordinadorius, bus ypatingai svarbu sukurti paskatas jiems bendradarbiauti ir veikti vieni kitus papildančiai, o ne tarpusavio konkurencijos pagrindu.** Vienoje apskrityje dirbančių JRD JGI koordinatorių bendradarbiavimas padėtų užtikrinti įvairesnių potencialių dalyvių paieškos ir darbo su jais būdų taikymą (pvz., vietos JRD JGI koordinadoriams bendradarbiaujant būtų galima plačiau taikyti darbo su jaunimu gatvėje elementus, nes toks bendradarbiavimas padėtų spręsti kylančius saugumo iššūkius), galėtų padėti sumažinti vietos JRD JGI koordinatorių kaitos poveikį projekto įgyvendinimui (toje pačioje apskrityje dirbantiems vietos JRD JGI koordinadoriams bendradarbiaujant, kitas vietos JRD JGI koordinadorius galėtų padėti į projekto veiklas įtraukiant naują kolegą). Iš dalies įgyvendinant projektą „Atrask save“ tarp vietos JRD JGI koordinatorių atsiradusi konkurencija buvo nulemta projekto įgyvendinimo metu taikytos finansinių paskatų sistemos (kai vietos JRD JGI koordinatoriai buvo papildomai skatinami premijomis už pasiektus rezultatus), **todėl, siekiant paskatinti vietos JRD JGI koordinatorių bendradarbiavimą, būtų tikslinga įgyvendinant projektą „Judam“ taikyti kitą, konkurencijos neskatinančią, darbo užmokesčio schemą.**

Projekte „Judam“, kaip ir projekte „Atrask save“ planuojama įdarbinti siauros srities specialistus. Numatoma, jog projekte „Judam“ dirbs 10 siauros srities specialistų po 0,2 etato. Tačiau, atliktas projekto „Atrask save“ įgyvendinimo vertinimas parodė, jog ypatingai kai kuriose savivaldybėse pakankamą kvalifikaciją turinčių siauros srities specialistų rasti apskritai buvo sudėtinga, o ten, kur jų rasti pavykdavo, ne visada specialistai sutikdavo dirbti dalimi etato. Todėl, nors teoriškai skirtą etatą galima skaidyti ir įdarbinti kelis siauros srities specialistus, praktiškai vienu metu vienoje savivaldybėje (arba organizacijoje, jeigu savivaldybėje projektą įgyvendino kelios organizacijos) būdavo įdarbintas tik vienas siauros srities specialistas, nors tuo metu vietos JRD JGI koordinadorius galėjo dirbti su skirtingų poreikių turinčiais dalyviais. **Atsižvelgiant į tai, įgyvendinant projektą „Judam“ labai svarbu užtikrinti, jog 10 siauros srities specialistų teikiamos paslaugos būtų skirtingos, o jomis naudotis (esant logistinėms galimybėms) galėtų visi vietos JRD JGI koordinatoriai (nukreipdami dalyvius su kuriais dirba į reikiamą siauros srities specialistą), ne tik dirbantys konkrečioje apskrityje, kurioje siauros srities specialistas yra įdarbintas.**

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO METU TEIKIAMOS PASLAUGOS:

Aprašymas. Kaip ir įgyvendinant projektą „Atrask save“, su kiekvienu projekto „Judam“ veiklose sutikusiu dalyvauti jaunuoliu bus sudaromas individualios veiklos planas, kuris gali būti sudaromas 4–9 mėnesių trukmei su galimybe jį pratęsti iki 24 mėnesių. Taip pat planuojama, jog vietos JRD JGI koordinadorius tęstinį ryšį su projekto dalyviais palaikys ir pasibaigus jų dalyvavimui projekte (iki 6 mėnesių po dalyvavimo pabaigos).

Visiems projekto dalyviams taip pat bus teikiamos informavimo ir konsultavimo apie jauno žmogaus galimybes paslaugos. Šias paslaugas projekto dalyviams teiks vietos JRD JGI koordinatoriai. Taip pat, priklausomai nuo to, kokių paslaugų poreikis bus numatytas kiekvieno dalyvio individualios veiklos plane, daliai projekto dalyvių bus teikiamos pagalbos pažįstant save paslaugos. Paslaugą teiks vietos JRD JGI

koordinatoriai, o jos tikslas bus padėti jaunam žmogui įsivardyti savo poreikius, jausmus, baimes, jas atpažinti, suvokti ir mokyti valdyti. Daliai projekto dalyvių bus teikiamos ir motyvavimo paslaugos, kurias taip pat teiks vietos JRD JGI koordinatoriai ir kuriomis bus siekiama sukurti aplinką ir organizuoti veiklas, kurios motyvuotų jauną žmogų būti aktyviu siekiant savirealizacijos ar (re)integruotis į darbo rinką, švietimo sistemą. Apie pusę visų į projekto veiklas įtrauktų dalyvių vietos JRD JGI koordinatoriai teiks socialinių ir gyvenimo įgūdžių ugdymo paslaugas. Šiomis paslaugomis bus siekiama padėti jaunam žmogui įgyti tinkamus socialinius ir gyvenimo įgūdžius, kurie palengvintų jo (re)integraciją į švietimo sistemą.

Esant poreikiui, vietos JRD JGI koordinatoriai dalyviams teiks ir tarpininkavimo, siekiant surasti tinkamą pasiūlymą jaunam žmogui, paslaugas. Tarpininkavimo paslaugos apims jauno žmogaus konsultavimą, bendradarbiavimą su įvairių institucijų, kurių pagalba dalyviui reikalinga, siekiant integruotis į darbo rinką arba švietimo sistemą, atstovais bei jauno žmogaus palydėjimą iki jam reikalingas paslaugas teikiančių institucijų.

Numatoma, jog daliai projekto „Judam“ dalyvių bus reikalingos asmeninių ir tarpasmeninių kompetencijų ugdymo paslaugos. Šias paslaugas dalyviams teiks projekto partnerės organizacijos, kurios siūlys 20 asmeninių ir tarpasmeninių kompetencijų ugdymo paslaugų programų. Į minėtas partneres organizacijas ir jų teikiamas veiklas projekto dalyvius palydės vietos JRD JGI koordinatoriai.

Daliai dalyvių taip pat bus teikiamos dalykinių kompetencijų, reikalingų (re)integruotis į švietimo ar darbo rinkos sistemas, ugdymo paslaugos. Šias paslaugas projekto dalyviams teiks tam tikrų sričių specialistai (pvz., psichologai, socialiniai darbuotojai, teisininkai, asmeniniai finansininkai, karjeros specialistai, koučingo atstovai).

Taip pat, kaip ir projekte „Atrask save“, daliai dalyvių bus suteikta galimybė projekto metu savanoriauti, o savanorystės veiklas pasirinkusiems dalyviams papildomai bus teikiamos mentorystės paslaugos²⁴⁸.

Įvertinimas. Atsižvelgiant į tai, jog įgyvendinant projektą „Atrask save“ tiek vietos JRD JGI koordinatoriai, tiek projekto veiklose dalyvavę dalyviai nurodė, jog teiktų paslaugų trukmė dažnai buvo nepakankama (ypatingai santykinai sudėtingesnėje padėtyje esančių jaunuolių atveju), **teigiamai vertintina išplėsta paslaugų teikimo trukmė** (projekte „Atrask save“ ekonomiškai neaktyviems jaunuoliams paslaugos įprastai buvo teikiamos 1–3 mėnesius). Taip pat, atliekant projekto „Atrask save“ įgyvendinimo vertinimą, nustatyta, jog santykinai sudėtingesnėje padėtyje esančių dalyvių atveju tik dalyvavimo projekte laiko kai kuriais atvejais pakakdavo dalyviui motyvuoti ir paskatinti įsitraukti į darbo rinką arba švietimo sistemą, tačiau tam, jog jie išsilaikytų darbo vietoje arba mokymosi įstaigoje, tokiems dalyviams dažnai buvo reikalingas ir papildomas palaikymas jau pasibaigus jų dalyvavimui projekte. Atsižvelgiant į tai, **teigiamai vertintina nuostata, jog vietos JRD JGI koordinatoriai ryšį su projekto dalyviais palaikys ir pasibaigus jų dalyvavimui projekto „Judam“ veiklose.**

Vertinant projekte „Judam“ planuojamą teikti paslaugų kompleksškumą, svarbu atkreipti dėmesį, jog, kaip ir įgyvendinant projektą „Atrask save“, daugiausia dėmesio planuojama skirti projekto dalyvių informavimui ir motyvavimui, savęs pažinimo skatinimui ir socialinių bei gyvenimo įgūdžių ugdymui, taip pat įvairių bendrųjų ir dalykinių kompetencijų tobulinimui. Tačiau, kaip ir projekte „Atrask save“, jaunuoliams, susiduriantiems su kitokio pobūdžio, situaciniais į darbo rinką ar švietimo sistemą trukdančiais įsitraukti iššūkiais (pvz., turintiems šeimyninių įsipareigojimų, priklausomybių, negalią ir pan.) reikalingų paslaugų numatyta nedaug. Projekte „Judam“ minėtiems, su situaciniais iššūkiais

²⁴⁸ Remiantis Jaunimo reikalų departamento prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos projektiniu pasiūlymu dėl valstybės projekto įgyvendinimo, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateiktu 2018 m. lapkričio 19 d.

susiduriantiems, projekto veiklų dalyviams reikiamas paslaugas bus bandoma suteikti per tarpininkavimo, siekiant surasti tinkamą pasiūlymą jaunam žmogui, paslaugas, bendradarbiaujant su įvairiais socialiniais–ekonominiais partneriais. Tačiau, kaip rodo atliktas projekto „Atrask save“ įgyvendinimo vertinimas, ne visose savivaldybėse ir ne su visais reikalingais socialiniais–ekonominiais partneriais vietos JRD JGI koordinatoriams pavyko užmegzti pakankamai glaudžius ryšius. Atsižvelgiant į tai, jog projekte „Judam“ prioritetas bus skiriamas dalyviams, susiduriantiems su įvairiais sunkumais, efektyvus situacinius barjerus įsitraukti į darbo rinką ar švietimo sistemą šalinančių paslaugų teikimas bus ypatingai svarbus. **Todėl svarbu tiek įgalinti vietos JRD JGI koordinatorius užmegzti glaudų bendradarbiavimą su socialiniais–ekonominiais partneriais, tiek informuoti apie projektą potencialius socialinius–ekonominius partnerius ir paskatinti juos aktyviau bendradarbiauti su vietos JRD JGI koordinatoriais.**

Atsižvelgiant į tai, jog atliktas projekto „Atrask save“ įgyvendinimo vertinimas parodė, kad ne visais atvejais vietos JRD JGI koordinatoriams pakako turimų kompetencijų ir patirties teikti kokybiškas paslaugas, **teigiamai vertintina tai, jog dalį paslaugų (pvz., asmeninių ir tarpasmeninių kompetencijų ugdymo paslaugas, dalykinių kompetencijų, reikalingų (re)integrotis į švietimo ar darbo rinkos sistemas, ugdymo paslaugas) teiks ne patys vietos JRD JGI koordinatoriai, o patyrusios partnerių organizacijos ir kvalifikuoti atskirų sričių specialistai.** Kita vertus, vietos JRD JGI koordinatoriai vis tiek bus atsakingi už didelės dalies paslaugų projekto dalyviams suteikimą, todėl **labai svarbu užtikrinti, jog atrinkti vietos JRD JGI koordinatoriai turėtų reikiamas kompetencijas ir pakankamai patirties kokybiškam paslaugų teikimui užtikrinti,** taip pat organizuoti jiems mokymus, siekiant visiems vietos JRD JGI koordinatoriams suteikti vieningą supratimą apie projekto metu teikiamas paslaugas ir reikalavimus joms. Svarbu įvertinti ir tai, jog, remiantis projekto „Atrask save“ įgyvendinimo patirtimi, tikėtina vietos JRD JGI koordinatorių kaita projekto įgyvendinimo metu, todėl **reikėtų numatyti standartizuotas praktikas, kaip nauji darbuotojai bus įtraukiami į projekto veiklas.** Numatyti kas bus atsakingas už naujų projekto darbuotojų apmokymą (pvz., už projekto administravimą atsakingi JRD darbuotojai, kitų apskričių vietos JRD JGI koordinatoriai, iš darbo išėinantys vietos JRD JGI koordinatoriai, paskutinių darbo dienų ir (arba) savaitių metu), kaip jiems, esant poreikiui, bus suteikiamos trūkstamos kompetencijos (pvz., galbūt įvadiniai vietos JRD JGI koordinatorių mokymai galėtų būti pakartoti ir vėlesniuose projekto įgyvendinimo etapuose arba mokymai galėtų būti filmuojami ir filmuota medžiaga galėtų būti dalinamasi su naujai į projektą įsitraukusiais darbuotojais, galėtų būti kaupiama išanalizuotų atvejų ir jų sprendimo būdų, gerosios patirties atvejų duomenų bazė, kuri būtų prieinama visiems vietos JRD JGI koordinatoriams).

PROJEKTO VEIKLŲ KOKYBĖS, ĮGYVENDINIMO SKLANDUMO UŽTIKRINIMAS:

Aprašymas. Siekiant, jog įgyvendinant projektą „Judam“ teikiamos paslaugos būtų aukštos kokybės, o projekto įgyvendinimas būtų sklandus, planuojama taikyti tam tikras teikiamų paslaugų kokybės ir projekto įgyvendinimo sklandumo užtikrinimo priemones. Tarp tokių priemonių galima paminėti projekto „Judam“ įgyvendinimo metu planuojamus organizuoti savanoriškos tarnybos mentorių susitikimus. Savanoriškos tarnybos mentorių susitikimus planuojama organizuoti kas 4 mėnesius visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu (iš viso planuojami 8 susitikimai).

Vietos JRD JGI koordinatoriams metodinę pagalbą teiks 3 JRD įdarbinti metodininkai / vadovai. Visi vietos JRD JGI koordinatoriai bus padalinti į 3 grupes (po 7–8 koordinatorius grupėje). Kiekvienai grupei bus paskirta po vieną metodininką / vadovą, kuris bus atsakingas už savo koordinatorių grupės veiklos organizavimą, konsultavimą ir dalies koordinatorių veiklos dokumentų tvarkymą. Kiekvienos grupės metodininkas / vadovas suorganizuos 4 dviejų dienų bei 6 vienos dienos (iš viso 10) savo grupės vietos JRD JGI koordinatorių susitikimus. Susitikimai bus organizuojami kas 2 mėnesius visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu. Papildomai planuojama, jog projekto įgyvendinimo metu įvyks 28 supervizijos

(atveju, individualios arba komandinės), kuriuose dalyvaus visi vietos JRD JGI koordinatoriai ir metodininkai / vadovai.

Taip pat, projekto įgyvendinimo metu, planuojama organizuoti vietos JRD JGI koordinatorių mokymus²⁴⁹.

Įvertinimas. Atsižvelgiant į tai, jog įgyvendinant projektą „Atrask save“ nuosekli metodinė pagalba vietos JRD JGI koordinatoriams buvo teikiama tik projekto įgyvendinimo pradžioje, o didėjant dalyvių skaičiui bei vietos JRD JGI koordinatorių ir metodinę pagalbą teikiančių darbuotojų darbo krūviui, ši pagalba peraugo į paprastą administracinę tikrinimą, todėl vietos JRD JGI koordinatoriams pagalbos vėlesniais projekto įgyvendinimo etapais trūko, **teigiamai vertintinas metodinę pagalbą teikiančiam metodininkui / vadovui tenkančių vietos JRD JGI koordinatorių skaičiaus sumažinimas (projekte „Atrask save“ 64 vietos JRD JGI koordinatoriams metodinę pagalbą teikė 2 darbuotojai, projekte „Judam“ numatoma, jog 22 vietos JRD JGI koordinatoriams metodinę pagalbą teiks 3 darbuotojai).** Tačiau, net ir sumažinus metodininkui / vadovui tenkantį darbo krūvį, svarbu užtikrinti, jog metodinės pagalbos teikimas būtų vienodai intensyvus visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu bei tai, jog papildoma metodinė pagalba būtų teikiama naujiems, į projekto įgyvendinimą tik jam išibėgėjus prisijungiantiems, vietos JRD JGI koordinatoriams.

Taip pat **teigiamai vertintina tai, jog įgyvendinant projektą „Judam“ numatyta ir toliau vykdyti supervizijas, kadangi atliktas projekto „Atrask save“ įgyvendinimo vertinimas parodė, jog šis formatas buvo labai pasiteisinęs ir palankiai įvertintas vietos JRD JGI koordinatorių.** Tačiau svarbu pastebėti, jog planuojami 10 susitikimų ir 28 supervizijos užims reikšmingą dalį vietos JRD JGI koordinatorių laiko, todėl į tai reikia atsižvelgti planuojant vietos JRD JGI koordinatorių kitoms veikloms planuojamą skirti laiką.

²⁴⁹ Remiantis Jaunimo reikalų departamento prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovų komentarais, pateiktais diskusijos apie planuojamas projekto veiklas, vykusios 2019 m. vasario 7 d., metu.

SCENARIJUS NR. 2 - GALIMAS ALTERNATYVUS EKONOMIŠKAI NEAKTYVIEMS JAUNUOLIAMS SKIRTO PROJEKTO ĮGYVENDINIMAS

PROJEKTO TIKSLINĖ GRUPĖ:

Įgyvendinant ekonomiškai neaktyviems NEET jaunuoliams skirtas intervencijas, turint ribotus išteklius ir atsižvelgiant į tai, jog ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių grupę sudaro labai skirtingomis charakteristikomis ir poreikiais pasižyminčių jaunuolių pogrupiai, **būtina aiškiai apibrėžti kriterijus, kuriuos atitinkantys jaunuoliai galės būti įtraukti į projekto veiklas arba kuriems, ieškant potencialių projekto dalyvių, bus teikiama pirmenybė.** Konkrečių tikslinės grupės pogrupių, su kuriais bus dirbama įgyvendinant projektą, numatymas leidžia projekto veiklas geriau priderinti prie tikslinės grupės poreikių, intervenciją nukreipti į tas tikslines grupes, kurioms pagalbos reikia labiausiai.

Taip pat, siekiant, jog ekonomiškai neaktyviems NEET jaunuoliams skirtos intervencijos būtų efektyvios, pasiektų būtent numatytas tikslines grupes, o projektuose dirbantys specialistai galėtų kuo daugiau savo darbo laiko skirti paslaugų projekto dalyviams teikimui, **būtina sukurti geresnę ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių identifikavimo sistemą.** Efektyviausiai ekonomiškai neaktyvius NEET jaunuolius identifikuoti leistų integruotos informacinės sistemos, derinančios įvairių registrų duomenis, sukūrimas. Tokia sistema leistų identifikuoti tikslinei amžiaus grupei priklausančius asmenis, kurie nėra įtraukti į SODRA, Užimtumo tarnybos, švietimo ir kitus registrus. Panašias sistemas turi Olandija, Didžioji Britanija, Kroatija. Egzistuojant minėtoms sistemoms galima tiksliau numatyti galimą projekto dalyvių skaičių, greičiau identifikuoti potencialius projekto dalyvius, o tai leistų projekte dirbantiems darbuotojams didesnę savo darbo laiko dalį skirti ne dalyvių paieškai, galimo potencialių dalyvių skaičiaus identifikavimui, tačiau tiesioginiam paslaugų projekto dalyviams teikimui.

Siekiant efektyvaus paslaugų projekto dalyviams teikimo **projekto darbuotojai taip pat turėtų būti teisiškai įgalinti disponuoti potencialių projekto dalyvių duomenimis.** Tiek tam, kad projekto darbuotojai galėtų naudotis informacine ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių identifikavimo sistema (jeigu tokia būtų sukurta), tiek gauti informaciją apie potencialius projekto dalyvius iš socialinių-ekonominių partnerių, būtina užtikrinti, jog atitinkamuose teisės aktuose būtų numatyta tokia galimybė. **Alternatyvus būdas pagerinti potencialių projekto dalyvių identifikavimą ir spręsti kylančius potencialių projekto dalyvių duomenų perdavimo iššūkius galėtų būti aktyvesnis aktualių socialinių-ekonominių partnerių įtraukimas.** Tokiu atveju socialiniai-ekonominiai partneriai patys turėtų būti gerai supažindinti su projekto veiklomis, gebėti jas pristatyti potencialiems projekto dalyviams ir patys, gavę pirminį potencialaus projekto dalyvio sutikimą, nukreipti jaunuolį į projekto darbuotojus. Tokią praktiką taiko ir kai kurios užsienio šalys (pvz., panaši sistema taikoma Austrijoje).

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA:

Įgyvendinant ekonomiškai neaktyviems NEET jaunuoliams skirtus projektus, **turėtų būti siekiama užtikrinti įgyvendinamų veiklų ir teikiamų paslaugų pakankamą geografinę aprėptį bei tęstinumą.** Todėl tikslinga į projektą įtraukti partnerius – regionuose veikiančias organizacijas, nuolat dirbančias su jaunimu. Partnerių įtraukimas gali būti įvairus – tiek teikiant konkrečias paslaugas, tiek įdarbinant pagrindinius projektą įgyvendinančius darbuotojus. Tačiau **visais atvejais svarbu dirbti ir bendradarbiauti ne tik su konkrečiais darbuotojais, tačiau ir su organizacijos vadovais, taip pat aiškiai numatyti ir iškomunikuoti partnerėms organizacijoms jų vaidmenį projekto įgyvendinime, dalyvavimo projekto įgyvendinime naudas ir įgytos patirties panaudojimo perspektyvas ateityje.** Įgyvendinant projektus reikėtų vengti trumpalaikių, tik konkretaus projekto įgyvendinimą palengvinančių, sprendimų (pvz., projekto darbuotojų įdarbinimo projektą įgyvendinančioje institucijoje, jeigu tai nėra įprastas veiklos modelis), kurie negalės būti taikomi tęsiant panašių į projekto įgyvendinimo metu finansuotų veiklų įgyvendinimą.

Planuojant pagrindinių projektą įgyvendinančių projekto darbuotojų darbą, svarbu atkreipti dėmesį į jų tarpusavio santykį. **Toje pačioje geografinėje teritorijoje dirbant keliems darbuotojams tikslinga siekti jų bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo, o ne konkurencijos.** Todėl atitinkamai šis lūkestis turėtų būti iškomunikuotas projekto darbuotojams, o užmokesčio ir kitos paskatų sistemos turėtų veikti taip, jog būtų skatinamas darbuotojų bendradarbiavimas.

Įgyvendinant ekonomiškai neaktyviems NEET jaunuoliams skirtus projektus, esant galimybėms, turėtų būti pasitelkiami ne tik pagrindiniai projekto darbuotojai, teikiantys didžiąją dalį paslaugų, tačiau ir kiti tam tikros srities specialistai ar srityje veikiančios organizacijos. Taip pat, **esant galimybei, kiekvienam dalyviui, turėtų būti prieinama visų projekte dirbančių skirtingų sričių specialistų konsultacija** (t. y. net ir skirtinguose regionuose įdarbinus skirtingų sričių specialistus turėtų būti sudaromos galimybės jų paslaugomis naudotis visiems projekto dalyviams).

Planuojant projekto įgyvendinimo struktūrą taip pat labai svarbu numatyti adekvatų darbuotojų, reikalingų projekto įgyvendinimui, skaičių. Projektą įgyvendinančių darbuotojų tinklas turėtų būti tokio dydžio, kad galėtų suteikti kokybiškas paslaugas visiems projekto dalyviams (t. y. kiekvienam dalyviui skirti pakankamai savo darbo laiko). Todėl dar planuojant projektą svarbu įvertinti, kiek laiko kiekvienam projekto dalyviui vidutiniškai turės būti skiriama ir, įvertinus, kiek tai sudarys darbo dienų bei projekto trukmę, atitinkamai numatyti reikiamą skaičių darbuotojų.

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO METU TEIKIAMOS PASLAUGOS:

Teikiant paslaugas ekonomiškai neaktyviems NEET jaunuoliams svarbu numatyti, jog be informavimo, motyvavimo, bendrųjų ir dalykinių kompetencijų ugdymo jiems dažnai reikalingos ir kitos, situacinius barjerus įsitraukimui į švietimo ar darbo rinką mažinančios, paslaugos (pvz., vaikų priežiūros paslaugos, priklausomybių reabilitacijos paslaugos ir pan.). Nesant galimybės tokių paslaugų teikti projekto rėmuose, svarbu numatyti konkrečius būdus (standartines praktikas), kuriais minėtos paslaugos projekto dalyviams galėtų būti suteiktos už projekto ribų.

Įgyvendinant ekonomiškai neaktyviems NEET jaunuoliams skirtus projektus labai svarbu užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę. Vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių teikiamų paslaugų kokybę, yra jas teikiančių darbuotojų turima patirtis ir kompetencijos. **Todėl labai svarbu užtikrinti, jog įgyvendinant projektą paslaugas teikiantys darbuotojai turėtų pakankamą patirtį ir kompetencijas tiek darbuotojų atrankos etape, tiek taikant papildomas priemones** (pvz., įvairius darbuotojų mokymus, reguliarius susitikimus, kokybės kontrolės priemones).

PROJEKTO VEIKLŲ KOKYBĖS, ĮGYVENDINIMO SKLANDUMO UŽTIKRINIMAS:

Atsižvelgiant į tai, jog teikiant paslaugas ekonomiškai neaktyviems NEET jaunuoliams labai svarbu užtikrinti jų kokybę, taip pat tai, jog dirbant su jaunuoliais individualiai jų poreikiai ir jiems kylantys iššūkiai yra labai įvairūs, tokiems **jaunuoliams paslaugas teikiantiems darbuotojams būtina nuosekli metodinė pagalba.** Todėl **svarbu užtikrinti, jog tokia pagalba projektą įgyvendinantiems darbuotojams būtų teikiama ne tik projekto pradžioje, tačiau ir visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu.** Taip pat labai svarbu užtikrinti, jog visu projekto laikotarpiu metodinė pagalba būtų prieinama ir naujai į projektą įsitraukusiems darbuotojams (dėl vykstančios darbuotojų kaitos).

Kadangi darbas su ekonomiškai neaktyvių NEET jaunuolių tiksline grupe jį atliekantiems darbuotojams dažnai yra psichologiškai sudėtingas, **svarbu, jog be metodinės pagalbos, su tiksline grupe dirbantiems darbuotojams būtų teikiama ir emocinė pagalba** (pvz., organizuojant supervizijas, darbuotojų susitikimus, suteikiant galimybę darbuotojams konsultuotis su psichologais).

SCENARIJUS NR. 3 - UŽIMTUMO TARNYBOS PRIE LR SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS PLANUOJAMO ĮGYVENDINTI PROJEKTO „JAUNIMO SOCIALINIŲ KOMPETENCIJŲ DIDINIMAS“ ĮVERTINIMAS

PROJEKTO TIKSLINĖ GRUPĖ:

Aprašymas. Projektas „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ skirtas vidutinių ir mažų įsidarbinimo galimybių jaunimui. Jame galės dalyvauti 16–29 m. amžiaus nedirbantis, nesimokantis ir UT registruotas jaunimas. Planuojama, kad projekte dalyvaus 9 500 jaunuolių.

Projekto metu į darbo rinką bus siekiama įtraukti ne tik sąlyginai geresnėje padėtyje esančius ir nuo jos labai nenutolusius jaunuolius, tačiau ir su situaciniais barjeriais, tokiais kaip priklausomybės, negalia, žemas išsilavinimo lygis, auginami mažamečiai vaikai ir t. t. susiduriančius jaunuolius.

Įvertinimas. Teigiamai vertintina tai, jog, lyginant su projektu „Atrask save“, mažinamas užsibrėžtas į projektą planuojamų pritraukti dalyvių skaičius. Vietoje 23 000 jaunuolių, kuriuos tuometinė LDB užsibrėžė įtraukti į projekto „Atrask save“ veiklas, suplanuotas mažiau ambicingas, tačiau, tikėtina, lengviau pasiekiamas, atsižvelgiant į egzistuojančią socialinę–ekonominę situaciją tinkamas, į projekto veiklas siekiamų pritraukti dalyvių skaičius.

Į projekto veiklas siekiamo pritraukti dalyvių skaičiaus korekcija (lyginant su projektu „Atrask save“) leis labiau orientotis į projekto kontekste teikiamų paslaugų kokybę. Taip pat sumažintas bendras siekiamų pritraukti dalyvių skaičius kartu su aiškiai įvardyta orientacija į vidutinių ir mažų įsidarbinimo galimybių jaunuolius leidžia tikėtis, kad į projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ veiklas įsitrauks tie NEET jaunuoliai, kuriems projekto veiklos yra labiausiai reikalingos. Taip pat, dėl sumažėjusio į projektą siekiamų pritraukti dalyvių skaičiaus, karjeros konsultantai galės teikti individualesnes paslaugas ir vienam dalyviui skirti daugiau laiko bei individualaus dėmesio.

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA:

Aprašymas. Numatoma, kad projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ veiklos truks 24 mėnesius. Projekto metu su tiksline grupe dirbs 60 karjeros konsultantų, 5 siauros srities specialistai teisininkai, 25 siauros srities specialistai psichologai ir 4 projekte įdarbintų specialistų vadovai.

Įvertinimas. Nors jau žinoma, kiek karjeros konsultantų bus įdarbinta projekte, tačiau kol kas nėra numatyta, kaip bus vykdoma šių karjeros konsultantų atranka. Atsižvelgiant į projekte „Atrask save“ vykdytos vietos LDB JGI koordinatorių atrankos praktiką, matoma, jog vykdyta atranka buvo labiau orientuota į formalių kriterijų atitikimą (didžiausias dėmesys buvo kreipiamas į kandidatų turimą išsilavinimą, UT teikiamų paslaugų teikimo mechanizmų išmanymą), nors dirbant projekte vietos LDB JGI koordinatoriams žymiai svarbesnės buvo asmeninės savybės (pavyzdžiui, empatija, charizma ar energingumas) bei ankstesnė darbo su panašia tiksline grupe patirtis. Todėl, siekiant įgyvendinti efektyvią karjeros konsultantų atranką bei sumažinti karjeros konsultantų kaitą projekto įgyvendinimo laikotarpiu, siūloma organizuojant karjeros konsultantų atranką daugiau dėmesio kreipti į darbui su tiksline grupe reikalingas kandidato asmenines savybes, gebėjimą efektyviai ir inovatyviai organizuoti darbą. Tokiu būdu būtų geriau užtikrinama, kad su NEET jaunuoliais dirbtų žmonės, gebantys pelnyti pastarųjų pasitikėjimą, išgirsti problemas ir parinkti geriausius jų sprendimo būdus. Taip pat, vykstant karjeros konsultantų kaitai, galima numatyti, kad karjeros konsultantams keičiantis iš darbo išeinantis konsultantas būtų skatinamas dalyvauti naujo konsultanto atrankos procese. Su tiksline grupe jau susidūręs karjeros konsultantas, žinantis, kokios savybės reikalingos projekto įgyvendinimo veiklose, gali padėti pasirinkti geriau darbui projekte tinkantį kandidatą.

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO METU TEIKIAMOS PASLAUGOS:

Aprašymas. Projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ veiklos bus orientuotos į jaunimo socialinių įgūdžių didinimą, motyvacijos kėlimą, pagalbą įgyjant darbo rinkoje paklausius įgūdžius ir kvalifikaciją.

Projekto metu pirmiausia ketinama organizuoti įvairius susitikimus su tiksline grupe. Jie daugiausia bus skirti projekto pristatymui, karjeros konsultantų susipažinimui su dalyviais bei neformalios atmosferos kūrimui. Šis asmeninis susipažinimas reikalingas dalyvio individualių poreikių identifikavimui. Vėliau numatomas konsultavimas grupėse. Konsultavimo trukmė ir tematika bus parenkami pagal individualius dalyvio poreikius, kuriuos identifikuos karjeros konsultantas kartu su psichologu. Jeigu dalyvio situacija to reikalautų, ketinama į projektą įtraukti ir savivaldybėje (arba plačiau) veikiančias socialinių–ekonominių partnerių institucijas (pavyzdžiui, priklausomybių centrus, psichologinės pagalbos centrus, vaikų darželius ir pan.).

Projekto metu numatoma pritraukti ne tik sąlyginai geresnėje padėtyje esančius jaunuolius, tačiau ir toliau nuo darbo rinkos esančius, su situaciniais barjeriais susiduriančius, jaunuolius. UT numato, kad projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ veiklose dalyvaus ir su priklausomybių, negalios iššūkiams susiduriantys ar mažus vaikus auginantys NEET jaunuoliai. Pavyzdžiui, priklausomybių kamuojamų NEET jaunuolių problemas pirmiausia ketinama spręsti motyvacijos priemonėmis, kartu su psichologu keičiant jų požiūrį į savo problemas ir taip įgalinant dalyvauti darbo rinkoje. Jaunuoliui pripažinus savo problemą turėtų įsijungti, pavyzdžiui, priklausomybių centrai ir kitos organizacijos. Į projektą numatyta įtraukti ir mažus vaikus auginančius NEET jaunuolius. Visgi, mažus vaikus kaip kliuvinį grįžti į darbo rinką daugiausia nurodo motyvacijos stokojantys NEET jaunuoliai, nes tam, kad tokio tipo asmenys grįžtų į darbo rinką taikoma socialinė pagalba lengvatomis – pavyzdžiui, vietos į darželį paslaugos – kurias gaunant bedarbio statusą turintiems jaunuoliams teikiama pirmenybė. Problema ta, kad mažai asmenų apie tai yra informuoti ir nežino, dėl kokių paslaugų gali kreiptis arba net žinodami, nėra motyvuoti to daryti. Todėl projekto veiklomis ketinama spręsti dėl informacijos ir motyvacijos stokos kylančius iššūkius.

Be to, kaip ir projekto „Atrask save“ atveju, taip ir šio projekto metu yra numatyta sunkią negalią turinčius asmenis kreipti į JRD kuruojamas savanorystės veiklas.

Įvertinimas. Teigiamai vertintinas projekte „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ numatytas lankstumas. Tai reiškia, kad, skirtingai negu projekto „Atrask save“ atveju, dalyviams nebus privaloma dalyvauti tose projekto veiklose, kurios jaunuoliams nėra aktualios. Pavyzdžiui, karjeros konsultantų, siauros srities specialistų (teisėininkai, psichologai) paslaugos dalyviams bus teikiamos pagal poreikį.

Tačiau, išlieka problema, kad identifikavus, jog jaunuoliui yra reikalingesnės ne UT, o JRD kuruojamo projekto „Judam“ kontekste teikiamos paslaugos, tinkamiausio paslaugų paketo suteikimas būtų komplikotas (išskyrus atvejus, kai dalyviui teikiamos tik savanorystės paslaugos). Pagrindinė to priežastis – pereidamas iš UT į JRD kuruojamą projektą asmuo netenka bedarbio statuso ir su juo teikiamų socialinių garantijų (išskyrus PSD). **Todėl siūloma siekti, jog asmuo galėtų pereiti iš UT koordinuojamų veiklų į JRD veiklas be bedarbio statuso netekimo.** Egzistuojant dabartinei situacijai, jaunuoliai, kuriems labiau yra reikalingos JRD veiklos, siekdami neprarasti bedarbio statuso ir su juo susijusios paramos bei lengvatų, nėra motyvuoti jose dalyvauti.

Galiausiai, kaip ir minėta, sprendžiant individualias dalyvių problemas į projektą ketinama įtraukti ir platesnę savivaldybėje veikiančių institucijų tinklą (darželiai, priklausomybių centrai ir kt.). Tačiau, verta atkreipti dėmesį, kad reikalingų institucijų tinklas yra išplėtotas ne kiekvienoje savivaldybėje, dėl ko **tam tikrose savivaldybėse gyvenantiems jaunuoliams paslaugos gali būti sunkiau prieinamos.**

Be to, projekto rezultatų tvarumo užtikrinimui svarbus yra ir intervenciją baigusio asmens palydėjimas (t. y. tolesnis ryšio su dalyvavimą pirminėje intervencijoje baigusiu ir į darbo rinką ar švietimo sistemą grįžusiu dalyviu palaikymas). Projekte „Atrask save“ ši veikla nebuvo institucionalizuota ir jos įgyvendinimas daugiausia priklausė nuo koordinatorių asmeninės iniciatyvos ir su intervencijos dalyviais susikurto ryšio. Projekte „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ **palydimoji funkcija taip pat aiškiai nėra apibrėžta**, todėl ir vėl daugiausia priklausys nuo karjeros konsultantų iniciatyvumo ir ryšio su konkrečiu dalyviu intensyvumo. Todėl **rekomenduojama numatyti intervenciją baigusių asmenų (ypač po pirminės intervencijos grįžtančių į švietimo sistemą arba darbo rinką) palydėjimą**, o šios funkcijos įgyvendinimui reikalingą laiką įtraukti į karjeros konsultantų etatą. Reikia atkreipti dėmesį, jog palydėjimas nebus aktualus visiems dalyviams. Dažniausiai tokia paslauga bus aktuali sudėtingesnėje situacijoje esantiems projekto dalyviams, tačiau svarbu užtikrinti, jog, esant poreikiui, tokia paslauga galėtų būti teikiama.

PROJEKTO VEIKLŲ KOKYBĖS, ĮGYVENDINIMO SKLANDUMO UŽTIKRINIMAS:

Aprašymas. Projekto įgyvendinimo sklandumui užtikrinti numatyta nemažai veiklų:

- numatyti bazinę koordinatorių kompetenciją užtikrinantys mokymai;
- paskirti pagalbą (informacinę, metodinę ir kitokio pobūdžio) karjeros konsultantams užtikrinantys jų vadovai;
- padidintas karjeros konsultantų darbo užmokestis;
- numatyta, jog karjeros konsultantai keisis gerosios praktikos pavyzdžiais.

Be to, numatytas mažesnis dalyvių skaičius, ribojamas karjeros konsultantų darbo krūvis – iki 14–15 projekto dalyvių vienoje grupėje, skiriant 3 mėn. pertrauką per metus. Galiausiai, numatyta vykdyti mažiau viešųjų pirkimų (projekto „Atrask save“ įgyvendinimo metu dėl užsitęsusių viešųjų pirkimų projekto veiklos startavo vėliau negu buvo numatyta).

Siekiant užtikrinti projekto sėkmę ir kokybišką paslaugų teikimą tikslinei grupei numatomi 2 savaites (10 darbo dienų) truksiantys mokymai karjeros konsultantams. Kaip ir projekto „Atrask save“ atveju, metodologinių darbo su tiksline grupe gairių kurti neplanuojama. Tačiau, siekiant užtikrinti geresnį naujai pradedančių dirbti karjeros konsultantų įsiliejimą į projekto veiklas, planuojama vyksiančius mokymus filmuoti, surinktą medžiagą kaupti ir naudoti kaip galimą naujų karjeros konsultantų įvedimo į projekto veiklas metodiką. Taip pat planuojama kaupti vidinę atvejo analizių, gerųjų praktikų duomenų bazę. Tai reiškia, kad vidinėje duomenų bazėje karjeros konsultantai dalinsis sudėtingesnių, netradicinės priegos reikalavusių NEET jaunuolių atvejo studijomis, kad kiti karjeros konsultantai galėtų taikyti panašius darbo su NEET jaunuoliais metodus.

Įvertinimas. Teigiamai vertintinas karjeros konsultantų darbo krūvio sumažinimas, kuris, tikėtina, prisidės prie kokybiškesnių paslaugų teikimo. Be to, nors projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ veiklos formaliai truks trumpiau negu projekto „Atrask save“, tačiau realiai jų trukmė bus panaši, nes projekte „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ viešųjų pirkimų būdu numatyta pirkti tik kavos pertraukėles, todėl projekto veiklų vėlavimo dėl viešųjų pirkimų tikimybė yra nedidelė.

Vertinant projektą „Atrask save“, nustatyta, kad tiek LDB JGI, tiek JRD JGI koordinatorių kompetencija ir pasirengimas įgyvendinti projekto veiklas buvo pagrindiniai projekto sėkmę lėmę veiksniai. Tačiau, projekto „Atrask save“ vertinimo metu identifikuota, kad tikslinei grupei suteiktų paslaugų kokybė, dažniausiai dėl skirtingos koordinatorių kompetencijos, įvairavo. **Todėl planai projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ kontekste suorganizuoti karjeros konsultantams skirtus mokymus (tikslas – bazinių kompetencijų visiems karjeros konsultantams suteikimas) vertintini teigiamai. Teigiamai vertintina ir tai, kad jie truks apčiuopiamą laiko tarpą – 10 darbo dienų.**

Tinkamas karjeros konsultantų pasirengimas ir pakankamos jų kompetencijos tampa dar svarbesnėmis, kadangi projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ veiklose karjeros konsultantai ves ne tik grupinius, bet ir pirminius susitikimus su projekto dalyviais motyvavimo, lyderystės ir kitomis temomis (projekte „Atrask save“ vietos LDB JGI koordinatoriai dėl didelių dalyvių srautų dažniausiai vesdavo tik grupinius užsiėmimus). **Todėl svarbu, kad karjeros konsultantams būtų numatoma vykdyti mokymus įvairiomis darbo su NEET jaunuoliais (tiek individualiai, tiek grupėse) temomis (grupės formavimas, motyvavimas, lyderystė ir pan.).** Teigiamai vertintina ir tai, jog į mokymų temas įtrauktas emocinio krūvio suvaldymas ir streso mažinimas – šie užsiėmimai tikslingai nukreipti į konsultantų gebėjimus tinkamai valdyti darbe su NEET jaunuoliais sukauptas emocijas, padės išmokti valdyti savo emocinį išsekimą, identifikuoti tinkamiausius būdus atsipalaiduoti. **Mokėjimas suvaldyti emocijas ir atsipalaiduoti svarbus dar ir kaip projektą įgyvendinančių karjeros konsultantų kaitos prevencijos priemonė.**

Dar viena teigiamai vertintina priemonė, kuri turėtų ne tik svariai prisidėti prie projekto stabilumo, bet ir padidinti karjeros konsultantų motyvaciją – darbo užmokesčio karjeros konsultantams padidinimas.

Karjeros konsultantų kaitos prevencija ir tokiu būdu didinamas projekto stabilumas vertintinas teigiamai atsižvelgiant į projekto „Atrask save“ vertinimo rezultatus – nustatyta, kad kompetencijų ir patirties trūkumą daugiausia jautė tie koordinatoriai, kurie projektą įgyvendino ne nuo jo pradžios, tačiau jau išibėgėjus įgyvendinimui pakeitė iki tol projekte dirbusį koordinatorių.

Visgi, rizika, kad ir projekto „Jaunimo socialinių kompetencijų didinimas“ metu karjeros konsultantai keisis, išlieka. **Todėl svarbu užtikrinti, kad tuo atveju, kai karjeros konsultantai keisis, tai būtų padaryta kuo sklandžiau.** Šiame kontekste teigiamai vertintina tai, jog planuojama karjeros konsultantams organizuojamus įvairius mokymus filmuoti ir vėliau šia filmuota medžiaga dalintis su, vykstant projektą įgyvendinančių karjeros konsultantų kaitai, į projektą naujai įsitraukiančiais karjeros konsultantais bei kaupti ir su naujais darbuotojais dalintis vidine atvejo analizių, gerųjų praktikų duomenų baze. Šios praktikos turėtų palengvinti naujų darbuotojų įsitraukimą į projekto veiklas.

Siekiant minėtos sklandžios karjeros konsultantų kaitos, taip pat svarbu užtikrinti, jog darbą projekte baigiantys karjeros konsultantai su darbo specifika supažindintų į jį naujai įsitraukiančius darbuotojus.

SCENARIJUS NR. 4 - GALIMAS JAUNIEMS BEDARBIAMS SKIRTO PIRMINĖS INTERVENCIJOS PROJEKTO ĮGYVENDINIMAS

PROJEKTO TIKSLINĖ GRUPĖ:

Įgyvendinant projektus, skirtus jaunų bedarbių užimtumo didinimui, svarbu užtikrinti, kad būtų pritraukta ta tikslinė grupė, kuriai intervencijos metu suteikiamos paslaugos būtų labiausiai reikalingos. Svarbu, kad projekte galėtų dalyvauti ne tik sąlyginai nedaug nuo darbo rinkos nutolę, tačiau ir sudėtingesnėje padėtyje esantys jaunuoliai. Siekiant į projektą pritraukti tinkamą tikslinę grupę, svarbu nusistatyti prioritetinius atrankos kriterijus, kuriuos atitinkantys jaunuoliai į projekto veiklas būtų įtraukiami pirmiausia. Taip pat, siekiant, jog projekte dalyvautų įvairiems tikslinės grupės pogrupiams priskiriami jaunuoliai, būtų galima numatyti konkrečią dalį projekto dalyvių, kurią turėtų sudaryti sudėtingesnėje padėtyje esantys arba, kaip tik, santykinai geriau darbo rinkai pasiruošę dalyviai. Išskiriant prioritetinius projekto tikslinės grupės pogrupius taip pat reikia atsižvelgti į esamą socialinę–ekonominę situaciją. Esant palankiai socialinei–ekonominei situacijai, didesnę dėmesį reikėtų skirti būtent labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems, sudėtingesnėje padėtyje esantiems jauniems bedarbiams, kadangi esant palankiai socialinei–ekonominei situacijai geriau darbo rinkai pasiruošę jauni bedarbiai dažniausiai turi galimybę darbo vietą susirasti patys. Tuo tarpu socialinei–ekonominei situacijai prastėjant vis didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas ir geriau darbo rinkai pasiruošusiems jauniems bedarbiams, nes sudėtingos ekonominės situacijos sąlygomis darbo vietą susirasti sudėtinga tampa ir geriau darbo rinkai pasiruošusiems jauniems bedarbiams.

Apibrėžiant projekto tikslinę grupę taip pat svarbu tinkamai nusistatyti jos dydį (planuojamų į projektą pritraukti dalyvių skaičių). Nustatant planuojamą pritraukti dalyvių skaičių reikėtų atsižvelgti tiek į UT registruotų tikslinei grupei priskiriamų jaunuolių skaičių, tiek į esamą socialinę–ekonominę situaciją, tiek (esant galimybei) į jos vidutinio laikotarpio prognozę. Esant palankiai socialinei–ekonominei situacijai ir numatant teigiamą jos raidos tendenciją bei natūraliai mažėjant bedarbių (tarp jų ir jaunų bedarbių) skaičiui, planuojamų pritraukti į projekto veiklas dalyvių skaičius turėtų būti mažesnis. Tuo tarpu esant sudėtingai socialinei–ekonominei situacijai arba numatant šios situacijos blogėjimą ir galimą bedarbių (tarp jų ir jaunų bedarbių) skaičiaus didėjimą, planuojamų pritraukti į projekto veiklas dalyvių skaičius gali būti didesnis.

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA:

Bedarbių (re)integracijai į darbo rinką skirtuose projektuose dalyviams suteiktų paslaugų kokybė didele dalimi priklauso nuo juos įgyvendinančių darbuotojų kompetencijos, patirties ir pasirengimo.

Siekiant, jog projektą įgyvendinantys darbuotojai turėtų reikiamą patirtį ir kompetencijas, organizuojant jų atrankas būtina užtikrinti, kad **atrankos kriterijai apimtų ne tik išsilavinimo, UT teikiamų paslaugų išmanymo ar kitus formaliuosius kriterijus, tačiau didelį dėmesį kreipti ir į kandidato motyvaciją, asmenines savybes, gebėjimą efektyviai ir inovatyviai organizuoti darbą, užmegzti ryšį su projekto dalyviais, ankstesnę panašių intervencijų įgyvendinimo patirtį.**

Taip pat, jau atrinkus projektą įgyvendinsiančius darbuotojus, svarbu užtikrinti, jog jie visi turėtų panašų bazinį pasirengimą. Tai reiškia, kad jie turi būti net tik gerai susipažinę su tiksline grupe, planuojamomis jai teikti paslaugomis, bet ir turėti pagrindinius darbo su ja įrankius – mokėti reaguoti į išylančias stresines situacijas, turėti bendravimo su tiksline grupe gebėjimų ir t. t. **Dėl šios priežasties prieš prasidedant projektui jį įgyvendinsiantiems darbuotojams yra prasminga suorganizuoti minėtas pagrindines kompetencijas užtikrinančius mokymus.**

Įgyvendinant jauniems bedarbiams skirtas intervencijas, svarbu užtikrinti ir sklandžią projektą įgyvendinančių darbuotojų kaitą (kuri, įgyvendinant keletą metų trunkančią intervenciją, neišvengiamai vyksta). Svarbu, jog atrenkant naujus darbuotojus, net ir projekto įgyvendinimui įsibėgėjus, jų atrankai būtų skiriama pakankamai dėmesio. Vienas iš būdų, galinčių padėti efektyviai atsirinkti tinkamus naujus projekto darbuotojus – **darbą baigiančių darbuotojų įtraukimas į naujokų atrankos procesą**. Toks įtraukimas būtų naudingas, nes projektą įgyvendinantys darbuotojai geriausiai pažįsta tikslinę grupę ir turi pakankamai kompetencijos spręsti apie žmones, kurie jos poreikius galėtų tinkamiausiai atliepti.

Be tinkamos atrankos, būtina užtikrinti, jog naujai į projektą atėjusiems darbuotojams būtų perduota iki tol projekte sukaupta patirtis. Siekiant naujiems darbuotojams efektyviai perduoti projekte sukauptą patirtį, tikslinga užtikrinti, jog įvadiniai darbuotojų mokymai būtų filmuojami, o filmuota medžiaga vėliau būtų prieinama naujai prie projekto prisijungusiems darbuotojams, taip pat svarbu užtikrinti, jog projekto įgyvendinimo metu kilę iššūkiai ir jų sprendimo būdai būtų dokumentuojami, o sukurta tokių dokumentuotų atvejų duomenų bazė būtų prieinama projekte pradedantiems dirbti naujiems darbuotojams.

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO METU TEIKIAMOS PASLAUGOS:

Įgyvendinant jauniems bedarbiams skirtus projektus, svarbu užtikrinti NEET jaunuolių interesų pirmenybę prieš institucinius interesus. Tai reiškia, kad **projekto dalyviui turėtų būti užtikrinta galimybė gauti paslaugą tiek iš UT, tiek iš kitų institucijų, jeigu jam tokia paslauga yra reikalinga.** Tačiau tam, kad laisvas NEET jaunuolių judėjimas tarp institucijų būtų galimas, reikalingi teisės aktų pakeitimai, kurie užtikrintų, jog iš UT į kitas institucijas nukreipiamas dalyvis **neprarastų bedarbio statuso ir su juo siejamų išmokų bei lengvatų.** Tokios galimybės užtikrinimas projekto dalyviui yra svarbus, nes jos nesant projekte dalyvaujantis NEET jaunuolis bus linkęs likti UT ir išlaikyti bedarbio statusą bei su juo siejamas išmokas ir lengvatas bei bus mažiau suinteresuotas gauti labiausiai jo interesus atitinkančią paslaugą.

Taip pat svarbu įvertinti, jog dažniausiai UT įgyvendinant jauniems bedarbiams skirtas intervencijas gali teikti tik riboto spektro paslaugas – pirminėje intervencijoje dažniausiai tik motyvavimo ir informavimo. Tačiau tokio pobūdžio paslaugų gali nepakakti sudėtingesnėje padėtyje esantiems, su situaciniais barjeriais ištraukiant į darbo rinką ar švietimo sistemą susiduriantiems, dalyviams. Todėl, siekiant projekto dalyviams suteikti reikiamas paslaugas, dažnai reikia užmegzti bendradarbiavimą su socialiniais–ekonominiiais partneriais. Kaip partneriai į projektą įsijungti gali, pavyzdžiui, priklausomybių centrai arba savivaldybės, jeigu NEET jaunuolio auginamam vaikui reikalinga vieta darželyje. Visgi gali kilti problema, jog dėl aktualių institucijų stygiaus ne visose savivaldybėse tokių paslaugų teikimas bus užtikrintas reikiama apimtimi. Todėl, jeigu tam tikra jaunuoliui reikalinga paslauga (pavyzdžiui, priklausomybės centro) tam tikroje savivaldybėje negali būti suteikta, turėtų būti užtikrinama, kad jaunuolis artimiausią jam aktualios paslaugos teikėją galėtų pasiekti visuomeniniu ar asmeniniu transportu arba teikiant jam pavėžėjimo paslaugą. **Siekiant jaunuolį motyvuoti, reikėtų kompensuoti jo patiriamus kelionės kaštus dar prieš jam vykstant į atitinkamą instituciją arba organizuoti iš anksto apmokėtą pavėžėjimo paslaugą.**

Sudėtingesnėje padėtyje esančiai tikslinei grupei, be socialinių–ekonominių partnerių teikiamų paslaugų, dažnai reikia ir kitų specifinių, pavyzdžiui, palydėjimo paslaugų. Palydėjimas yra tarptautine praktika paremta paslauga, kai projektą įgyvendinantis darbuotojas ne tik dirba su NEET jaunuoliu projekto metu, tačiau ir pastarajam sėkmingai baigus projektą ir susiradus darbovietę palaiko ryšį tiek su juo, tiek su darbdaviu ar švietimo įstaiga, kurioje dalyvis pradėjo mokytis. **Ryšio palaikymo tikslas – užtikrinti, kad projektą baigęs dalyvis neiškristų iš darbo rinkos arba švietimo sistemos, suprastų darbdavio ar mokymo įstaigos lūkesčius bei esant poreikiui jaunuolį motyvuoti.** Įprasta paslaugos teikimo trukmė

– 2–3 mėnesiai, per kuriuos įsitikinama, kad jaunuoliui pavyko įsitvirtinti darbovietėje arba švietimo įstaigoje.

Jeigu po pirminės intervencijos projekto dalyvis turi galimybę dalyvauti antrinėje intervencijoje, palydėjimo paslaugas rekomenduojama teikti tik po pirminės intervencijos į darbo rinką ar švietimo sistemą grįžusiems asmenims. Antrinėje intervencijoje papildomą dėmesį jaunuolis turėtų gauti iš antrinę intervenciją įgyvendinančio darbuotojo, todėl palydėjimo paslauga antrinėje intervencijoje dalyvaujantiems jaunuoliams turėtų būti mažiau aktuali.

Žinoma, palydėjimo paslaugų užtikrinimas reikalauja papildomo projektą įgyvendinančio darbuotojo darbo, todėl **rekomenduojama šios funkcijos įgyvendinimui reikalingą laiką ištraukti iš projekto įgyvendinančių darbuotojų etatą.**

PROJEKTO VEIKLŲ KOKYBĖS, ĮGYVENDINIMO SKLANDUMO UŽTIKRINIMAS:

Siekiant užtikrinti projekto veiklų kokybę ir tuo pačiu sklandų jo įgyvendinimą pirmiausia reikia užtikrinti pakankamas motyvacijos priemones intensyviausiai su NEET jaunuoliais dirbantiems projekto darbuotojams. **Pirmiausia tą galima padaryti mokant bent jau vidutinio šalies atlyginimo dydžio darbo užmokestį.** Taip pat svarbu numatyti galimybes už projekto įgyvendinimą atsakingiems darbuotojams **tarpusavyje keistis informacija ir gerosiomis praktikomis.** Patartina naudoti vidinę atvejo analizių, gerųjų praktikų duomenų bazę, kurioje būtų dalinamasi netradicinės prieigos reikalavusių NEET jaunuolių atvejo studijomis, kad kiti už projekto įgyvendinimą atsakingi darbuotojai galėtų taikyti panašius darbo su NEET jaunuoliais metodus. Tačiau svarbi yra ne tik duomenų bazė, bet ir projekto darbuotojų, dirbančių toje pačioje (jeigu jų ne vienas) arba gretimose (jeigu vienai savivaldybei priskirtas vienas koordinatorius) savivaldybėse, **susitikimai ir nuolatinis ryšio palaikymas.**

Tačiau svarbiausia kokybės kontrolės priemonė turėtų būti projektą įgyvendinantiems darbuotojams tenkančio dalyvių skaičiaus kontrolė, užtikrinant, jog darbuotojams tenkantis krūvis būtų adekvatus jų galimybėms. Todėl **rekomenduojama, kad vienu metu vienam projektą įgyvendinančiam darbuotojui tenkančių jaunuolių skaičius neviršytų 10–15 NEET jaunuolių.** Numačius fiksuotą vienam projektą įgyvendinančiam darbuotojui tenkančių jaunuolių skaičių ir žinant kiek jaunuolių siekiama pritraukti į projekto veiklas, reikėtų nustatyti ir projekto trukmę bei projektą įgyvendinančių darbuotojų skaičių.

SCENARIJUS NR. 5 - UŽIMTUMO TARNYBOS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS PLANUOJAMO ĮGYVENDINTI PROJEKTO „JAUNIMO UŽIMTUMO SKATINIMAS“ ĮVERTINIMAS

PROJEKTO TIKSLINĖ GRUPĖ:

Aprašymas. Projekto „Jaunimo užimtumo skatinimas“ tikslinė grupė – UT registruoti 15–29 m. nedirbantys, nesimokantys ir mokymuose nedalyvaujantys asmenys, dalyvavę JGI pirminės intervencijos projekte. Detalesni projekto tikslinės grupės atrankos kriterijai (pvz., mažiau galimybių turintis jaunimas) nėra nurodomi²⁵⁰.

Planuojama, jog projekto veiklose iš viso dalyvaus 5 500 NEET jaunuolių, iš kurių apie penktadalį bus 25–29 m. amžiaus (900 jaunuolių).

Įvertinimas. Tai, jog **nėra numatomi konkretni tikslinės grupės atrankos kriterijai, laikytina neigiamu aspektu.** Neiškyrus prioritetinių tikslinės grupės pogrupių, sudėtinga planuojamas veiklas pritaikyti tikslinės grupės poreikiams. Pavyzdžiui, sudėtingesnėje padėtyje esantiems jaunuoliams pirminėje intervencijoje dažnu atveju yra suteikiamos reikiamos paslaugos ir dalyvis yra parengiamas dalyvavimui antrinės intervencijos veiklose, tačiau egzistuojantys situaciniai ištraukimo į darbo rinką barjerai (pvz.: negalia, šeimyniniai įsipareigojimai) išlieka, o šiuo metu suplanuotos antrinės intervencijos veiklos paslaugų, skirtų tokių barjerų šalinimui, nenumato. Išskyrus sudėtingesnėje padėtyje esančius jaunuolius kaip vieną iš prioritetinių tikslinės grupės pogrupių, planuojamas veiklas būtų galima geriau pritaikyti jų poreikiams. Taip pat, neišskiriant prioritetinių tikslinės grupės pogrupių sudėtinga tikslingai atrinkti ir konkrečius darbdavius, profesinio mokymo įstaigas, kurie būtų pasirengę ir pajėgūs priimti tam tikram tikslinės grupės pogrupiui (pavyzdžiui, neigaliems jaunuoliams) priklausančius dalyvius. Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama išskirti konkretnesnius projekto „Jaunimo užimtumo skatinimas“ dalyvių atrankos kriterijus arba konkretnesnius projekto tikslinės grupės pogrupius.

Taip pat **atkreiptinas dėmesys**, jog nors antrinės intervencijos projekto dalyviais gali būti tik tie jaunuoliai, kurie prieš tai dalyvavo JGI pirminės intervencijos veiklose ir po dalyvavimo jose negavo nesubsidijuojamo pasiūlymo dirbti arba mokytis arba jo nepriėmė, atlikto antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ vertinimo metu identifikuota, jog **didžioji dalis antrinės intervencijos dalyvių buvo tie asmenys, kurie dalyvavo projekto „Atrask save“ veiklose, sulaukė pasiūlymo dirbti arba mokytis ir pasiūlymą priėmė arba pradėjo savarankišką veiklą.** Pastebėtina, kad tokie dalyviai sudarė apie 65 proc. visų projekto „Naujas startas“ dalyvių. Ir tik 35 proc. asmenų buvo „Atrask save“ projekto dalyviai, kurie negavo ar nepriėmė pasiūlymo dirbti arba mokytis ir nepradėjo savarankiškos veiklos. Remiantis atlikto vertinimo rezultatais, ne visi pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ dalyviai, negavę ar nepriėmę pasiūlymo dirbti arba mokytis, kreipėsi dėl dalyvavimo antrinės intervencijos veiklose – ši jaunuolių dalis nebuvo įtraukiama į tolimesnes jaunimo užimtumo veiklas ir, tikėtina, toliau liko NEET jaunuoliais. Šių asmenų identifikavimo ir įtraukimo veikloms galimai trukdė tai, jog projekto „Naujas startas“ veiklose buvo pakankamai dalyvių (asmenų, baigusių projekto „Atrask save“ veiklas ir priėmusių darbo arba mokymosi pasiūlymą, tačiau vis tiek dalyvavusių antrinės intervencijos veiklose), todėl nebuvo poreikio identifikuoti naujų dalyvių. Antrinės intervencijos projekto pridėtinė vertė nedidelė – dalyvių, kurie į darbo rinką arba švietimo sistemą būtų grįžę po projekto „Naujas startas“, tačiau to nebūtų padarę

²⁵⁰ Remiantis Užimtumo tarnybos prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos projektiniu pasiūlymu dėl valstybės projekto įgyvendinimu, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateiktu 2018 m. gruodžio 14 d.

jau po dalyvavimo projekto „Atrask save“ veiklose buvo nedaug (skirtingose tikslinėse grupėse – iki trečdaliao visų po dalyvavimo projekto „Naujas startas“ veiklose grįžusių į darbo rinką arba švietimo sistemą). Siekiant užtikrinti antrinės intervencijos projekto pridėtinę vertę rekomenduojama numatyti, jog antrinės intervencijos projekto „Jaunimo užimtumo skatinimas“ veiklose dalyviai būtų tik tie asmenys, kurie dalyvavo JGI pirminėje intervencijoje ir negavo pasiūlymo dirbti arba mokytis arba šio pasiūlymo nepriėmė bei nepradėjo savarankiškos veiklos (arba bent numatyti, jog tokiems dalyviams būtų teikiama dalyvavimo projekte pirmenybė).

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA:

Aprašymas. Antrinės intervencijos projektą „Jaunimo užimtumo skatinimas“ vykdys tik UT, paraiškoje partneriai nenumatomi.

Numatoma, jog projektui „Jaunimo užimtumo skatinimas“ įgyvendinti bus sudaroma projekto administravimo grupė, kurią sudarys projekto vadovas, vyr. finansininkas, finansininkas bei koordinatorius.

Projekto vadovas užtikrins tinkamą projekto veiklos bendrą koordinavimą, organizavimą ir įgyvendinimą, lėšų panaudojimą, visų numatytų rezultatų pasiekimą, šių rezultatų paskelbimą ir projekto viešumą, taip pat analizuos, apibendrins ir įvertins mėnesio veiklos rezultatus. Projekto vyr. finansininkas vykdys projekto buhalterinę apskaitą, sudarys finansinę atskaitomybę, užtikrins projekto įgyvendinimo buhalterinės apskaitos vedimo teisingumą. Projekto vyr. finansininkas, taip pat kaip ir projekto finansininkas, turės užtikrinti tinkamai vykdomą projekto apskaitą bei užtikrinti, kad nebūtų viršytas projekto biudžetas, persikirstant lėšas tarp UT klientų aptarnavimo skyrių. Projekto koordinatorius bus atsakingas už visų veiklų vykdymo koordinavimą 70 UT klientų aptarnavimo skyrių, teisės aktų analizę, UT ir atsakingų institucijų specialistų konsultaciją, išvadų, metodinės informacijos, veiksmų planų parengimą, susitikimų organizavimą. Taip pat projekto koordinatorius rinks ir apibendrins visų UT klientų aptarnavimo skyrių teikiamą informaciją apie projekto įgyvendinimą, koordinuos ir konsultuos visų UT klientų aptarnavimo skyrių darbuotojus telefonu, el. paštu, siekiant užtikrinti tinkamą ir savalaikį projekto veiklų vykdymą.

Įvertinimas. Atlikto projekto „Naujas startas“ vertinimo metu pastebėta, kad **daliai atsiskyrusių jaunuolių, neturinčių objektyvių kliūčių dalyvavimui projekto „Naujas startas“ veiklose ir įsitraukimui į darbo rinką, vis tiek trūko palydinčio asmens, kuris paskatintų nepamiršti projekto „Atrask save“ metu įgytų socialinių įgūdžių ir (ar) neprarasti motyvacijos dirbti arba mokytis.** Nors asmuo po pirminės intervencijos veiklų jau įgydavo pakankamai socialinių įgūdžių ir motyvacijos pradėti dalyvauti projekto „Naujas startas“ veiklose, tačiau tai negarantavo, jog šių įgūdžių ir motyvacijos, be papildomos pagalbos ir palydėjimo, dalyviui pakaks ir viso dalyvavimo antrinės intervencijos projekte metu. Nors dalis pirminę intervenciją įgyvendinusių JGI koordinatorių tokias palydėjimo paslaugas teikdavo – neoficialiai konsultuodavo ir motyvuodavo dalyvius neiškristi iš projekto veiklų, domėdavosi daromu progresu, teikdavo informaciją apie galimas užimtumo formas – antrinės intervencijos projekto „Naujas startas“ lygiu šios paslaugos nebuvo teikiamos, nors jos būtų naudingos projekto dalyviams. Todėl rekomenduojama numatyti sisteminių palydimosios funkcijos projekto dalyviams užtikrinimą įgyvendinant antrinės intervencijos projektą „Jaunimo užimtumo skatinimas“. Tam būtų reikalinga užtikrinti pakankamą žmogiškųjų išteklių skaičių – plėsti UT klientų aptarnavimo skyriuose dirbančių specialistų skaičių²⁵¹.

²⁵¹ Remiantis Užimtumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovų komentarais, pateiktais diskusijos apie planuojamas projekto veiklas, vykusios 2019 m. vasario 7 d., metu.

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO METU TEIKIAMOS PASLAUGOS:

Aprašymas. Projekto „Jaunimo užimtumo skatinimas“ įgyvendinimo metu, siekiant sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 16–29 metų amžiaus jaunimo skaičių, planuojamos paramos mokymuisi veiklos, remiamo įdarbinimo priemonės bei kompleksinės priemonės (derinant profesinio mokymo ir remiamo įdarbinimo priemonių taikymą).

Numatoma, jog projekto metu, 3 190 profesinio mokymo dalyvių įgis ar tobulins kvalifikaciją arba (ir) įgis kompetencijų pagal formaliojo profesinio mokymo programas, įtrauktas į studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registrą ar neformaliojo profesinio mokymo programas, jeigu tai reikalinga įsidarbinti į laisvas darbo vietas ar pradėti dirbti savarankiškai. Planuojama, kad iš 3 190 jaunuolių, 910 dalyvių dalyvaus ilgos trukmės (184 dienų ir daugiau) formalaus profesinio mokymo programose, 1 500 dalyvių – vidutinės trukmės (nuo 97 dienų iki 183 dienų) formalaus profesinio mokymo programose, 325 dalyviai – trumpos trukmės (ne daugiau kaip 96 dienos) formalaus profesinio mokymo programose ir 455 dalyviai – neformalaus profesinio mokymo programose. Profesinio mokymo dalyviai įgis paklausias statybų sektoriaus (apdailininko, mūrininko, betonuotojo), transporto sektoriaus (tarptautinio krovininių vežimo transporto priemonės vairuotojo), inžinerijos sektoriaus (suvirintojo, santechniko, elektromonterio, autotransporto priemonių remonto šaltkalvio), informacinių technologijų sektoriaus (programuotojo), pardavimų sektoriaus (pardavėjo kasininko, pardavėjo konsultanto) ir kt. profesijas. Bedarbių profesinio mokymo finansavimas – 0,6 minimalaus mėnesinio atlyginimo dydžio stipendija, taip pat kompensuojami kelionės į mokymo įstaigą bei apgyvendinimo kaštai – numatomas Lietuvos Respublikos Užimtumo įstatymo nustatyta tvarka²⁵².

Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartis priemonės pagerins 650 besimokančiųjų bedarbių pasirengimą praktinei veiklai. Taikant šią profesinio mokymo organizavimo formą, kai profesinis mokymas vykdomas pas darbdavį, kuris su asmeniu sudaro pameistrystės darbo sutartį, o teorinis profesinis mokymas gali būti vykdomas pas darbdavį arba profesinio mokymo teikėją, darbdaviai gali darbuotojus samdyti iškart bei jiems gali būti kompensuojamas darbo užmokestis. Pagal šią veiklą, darbdaviams bus kompensuojama 40 proc. darbuotojo darbo užmokesčio, taip pat numatoma stipendija bedarbiui (jei bedarbis yra įdarbinamas pagal pameistrystės darbo sutartį, ir jam yra mokamas darbo užmokestis, stipendija nėra mokama)²⁵³, apmokamos bedarbio privalomojo sveikatos tikrinimo išlaidos. Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį veiklų trukmė numatoma ne trumpiau kaip 6 mėnesiai – tokį laikotarpį asmuo, pabaigęs profesinį mokymą turės išdirbti darbo vietoje pagal įgytą kvalifikaciją ir (arba) kompetenciją. Pasibaigus sutartam laikotarpiui, darbo vietos išsaugojimo galimybės priklauso nuo darbuotojo gebėjimo įsitvirtinti darbo vietoje ir kuriamos pridėtinės vertės, nes ilgiau darbo vieta nebus subsidijuojama.

Stażuotė 500 bedarbių padės ugdyti savo profesinius įgūdžius bei gauti vertingos darbo praktikos. Stažuotės veiklos metu sudaroma trišalė sutartis tarp UT skyriaus, stažuotę organizuojančios institucijos (įmonė, įstaiga, organizacija ar kt.) bei stažuotis ketinančio asmens. Stažuotės metu veikla organizuojama darbo praktikos tikslais, siekiant pakelti, atkurti ar patobulinti darbo įgūdžius, profesinę kvalifikaciją. Stažuotės metu bedarbiui mokama 0,5 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio²⁵⁴ stipendija arba bedarbiui priklausanti nedarbo socialinio draudimo išmoka²⁵⁵.

²⁵² Remiantis Lietuvos Respublikos Profesinio mokymo įstatymo (1997 m. spalio 14 d. Nr. VIII-450) 37 straipsnio 6 dalimi.

²⁵³ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Užimtumo įstatymo (2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470) 37, 38 straipsniuose nustatyta tvarka.

²⁵⁴ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Užimtumo įstatymo (2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470) 39 straipsnyje nustatyta tvarka.

²⁵⁵ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

Stażuotės trukmė numatoma ne ilgiau kaip 6 mėnesiai, o stažuotojui turi būti užtikrintas stažavimasis ne mažiau kaip 20 valandų, bet ne daugiau kaip 40 valandų per savaitę.

Neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo priemonė padės 300 bedarbių pripažinti neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytas kompetencijas. Ši priemonė padės pripažinti įgytas kompetencijas neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu (pvz., savanoriškoje veikloje, neformalaus mokymo kursuose, stažuotėse ir kt.). Veiklos metu bus įvertinamos asmens turimos žinios, įgūdžiai ir gebėjimai, siekiant suteikti atitinkamos profesinės kvalifikacijos diplomą arba kompetenciją patvirtinančią pažymėjimą. Ši priemonė numato, jog UT išsipareigos sumokėti už suteiktas kompetencijų pripažinimo paslaugas (suma negali viršyti 0,6 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio)²⁵⁶.

Įdarbinimo subsidijuojant priemonė suteikia galimybę įdarbinti asmenį, negražintinai kompensuojant darbdaviui dalį šio asmens darbo užmokesčio išlaidų. Pagal šią veiklą darbdavys gauna iki 50 proc. darbo užmokesčio ir valstybinio privalomojo socialinio draudimo įmokų kompensaciją, kuri gali būti mokama iki 6 mėnesių. Šiomis sąlygomis darbdavys išsipareigoja įdarbinti antrinės intervencijos projekto dalyvį numatytam darbo užmokesčio kompensacijos mokėjimo laikotarpiui. Taip pat numatoma, jog darbdaviams, įdarbinantiems asmenis su negalia arba turinčius kitokį ypatingą statusą, kompensacijos suma gali siekti ir 60 arba 75 proc. darbo užmokesčio ir valstybinio socialinio draudimo įmokų mėnesinės sumos bei būti mokama 24 mėnesius arba netgi visą įdarbinimo laikotarpį²⁵⁷. Numatoma, jog šia priemone pasinaudos 550 jaunuolių.

Darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonė padeda įgyti įgūdžių tiesiogiai darbe ir pirmą kartą įsidarbinti pagal įgytą kvalifikaciją. Kaip ir įdarbinimo subsidijuojant veiklos atveju, darbdaviui, sutikusiam įdarbinti darbuotoją pagal šią veiklą, mokama 50 proc. dydžio subsidija darbo užmokesčiui padengti ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotoms draudėjo privalomo valstybinio socialinio draudimo įmokoms iš dalies kompensuoti. Subsidijos mokamos iki 12 mėn. Be to, pagal šią veiklą įsidarbinusiam asmeniui yra galimybė priskirti atsakingą darbuotoją, kuris moko naujai įsidarbinusį asmenį ir skiria jam daugiau negu 20 proc. savo darbo laiko²⁵⁸. Planuojama, jog šiomis remiamo įdarbinimo priemonėmis pasinaudos 1 500 projekto dalyvių.

Numatoma, jog 1 190 jaunuolių dalyvaus projekto kompleksinėse priemonėse – 1 000 asmenų dalyvaus profesiniame mokyme ir darbo įgūdžių įgijimo rėmime, 100 dalyvių – profesiniame mokyme ir įdarbinime subsidijuojant, 90 dalyvių – stažuotės ir įdarbinimo subsidijuojant priemonėse.

Šiame projekte dalyvausiantiems jaunuoliams, susiduriantiems su situaciniais barjeriais (pvz., priklausomybės ligos), tikėtina, jau pirminės intervencijos veiklomis bus suteikta reikalinga pagalba, todėl „Jaunimo užimtumo skatinimas“ veiklose ši pagalba nenumatoma.

Įvertinimas. Pastebėtina, kad **antrinės intervencijos projekto paslaugos (bent dalis jų) yra numatytos teikti kompleksiškai** – asmuo galės pasirinkti profesinio mokymo priemonę, o ją pabaigus – remiamo įdarbinimo priemonę. Tokia projekto įgyvendinimo schema vertintina teigiamai, nes suteikia jaunam asmeniui galimybę įgyti kompetencijų bei žinių, o tada jas pritaikyti praktiškai darbo vietoje.

²⁵⁶ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Užimtumo įstatymo (2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470) 39 straipsnyje nustatyta tvarka.

²⁵⁷ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Užimtumo įstatymo (2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470) 41, 42 straipsniuose nustatyta tvarka.

²⁵⁸ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Užimtumo įstatymu (2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470).

Tačiau vertinant planuojamų teikti paslaugų spektrą, tikėtina, jog **suplanuotos paslaugos neatitiks visų dalyvių poreikių**. Remiantis atlikto vertinimo rezultatais, projekto „Naujas startas“ veiklos neatitiko visų dalyvių poreikių – nors projekte buvo siūlomos įvairios galimybės įgyti kvalifikaciją ar darbinės patirties ir tai atitiko didžiosios dalies dalyvių poreikius, tačiau, kalbant apie sudėtingesnėje padėtyje esančius jaunas žmones (tiek jaunas bedarbius, tiek ekonomiškai neaktyvius jaunas žmones), antrinės intervencijos metu nebuvo teikiama jokių papildomų paslaugų, kurios užtikrintų, jog sudėtingesnėje padėtyje esantis jaunas žmogus turėtų galimybę sėkmingai baigti mokymąsi ar išdirbti projekto veiklose apibrėžtą laikotarpį. Tikėtina, kad dalis „Jaunimo užimtumo skatinimas“ projekto dalyvių atsisakys dalyvauti arba nutrauks dalyvavimą projekto veiklose dėl šių paslaugų nebuvimo. Todėl rekomenduojama teikiamas paslaugas pritaikyti sudėtingesnėje padėtyje esantiems projekto dalyviams (pvz., turintiems šeimyninių išpareigojimų, negalią, priklausomybių), arba konkrečiau apibrėžti tikslinę grupę ir įtraukti tik tuos jaunuolius, kuriems nereikia papildomų paslaugų, kurios užtikrintų, jog sudėtingesnėje padėtyje esantis jaunas žmogus turėtų galimybę sėkmingai baigti mokymąsi ar išdirbti projekto veiklose apibrėžtą laikotarpį.

Numatoma, jog antrinės intervencijos metu projekto dalyviams bus teikiamos švietimo paslaugos, remiamo įdarbinimo priemonės bei kompleksinės priemonės. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, **jog darbo įgūdžių rėmimo ir ypatingai įdarbinimo subsidijuojant priemonės sukūrė paskatas jas kai kuriais atvejais naudoti netinkamais tikslais**. Atlikto vertinimo metu projekto veiklų dalyviai, taip pat projektų „Atrask save“ ir „Naujas startas“ LDB JGI koordinatoriai nurodė, jog pasitaikydavo atvejų, kai dalyvis į projektą ateina jau turėdamas darbdavį, su kuriuo sutarta dėl įdarbinimo, tik siekdamas papildomai gauti subsidiją. Taip pat būdavo atvejų, kai į koordinatorių kreipdavosi pats darbdavys, pranešdamas apie įdarbinamą jauną žmogų ir prašantis patikrinti, ar pagal nustatytus kriterijus naujas darbuotojas negalėtų dar gauti ir darbo užmokesčio subsidijos. Minėtais atvejais darbdavys jau būdavo pasiryžęs įdarbinti konkretų asmenį, todėl subsidijos darbo užmokesčiui gavimas padėdavo tik sutaupyti dalį kaštų, tačiau neturėdavo lemiamos įtakos darbdavio apsisprendimui. Taip pat pažymėtina, kad remiamo įdarbinimo priemonės galimai nėra tokios veiksmingos, kaip švietimo paslaugos, kadangi jos yra orientuotos į darbo vietos jaunuoliui įsteigimą. Atkreipiant dėmesį į esamas socialines ekonomines sąlygas, pažymėtina, kad dėl valstybės ekonominės padėties šiuo metu šio tipo paslaugos galimai išpildomos rinkos – darbo rinkoje trūkstant kvalifikuotų darbuotojų, įgijus reikiamas kompetencijas, projekto veiklų dalyviai turėtų gebėti įsidarbinti ir be papildomų paskatų darbdaviui. Vertinant suplanuotų paslaugų spektrą taip pat atkreipiamas dėmesys, jog savarankiško užimtumo rėmimo priemonė buvo populiari nuo pat projekto pradžios ir visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu. Taip pat, net ir pasibaigus projekto veikloms UT sulaukia klausimų apie galimą šios priemonės atnaujinimą. Pažymėtina, kad šios priemonės įgyvendinimas galėtų būti tęsiamas ir toliau.

Atkreiptinas dėmesys, jog **įgyvendinant projekte „Jaunimo užimtumo skatinimas“ suplanuotas veiklas gali kilti iššūkių**. Analizuojant UT įgyvendintų projekto „Naujas startas“ veiklų, skirtų NEET jaunimui, patirtį, reikia iš anksto numatyti sklandų priemonių įgyvendinimo procesą. Pavyzdžiui, projekto „Naujas startas“ veiklų įgyvendinimo metu nebuvo užtikrintas pakankamas pameistrystės būdu įgyvendinamų profesinio mokymo programų pasirinkimas. Taip pat, šios priemonės įgyvendinimo metu UT specialistai neturėjo pakankamai įgūdžių ir kompetencijos, supratimo apie šią mokymo formą. Analizuojant ir kitas švietimo veiklas – stažuotes, neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo priemonės – pastebima, jog UT specialistus reikia tinkamai informuoti, supažindinti su priemonės įgyvendinimu, veiksmingumu ²⁵⁹. Tad planuojant minėtų priemonių

²⁵⁹ Remiantis LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos specialistų komentarais dėl Užimtumo tarnybos prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos projektinio pasiūlymo dėl valstybės projekto įgyvendinimo, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateiktu 2018 m. gruodžio 14 d.

įgyvendinimą reikėtų apgalvoti platų pameistrystės programų spektrą, tinkamai supažindinti UT specialistus su šios ir kitų minėtų priemonių vykdymu bei įsitikinti, jog UT specialistai turės galimybių šias priemones tinkamai įgyvendinti projekto metu.

PROJEKTO VEIKLŲ KOKYBĖS, ĮGYVENDINIMO SKLANDUMO UŽTIKRINIMAS:

Aprašymas. Projekto administracinės grupės narių kompetencijos ir reikalinga patirtis (kiekvienai pareigybei įvardytos reikalingos kompetencijos bei įgūdžiai, pvz., kompiuterinių programų įgūdžiai) yra apibrėžta projekto paraiškoje. Prieš prasidedant projekto „Jaunimo užimtumo skatinimas“ veikloms, planuojamas koordinatorių / karjeros konsultantų apmokymas, supažindinimas su darbo tvarka ir pobūdžiu²⁶⁰. Pažymėtina, jog projekto įgyvendinimo metu keičiantis darbuotojams patirties perdavimo veiklos nėra numatytos²⁶¹.

Projekto „Jaunimo užimtumo skatinimas“ įgyvendinimo metu nenumatoma kurti papildomų metodologinių gairių įgyvendinant projekto veiklas. Kadangi su projekto dalyviais dirbs UT klientų aptarnavimo skyrių darbuotojai, planuojama, jog projekte įdarbinta administruojanti grupė, sudaryta iš projekto vadovo, vyr. finansininko, finansininko bei koordinatoriaus, padės klientų aptarnavimo skyrių specialistams įgyvendinant antrinės intervencijos projekto veiklas – konsultuos metodiniais, administraciniais klausimais telefonu ir el. paštu.

Įvertinimas. Siekiant užtikrinti sklandų specialistų darbą, numatomi įgyvendinti **mokymai yra vertintini teigiamai**. Planuojamų mokymų metu specialistai sustiprins savo žinias, gebėjimus, reikalingus šiame darbe.

Taip pat teigiamai vertintinas ir pagalbos mechanizmų sukūrimas antrinės intervencijos specialistui – asmeniui suteikiama galimybė visada konsultuotis su projekto administracine grupe.

Vis dėl to, atkreiptinas dėmesys į nekankamą pasirengimą darbuotojų kaitai. Siekiant užtikrinti netrikdomą projekto veiklų vykdymą, reikėtų numatyti ir besikeičiančių administracinės komandos narių sklandaus įtraukimo į projekto veiklas, patirties perdavimo mechanizmus²⁶².

²⁶⁰ Remiantis Užimtumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovų komentarais, pateiktais diskusijos apie planuojamas projekto veiklas, vykusios 2019 m. vasario 7 d., metu.

²⁶¹ Remiantis Užimtumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovų komentarais, pateiktais diskusijos apie planuojamas projekto veiklas, vykusios 2019 m. vasario 7 d., metu.

²⁶² Remiantis Užimtumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovų komentarais, pateiktais diskusijos apie planuojamas projekto veiklas, vykusios 2019 m. vasario 7 d., metu.

SCENARIJUS NR. 6 - GALIMAS ANTRINĖS INTERVENCIJOS PROJEKTO ĮGYVENDINIMAS

PROJEKTO TIKSLINĖ GRUPĖ:

Siekiant tikslingai ir kokybiškai atliepti tikslinės grupės poreikius, ir, atsižvelgiant į turimus resursus bei tai, jog NEET jaunimo grupė yra itin heterogeniška, **būtina konkrečiai įvardyti kriterijus, kuriuos atitinkantys jaunuoliai galės būti įtraukti į projekto veiklas.** Tikslus ir aiškus tikslinės grupės įsivardijimas leidžia planuojamas projekto veiklas geriau pritaikyti projekto dalyvių poreikiams, tikslingiau atrinkti mokymų tiekėjus, darbdavius.

Siekiant užtikrinti antrinės intervencijos projekto pridėtinę vertę rekomenduojama numatyti, **jog antrinės intervencijos projekte dalyviais galėtų būti tik tie asmenys, kurie dalyvavo pirminėje intervencijoje ir po jos neįsidarbino, nepradėjo mokytis arba nepradėjo savarankiškos veiklos (arba bent jau numatyti, jog tokiems dalyviams bus teikiama pirmenybė įsitraukiant į antrinės intervencijos projekto veiklas).**

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO STRUKTŪRA:

Kaip ir minėta anksčiau, **planuojant projekto įgyvendinimo struktūrą svarbu numatyti adekvatų projekte dirbsiančių asmenų skaičių.** Projektą įgyvendinančių asmenų ir (arba) institucijų skaičius turi būti tokio dydžio, jog galėtų **kiekvienam** projekto dalyviui skirti pakankamai laiko, numatant, jog dirbantiems projekte reikia atlikti ir administracinius darbus.

Taip pat, planuojant veiklas, projekto įgyvendinimo struktūroje pravartu **numatyti, kuris veikėjas ar kurie veikėjai bus atsakingi už palydėjimo bei palaikymo paslaugų teikimą.** Kaip parodė atliktas vertinimas, nors asmuo po pirminės intervencijos veiklų jau įgydavo pakankamai socialinių įgūdžių ir motyvacijos pradėti dalyvauti antrinės intervencijos veiklose, tačiau tai negarantavo, jog šių įgūdžių ir motyvacijos, be papildomos pagalbos ir palydėjimo, dalyviui pakaks ir viso dalyvavimo antrinės intervencijos projekte metu. Todėl, siekiant sumažinti dalyvavimo antrinės intervencijos veiklose nebaigusiu dalyvių skaičių, bei pagerinti teikiamų paslaugų kokybę, turėtų būti numatyti konkretūs veikėjai, galintys teikti minėtas paslaugas. Taip pat reikia atsižvelgti, jog tokios paslaugos nebus aktualios visiems dalyviams, tačiau dalyviams, esantiems sudėtingesnėje padėtyje, minėtų paslaugų prieinamumas turėtų būti užtikrintas.

PROJEKTO ĮGYVENDINIMO METU TEIKIAMOS PASLAUGOS:

Antrinės intervencijos projekto metu **teikiamas paslaugas reikia suplanuoti taip, jog jos atitiktų visų tikslinės grupės dalyvių poreikius.** Projekte turi būti teikiamos įvairios galimybės įgyti kvalifikaciją ar darbinės patirties, tačiau taip pat reikia numatyti ir papildomas paslaugas, kurios užtikrintų, jog sudėtingesnėje padėtyje esantis jaunas žmogus turėtų galimybę sėkmingai baigti mokymąsi ar išdirbti projekto veiklose apibrėžtą laikotarpį.

Svarbu atkreipti dėmesį, jog projekto metu turėtų būti organizuojamos tos veiklos, kurios sulaukia didžiausio jaunų asmenų susidomėjimo, pvz., savarankiško užimtumo rėmimas. Taip pat bent daliai dalyvių turėtų būti teikiamos kompleksinės paslaugos.

Siekiant, jog projekto įgyvendinimo metu paslaugos būtų teikiamos sklandžiai ir kokybiškai, reikia užtikrinti paslaugas teikiančių darbuotojų kompetenciją ir gebėjimus. **Svarbu, jog paslaugas teikiantys**

asmenys ir (arba) institucijos turėtų tinkamą patirtį, kompetencijų ir įgūdžių dirbant su tiksline grupe, pritaikant, siūlant ir vykdant priemones ir kt.

Planuojant antrinės intervencijos metu vykdomas paslaugas, reikia numatyti tas paslaugas, kurios geriausiai atitiks tikslinės grupės poreikius ir padės įsitvirtinti darbo rinkoje, o ne tik sukurs darbo vietą. Vertinant iki šiol teiktas paslaugas, atkreipiamas dėmesys, jog kai kurios priemonės (pvz., įdarbinimo subsidijuojant ir darbo įgūdžių rėmimo priemonės) sukūrė paskatas kai kuriais atvejais jas naudoti netinkamais tikslais. Planuojant veiklas **svarbu numatyti saugiklius, jog priemonės nebūtų naudojamos ne suplanuotiems tikslams pasiekti.**

PROJEKTO VEIKLŲ KOKYBĖS, ĮGYVENDINIMO SKLANDUMO UŽTIKRINIMAS:

Kadangi viena iš sėkmingo projekto dedamųjų yra paslaugas teikiančių asmenų kvalifikacija ir kompetencijos, siekiant užtikrinti antrinės intervencijos veiklų kokybę bei reikiamą projekte dirbsiančių asmenų ir (arba) institucijų kvalifikaciją, **būtina numatyti kompetencijų, gebėjimų, žinių suteikimą dar prieš veiklų pradžią.** Šios veiklos gali vykti mokymų, kursų, išvažiuojamų mokymų ir pan. būdais, tačiau svarbu, jog tokios veiklos būtų organizuojamos ne tik asmenims, pradedantiems dirbti nuo projekto įgyvendinimo pradžios, bet ir asmenims, pradėjusiems dirbti projekto eigoje.

Kaip rodo panašių projektų patirtis, įgyvendinant projektus dažnai kyla situacijų, kurias projektą įgyvendinantis koordinatorius ne visada yra pajėgus išspręsti savarankiškai, todėl **svarbu užtikrinti projekte dirbantiems asmenims galimybę visu projekto įgyvendinimo metu konsultuotis metodiniais klausimais.**